

Міністерство освіти і науки України

Державна установа «Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного
забезпечення діяльності вищих навчальних закладів «Агроосвіта»

Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

МАЙБУТНЄ АГРОВИРОБНИЦТВА ОЧИМА СТУДЕНТСЬКИХ ЛІДЕРІВ: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

*Матеріали наукового студентського форуму
в рамках XXI зльоту студентських
лідерів аграрної освіти*

31 травня 2019 р.

ББК: 4/65/72
УДК: 374.3:63

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Т.Д. ІЩЕНКО, кандидат педагогічних наук, професор, в.о. директора ДУ «Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів «Агроосвіта»; **О.В. УЛЬЯНЧЕНКО**, член-кореспондент НААН України, доктор економічних наук, професор, ректор ХНАУ ім. В.В. Докучаєва; **С.І. ВАСИЛШИН**, кандидат економічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної та виховної роботи ХНАУ ім. В.В. Докучаєва; **І.О. ЛЕПЕХА**, завідувач кабінету соціально-гуманітарної та виховної роботи ДУ «Науково-методичний центр інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності вищих навчальних закладів «Агроосвіта»; **Ю.С. НЕЖИД**, інспектор Відділу ліцензування та інформаційного забезпечення ХНАУ ім. В.В. Докучаєва.

Майбутнє агровиробництва очима студентських лідерів: сучасні проблеми та шляхи їх вирішення: матеріали наукового студентського форуму в рамках XXI зльоту студентських лідерів аграрної освіти, 31 травня 2019 р. / Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. Харків: ХНАУ, 2019. – 220 с.

У збірнику представлено матеріали наукового студентського форуму в рамках XXI зльоту студентських лідерів аграрної освіти. Результати наукового пошуку можуть бути використані для подальших наукових досліджень та формування нових наукових ідей. Усі матеріали подаються в авторській редакції. За точність викладу, оригінальність і редагування матеріалу, достовірність наведених фактів, прізвищ, цитат, коректність посилань відповідальність несуть автори тез.

©Харківський національний аграрний
університет ім. В.В. Докучаєва, 2019

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м. Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21, факс (044) 481-47-96
E-mail: mon@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Учасникам XXI зльоту студентських
лідерів аграрної освіти

Шановні організатори та учасники зльоту!

Прийміть щирі вітання з нагоди відкриття щорічного форуму студентських лідерів аграрної освіти, що сьогодні зібрав кращих студентів у Харківському національному аграрному університеті ім. В. В. Докучаєва.

Проведення такого заходу є потужним стимулом для подальшого розвитку вітчизняного агропромислового комплексу. Адже саме від вас, молодого покоління аграріїв, залежить соціально-економічне піднесення української економіки, підвищення конкурентоспроможності аграрного виробництва не лише в межах країни, але й на міжнародному рівні.

Під час зльоту ви будете моделювати стратегічний розвиток аграрного сектору, знаходитимете шляхи вирішення існуючих викликів, що стоять перед аграрною галуззю, візьмете участь в агрополітичних дебатах та дискусіях.

Впевнена, що нові лідери аграрної освіти ефективно втілюватимуть в життя здобутті знання та визначать нові вектори економічної модернізації нашої держави.

Бажаю усім успіхів, цікавого спілкування, невичерпного натхнення, оптимізму, наполегливості й успіхів у втіленні нових ідей і проєктів!

З повагою
Міністр

Лілія ГРИНЕВИЧ

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ
ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ

Шановні учасники та гості XXI зльоту лідерів аграрної освіти!

Вітаю вас з відкриттям щорічного зльоту студентів-аграріїв – лідерів аграрної освіти.

Одна з найважливіших ланок економічної системи України – це агропромисловий комплекс, який з кожним днем стрімко розвивається. Саме тому, сьогодні, ми приділяємо велику увагу формуванню стійкого кадрового потенціалу з молодих, сміливих, амбітних студентів, які володітимуть професійними знаннями, лідерськими якостями та матимуть активну життєву позицію.

Впевнена, що нинішній студентський зліт зібрав аграрну молодь, яка вірить в свої сили і зміни, хоче розвивати себе, агропромисловий комплекс та всю країну. Ви – наше нове покоління, яке йде в ногу з часом, володіє широким кругозором і максимально використовує свої знання для вирішення поставлених завдань та цілей.

Сподіваюсь, що на цьогорічному форумі ви здобудете нові практичні та теоретичні знання, презентуєте свої оригінальні ідеї, обміняєтесь свіжими думками та проектами, отримаєте безцінний досвід для свого подальшого професійного розвитку та досягнення кар'єрних вершин.

Бажаю усім вам наполегливості та продуктивного спілкування! Не забувайте, ви – майбутнє нашої держави, ви – ті, хто розвиватиме наш агропромисловий комплекс, доводячи усьому світові, що Україна – номер №1!

Заступник Міністра
аграрної політики та
продовольства України

Олена КОВАЛЬОВА

Шановні гості та учасники зльоту!

Прийміть вітання із відкриттям роботи зльоту студентських лідерів аграрної освіти!

Сьогоднішній форум – це єднання і взаємозбагачення наукових шкіл різних регіонів України, це зібрання молоді, якій доведеться втілювати в життя стратегію розвитку аграрного сектора економіки нашої держави.

Сучасна молодь бере активну участь у пошуку конструктивних рішень у проблемних життєвих ситуаціях, проявляє себе творчими, ініціативними, винахідливими особистостями, шукає відповіді на низку проблем професійної, економічної, світоглядної підготовки майбутніх фахівців агропромислового комплексу.

Чим більше Україна утверджується у своїй державності, тим інтенсивнішим стає пошук загальнонаціональних ідейно-духовних орієнтирів, здатних консолідувати суспільство, зміцнити державу, вивести її на високий рівень цивілізованості та культури.

Бажаю, щоб ваші знання і талант мали успіх для кожного з вас та нашої України!

**Заступник Голови Комітету
Верховної Ради України з питань
аграрної політики та земельних відносин**

Олександр Бакуменко

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Комітет з питань науки і освіти

01008, м. Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.: 255-31-55, факс: 255-33-04, e-mail: kno@rada.gov.ua

№ 04-28/28-609

"27" листопада 2019р.

Шановні гості та учасники зльоту!

Сьогодні розпочинає свою роботу унікальний форум кращих студентів в аграрній науці, зібрання однодумців – тих, хто у напруженій навчальній праці здобуває професії для роботи на землі.

Освіта і наука є фундаментом, на якому базується демократичне суспільство, вони є запорукою стабільного розвитку сучасної економіки, а, отже, і добробуту людей.

Студенти завжди були авангардом української молоді. Від вашої небайдужої життєвої позиції, активної участі в суспільно-соціальних перетвореннях великою мірою залежить майбутнє України.

Що більше Україна утверджується у своїй державності, то більш актуальним стає збереження, захист і розвиток загальнонаціональних ідейно-духовних орієнтирів, цінностей, які консолідують суспільство, зміцнюють державу, виводять її на високий рівень цивілізованості та культури.

Комітет з питань науки і освіти здійснює послідовні кроки щодо подальшої модернізації вищої освіти України, приведення її у відповідність до світового досвіду та вітчизняної культурно-історичної традиції, створює законодавче підґрунтя для підтримки обдарованої молоді з метою її самореалізації та подальшого розвитку. Адже Україна сьогодні як ніколи потребує особистостей нового покоління, які здатні розуміти навколишній світ, вміють кидати виклики традиційному мисленню, готові брати на себе відповідальність і досягати розв'язання поставлених завдань.

Шановні друзі! У час гострих зовнішніх і внутрішніх викликів, які постали перед нашою країною, зростає роль науки і науковців, які повинні давати суспільству надійні орієнтири для подальшого руху вперед, економічного зростання та інноваційної розбудови України XXI століття. Тож не зупиняйтесь на досягнутому, зміцнюйте свій науковий потенціал, постійно підвищуйте свій професіоналізм на благо нашої Вітчизни.

Бажаю усім вам мирного неба, цікавої роботи, достойної зарплати, щоб ваші знання і талант стали запорукою успіху для кожного з вас та нашої України!

Перший заступник
Голови Комітету з питань
науки і освіти

Олександр СПИВАКОВСЬКИЙ

ШАНОВНІ УЧАСНИКИ ХХІ ЗЛЬОТУ СТУДЕНТСЬКИХ ЛІДЕРІВ АГРАРНОЇ ОСВІТИ!

Уже 21 рік поспіль упевнено крокує Україною унікальний форум кращих студентів в аграрній науці, який об'єднує представників аграрного середовища для сприяння глибоким якісним змінам в українській вищій школі та підготовці конкурентоспроможних фахівців.

Цьогоріч честь приймати ХХІ зліт студентських лідерів аграрної освіти випала аграрному закладу вищої освіти із 202-річною історією – Харківському національному аграрному університету ім. В.В. Докучаєва. Тож ми раді вітати вас у стінах найстарішого аграрного

вишу країни.

Зліт кращих представників молодих аграріїв України, який розпочав свою ходу у 1999 р., сприяє підготовці амбітних лідерів-професіоналів у галузі вищої аграрної освіти, які у напруженій навчальній праці здобувають професії для роботи на землі.

Тож бажаємо всім учасникам зльоту – майбутньому нашої держави – натхнення, сил, витримки, здорового суперництва та гарного настрою протягом чотирьох днів, проведених в ХНАУ ім. В.В. Докучаєва.

Продовольча безпека держави залежить від агропромислового сектора, який, за останніми статистичними даними, є єдиною прибутковою галуззю національної економіки України. Винятково важливе значення для розвитку АПК має підготовка висококваліфікованих кадрів і впровадження наукових розробок у технологічний процес.

Харківщина є визнаним центром аграрної освіти. Серед провідних вишів України чільне місце належить Харківському національному аграрному університету ім. В.В. Докучаєва, який засновано 5 жовтня 1816 р. як Інститут землеробського господарства, практичної ветеринарії та школи рукоділля в Маримонті, неподалік від Варшави. ХНАУ – найстаріший в Україні та четвертий у Європі вищий сільськогосподарський навчальний заклад. Пройшовши складний шлях становлення й утвердження своїх принципів, професійного росту і примноження здобутків, виш перетворився на потужний центр підготовки аграрних кадрів.

Гордістю університету завжди були люди. Славетна когорта всесвітньо відомих учених-педагогів не тільки готувала фахівців для аграрного сектора, але

й видатними науковими досягненнями та відкриттями значно збагатила і піднесла всю світову аграрну науку, освіту і практику.

Сотні наших учених-педагогів – лауреати вітчизняних і зарубіжних найпрестижніших премій і відзнак. Це засновник української школи біохіміків академік О.В. Палладін; І.І. Лукінов, відомий економіст, академік, віце-президент Академії наук України; О.М. Онищенко, визнаний економіст-аграрник, академік НАН України; відомий на весь світ ґрунтознавець, перший президент Української академії сільськогосподарських наук академік О.Н. Соколовський; основоположник науки про ліс і лісову дослідницьку справу академік Г.М. Висоцький; один із засновників вітчизняної селекції академік В.Я. Юр'єв; видатний фітопатолог-імунолог академік Т.Д. Страхов; засновник наукової школи з алелопатії рослин професор Г.Ф. Наумов і багато інших. Особливий внесок у розвиток університету зробив усесвітньо відомий учений, засновник генетичного ґрунтознавства В.В. Докучаєв, який більше трьох років очолював університет, що сьогодні носить його ім'я.

За 202-річний період існування нашого вишу понад 100 тис. кваліфікованих, ерудованих і відданих справі фахівців вийшли з його стін. Підхопивши естафету знань і вмінь у своїх учителів, в Україні та далеко за її межами (у понад 90 країнах) випускники ХНАУ прославили ім'я докучаєвця трудовими звершеннями.

Університет пишається випускниками, серед яких Герої України, колишні міністри, заслужені працівники сільського господарства, доктори і кандидати наук, керівники передових аграрних формувань України та близького зарубіжжя. Випускники ХНАУ працюють на керівних посадах в органах влади по всій Україні (державні адміністрації, органи соціального страхування, фіскальні служби, КРУ, банківські, казначейські установи тощо).

Сьогодні ХНАУ є автономним навчально-науково-виробничим комплексом загальною площею 106,3 га. У складі агроуніверситету шість факультетів, 34 кафедри, Інститут міжнародної освіти та підвищення кваліфікації; Фундаментальна бібліотека, яка нараховує понад 600 тис. примірників різногалузевих видань 11-ма мовами світу з усіх питань сільського господарства та природничих наук (зокрема унікальні видання, датовані XVIII–XIX ст.); редакційно-видавничий відділ; Центр фахової передвищої та професійної освіти; дендрологічний парк площею 22,3 га; дослідне поле ХНАУ, Скрипаївське навчально-дослідне лісове господарство тощо.

Університет крокує в ногу з часом, адаптується до ринку праці, пропонуючи найпотрібніші нині спеціальності: «Агрономія», «Екологія», «Захист і карантин рослин», «Лісове господарство», «Геодезія та землеустрій», «Облік і оподаткування», «Економіка», «Фінанси, банківська справа та страхування», «Менеджмент», «Публічне управління та адміністрування», «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», «Біотехнології та біоінженерія», «Садово-паркове господарство», «Агроінженерія», «Маркетинг», «Науки про землю», «Професійна освіта (технологія виробництва і переробки с.-г. продукції)», «Туризм», «Садівництво та виноградарство», «Технологія

виробництва та переробки продукції тваринництва», «Соціологія», «Архітектура та містобудування», «Біологія» .

Знання, отримані в університеті, дозволяють створювати нові сорти сільськогосподарських рослин та вирощувати високі врожаї на полях, зберігати родючість і екологію ґрунтів, захищати рослини від шкідників та хвороб, відновлювати ліси, економічно обґрунтовувати розвиток агропідприємств і вести облік діяльності в сучасній системі оподаткування, займатися землевпорядкуванням тощо.

Сьогодні студенти ХНАУ мають змогу набути практичних мовних навичок і отримати реальний досвід роботи на виробництві у європейських країнах. Усі охочі можуть отримати диплом зі спеціальності, за якою вони навчаються, й одночасно здобути диплом з іншої спеціальності у вишах Польщі, оскільки вона є найдоступнішою країною, де можна отримати другу вищу освіту, а також за два тижні на базовому рівні вивчити польську мову. Крім того, навчання в польських вишах зорієнтоване більше на практичну підготовку, а тому в процесі вивчення спеціальних дисциплін студенти проходять практику в інших європейських країнах.

При університеті функціонують сім гуртожитків, є павільйон із сільськогосподарською технікою, спортивний зал, стадіон, актовий зал на 830 місць тощо. Працюють студентські та спортивні клуби, 18 спортивних секцій, є команда КВН, вокальні й вокально-інструментальні гуртки, танцювальні колективи, український народний хор «Жайвір», гуртки за інтересами. У цьогорічному фіналі Аграрної ліги КВН команда веселих і кмітливих «Властины полей» виборола кубок «Золотий колос».

Наші випускники – очільники органів місцевої влади, керівники передових сільськогосподарських підприємств регіону, головні агрономи, фахівці із захисту рослин, директори та головні спеціалісти лісових господарств, селекціонери, начальники контрольно-ревізійних управлінь, органів Державної фіскальної служби, співробітники банківських установ, головні бухгалтери й економісти, менеджери різних рівнів, аудитори, землевпорядники, оцінювачі землі та нерухомого майна, а також співробітники успішних компаній з іноземним капіталом. Це дає підстави стверджувати, що диплом докучаєвця – запорука високооплачуваної роботи і подальшого кар'єрного успіху.

Для нас завжди актуальними є слова В.В. Докучаєва: «Ми володіємо знанням не абсолютним, закінченим, а людським, що змінюється; ті істини, які вважали остаточно встановленими, замінюються іншими, обсяг наших знань постійно розширюється».

*Ректор ХНАУ, член-кореспондент НААН України,
академік Академії економічних наук України,
доктор економічних наук,
професор **Олександр Ульянов***

ЗМІСТ

ДИСКУСІЙНА ПАНЕЛЬ 1. СУЧАСНЕ ЛІДЕРСТВО: ВІД СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ ДО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ	
Беденко А.І. СТУДЕНТСЬКЕ ДОЗВІЛЛЯ - ЯК КРАЩЕ ЙОГО ОРГАНІЗУВАТИ?	17
Волошиновська А.В. ВОЛОНТЕРСТВО ЯК ОДИН З ЧИННИКІВ ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ	20
Галушко О.С. СТУДЕНТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	22
Гацкан В.О. СУЧАСНЕ ЛІДЕРСТВО: ВІД СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ ДО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ	24
Дячук Л.П. СТУДЕНТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ – ШКОЛА ЛІДЕРСТВА ТА ШЛЯХ ДО САМОРЕАЛІЗАЦІЇ	26
Жмурко К.В. ЛІДЕРСТВО ЯК СТИЛЬ ЖИТТЯ	28
Залден Я.М. СТУДЕНТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	30
Карташова А.А., Довженко А.В. ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЇ ЛІДЕРСТВА ТА ПРОФЕСІЙНОЇ УСПІШНОСТІ	33
Кізіма І.М. ПСИХОЛОГІЯ ЛІДЕРСТВА ТА ПРОФЕСІЙНОЇ УСПІШНОСТІ	35
Козачишина С. Т. СУЧАСНЕ ЛІДЕРСТВО: ВІД СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ ДО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ	37
Колісанова В. І., Каратєєва О.І. СУЧАСНЕ ЛІДЕРСТВО: ВІД СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ ДО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ	38
Котенко О.М. ПСИХОЛОГІЯ ЛІДЕРСТВА ТА ПРОФЕСІЙНОЇ УСПІШНОСТІ	39
Коханова А.А. СУЧАСНЕ ЛІДЕРСТВО: ВІД СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ ДО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ	42
Кухта О.Я. РОЛЬ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ФОРМУВАННІ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ	44
Лящук В.О. ВПЛИВ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ НА МАЙБУТНІ ПРОФЕСІЙНІ ТА МОРАЛЬНІ ЯКОСТІ СТУДЕНТСТВА	46
Мосевич С.-Р. Л. ЛІДЕРСЬКІ ЯКОСТІ ЯК ВАЖЛИВИЙ ФАКТОР УСПІШНОСТІ РОЗВИТКУ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ	48

Павлів М.А. ОРГАНІЗАЦІЯ СТУДЕНТСЬКОГО ДОЗВІЛЛЯ У ЛЬВІВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ АГРАРНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ	50
Пакляченко В. В., Фініцька М. С. ОРГАНІЗАЦІЯ ДОЗВІЛЛЯ СТУДЕНТІВ В УНІВЕРСИТЕТІ	51
Паламарчук М.А. СУЧАСНЕ ЛІДЕРСТВО: ВІД СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ ДО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ	54
Приходько С.М. СТУДЕНТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	55
Резнік А.А. ПСИХОЛОГІЯ ЛІДЕРСТВА І ПРОФЕСІЙНОЇ УСПІШНОСТІ	57
Романюк А.О. КЛЮЧОВІ КОМПЕТЕНЦІЇ СУЧАСНОГО ЛІДЕРА	58
Саплін А.В. СТУДЕНТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ ЯК СТАРТОВИЙ МАЙДАНЧИК ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ УСПІХУ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	60
Хаджикова Л.В. КЛЮЧОВІ КОМПЕТЕНЦІЇ СУЧАСНОГО ЛІДЕРА	62
Шаробокова Є.В. КЛЮЧОВІ КОМПЕТЕНЦІЇ СУЧАСНОГО ЛІДЕРА	64
Шерстобоева А.В. ПСИХОЛОГІЯ ЛІДЕРСТВА ТА ПРОФЕСІЙНОЇ УСПІШНОСТІ	69
Шишлов І.А. СТУДЕНТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	71
Яцула О.М., Каратєєва О.І. СТУДЕНТСЬКЕ ДОЗВІЛЛЯ - ЯК КРАЩЕ ЙОГО ОРГАНІЗУВАТИ	73
ДИСКУСІЙНА ПАНЕЛЬ 2. СУЧАСНІ ТРЕНДИ АГРОВИРОБНИЦТВА, ЗАХИСТУ РОСЛИН ТА ЕКОЛОГІЇ АБО КУДИ «КОТИТЬСЯ» ЦЕЙ СВІТ	
Баранський Д.В. ПОРІВНЯННЯ ВПЛИВУ РІЗНИХ СПОСОБІВ ВИРОЩУВАННЯ ТА СИСТЕМИ УДОБРЕННЯ ЦУКРОВИХ БУРЯКІВ НА ФІЗИКО-ХІМІЧНІ ПОКАЗНИКИ РОДЮЧОСТІ ТЕМНО-СІРОГО ОПІДЗОЛЕНОГО ҐРУНТУ	76
Боднар С.І. ОРГАНІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ АГРОВИРОБНИЦТВА ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ТА ОРГАНІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА	78
Боднарук В.В. ДОСЛІДЖЕННЯ ВЛАСТИВОСТЕЙ ЗАМІННИКІВ ЗАСОБІВ ПОБУТОВОЇ ХІМІЇ	80
Василенко М.Ю. ОЦІНКА ВПЛИВУ КЛІМАТИЧНИХ ЗМІН НА РОЗВИТОК АПК УКРАЇНИ	82
Воробйов В.І. СУЧАСНІ ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНИ. РОЛЬ ГРОМАДСЬКОСТІ У ЇХ ВИРІШЕННІ	84
Гайдаєнко Д.П., Грицаєнко І.М. ФОРМУВАННЯ ТЕХНІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ	90

Гринько В.В. ОФШОРНА АКВАКУЛЬТУРА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	92
Джулинська Ю.А. РАДІОАКТИВНЕ ЗАБРУДНЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ СИРОВИНИ І ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ	93
Заславська А.С. ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ СОРТОВОГО ПЕРЕЛІКУ СОНЯШНИКУ В ПІВНІЧНО-СХІДНОМУ ЛІСОСТЕПУ ТА ПОЛІССІ	95
Кецкало С.В. ВПЛИВ ЗМІН КЛІМАТУ НА ЯКІСТЬ ПРОДУКТІВ ХАРЧУВАННЯ: НАСЛІДКИ ДЛЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ ТА АГРОВИРОБНИЦТВА	97
Кропивка Н.Ю. ТРЕНДИ СОРТІВ ОЗИМОЇ М'ЯКОЇ ПШЕНИЦІ РІЗНОЇ СЕЛЕКЦІЇ В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ПОПЕРЕДНИКА	99
Ларін І.І. СУЧАСНІ ТРЕНДИ АГРОВИРОБНИЦТВА, ЗАХИСТУ РОСЛИН ТА ЕКОЛОГІЇ, АБО КУДИ «КОТИТЬСЯ» ЦЕЙ СВІТ	100
Макаренко Є.М. БІОПЕСТИЦИДИ, ЯК ЕКОЛОГІЧНА АЛЬТЕРНАТИВА СУЧАСНИМ ТРЕНДОВИМ ХІМІЧНИМ ЗАСОБАМ ЗАХИСТУ РОСЛИН	102
Неженець В.С. СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВИРОБНИЦТВА МЕДУ В УКРАЇНІ	104
Овчарук М.В. АГРО-ЕКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ СОЇ	106
Палазюк Б.О. ІНОВАЦІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ В ЖИВЛЕННІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР	108
Попівчак А.А. ЗНИЩЕННЯ ЕКОЛОГО-ЕНЕРГЕТИЧНОЇ НІШІ ЛЮДСТВА, АБО ЯК ЗУПИНИТИ ГЛОБАЛЬНЕ ПОТЕПЛІННЯ	110
Різниченко Г.С. МІСЦЕ ВІТЧИЗНЯНОЇ ГЕНЕТИКИ, СЕЛЕКЦІЇ ТА НАСІННИЦТВА В АГРОВИРОБНИЦТВІ	112
Сербін М.М. ВПЛИВ ЗМІНИ КЛІМАТУ НА АГРОВИРОБНИЦТВО	114
Солодова І.С. СУЧАСНІ ТРЕНДИ ВИРОБНИЦТВА СОНЯШНИКУ В ПІВНІЧНО- СХІДНОМУ РЕГІОНІ УКРАЇНИ	116
Ткачук К.А. ВПЛИВ РІЗНИХ НОРМ CALCIPIRILL НА ПРОДУКТИВНІСТЬ КУКУРУДЗИ НА ЗЕРНО В УМОВАХ РАДОМИШЛЬСЬКОГО РАЙОНУ	119
Халепа К.Р. СУЧАСНІ ТРЕНДИ АГРОВИРОБНИЦТВА, ЗАХИСТУ РОСЛИН ТА ЕКОЛОГІЇ АБО КУДИ «КОТИТЬСЯ» ЦЕЙ СВІТ	121
Чала Н.Г. «ЗЕЛЕНА ЕНЕРГІЯ» - ЗАГАЛЬНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ТА ЗАКОНОДАВЧІ ІНІЦІАТИВИ	123

ДИСКУСІЙНА ПАНЕЛЬ 3. НОВАЦІЇ, СТАН ТА РОЗВИТОК ЛІСОВОГО І САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА	
Зінкевич Р.А. ЗАСТОСУВАННЯ ПОКАЗНИКА ВІДНОСНОЇ ВОЛОГОСТІ ДЕРЕВИНИ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ЖИТТЄЗДАТНОСТІ ДЕРЕВ СОСНИ ЗВИЧАЙНОЇ ТА БЕРЕЗИ ПОВИСЛОЇ	127
Кучерявий М.Л. УДОСКОНАЛЕННЯ ЛІСОВІДТВОРЕННЯ ТА ЛІСОВІДВЕДЕННЯ В УКРАЇНІ	129
Парнак О.Є. ПРІОРИТЕТИ ЛАНДШАФТНОГО ДИЗАЙНУ. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ОЗЕЛЕНЕННЯ МІСТ	131
Поліщук О.О. ПЕРСПЕКТИВИ ГІБРИДИЗАЦІЇ РОДУ <i>IRIS</i> L. В УМАНЬСЬКОМУ НУС	136
Ющик В.С. ЛІСОВИЙ ФОНД ХАРКІВЩИНИ – СТАН І ПРОБЛЕМИ	138
ДИСКУСІЙНА ПАНЕЛЬ 4. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РОЗВИТКУ АГРОВИРОБНИЦТВА ТА КООПЕРАЦІЯ, ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ І ФІНАНСІВ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	
Бабич Л.О. ТРУДОВА МІГРАЦІЯ В УКРАЇНІ: ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ ТА ЗАХОДИ УСУНЕННЯ	141
Бережна І.С. СУЧАСНИЙ СТАН ТА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ	144
Василенко О.С. ПЕРЕВАГИ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ У АГРАРНІЙ СФЕРІ	145
Вдов'як М.М. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РОЗВИТКУ АГРОВИРОБНИЦТВА	146
Вилуск А.О. ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	149
Голубенко В.І. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ	151
Горбач П.Є. ПРОФЕСІЯ-КАСІР	153
Єрошенко Г.С. АНАЛІЗ СТАНУ ЗОВНІШНЬОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ	154
Заблюцька М.О. ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЕФЕКТИВНОГО АГРОВИРОБНИЦТВА	156
Заїка О.В., Довгопола А.С. РОЛЬ МОТИВАЦІЇ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	159
Іванова А.О. РОЛЬ КООПЕРАТИВІВ ЯК СУБ'ЄКТІВ АУТСОРСИНГОВИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	161
Лепьохін Д.В. КООПЕРАЦІЯ	163

Малиш Р.В. ВПЛИВ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА РОЗВИТОК БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	165
Миколай С.Я. GO DIGITAL OR DIE, АБО ЧОМУ УКРАЇНІ ПОТРІБНА ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ?	167
Михальчук Л.Ю. ІМПЕРАТИВИ СТАНОВЛЕННЯ І РЕАЛІЗАЦІЇ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ БУХГАЛТЕРА В УМОВАХ ВИКЛИКІВ СУЧАСНОГО АГРАРНОГО БІЗНЕСУ	169
Мірзосєв Т.Д. ЩОДО СУЧАСНИХ ТРЕНДІВ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	171
Нєспран О.І. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНОГО ІНВЕСТИВАННЯ В УКРАЇНІ	173
Новосєлец А.І. ТРУДОВА МІГРАЦІЯ В УКРАЇНІ: ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ, ЗАХОДИ РЕГУЛЮВАННЯ	175
Осипчук С.П. АНАЛІЗ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ У РІЗНИХ РЕГІОНАХ УКРАЇНИ	177
Охота Н.В. ПЕРЕВАГИ ФАХІВЦЯ З ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ НА РИНКУ ПРАЦІ	179
Романашенко І.О. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ КООПЕРАЦІЇ В УКРАЇНІ	181
Смертенюк Н.Ю. ІННОВАЦІЇ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ АГРОВИРОБНИЦТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ	183
Стадніченко Л.М. СУЧАСНІ ТРЕНДИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	185
Фенько Є.О. ТРУДОВА МІГРАЦІЯ В УКРАЇНІ: ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ, ЗАХОДИ РЕГУЛЮВАННЯ	187
Шац Н.О., Грицаєнко М.І. ВПЛИВ СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА НА СТАН ОХОРОНИ ПРАЦІ	189
Швидковська І.І. СИСТЕМА ЦІН ТА МЕХАНІЗМ ОПЛАТИ В КООПЕРАТИВІ	191
Щава К.Р. ГОЛОВНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СЕЛА	193
Яковчук Ю.П. СУЧАСНИЙ БУХГАЛТЕР: ЯКИЙ ВІН? ПЕРЕВАГИ ФАХІВЦЯ З ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ НА РИНКУ ПРАЦІ	195

ДИСКУСІЙНА ПАНЕЛЬ 5. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИНИ В УКРАЇНІ	
Булюбаш В.А. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ	198
Величко Н.О., Захарченко А.В. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО ЗЕМЕЛЬНОГО КАДАСТРУ УКРАЇНИ	200
Гомела А.В. ДЕГРАДАЦІЯ ҐРУНТІВ ВНАСЛІДОК РОЗРОБКИ РОДОВИЩ ТА ВИДОБУТКУ КОРИСНИХ КОПАЛИН	202
Карпик Ю.А. ЕКОЛОГІЧНІ, ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ	204
Керусенко Д.В. ЗМІНА КЛІМАТУ ТА ЕКОЛОГІЧНА ДЕГРАДАЦІЯ ЗЕМЕЛЬ	206
Ковальов В.Р. КАДАСТРОВІ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ТА ЛАТВІЇ: ПЛЮСИ ТА МІНУСИ	208
Ласкіна С.Є. СТАНОВЛЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ	209
Лідовська Я.Ю. ГЕОІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ	212
Росик О.В. РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ	214
Слободнюк І.С. ПАРАМЕТР ФІТОТОКСИЧНОСТІ ҐРУНТУ У МОНІТОРИНГУ ЗЕМЕЛЬ	216
Ткачук А.В. ЕКОЛОГІЧНІ, ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ	218

**ДИСКУСІЙНА ПАНЕЛЬ 1. СУЧАСНЕ ЛІДЕРСТВО:
ВІД СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ
ДО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ**

СТУДЕНТСЬКЕ ДОЗВІЛЛЯ - ЯК КРАЩЕ ЙОГО ОРГАНІЗУВАТИ?

Беденко А.І., здобувач

ОКР «Молодший спеціаліст» відділення «Технологічне»

Відокремлений структурний підрозділ «Старобільський коледж

Луганського національного аграрного університету

Студентство в усі часи було символом високої духовності і соціальної активності. Воно сприяє гармонійному розвитку особистості, формуванню навичок організатора, керівника, задоволенню молодіжних потреб, реалізації студентських інтересів, є середовищем спілкування і взаємодії молоді.

Директор Відокремленого структурного підрозділу «Старобільський коледж Луганського національного аграрного університету» Жмуренко Надія Володимирівна створює прекрасні, належні умови для забезпечення ефективної діяльності та розвитку студентського самоврядування в коледжі і гуртожитках: надаються приміщення, обладнані відповідними меблями, оргтехнікою, Інтернетом, власним прикладом допомагає створенню сприятливого морального клімату, сприяє змістовному студентському дозвіллю.

У коледжі студентське самоврядування плідно працює з 2002 року і є одним з найважливіших напрямків навчально-виховного процесу. Студентське самоврядування регламентується Положенням про ВСП «Старобільський коледж ЛНАУ», визначається «Положенням про студентське самоврядування» і наказами директора.

Чому студентське самоврядування дуже важливе в сучасному житті коледжу? Тому що:

- по-перше, відбувається активне утвердження демократичних засад в усіх формах життєдіяльності українського суспільства;
- по-друге, інтеграція України в європейське співтовариство глибоко зачіпає усі складові освітньої галузі;
- по-третє, студентство в усі часи виступало своєрідним барометром соціально-економічного та політичного стану суспільства;
- в четвертих, студентське самоврядування є важливим фактором розвитку і модернізації суспільства, виявлення потенціальних лідерів, вироблення у них навичок управлінської та організаторської роботи з колективом.

Студентське самоврядування в коледжі здійснюється на рівні академічної групи, відділень, гуртожитку, всього закладу вищої освіти. Виконавчий орган, рада самоврядування коледжу, формується з представників органів самоврядування груп та гуртожитків.

Сфери діяльності студентського самоврядування багатогранні, але я зупинюсь на ролі самоврядування в організації дозвілля.

Поняття «дозвілля» трактується, як вільний від праці час, час відпочинку. Сучасні дослідники вбачають у дозвіллі одну з фундаментальних засад щастя. Відомий американський психолог М. Аргайл висловився так з цього приводу:

«Саме дозвілля може показати нам, чого хочуть люди, і що робить їх щасливими».

За Б. Расселом дозвілля – це шлях до щастя і радощів. Тому самоврядування в коледжі працює над тим, щоб дозвілля здобувачів освіти було цікавим і змістовним. Розглянемо основні характеристики дозвілля.

Дозвілля – стимулює творчу ініціативу. Рада самоврядування коледжу є ініціатором проведення багатьох заходів, конкурсів, дискотек: вітання викладачів і співробітників коледжу з Днем вчителя на червоній дорізці, студентські розіграші до Дня студента, фотоконкурс «Незабутня мить студентського життя», Хелоувін, тематичні дискотеки «Зустрічаєм Новий рік», «Ми козацького роду», конкурси «Покровський ярмарок», Снігових фігур, святкування Дня гумору.

Дозвілля сприяє самовираженню, самоствердженню та самовдосконаленню. Велика увага в коледжі приділяється фізичному вихованню та утвердженню здорового способу життя студентів. Члени ради самоврядування коледжу і гуртожитків самі відвідують спортивні гуртки і секції, яких у нас 12. Спортивно-масова робота складається зі спортивно-масових заходів: «День здоров'я» для студентів нового набору, «Спартакіада» з семи видів спорту. Робота спортивних секцій проводиться у всіх спортивних залах: ігровому, настільного тенісу, тренажерному та гірьовому залах, а також на стадіоні. Студенти займаються волейболом, настільним тенісом, футболом, легкою атлетикою, міні футболом, атлетичною гімнастикою, гірьовим спортом, приймають участь в змаганнях різного рівня - від першості району до Чемпіонату Світу. Наші студенти-гірьовики, хлопці та дівчата, відомі не тільки в Україні, а й в Німеччині, Італії, Греції, Словенії, Білорусі, Угорщини, Татарстані, Франції.

Дозвілля забезпечує задоволення і веселий настрій. Для цього студентське самоврядування сприяє діяльності студентських гуртків, клубів за інтересами. Так, завдяки раді самоврядування в гуртожитках працюють екологічні гуртки «Едельвейс», «Жива скарбниця», інтелектуальний гурток «Ерудит», гурток «Господарочка», гурток підготовки до сімейного життя «Я + ти», спортивний гурток «Молодь обирає здоров'я».

Студентська рада коледжу і гуртожитку важливою ланкою своєї діяльності вважає пропаганду здорового способу життя. Для цього сумісно з практичним психологом проводяться анкетування, аналіз, перегляд відеоматеріалів з питань шкідливого впливу вживання алкоголю, наркотичних речовин, тютюнокуріння на молодий організм.

Клуб аматорського мистецтва об'єднує творчі особистості, які займаються у гуртках : вокальних: естрадному та народному, хореографічному: естрадному та народному, художнього читання, театральному.

Завдяки учасникам художньої самодіяльності в актовій залі на 450 місць відбуваються загально-тенікумівські заходи, присвячені Дню вчителя, Дню студента, Дню захисника Вітчизни, Міжнародному жіночому дню 8 березня, Гуморині, до Дня Перемоги, Фестиваль української пісні.

Учасники танцювальних колективів підготували і провели вже не один святковий флеш-моб: до Дня вчителя, до жіночого свята 8 березня, до Дня миру, до Дня студента, до Дня вишиванки.

Дозвілля ґрунтується на добровільності під час вибору роду занять і рівня активності. І мені хочеться зупинитися на участі студентства у волонтерському русі. Для студентів головною причиною волонтерської діяльності є можливість самоутвердження в очах підлітків, батьків, викладачів, бажання знайти нових друзів, можливість спілкування, можливість безкорисно допомогати людям. Студенти-волонтери 1-3 курсів здійснюють безоплатну, добровільну діяльність, постійно допомагають літнім людям, ветеранам і пенсіонерам села Веселе, де знаходиться коледж, в оздобленні садиби, прибиранні земельних ділянок, придбанні продуктів харчування та ліків, відвідують підшефних на свята.

Наші студенти більше 8 років приймають участь у Всеукраїнській Благодійній акції «Назустріч мрії» для допомоги онкохворим дітям, за що на технікум прийшли Подяки за 2016, 2017 роки від президента Міжнародного Благодійного Фонду «Сильні духом» Рівіля Кофмана за примноження шляхетних традицій доброчинності та милосердя, активну допомогу у проведенні акції, вагомий внесок у благородну справу, прояв громадянського сумління, найкращих людських чеснот, чистих помислів і благочестя.

Дозвілля формує і розвиває особистість. Значну частину свого часу студенти проводять у гуртожитку. Саме час проживання у гуртожитку для більшості юнаків та дівчат співпадає із періодом становлення, формуванням характеру, поглядів, звичок.

Всі погодяться, що гуртожитки мають великий вплив на формування особистості, свідомої дисципліни, допомагають кожному знайти свою роль та місце у колективі, укріпити свій статус.

Для цього в наших гуртожитках створені певні умови і працюють студентські ради самоврядування за напрямками: організація контролю за санітарним станом кімнат, поверхів, секцій; проведення конкурсів «Краща кімната гуртожитку», проведення вечорів відпочинку та зустрічей з цікавими людьми. За підсумками конкурсу мешканці кімнати-переможниці отримують нові сучасні меблі.

Мешканці чоловічого гуртожитку підтримали пропозицію ради самоврядування гуртожитку про благоустрій місця відпочинку біля гуртожитку, і тепер тут відпочивають і хлопці, і дівчата.

В коледжі приділяється велика увага екологічному вихованню. Студенти дуже вболівають за сучасний стан природного середовища, тому підтримали пропозицію ради самоврядування коледжу висадити бузкову алею.

Випускники – 2017 року висадили більше 100 кущів бузку. І тепер «Бузова алея» - це найулюбленіше місце відпочинку студентів.

Студентське самоврядування як демократичний спосіб організації життя студентського колективу, стає тим підґрунтям, на якому майбутні спеціалісти набувають організаторських навичок, вчаться створювати команду і працювати

в ній. У час чисельних соціально-економічних негараздів лише особистість, що володіє неабияким інтелектуальним і творчим, вмінням критично оцінювати дійсність, перебуваючи при цьому у гармонії зі своїм внутрішнім світом і оточенням, у змозі розв'язати як буденні, так і масштабні завдання, які можуть забезпечити не тільки виживання, а й прогрес нації, підйом економічного та культурного життя України на рівень високорозвинених держав.

ВОЛОНТЕРСТВО ЯК ОДИН З ЧИННИКІВ ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ

Волошиновська А.В., здобувач

*ОС «Магістр» обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет*

Сучасний етап історичного розвитку України характеризується історичними змінами в житті народу, оновленням усіх сфер діяльності людини, переоцінкою та утвердженням у свідомості нації нових світоглядних орієнтирів.

Важливими передумовами формування сучасного громадянського суспільства є надання молоді реальних можливостей та інструментаріїв свідомої участі у прийнятті рішень у сфері молодіжної політики. Молодь – це рушійна сила, і від того, яке виховання, знання та навички вона отримає, залежить якість нашого майбутнього та держави загалом. Діяльність органів студентського самоврядування є тим засобом, що допомагає студентам у вирішенні їхніх проблем, сприяє отриманню лідерами управлінського досвіду.

Органи студентського самоврядування нашого університету визначили основний напрям своєї роботи і обрали волонтерство як поклик серця. Сьогодні феномен волонтерства трактується: як форма громадянської участі в суспільно корисних справах, спосіб колективної взаємодії й ефективний механізм вирішення актуальних соціальнопедагогічних проблем; як діяльність, яка є непримусовою; ґрунтується на прагненні допомогти; як справа, зроблена без попередньої думки про фінансову винагороду; як робота, а не гра; як добровільний вибір діяльності, який відображає особисті погляди й позиції; активна участь громадянина в суспільному житті, що виражається зазвичай у спільній діяльності в межах різних асоціацій, сприяє покращенню якості життя; як національна ідея – ідея милосердя та доброчинності, ресурс філантропії – людинолюбства, добродійності, благодійної діяльності, соціальної підтримки, заступництва й захисту знедолених громадян через милосердя

Старіння населення є однією з найбільш актуальних проблем сучасності. За даними Державної служби статистики України, кожен 5-й мешканець – це особа похилого віку, шоста їх частина – самотні люди. Половині із самотніх людей потрібна допомога в повсякденному житті. Понад 80% з них, особливо на селі, вимушені жити за «межею бідності».

Студенти Миколаївського національного аграрного університету вже протягом багатьох років допомагають Міському притулку для громадян

похилого віку та інвалідів. Молодь університету радо підтримує людей похилого віку, даруючи їй найголовніше - посмішки та спілкування.

Повага до людей похилого віку - один із принципів людяності та моралі. Тому дуже важливо не відвертатися від їхніх проблем, а цілком підтримувати і допомагати.

Також студентська молодь університету відвідує Міський територіальний центр соціального обслуговування (надання соціальних послуг) «Університет третього віку». Молодь спілкується із старшим поколінням, щоразу дарує святковий концерт та солодощі. А головне ми вражені енергією, творчістю та силою духу підопічних центру.

Також ми постійно допомагаємо нашим ветеранам, адже для них наша повага та турбота є важливою, а головне це спілкування та теплі слова вдячності за наше щасливе життя.

На теперішньому етапі розвитку українського суспільства існує чимало соціальних проблем. Однією з них є сирітство. Сучасні трансформаційні процеси суттєво впливають на стан всіх верств населення, погіршують рівень життя, сприяють нестабільності, що, в свою чергу, зумовлює низку суспільних негараздів, одним з яких є сирітство.

Саме тому ми розуміємо важливість допомоги таким дітям. Вже багато років поспіль ми піклуємося про наших підопічних дитячого будинку «Сонечко», кожного разу спілкуємось з маленькими дітьми, пригощаємо їх смаколиками та даруємо гарний настрій. І після кожної зустрічі ти усвідомлюєш що малюки потребують нашого тепла та любові

Також ми допомагаємо діткам з обмеженими властивостями, щороку відвідуємо Службу соціальної реабілітації дітей-інвалідів. А також маємо можливість їздити до діток Привільнянської спеціалізованої школи-інтернату, адже наші подарунки для них це велика радість.

Завдяки властивості сприяння формуванню професійно важливих якостей волонтерська діяльність має особливе значення для професійного становлення майбутнього фахівця, його практичних умінь і навичок. Вона відкриває можливості для саморозвитку студента як професіонала, що підтверджує визначення її ролі як форми та методу професійної підготовки майбутніх фахівців.

Отже, для отримання у майбутньому компетентного спеціаліста та громадянина, – відповідального, соціально активного, поважаючого інших, чесного, необхідно надати можливість молодій людині набути цих рис в процесі суспільно-корисної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Волонтерство: порадник для організатора волонтерського руху. / Укладач: Лях Т.Л., авт. кол.: О.В. Безпалько, Н.В. Задерико, І.Д. Зверєва, Н.В. Зімивець та ін. – К.: ВГЦ „Волонтер”, 2001. – 176 с.

2. Молодь України за соціальний прогрес і злагоду в суспільстві: Зб.матеріалів Конгресу української молоді. м. Київ, 26-28 травня, 1997 р. – К.: АТ„Видавництво „Столиця”, 1997. – 204 с.

3. Історія, теорія та практика волонтерського руху в Україні : навч.-наук.-метод. посіб. для студентів, магістрантів, аспірантів та спеціалістів у галузі соц. роботи, соц. педагогіки / С. Я. Харченко, О. Л. Караман, В. О. Кратінова [та ін.]. – Луганськ, 2009. – 403 с.

4. Волонтерський рух в Україні: тенденції розвитку / Р. Х. Вайнола, А. Й. Капська, Н. Н. Комарова [та ін.]. – К. : Академпрес, 1999. – 112 с.

СТУДЕНТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Галушко О.С., здобувач

*ОС «Бакалавр» біолого-технологічного факультету
Сумський національний аграрний університет*

Актуальність проблеми студентського самоврядування зумовлена необхідністю виховання особистості, яка володіє не тільки певною сумою знань, умінь і навичок, а й спроможна активно включатися у демократичні процеси, що відбуваються в нашій країні. Елементи свідомої активної участі в суспільному житті держави моделюються у закладі вищої освіти засобами студентського самоврядування, яке має діяти на основі демократичних цінностей.

Студентське самоврядування – це право студентів вирішувати питання навчання і побуту, інструмент для захисту прав та інтересів студентів, а також можливість брати участь в управлінні закладом освіти [2, с. 161].

Аналіз наукової літератури свідчить, що висвітленню питання модернізації педагогічної освіти в контексті Болонського процесу, зокрема студентському самоврядуванню, присвячені праці О. Алексєєвої, М. Гриньової, Н. Деньги, І. Кравченка, Ю. Краценка, В. Кременя, О. Невмержицької, І. Мороза, С. Савченко, Л. ТОВАЖНЯНСЬКОГО та інші. Проблему розвитку учнівського самоврядування досліджували В. Демчук, М. Соловей та ін. Питанню європейського досвіду запровадження інституту студентського самоврядування присвятили свої праці Т. Буяльська, К. Потапа та інші.

Особливий інтерес викликають наукові дослідження останніх років таких українських учених: Л. Божович, Т. Кириленко, В. Семиченко, Т. Степурав яких розглядаються організаційні аспекти самоврядування, проблеми соціальної зрілості та самореалізації, виконання гуманістичних цінностей, формування здатності до свідомої саморегуляції. Незважаючи на це, в науковій літературі недостатньо висвітлені аспекти організації студентського самоврядування у закладі вищої освіти, використання яких сприяє соціалізації особистості, громадянському самовизначенню, забезпеченню якості вищої освіти та участі у формуванні й реалізації освітньої та молодіжної політики. Адже студентство являється соціально-професійною групою, яка об'єднує молодь закладів освіти

України і потенційно являє собою один із найголовніших рушіїв розвитку новітньої української державності [1, с. 39].

Студенти – це майбутні фахівці, котрі будуть вирішувати долю усіх галузей виробництва й від того, як вони формуються і проявляють себе в навчально-науковому процесі, залежать перспективи розвитку країни, тому необхідність вирішення суперечності між потребою сучасного суспільства у відповідальних, свідомих громадянах і зниженням активності молоді, слугують переконливими аргументами актуальності досліджуваної теми [3, с. 117].

Аналізуючи організацію студентського самоврядування у ЗВО України та порівнюючи з досвідом зарубіжних країн, варто зазначити, що, незважаючи на певну позитивну динаміку, це все ще складний, сповнений суперечностей процес. Одним з Системних недоліків розвитку студентського самоврядування в Україні є відсутність з боку суб'єктів освітніх відносин стратегічного бачення розвитку студентського самоврядування. Саме ця невизначеність викликає майже всі інші проблеми та суперечності студентського самоврядування. Розв'язання суперечностей сприятиме формуванню позитивних тенденцій розвитку студентського самоврядування, адже переваги від функціонування ефективної системи студентського самоврядування виходять за межі системи освіти, сприяючи не тільки оптимізації навчального процесу у вищій школі, а й соціалізації молоді, виробленню у неї комунікативних, управлінських навичок, розвитку політичної культури молодого покоління. Студентське самоврядування можна розглядати як передумову для розвитку громадянського суспільства й парламентських демократичних традицій [3, с. 119].

Студентське самоврядування являється невід'ємним елементом системи управління сучасним закладом освіти, дає змогу студентам впливати на діяльність навчального закладу, зокрема підвищувати якість освіти та становить значний потенціал для студентів щодо можливостей активної участі в регулюванні проблем, пов'язаних зі створенням умов соціального становлення та розвитку громадської активності молоді України [1, с. 42].

Студентське самоврядування розглядається як особлива форма ініціативної, самостійної, відповідальної громадської діяльності студентів, спрямованої на вирішення важливих питань життєдіяльності студентської молоді, розвиток її соціальної активності, підтримку соціальних ініціатив.

Приймання участі у будь-яких заходах, які імітують реальні форми роботи та процеси, затвердженні суспільством, є важливим чинником соціалізації молоді особистості, бо тут набувається перший практичний досвід діяльності, формується почуття співучасті в громадському житті суспільства.

Беручи активну участь у різних формах самоврядної діяльності, студенти навчаються виконувати певні соціальні функції, притаманні молоді загалом і студентству зокрема, а також роблять внесок до функціонування суспільної системи.

Отже, студентське самоврядування – це один із потужних стимулів підвищення соціальної активності студентів і вузівських колективів. Завдяки самоврядуванню можна створити певну життєздатну систему, яка могла б

працювати на майбутнє суспільство, стала б «центром кристалізації» позитивної перспективи майбутнього, розвитку суспільно активної особистості та створення відповідних механізмів для її продуктивної екстраполяції в соціум.

Список використаних джерел:

1. Борисенко М. Студентське самоврядування: вітчизняний та зарубіжний досвід / М. Борисенко // Дидаскал. – 2008. - №6. – С. 39-43.
2. Галицька М. Самоврядування як спосіб соціалізації молоді та формування активної життєвої позиції / М. Галицька // Дидаскал. – 2008. - №6. – С. 161-165.
3. Кращенко Ю. Концептуальні засади розвитку студентського самоврядування в Україні / Ю. Кращенко, А. Ігнатович // Вища школа. – 2011. - №9. – С. 117-125.

СУЧАСНЕ ЛІДЕРСТВО: ВІД СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ ДО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ

Гацкан В.О., здобувач

*ОС «Бакалавр» інженерно-технологічного факультету
Уманський національний університет садівництва*

Важливими передумовами формування сучасного громадянського суспільства є надання молоді реальних можливостей та інструментаріїв свідомої участі у прийнятті рішень у сфері молодіжної політики. Молодь – це рушійна сила, і від того, яке виховання, знання та навички вона отримає, залежить якість нашого майбутнього та держави загалом.

Діяльність органів студентського самоврядування є тим засобом, що допомагає студентам у вирішенні їхніх проблем, сприяє отриманню лідерами управлінського досвіду, формує сучасну систему менеджменту. Проблематика публікації обумовлена насамперед тим, що самоврядування як соціальна модель потребує детального вивчення, перш за все, як форма соціального виховання майбутніх фахівців.

Слід відзначити, що аналіз стану розвитку студентського самоврядування в Україні з урахуванням інтеграційних процесів неможливий без рефлексії подібних структур за кордоном. Порівнюючи стан розвитку студентського самоврядування в Україні та Європі, не можна не зазначити, що в європейських країнах набагато вищий рівень усвідомлення суспільством, державними органами влади ролі й значущості освіти як фактора національної безпеки [3, с. 21–30]. У свою чергу, світові інтеграційні процеси орієнтують вищі навчальні заклади України до залучення студентів як компетентних, активних і конструктивних партнерів до формування системи національної вищої освіти як складової європейської. Функціонування будь-якої структури неможливе без законодавчої бази.

Методологічні засади громадського самоврядування знайшли відображення у Конституції України, а питання студентського самоврядування – у Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту» та Концептуальних засадах щодо стратегій та основних напрямів розвитку освіти в першій чверті ХХІ століття [6; 5]. Самоврядування ЗВО покликане навчити студентство досягати поставлених цілей, дати змогу студентам відчувати себе активними учасниками управління і разом з тим зрозуміти, наскільки це важливо і відповідально – приймати рішення щодо організації та втілення в життя певних проєктів.

Студентське самоврядування протягом останніх років має динамічний і стабільний розвиток, стає невід'ємною частиною якісної вищої освіти, сприяє його демократизації. Аналіз теоретичних джерел дозволяє констатувати, що студентське самоврядування – це форма управління, за якою студентство має право самостійно вирішувати питання внутрішнього менеджменту, або виборна установа, що здійснює таке керівництво. Така форма керівництва надає право студенту самостійно вирішувати питання внутрішнього управління, а також мати свої керівні органи.

Тому важливим є з'ясування можливості формування лідерських, організаторських і комунікативних якостей майбутніх фахівців у студентському середовищі.

Становлення студентського самоврядування в Україні на засадах Болонської декларації визначило основні напрями демократизації системи освіти, а саме: виборність представників студентського самоврядування, гласність їхньої діяльності, періодична звітність про результати роботи, участь у роботі керівних органів ЗВО (вчена рада, ректорат, деканат, ради факультетів тощо), підтримка запровадження двох основних освітніх циклів (бакалавр, магістр), сприяння мобільності студентів, викладачів і науковців, забезпечення якості освіти.

Запровадження студентського самоврядування у закладах вищої освіти є конкретною реалізацією громадянських прав студентів, формування у них почуття відповідальності, уміння розв'язувати соціальні, економічні та культурно-освітні проблеми. Водночас студентське самоврядування є дієвою формою самовиховання. Тож які можливості є у студента, який бере активну участь у діяльності студентського самоврядування? Самоврядування ЗВО – реальна можливість показати себе, проявити свою ініціативність, креативність, дипломатичність, адже заклад вищої освіти – це особливий світ, окрема держава зі своєю політикою.

Список використаних джерел:

1. Астахова Е.В. Трансформация социальных функций высшего образования в современных условиях: учебн. брошюра / Е.В. Астахова. - Х. : ХГИ "НУА", 1999. – 75 с. – С. 67.
2. Бондаревская Е. В. Смыслы и стратегии личностноориентированного образования / Е. В. Бондаревская // Педагогика. – 2001. – № 1. – С. 17-24.

3. Вища освіта в Україні і Болонський процес: навч. посібник. // за ред. В. Г. Кременя, С. М. Ніколаєнка. – К. : Знання, 2005. – 327 с.

4. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / [авт.-уклад. С.У. Гончаренко]. – К. : Либідь, 1997. – 376 с. – С. 241.

5. Положення про студентське самоврядування у вищих навчальних закладах // Інформаційний вісник вищої освіти. – 2002. – № 7

СТУДЕНТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ – ШКОЛА ЛІДЕРСТВА ТА ШЛЯХ ДО САМОРЕАЛІЗАЦІЇ

*Дячук Л.П., здобувач
ОКР «Молодий спеціаліст» технологічного відділення
Горохівський коледж Львівського національного
аграрного університету*

Метою студентського самоврядування в коледжі є створення умов для самореалізації особистості студентів і формування у них організаторських навичок, лідерських якостей, відповідальності за результати своєї праці, тому головне завдання ради – дати можливість кожному студенту відчувати, що саме він може приймати рішення і саме від його позиції залежить багато чого в житті академічної групи, колективу, відділення та всього закладу.

Студентське самоврядування у навчальному закладі є гарантованим державою правом студентів самостійно або через представницькі органи вирішувати питання, віднесені до їх повноважень. Це затверджено Наказом Міністерства освіти і науки України від 15.11.2007 р. №1010.

Досліджуючи питання про студентське самоврядування, необхідно з'ясувати його значення для студентства навчального закладу. По-перше, для студентів участь у самоврядуванні є практичною школою, де можна спробувати себе як адміністратор, координатор, реалізувати можливість втілювати суспільно-корисні проекти та ініціативи, удосконалити комунікативні навички. По-друге, ефективне студентське самоврядування сприяє гармонійному розвитку навчального закладу, оскільки саме завдяки йому у коледжі панують партнерські стосунки, атмосфера взаємодії та взаєморозуміння. По-третє, студентське самоврядування є надзвичайно ефективним засобом формування демократичних традицій та культури, прищеплення навичок відстоювати і захищати свої інтереси та інтереси інших.

Студентське самоврядування Горохівського коледжу бере початок у 1998 році, гарантує захист прав та інтересів студентів, забезпечує виконання студентами своїх обов'язків, сприяє навчальній, науковій та творчій діяльності студентів, сприяє поліпшенню умов проживання і відпочинку студентів, співпрацює з органами студентського самоврядування інших навчальних закладів.

Студентське самоврядування потрібне для того, щоб відповідальність за всі справи в коледжі була колективною, а не тільки з рішення адміністрації, щоб

група стала єдиним колективом, а не просто Т-31 - кожен в групі повинен відповідати за свою доручену справу, а в колективі має бути дисципліна, порядок, організованість.

Структура студентського самоврядування в коледжі включає: раду студентського самоврядування коледжу як найвищого органу, самоврядування груп, гуртожитків, відділень. Щомісяця проводяться засідання студентської ради, на яких розглядаються питання успішності в групах за підсумками атестаційних відомостей. Представники студентів є членами педагогічної ради, учасниками стипендіальної комісії, ради з превентивного виховання, беруть участь у Конференції трудового колективу.

Велику увагу студентська рада приділяє науковій, навчальній, гуртковій та творчій діяльності студентів, постійно працюючи над удосконаленням культурно-масової та спортивно-масової роботи. Студенти беруть участь у різноманітних заходах, що проводяться у коледжі. А це – фестиваль «Софіївські зорі», концертні програм з нагоди Дня вчителя, Дня студента, дебюту першокурсників, Дня працівників сільського господарства; організовують флешмоби до Дня Європи, Дня вишиванки, дні студентського самоврядування та ін.

Прикладом гурткової роботи можна назвати гурток «Гармидер», який забезпечує умови і створює для студентів сприятливе середовище, яке сприяє творчому розвитку, дає можливість доторкнутись до витоків українського драматичного мистецтва. Формування екологічної культури, любові до природи, розумного використання її багатств є також важливим напрямом. Найактивніші студенти ініціюють проведення екологічних акцій з покращення благоустрою територій коледжу.

Щоб підготувати молодь до життя, треба розвивати активність, самостійність, ініціативність, творчість, удосконалювати себе. Із заходів, що проводять члени студради в гуртожитку, є організація контролю за санітарним станом кімнат, конкурс «Краща кімната», проведення вечорів знайомств у гуртожитках.

Представники студради є активними учасниками літньої «школи лідера», яку організовує Волиська студентська рада. Там студенти отримують практичний досвід щодо організації, планування роботи студентської ради, проведення тематичних заходів. Кожного року представники коледжу є учасниками засідань регіональної студентської ради, а також конкурсу «Студент року», учасникам якого є студенти коледжів Волині, Львівщини та Рівненщини. Серед важливих питань круглого столу регіональної ради були «Духовна культура молоді», «Моральні цінності сучасної молодої людини», «Мотивація у навчанні» тощо. На засіданнях шляхом голосування приймається рішення про наступне засідання регіональної студентської ради та конкурс «Студент року».

На сайті коледжу систематично висвітлюється результативність участі студентів у виховних заходах, благодійних акціях тощо.

Створення системи студентського самоврядування є ефективним шляхом для формування в навчальному закладі продуктивного виховного середовища,

яке об'єднує всіх студентів та має великий творчий потенціал завдяки таким особливостям: процесу самостійної координації та керівництва життя студентів. Навчальний заклад відтворює модель суспільства, створюється відповідна установка на активне громадсько-політичне життя у майбутньому. Розглядаючи проблеми прав людини, студенти усвідомлюють абсолютну цінність, тобто «не коледж для студентів, а студенти для коледжу».

Розвиток студентського самоврядування залежить і від рівня його підтримки адміністрацією, педагогічним та студентським колективами, а також батьками. Адміністрація навчального закладу зобов'язана створити умови, необхідні для ефективної діяльності органів студентського самоврядування: забезпечити приміщенням, меблями, оргтехнікою, Інтернетом. Фінансової підтримки студентського самоврядування в Україні немає, що не дає у повній мірі реалізувати у повній мірі свої проекти.

Незважаючи на загальні позитивні тенденції, існують і негативні прояви: консервативне мислення значної частини викладачів, які не заохочують ініціативи студентів у реалізації їх планів, пасивність студентів, взаємодія з дорослими на рівні підпорядкування, а не на рівні партнерства. Тому хочеться побажати студентам не зупинятися на досягнутому, а й надалі самовиражатися, всебічно розвиватися, ініціативно діяти та навчатися.

Список використаних джерел:

1. Дмитров М.Ф. Самореалізація студентської молоді. Вища освіта України., 2004. - №4 – с. 100-108
2. Студентське самоврядування як невід'ємна складова демократичної освіти. Київ: Знання. 2005. – 55 с.

ЛІДЕРСТВО ЯК СТИЛЬ ЖИТТЯ

Жмурко К.В., здобувач

*ОКР «Молодий спеціаліст» транспортно-енергетичного відділення
Новоушицький коледж Подільського державного
аграрно-технічного університету*

Кожна людина має власну історію життя і є в цій історії ключові моменти та поворотні етапи, коли з'являється той, хто веде за собою, хто стає взірцем, хто викликає захоплення. Можна по-різному уявляти своє майбутнє, визначати власні життєві пріоритети, та в жодному разі не можна заперечувати принципу «у житті немає нічого неможливого», тому що завжди поруч є людина, яка готова взяти на себе відповідальність за розвиток і дії інших членів групи. Така людина є лідером.

Шлях лідерів складний, відповідальний, і в той же час, цікавий. Він дозволяє побачити глибину власного «Я». Лідерство не професія, не кар'єра – це стиль життя, спосіб мислення, модний тренд. Поняття «лідер» («leader») і «лідерство» («leadership») утворені від англосаксонського кореня «lead» (у

перекладі українською – «шлях»), який походить від слова «lead», що означає «подорожувати», «йти». Перебуваючи у морських плаваннях, англосакси використовували цю назву для визначення курсу судна в морі.

У сучасному розумінні лідер – це найавторитетніша особистість у групі, яка завдяки своїм особистим якостям відіграє головну роль у різних моральних, соціальних та інших ситуаціях, спільній діяльності членів групи, має значний вплив на них, приймає рішення у значущих для групи ситуаціях і несе за них відповідальність.

Кожна людина може бути лідером незалежно від віку. Адже у сучасному світі ярлики «молодість» і «старість» вже не актуальні, кордони стираються, все міняється місцями і все переміщується. У результаті ми бачимо енергійних, оптимістичних, що йдуть в ногу з часом, людей у поважному віці, і, на противагу їм, молодих людей – «втомливих від життя», що не мають ніяких захоплень, ні до чого не прагнуть і нічого не бажають. І справа тут не тільки у внутрішньому потенціалі, загальному розвитку, а й в зовнішньому прояві. Відчуття «Я - лідер» абсолютно не залежить від паспортних даних і зморшок на обличчі.

Бути лідером нелегко – в 10, 20, 30, 40 років... Коли приходить усвідомлення відповідальності, перестає бути легко. Лідерство - це данина, яку кожна психічно здорова і соціально адаптована адекватна людина має прийняти в певний момент і просто жити далі, відчуючи цю відповідальність. Відповідальність невірно трактується багатьма людьми і асоціюється з тягарем, з певними рамками, в які себе обов'язково потрібно загнати і ні в якому разі з них не виходити.

Безумовно, лідерство – це помилки, відкриття, досягнення і нищівні провали, щасливі моменти і гіркі розчарування. Лідерство дає в руки багато козирів. Головне – мати достатньо розуму, щоб ними скористатися за призначенням і отримати від цього користь.

У наш складний та суперечливий час можна стати лідером, що буде демонструвати як героїзм так і варварство по відношенню до суспільства. Потрібно стати справжнім лідером, людиною, яка буде розбудовувати світ, а не стане його руйнівником. Сьогодні піднімається проблема лідерства серед молодих. Адже майбутнє належить саме молодим юнакам та дівчатам. Лідерами сьогодні стали ті, кого ми називаємо сьогодні патріотами. Ті, хто не залишається осторонь проблем країни, хто уже сьогодні займає активну життєву позицію.

Студенські роки наче юні крила, що пронесуть нас крізь плін життя, в якому буде улюблена робота, дружна родина, земля рідна – Україна славна. Покликанням душі стає позиція лідера, що назавжди залишається світоглядним орієнтиром. Великі українці, справжні лідери свого часу – Леся Українка, Ліна Костенко, Надія Савченко стануть прикладом, що спонукає до дії, небайдужої позиції громадянина, студента, справжньої людини...

Лідер той, хто живе з Богом в серці, на рідній землі. Адже лише в суверенній країні можна реалізувати свої плани, задуми та мрії, лише в правовій державі можна ствердитись як особистість, як лідер, досягнути рівня професіонала.

Лідерство – це не формальна влада, а скоріше всього прагнення розвивати та мотивувати інших. Лідерство – це стосунки, у формуванні яких беруть участь обидві сторони. Найчастіше, коли у людей запитують, хто був лідером у їхньому житті, вони згадують своїх батьків, вчителів, тобто тих, хто допомагав їм розвиватися і зростати. Лідери викликають довіру, показуючи людям, що вони довіряють їм і їхнім здібностям. Справжній лідер не допустить розбіжностей між своїми словами та ділом.

Нам потрібно виховувати свідомих національних лідерів, які збудують велику європейську країну з цінностями волі, свободи та демократичності. А головне, ніколи не забувати, що лідерами не народжуються, їх виховують, ними стають.

Список використаних джерел:

1. Зорина А. В. Педагогические условия формирования лидерских качеств у студентов вуза // *Современная педагогика*. 2009. № 3. С. 8–9.
2. Краснощок І. П. Розвиток лідерських якостей студентів. URL: [http://Nz2012_112_29%20\(1\).pdf](http://Nz2012_112_29%20(1).pdf).
3. Савицька І. М. До питання формування лідерських якостей майбутніх учителів. URL: http://visnyk.chnpu.edu_dl=3035.
4. Сбитнева В. Б. Педагогические условия развития лидерских качеств подростков в детском общественном объединении // *Педагогика*. 2008. № 4. С. 12–14.

СТУДЕНТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Залден Я.М., здобувач

*ОКР «Молодий спеціаліст» факультету ветеринарної медицини
Новочорторийський державний аграрний технікум*

Студентське самоврядування — це форма управління, за якої студенти на рівні академічної групи, факультету, гуртожитку, курсу, спеціальності, студентського містечка, іншого структурного підрозділу ВНЗ мають право самостійно вирішувати питання внутрішнього керівництва. Головна мета діяльності органів студентського самоврядування полягає передусім у створенні умов самореалізації молодих людей в інтересах особистості, суспільства і держави

Сучасні молодіжні організації - це не просто об'єднання молоді. Це «ті соціальні структури суспільства, через посередництво яких створюються умови і багато в чому реалізуються інтереси, потреби, запити молодих людей в усіх сферах життя. Проводяться соціологічні дослідження з метою вивчення громадської думки студентів і запровадження студентських ініціатив в життєдіяльність студентського парламенту. Надається змога кожному студенту обирати напрям для особистої творчої самореалізації: науково- дослідницька

діяльність, культурно-мистецька діяльність, спортивнотуристична діяльність, видавницька і лідерська діяльність в органах студентського самоврядування.

Однією з важливих функцій органів студентського самоврядування, спрямованих на вдосконалення навчально-виховного процесу, є організація співробітництва зі студентами інших вищих навчальних закладів та молодіжними організаціями, що сприяє розвитку впевненості в собі, захищеності, політичної та професійної незаангажованості, широкому, з погляду спеціальності, пізнанню різнобарвного життя, взаємозбагаченню професійним і життєвим досвідом, обміну знаннями та ідеями. Особливо вагомим в цьому сенсі є співпраця органів студентського самоврядування між собою та об'єднання їх зусиль заради захисту прав і інтересів студентства, створення координаційних і виконавчих колегіальних органів для взаємодії студентства з державними структурами та органами місцевого самоврядування, студентськими громадськими організаціями.

Отже, студентське самоврядування в університеті функціонує з метою забезпечення виконання студентами своїх обов'язків та захисту їхніх прав і сприяє гармонійному розвитку особистості студента, виявленню в нього організаційних здібностей та творчого потенціалу, формуванню високопрофесійних та організаторських навичок майбутнього спеціаліста народного господарства незалежної України. Органи студентського самоврядування створюються та функціонують на принципах демократичності, гуманізму, гласності і рівноправності всіх їх членів, формуючи гідного громадянина України на основі загальнолюдської моралі, національної культури, традицій та духовності українського народу.

Головною метою діяльності органів студентського самоврядування є створення умов для самореалізації молодих людей в інтересах особистості, суспільства і держави. Для досягнення поставленої мети необхідна взаємодія двох пріоритетних аспектів діяльності: з одного боку, створення керівництвом і підрозділами університету належних умов, подання різних видів допомоги, підтримки, надання інформації в різних галузях, а з іншого — спрямована на розкриття свого творчого потенціалу діяльність студентів, що стимулює формування свідомих, життєвоактивних, конструктивних та здорових особистостей.

Серед основних своїх завдань органи студентського самоврядування зазначають: забезпечення і захист прав та інтересів студентів, зокрема стосовно організації навчального процесу; сприяння навчальній, науковій та творчій діяльності студентів; сприяння створенню відповідних умов для проживання і відпочинку студентів; сприяння діяльності студентських гуртків, товариств, об'єднань, клубів за інтересами; організацію співробітництва зі студентськими спільнотами інших вищих навчальних закладів і молодіжними організаціями; участь у вирішенні питань міжнародного обміну студентами. Відповідно до статутних норм студентське самоврядування здійснюється на рівні студентської групи, факультету, гуртожитку, вищого навчального закладу загалом. Залежно від контингенту студентів, типу та специфіки ВНЗ студентське самоврядування

може здійснюватися на рівні курсу, спеціальності, студентського містечка, структурних підрозділів навчального закладу. На всіх рівнях студентське самоврядування є виборним, і його структури формуються здебільшого строком на один рік шляхом таємного голосування студентів.

Отже, студентське самоврядування є невід'ємною складовою сучасного вищого навчального закладу, вагомим компонентом його виховної системи, тому позитивний вплив на становлення особистості – беззаперечний.

Я вважаю, що соціальна спрямованість студентської молоді – це система соціальних цінностей суспільно організованої особистості, складниками якої є інтегровані позитивні моральні риси, позитивне ставлення до соціального буття, інтерес до нього, потреба в ньому, переконаність у його необхідності як основному сенсі життя, прагнення до формування й удосконалення вмінь і навичок оперування соціумом та оволодіння способами дії у студентському середовищі. Найважливішим джерелом знань студентів в усіх сферах суспільного життя: інтелектуальній, матеріальній, естетичній і самоуправлінні є навколишнє середовище студентства. Студентське середовище – невичерпне джерело емоційних переживань студентів, оформлення емоційно-оцінного ставлення до світу, формування гуманізму, демократизму, толерантності – найважливіших складових людини і громадянина, сферою застосування фізичних і духовних сил молоді, що бере участь у його вдосконаленні; а це означає, що воно є джерелом розвитку особистості.

Досліджуючи проблему виховання соціальної спрямованості, ми дійшли висновку, що підґрунтям у вихованні соціальної спрямованості студентської молоді є отримання досконалих знань про суспільство, соціальну реальність, наявні в дійсності соціальні явища й процеси як життєво необхідні потреби. Зазначене вище якнайповніше забезпечують різновекторні напрями діяльності органів студентського самоврядування: навчально-дисциплінарний, науково-дослідний, професійно-трудоий, цивільно-патріотичний, а також дозвілєво-розвиваюча, спортивнооздоровча робота тощо. Таким чином, враховуючи різноманітність та багатогранність студентського середовища, а також специфічність виховання соціальної спрямованості, вважаємо, що невід'ємною формою роботи зі студентами є залучення молоді до участі в діяльності органів студентського самоврядування, яка дає можливість набуття соціального досвіду, сприяє розширенню світогляду й формуванню загальнолюдських та національних цінностей. Органи студентського самоврядування сприяють соціалізації особистості, формуванню соціальної позиції студента, розвитку їхньої соціальної активності, вихованню соціальної спрямованості, адаптації та пристосуванню до складних соціальних відносин, набуттю демократичного досвіду для подальшого життя в суспільстві. Участь у різноманітних напрямках діяльності органів студентського самоврядування є вагомим чинником розвитку всебічної суспільної активності молоді у необхідному напрямі, що забезпечує виховання їх соціальної спрямованості, тому слід залучати до такої діяльності якомога більшу кількість студентів. Крім того, лише активна участь студентів в роботі органів студентського самоврядування надаватиме поштовху і

подальшому розвитку цієї форми самоорганізації й закладатиме підвалини сприйняття студентом суспільної моделі.

ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЇ ЛІДЕРСТВА ТА ПРОФЕСІЙНОЇ УСПІШНОСТІ

Карташова А.А., здобувач

*ОС «Бакалавр» ННІ ветеринарної медицини
Луганський національний аграрний університет*

Довженко А.В., здобувач

*ОС «Бакалавр» ННІ ветеринарної медицини
Луганський національний аграрний університет*

На даному етапі у суспільстві надзвичайно інтенсивно розвиваються реформи в сфері культури, економіки, політики та соціального життя. В умовах таких змін, на сьогодні потрібні професійно компетентні фахівці, які можуть адаптуватися до нових обставин, бути конкурентоспроможними, мобільними, вміти найбільш ефективно вирішувати проблеми, що виникають, мати здібності до організації людей та направляти їх працю у правильне русло.

Відповідати таким вимогам можуть лише особи, що володіють розвиненими лідерськими якостями, оскільки саме лідерські якості допомагають привернути увагу оточуючих до своїх ідей і переконати в своїй правоті.

У суспільстві існує об'єктивна потреба в лідерстві, і вона не може не реалізовуватися. Лідерство - один з механізмів об'єднання групової діяльності, коли індивід або частина соціальної групи виконують роль лідера, тобто організовують, спрямовують дії всієї групи, яка чекає, приймає і підтримує дії лідера.

Основне завдання лідера - стимулювати групу, націлювати її на вирішення певних завдань, піклуватися про засоби, за допомогою яких ці завдання можуть бути вирішені [1].

Міркування про природу лідерства сягають корінням в далеке минуле, так як людська історія завжди розглядалася як результат діяльності видатних особистостей. Протягом багатьох століть феномени цього явища вивчалися філософами, соціологами, психологами. Внаслідок цього, точки зору щодо природи лідерства надзвичайно різноманітні.

Раніше в теоріях лідерства акцент робився на тому, які існують відмінності між лідерами і послідовниками, тоді як у пізніх теоріях роздивлялися інші аспекти, такі як рівень інтелекту і знання та ситуативні чинники. Одна з найбільш відомих і простих теорій – це «Теорія великих людей». Прихильниками цієї теорії є історики, політологи, психологи і соціологи. Теорія великих людей («great person theory») стверджує, що людина, яка володіє певним набором особистісних рис, буде хорошим лідером незалежно від характеру ситуації, в якій вона знаходиться. Теорії "обставин" в той час зосереджують свою увагу на конкретних ситуаціях, і контексті в якому вони відбуваються, це дозволяє

визначити, який стиль керівництва найкраще підходить для кожної конкретної ситуації [2].

Ознаки лідерства можна виявити в будь-якій групі, і у всіх випадках простежується одна закономірність: особа, яка висувається як лідер, і стиль її лідерства відображають обставини її становлення лідером, сутність групи, якою вона керує, а також особистісні риси не тільки самого лідера, але і його послідовників. Говорячи про формування лідерських якостей учнів молоді необхідно сказати про їх професійну успішність [3,4].

Професійну успішність можна тлумачити як удачу в досягненні чогось; суспільне визнання; хороші результати в роботі чи навчанні.

Ми підібрали наступні критерії професійної успішності майбутнього фахівця:

- 1) конкурентоспроможність;
- 2) суб'єктивне задоволення своєю професійною діяльністю;
- 3) соціально-економічна затребуваність професії [5].

Таким чином, з огляду на всі аспекти вивчення лідерства, можна вибудувати, а потім впровадити в процес навчання модель ефективної взаємодії з людьми, яка буде відповідати соціальним нормам поведінки, розвивати організаторські та комунікативні якості особистості, і як наслідок, формувати в студентах лідерські якості, які так необхідні майбутньому фахівцю в його професійній діяльності.

Список використаних джерел:

1. Смольков В. Г. Сутність і типологія соціального лідерства. Соціально-гуманітарні знання. №6 2001.
2. Кретов Б. І. Типологія лідерства. Соціально-гуманітарні знання. №3 2000
3. Большаков В. Ю. Критерии, методы и методики выявления лидерской одаренности у старшеклассников: Прикладная психология. – 2001. N 1. 19-29 с.
4. Попов Б. Психологическая подготовка лидера: Кадры предприятия. – 2004. N 12. 58-63 с.
5. Ильин В.А. Психология лидерства: учебник для бакалавриата и магистратуры Серия: Бакалавр и магистр. Академический курс// М.: Изд. Юрайт, 2016. 311 с.

ПСИХОЛОГІЯ ЛІДЕРСТВА ТА ПРОФЕСІЙНОЇ УСПІШНОСТІ

Кізима І.М., здобувач

*ОС «Бакалавр» факультету економіки та менеджменту
Львівський національний університет ветеринарної медицини
та біотехнологій імені С.З. Гжицького*

Слово "лідер", що означає "провідний", "керуючий", згідно з Оксфордським словником англійської мови, виникло в XIII ст.

Інтерес до лідерства і спроби осмислити цей складний і важливий соціальний феномен сягають глибокої давнини. Так, вже античні історики Геродот, Плутарх приділяли політичним лідерам головну увагу, бачачи в героях, монархах і полководцях творців історії.

Лідер – це особа, за якою всі решта члени групи визнають право брати на себе найвідповідальніші рішення, обстоювати їхні інтереси та визначати напрями й характер діяльності всієї групи. Знання і здібності лідера люди завжди оцінюють значно вище, ніж відповідні якості решти членів групи. Лідерові властиві такі психологічні якості: впевненість у собі; гострий і гнучкий розум; компетентність як доскональне знання своєї справи; міцна воля; уміння зрозуміти особливості психології людей; організаторські здібності.

Лідерство це – тип управлінської взаємодії, який ґрунтується на більш ефективному для даної ситуації поєднанні різних джерел влади і спрямований на спонукання людей до досягнення загальних цілей. У сучасній науковій думці існують чотири збірні образи лідера:

- 1) лідера-прапороносця відрізняє власне бачення дійсності, наявність ідеї, що захоплює маси;
- 2) лідер-служитель прагне виступати в ролі виразника інтересів своїх прихильників, орієнтується на їхню думку і намагається діяти від їхнього імені;
- 3) лідер-торговець здатний привабливо піднести свої ідеї і переконати людей в їхній перевазі;
- 4) лідер-пожежник орієнтується на розв'язання найактуальніших проблем у суспільстві і прагне відгукуватися на найнагальніші вимоги часу.

Невід'ємною складовою частиною лідерства є й сам лідер. Припускається, що на керівництво можуть впливати такі властивості: основні переконання лідера; стиль лідера; мотиви, якими керується лідер, прагнучи добитися певного становища; реакція лідера на тиск і стрес; обставини, за яких лідер уперше опинився у становищі керівника; попередній досвід лідера; середовище, в якому лідер починає свою діяльність.

Отже, переконання лідера – це один з найбезпосередніших способів розуміння взаємозв'язку з колективом, усвідомлення того, що він є лідером, і того, в чому він хоче переконати своїх прихильників.

З позиції психології самоменеджменту дуже важливим є розвиток лідерства-це цілеспрямоване формування і поглиблення відповідних якостей і навичок. Цей аспект проблеми управління лідерством в установі більшою чи

меншою мірою враховує можливості формування і розвитку лідерських здібностей шляхом навчання і самонавчання. Для розвитку лідерства використовують низку спеціальних процедур:

- вироблення особистої вмотивованості, стійкого бажання бути лідером, впевненості в собі, готовності ухвалювати рішення і брати на себе відповідальність, послідовності та наполегливості в реалізації спільної мети, усвідомлення власної сили, віри в досягнення мети, ентузіазму;
- розвиток індивідуальних, інтелектуальних і моральних лідерських якостей: професійна компетентність, порядність, розвинений інтелект. Усе це виявляється в аналітичності, швидкості розуміння суті проблеми, гнучкості розуму, передбачливості, вмінні планувати і визначати мету;
- забезпечення соціальної компетентності лідера і його доброзичливості у стосунках з членами групи;
- набуття вміння та навичок швидко і правильно оцінювати ситуацію, знати і враховувати особливості, інтереси, потреби й очікування всіх членів групи.

Відомими прикладами лідерів є:

- 1) Мартін Лютер, його підтримували як прості люди, так і знать. Завдяки цій підтримці було започатковано створення німецької нації,
- 2) Йосиф Сталін – інтелектуальна та вольова особистість. Безжалісний та недовірливий. Через його зловживання владою та культ “вождя”, було знищено та розстріляно безліч невинних людей.
- 3) Махатма Ганді (1869-1948) - один з керівників і ідеолог національно-визвольного руху Індії від Британського панування. Його філософія ненасилля Сатьяграха вплинула на національні і міжнародні рухи прихильників мирних змін. Махатма Ганді відкидав насильство у будь-якій формі.
- 4) Уродженець Гавайських островів Барак Обама - 44-й президент США. Перший в історії Сполучених Штатів темношкірий глава держави. У 2009 році Обама став лауреатом Нобелівської премії миру. Президентська діяльність Обама характеризується численними реформами в галузі охорони здоров'я, фінансів і в боротьбі з тероризмом. Саме в період президентства Обама в Пакистані спіймали і вбили Осаму бін Ладена, а також вивели війська США з території Іраку.

Список використаних джерел:

- 1) http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/31806/1/Romanovskyi_Teoriia_i_praktyka_formuvannia%20lidera_2017.pdf
- 2) <https://styler.rbc.ua/ukr/zvyozdy/mirovye-lidery-deyatelnost-kotoryh-vdohnovlyayet-1445964183.html>
- 3) http://umo.edu.ua/images/content/depozitar/navichki_pracevlasht/liderstvo.pdf
- 4) file:///C:/Users/Admin/Downloads/pspz_2013_2_12.pdf
- 5) http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2010/4_5_2010/23.pdf

СУЧАСНЕ ЛІДЕРСТВО: ВІД СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ ДО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ

Козачишина С.Т., здобувач
ОКР «Молодший спеціаліст» економічного відділу
Іллінецький державний аграрний коледж

Чимало успішних керівників скоріш за все можуть завдячити своєму успіху ВНЗ в якому вони навчались. А одним із важливих компонентів в ньому є студентське самоврядування, яке діє згідно із законом України «Про вищу освіту» стаття 40. Запровадження студентського самоврядування у вищих навчальних закладах є конкретною реалізацією громадянських прав студентів, формування у них почуття відповідальності, уміння розв'язувати соціальні, економічні та культурно-освітні проблеми. Водночас студентське самоврядування є дієвою формою самовиховання.

Тож які можливості є у студента, який бере активну участь у діяльності студентського самоврядування Іллінецького коледжу?

Самоврядування – реальна можливість показати себе, проявити свою ініціативність, креативність, дипломатичність, адже наш коледж – це особливий світ, окрема держава зі своєю політикою. Це важливий фактор розвитку і модернізації суспільства, виявлення потенційних лідерів, вироблення в них навичок управлінської та організаторської роботи з колективом, формування майбутньої еліти нації. Досвід взаємостосунків, виявлення та захисту своїх інтересів, життя в студентському середовищі, досвід самореалізації – ось основні кити, на яких формується така риса, як лідерство. А це означає, що ти виховуєш в собі організованість, вчишся відповідати за свої дії перед собою, перед людьми, перед державою. Якості лідера формуються в освітньо-виховному просторі коледжу через усвідомлене включення студентів у різноманітну діяльність органів студентського самоврядування.

Студентське самоврядування створює середовище для найбільш повної реалізації лідерського потенціалу особистості й розвитку соціально-значущих якостей студента, необхідних для його успішного становлення як усебічно розвиненого громадянина й успішного фахівця.

Студенти Іллінецького коледжу є активними учасниками волонтерського руху, зокрема проводять акції по збору коштів та продовольства для допомоги воїнам АТО, «Збери кришечку – допоможи воїну». Допомагають дітям з особливими потребами із школи-інтернат смт. Дашева, традиційно проводячи акцію «Подаруй дитині усмішку» та відвідуючи їх на день святого Миколая. Беруть активну участь у проведенні різноманітних акцій таких як «Серце до серця», «Поміняй цигарку на цукерку». Студенти організовують тематичні дискотеки, перегляди фільмів, організовують привітання викладачів з нагоди різних професійних свят. Допомагають адміністрації коледжу в організації навчально-виховної роботи шляхом проведення операції “Дзвінок”, перевірки

санітарного стану в гуртожитках та в навчальному корпусі, демонстрації фільмів з виховною метою.

Ще одним із напрямків роботи студентського парламенту Іллінецького коледжу є співпраця із Студентською радою Вінниччини. Зокрема студент Ситник Олександр став заступником голови Студентської ради Вінниччини. Студентська рада Вінниччини - це консультативно-дорадчий орган при голові облдержадміністрації, де наші студенти мають можливість обговорювати і вирішувати проблеми, які хвилюють студентство. В рамках проекту Студентської ради наші студенти мають змогу проходити стажування в органах державної влади, а саме в райдержадміністрації. Це стажування дає можливість дізнатися, як працюють органи державної влади і здобути відповідний досвід.

Всі наведені види діяльності неодмінно позитивно впливають на формування лідерських, організаторських і комунікативних компетентностей майбутніх фахівців.

Список використаних джерел:

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / [авт.-уклад. С.У. Гончаренко]. – К.: Либідь, 1997.
2. Положення про студентське самоврядування у вищих навчальних закладах // Інформаційний вісник вищої освіти. – 2002.
3. Студентське самоврядування як невід’ємна складова демократизації вищої школи. – К.: Знання, 2005.

СУЧАСНЕ ЛІДЕРСТВО: ВІД СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ ДО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ

Колісанова В.І., здобувач

*ОС «Бакалавр» факультету технології виробництва і переробки
продукції тваринництва, стандартизації та біотехнології*

Каратєєва О.І., к. с.-г. н., доцент

Миколаївський національний аграрний університет

Ступінь професійного розвитку персоналу є важливою умовою будь-якого підприємства і організації. Професійний розвиток – це набуття працівником нових компетенцій, знань, умінь і навиків, які він використовує чи буде використовувати у своїй професійній діяльності. Зі збільшенням професійного розвитку – підвищується ефективність праці, створюється можливість для реалізації своїх здібностей.

Так що ж впливає на професійний розвиток? Звичайно, необхідно мати хист і деякі знання, але супроводом до суспільного розвитку також є і самоврядування. Завдяки самоврядуванню людина розкриває свої таланти, намагається бути суспільно активною, привчається до відповідальності. Чому саме студентське самоврядування таке важливе для професійного розвитку? Мабуть, тому що студент – це вже сформована людина, яка може відстоювати

свою думку, вибирати правильне рішення і відповідати за свої вчинки самостійно. Головними завданнями студентського самоврядування є: сприяння розвитку студентського руху в Україні, сприяння формуванню громадської свідомості студентів, що ґрунтується на національних інтересах держави та загальнолюдських цінностях, участь у підготовці та реалізації заходів спрямованих на розв'язання соціально-економічних, правових, освітніх та інших проблем студентської молоді.

Органи студентського самоврядування сприяють гармонійному розвитку особистості студента, формування у нього навичок майбутнього організатора та керівника. Саме завдяки студентському самоврядуванню розкриваються професійні навички людини і згодом людина для себе сама вирішує чи зможе вона бути керівником, в якій галузі їй краще працювати, щоб бути більш корисною. Студентське самоврядування розкриває в людині також лідерські здібності, стратегічне мислення і ерудицію. У професійному розвитку людини важливе значення має процес її адаптації на підприємствах, під якою розуміють науково-обґрунтовану систему заходів, що забезпечує входження, оволодіння та досягнення особами професійної майстерності в конкретному виді професійної діяльності.

Професійний розвиток є необхідною умовою ефективної діяльності різних підприємств та організацій, підвищення рівня їх конкурентних переваг на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Отже, професійний розвиток має ґрунтуватися на реалізації програм підготовки та підвищення його кваліфікації з метою розширення меж професійної компетентності й мобільності, повноцінного саморозвитку і самореалізації в обраному виді трудової діяльності.

Список використаних джерел:

1. Суть професійного розвитку персоналу та завдання управління ним – [Електронний ресурс] – <https://library.if.ua/book/45/3084/html>
2. Студентське самоврядування – [Електронний ресурс] – https://pidruchniki.com/70199/pedagogika/studentske_samovryaduvannya

ПСИХОЛОГІЯ ЛІДЕРСТВА ТА ПРОФЕСІЙНОЇ УСПІШНОСТІ

Котенко О.М., здобувач

ОС «Бакалавр» факультету економіки та менеджменту

Науковий керівник – к.е.н. Усюк Т.В.

Житомирський національний агроекологічний університет

Постановка проблеми. Основною потребою будь-яких соціально-економічних процесів сучасного суспільства є якість роботи працівників в таких сферах, як педагогічна, медична, наукова, управлінська, психологічна тощо. Серед основних якостей, які приносять успіх у будь-якій з цих сфер, є лідерські якості. Традиційне уявлення людей про лідерів зазвичай передбачає образ керівника – тобто людини, яка офіційно має владу над іншими. У реальному

житті, лідерство потребує насамперед готовності допомагати іншим людям досягати поставлених цілей. Здатність вести людей в правильному напрямку робить керівника особливим, робить його лідером. Незважаючи на ту чи іншу галузеву спрямованість організації, її керівник повинен розуміти, що всі процеси в ній потребують розвитку та вдосконалення, а отже – змін. Справжній лідер має бути готовий взяти на себе таку відповідальність.

Виклад основного матеріалу. Лідер – це особистість, яка впевнено йде до досягнення поставленої мети, вміє правильно організувати роботу команди та здобути перемогу у будь-яких справах. В сучасній психології лідерство розглядається переважно: як певний набір вроджених якостей, особливості стилю поведінки, наслідок, головним чином, тієї ситуації, в який опинився лідер [1]. Часто поняття «лідер» ототожнюють тільки з вищим керівництвом. За такою логікою лідером можуть бути лише ті працівники, що належать до вищого керівництва[2]. Насамперед варто наголосити, що влада – це не завжди лідерство, але майже завжди навпаки: лідерство породжує владу [3]. Влада являє собою певний елемент управління, який необхідний для організації робочих процесів. Однак не тільки лідер має владу над підлеглими, але й навпаки, задля підтримання балансу в колективі. Оскільки кожен несе відповідальність за виконання своєї роботи.

Відмінності між керівництвом та лідерством виявляються у таких аспектах [4]:

- керівника призначають офіційно, а лідер формується стихійно;
- керівникові закон надає певні права та обов'язки, а лідер може їх не мати;
- керівник наділений певною системою офіційно встановлених санкцій, використовуючи які може впливати на підлеглих, а лідеру ці санкції не надані;
- керівник представляє свою групу в зовнішній сфері відносин, а лідер обмежений переважно відносинами в групі;
- керівник, на відміну від лідера, несе відповідальність перед законом за стан справ у групі;
- керівник здійснює регуляцію офіційних відносин групи як певної соціальної організації, а лідер регулює міжособистісні стосунки у групі;
- лідерство виникає за умов мікросередовища (мала група), а керівництво є елементом макросередовища, тобто воно пов'язане з усією системою суспільних відносин;
- керівництво є явищем більш стабільним, ніж лідерство (висунення лідера залежить від настрою групи).

Таким чином, лідер – це частина команди, який займає особливе місце в ній. Його основне завдання – не самостійно приймати рішення, допомагати іншим членам команди в пошуку рішень поставлених проблем, в формуванні цілей і завдань колективної діяльності. Водночас, керівник здійснює управління на основі прийняття рішень і контролю за процесом праці підлеглих. Якщо ж у керівника це певна група людей, якою він керує, то у лідера вона перетворюється в команду.

Поєднання лідерства і керівництва в одній особі сприяє ефективному функціонуванню організації чи структурного підрозділу. В іншому випадку, якщо керівнику бракує якостей лідера, це може призвести до появи в організації неформального лідера, конфліктних ситуацій та зниження ефективності функціонування організації [5]. Таким чином, лідер, окрім контролю задає собі ціль покращити конкретний процес. Особливість лідера полягає в тому, що він здатний пристосувати стилі керівництва відповідно до ситуації. Керівник не може бути компетентним абсолютно у всіх питаннях. Розуміючи це, він повинен створити навколо себе команду, кожен з учасників якої розуміється в тій чи іншій сфері. Кожен керівник-лідер має свій стиль керівництва, що наведені в таблиці.

Порівняльна характеристика стилів керівництва*

Художні ознаки	Авторитарний стиль	Демократичний стиль	Ліберальний стиль
Владні повноваження	Зосередження всієї влади і відповідальності в руках лідера	Делегування повноважень з утримання ключових позицій у лідера	Зняття лідером з себе відповідальності, зречення влади на користь групи
Прийняття рішень	Прерогатива лідера у встановленні цілей і виборі засобів їх досягнення	Прийняття рішень поділено за рівнями на основі участі	Надання можливості самоуправління в бажаному для групи режимі
Комунікації	Комунікаційні потоки йдуть переважно зверху	Комунікації здійснюються активно у двох напрямках	Комунікації відбуваються переважно по горизонталі
Сильні сторони	Увага до терміновості і порядку, можливість прогнозування результатів	Посилення особистих зобов'язань при виконанні роботи через участь в управлінні	Дозволяє почати справу без втручання лідера
Слабкі сторони	Стимується індивідуальна ініціатива	Необхідний тривалий час для з'ясування позицій і узгодження	Без втручання лідера група може втратити швидкість і напрямок руху

*на основі досліджень К.Левіна.

Незалежно від стилю керівництва, лідер повинен так організувати роботу, щоб кожен з її виконавців успішно і безконфліктно знаходив рішення поставленої задачі. Для цього керівник повинен мати вплив на кожного із учасників своєї команди.

Висновки і пропозиції. Отже, організація будь-якої справи без лідера приречена на занепад. Лише лідер зможе правильно організувати команду та справедливо розподілити обов'язки між її учасниками. Він захищає інтереси кожного і команди в цілому. Лідерство – ключовий елемент реалізації змін та розвитку. Кожна організація прагне мати в своїй команді людину, яка зможе ефективно керувати системою та зорієнтувати її на досягнення високих показників. Задля цього підприємства створюють програми з виховання та розвитку лідерських якостей, щоб покращити свою діяльність.

Список використаної джерел:

1. Майерс Д. Социальная психология / Д. Майерс. — СПб.: Питер Ком., 1998. — 688 с.
2. 2. Сенге П.М., Клейнер А., Робертс Ш., Ричардс Р.Б., Рот Дж., Сміт Б.Дж., Танец перемен: новые проблемы самообучающихся организаций / Пер. с англ. — М.: ЗАО “ОлимпБизнес”, 2003. — 624 с.
3. Туник О. Лидерство и лидеры в организации: о чем говорят теория и практика // “Персонал-Микс”. — 2004. — № 3.
4. Орбан-Лембрик Л. Е. Психологія управління : навч. посібник / Орбан-Лембрик Л. Е. — К. : Академвидав, 2003. — 568 с.
5. Гончарук Н. Лідерство як якісна характеристика особистості чи інституції [Електронний ресурс] / Наталія Гончарук, Інна Сурай. — 2013. — Режим доступу до ресурсу: <http://visnyk.academy.gov.ua/wp-content/uploads/2013/11/2010-3-3.pdf>.

СУЧАСНЕ ЛІДЕРСТВО: ВІД СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ ДО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ

Коханова А.А., здобувач
ОС «Бакалавр» факультету агрономії
Уманський національний університет садівництва

Лідерами не народжуються, ними стають. Як завжди, вони є результатом тяжкої роботи. І це є ціною, яку ми маємо заплатити для досягнення мети.
Вінсент Ломбарді

На сьогоднішній день мета освіти полягає в підготовці фахівців, здатних конкурувати на світовому ринку. Ще більшої уваги треба приділити якості освіти, універсальності підготовки кожного студента, його адаптованості до світових тенденцій розвитку. Головним завданням вищих навчальних закладів є надання системи знань, умінь та навичок, що гарантують виконання ними своїх функціональних обов'язків, також забезпечення культурного і духовного розвитку особистості кожного студента, виховання молодих людей [1]

Студентське самоврядування є важливим елементом системи управління сучасними закладами вищої освіти, які дають змогу молоді впливати на діяльність навчального закладу. Воно дає змогу досягти мети соціалізації молоді у ВНЗ. Беручи участь у різноманітних формах діяльності, студенти навчаються виконувати певні соціальні функції, притаманні молоді і студентству зокрема, також роблять вагомий внесок до функціонування суспільної системи. Участь у будь-яких заходах, які імітують реальні форми роботи та процеси затвердженні суспільством, є важливим чинником соціалізації молоді особистості, набувається перший практичний досвід діяльності, формується почуття співучасті в громадському житті суспільства [2].

Українське суспільство, яке здійснює перехід до якісно нового стану, потребує активного покоління, що вміє жити та працювати в умовах демократії, в умовах зростаючої політичної, економічної та громадської відповідальності за себе та за державу.

Невід'ємною складовою діяльності студентського самоврядування є становлення громадянина, адже роль громадянина – це не тільки почесна, й відповідальна людська функція, яка вимагає від особистості конкретних практичних дій у відстоювання певних, законодавчо закріплених і морально санкціонованих у суспільстві громадянських прав і свобод [2]

Між тим, можливості студентського самоврядування ще не використовують у повному обсязі. Більшість студентів не беруть активної участі і діяльності різних студентських об'єднань. Все більше актуальним стають не суспільні, а особисті орієнтири.

Формування майбутнього лідера в процесі навчання – це становлення особистості студента засобами навчання з метою формування пізнавальних, практичних вмінь і навичок з галузі науки або мистецтва, необхідних для встановлення суспільних зв'язків і відносин з навколишнім світом [1].

Лідерство – вимога, яка висувається до усіх керівників різних рівнів. Це стандарт поведінки, воно є серцевиною демократичного врядування. Лідерство є відповіддю на сучасний ритм життя. Надзвичайно актуальним є розвиток організацій – лідерів спроможних діяти по-новому, відповідати викликам часу. Треба пам'ятати, лідерство – це не спосіб самозвеличення, це праця на благо команди, реалізація нових ідей, пошук вірного шляху до завершень.

Сучасне лідерство не стільки характеристика особи, як її відповідальний вплив та розвиток інституції, сфери, системи державного управління. Сучасний демократичний лідер – це лідер із найкращими, елітними, якостями.

Студенти, що беруть участь у роботі студентського самоврядування мають змогу відчувати себе рівноправними громадянами країни, готуватися до реального життя в громадянському суспільстві й таким чином впливати на його демократизацію.

Діяльність студентського самоврядування є самостійною, організаторською та творчою. Вона не вичерпується безпосередньою організацією різноманітних культурно-дозвільних заходів, унормуванням відносин і громадських взаємодій у студентській спільноті, налагодженням дієвої управлінської взаємодії з адміністрацією та органами самоуправління в громаді, взаємодією зі студентськими самоврядними організаціями різних навчальних закладів. Під самоврядуванням розуміють допомогу, представництво і керівництво. У реальному житті самоврядування студентів виконує ще одну дуже важливу функцію – прискорення розвитку особистісних організаційно-творчих здібностей студента. Тому велику увагу приділено проблемі лідерства.

Керівник проекту має досконало знати ту сферу, у якій реалізується проект, володіти вміннями та навичками, що допомагають налагоджувати продуктивну

співпрацю з членами своєї команди, і бути лідером. Проте лідерськими якостями наділений не кожен керівник.

Студенти – майбутнє нашої країни, фахівці, які будуть вирішувати долю багатьох галузей виробництва, від того, як формується уява, цінності, як проявляють себе в навчальному процесі, залежать перспективи розвитку країни. Тому є необхідність в обговоренні і вирішенні суперечностей між потребою свідомих, відповідальних громадян та зниженням активності студентів.

Список використаних джерел:

1. Степанов О. М. Основи психології і педагогіки : Навч. пос. / Степанов О. М., Фіцула М. М. – К. : Академвидав, 2006. – 520 с. (Альма-матер)
2. Рабцун Н. В. Работасо студентами какважнейший компонент государственноймолодежнойполитики и местовуза в еереализации / Н.В. Рабцун// Вестник КАСУ. – 2006. – №3. – С. 48-54
3. ЛьюисДж. Управлениекомандой : как заставить других делать то, что вам нужно / Дж. Льюис. – С.-Пб. : Питер, 2004. – : ил.
4. Мартин П. Управление проектами / Пер. с англ. / П. Мартин, К. Тейт. – С.-Пб. : Питер, 2006.

РОЛЬ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ФОРМУВАННІ ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Кухта О.Я., здобувач

*ОКР «Молодий спеціаліст» відділення
ветеринарної медицини і технологій в тваринництві,
Золочівський коледж Львівського НАУ*

Україна чітко визначила орієнтир на входження до загальноєвропейського освітнього простору за обов'язкової умови збереження кращих національних традицій. При цьому постає питання про роль студентського самоврядування у процесі освітньої інтеграції. Адже без вирішення проблем самоврядування студентів неможливо досягти європейської якості освіти, готувати конкурентоспроможних фахівців. Студентство об'єднує молодь вищих навчальних закладів України і потенційно є одним із найголовніших рушіїв розвитку новітньої української державності. Студенти – це майбутні фахівці, які будуть вирішувати долю усіх галузей виробництва й від того, як вони формуються і проявляють себе в навчально-науковому процесі, залежать перспективи розвитку країни. Актуальність проблеми студентського самоврядування зумовлена й необхідністю виховання особистості, яка володіє не тільки певною сумою знань, умінь і навичок, а й спроможна активно включатися у демократичні процеси, що відбуваються в нашій країні.

З прийняттям Закону України “ Про вищу освіту” (стаття 40) значно розширилися повноваження органів студентського самоврядування у вищих навчальних закладах.

Студентському самоврядуванню відведено провідну роль у вирішенні цілої низки завдань із соціалізації студентської молоді, формування в неї активної громадянської позиції, організаторських навичок і професійних компетенцій. Студентське самоврядування забезпечує захист прав та інтересів осіб, які навчаються, та їхню участь в управлінні вищим навчальним закладом.

Для діяльності органів студентського самоврядування у Золочівському коледжі Львівського НАУ адміністрацією коледжу створено належні умови.

Згідно розробленого положення студентське самоврядування діє на рівні коледжу, відділення, академічної групи, гуртожитку. Студентська рада включає сектори: навчально-виховний, житлово-побутовий, спортивний, інформаційний, культурно-масовий. Голова студради коледжу є членом регіональної студентської ради і протягом року двічі бере участь у її засіданнях, які проходять на базі одного з аграрних коледжів Львівської, Волинської та Рівненської областей.

Студентів – старшокурсників залучено до охорони громадського порядку під час проведення масових заходів.

Студради гуртожитків приймають участь у вирішенні питань покращення соціально-побутових умов, організації дозвілля тощо. З ініціативи студентських рад гуртожитків проведено ряд виховних заходів, впорядковано територію навколо гуртожитків, постійно проводиться конкурс на кращу кімнату, мешканці гуртожитків надають посильну допомогу у проведенні поточних ремонтів.

Студрада коледжу докладає значних зусиль для організації змістовного дозвілля студентів: організовує проведення тематичних виховних годин, присвячених державним та національним святкам, зустрічей з учасниками АТО та ООС, волонтерами, фестивалю студентської творчості, вечорів відпочинку тощо.

З ініціативи студентської ради студенти коледжу беруть участь у благодійних акціях «Миколай про тебе не забуде», «Від серця до серця», «Різдво з солдатом», «Подаруй солдату прапор», а також надається посильна допомога воїнам АТО.

Налагодилася тісна співпраця студентів коледжу з академічним капеланством Львівського НАУ. Зокрема, студенти взяли участь в Молодіжних з'їздах «Єдиний молодіжний простір», присвячених Дню студента, у фестивалях "Прощання з колядою", "Гаївки з капеланством ЛНАУ".

Представники студентства входять до складу педагогічної ради коледжу - 10 %, до складу ради трудового колективу -15 %, до складу стипендіальної комісії – 50%.

Таким чином студенти залучені практично до усіх сфер життєдіяльності коледжу. Це розвиває їх ініціативу, вчить самостійно приймати рішення, брати на себе відповідальність, що є дуже важливим для формування лідерських якостей майбутніх фахівців аграрного виробництва.

До шляхів удосконалення діяльності студентського самоврядування слід віднести: демократизацію взаємовідносин між органами студентського самоврядування та керівництвом ВНЗ на всіх рівнях; розширення сфер

діяльності і впливу студентського самоврядування (в межах і поза межами ВНЗ); удосконалення фінансового забезпечення; активізація форм діяльності студентських засобів масової інформації; підвищення вимог до моральних якостей лідерів студентського самоврядування; планування, звітність і прозорість діяльності органів студентського самоврядування; залучення до активної діяльності студентів усіх курсів.

Список використаних джерел:

1. Закон України “ Про вищу освіту” № 1556 – УП.
2. Бойко А. Самоврядування – школа професіоналізму, громадянськості й самостійності / А. Бойко // Дидаскал. – 2008. – № 6. – С. 7–9.
3. Кращенко Ю. Концептуальні засади розвитку студентського самоврядування в Україні / Ю. Кращенко, А. Ігнатович // Вища школа. – 2011. – № 9. – С. 117–125.

ВПЛИВ СТУДЕНСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ НА МАЙБУТНІ ПРОФЕСІЙНІ ТА МОРАЛЬНІ ЯКОСТІ СТУДЕНСТВА

Ляшук В.О., здобувач

*ОС «Бакалавр» біолого-технологічного факультету
Львівський національний університет
ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького*

В сучасний час життя студентської молоді стрімко розвивається. Якщо порівняти проблематику життя студентів і їх участь у громадській діяльності університету на сьогодні, і скажімо, десять років тому, ми зможемо прослідкувати величезні зміни не лише в поведінці молоді, а й в першопричинах її виникнення. Протягом багатьох десятиліть актуальною лишається проблема лідерства.

У сучасному світі зміни відбуваються щодня, висувуються нові вимоги до лідера, який повинен мати розвинений емоційний інтелект, бути мобільним, вміти відстоювати інтереси – як свої, так і колективу. Особливо ці вимоги висувуються до лідера у студентському віці, саме коли відбувається формування лідерських здібностей і якостей [3].

Студентське середовище, особливості студентської групи мають потужний соціалізуючий і виховний вплив на особистість студента. У студентській групі відбуваються динамічні процеси структурування, формування і зміни міжособистісних взаємин, поділу групових ролей і висунення лідерів[1].

Студентське середовище найбільш сприятливе для прояву лідерських якостей, причому не тільки у студентів, що володіють ними зі школи, а й у тих, хто раніше не виявляв такої активності. У цьому сенсі студентська група надає всім рівні стартові можливості у майбутній «боротьбі» за лідерство [1].

Студент, який ефективно поєднує навчання з громадською діяльністю, має набагато більше шансів стати з часом якщо не керівником колективу, то хоча б

його неформальним лідером. Що часто зустрічається в групах, людиною, яка багато в чому може впливати на психологічну атмосферу та міжособистісні відносини [2].

Зважаючи на те, що студентське самоврядування – це по-суті концентрація всіх активних і талановитих студентів вузу в одну організацію, то про актуальність даного виду діяльності сумнівів виникати не може. Поєднані спільною справою студенти вже в молоді роки вчать не лише проявляти лідерські, творчі здібності, а і співпрацювати з іншими, не менш активними молодими людьми, знаходити компроміс, поступатися, шукати нові шляхи вирішення проблем студентства.

Самоврядування – не просто організація, що вчить займатися громадським життям, вирішувати питання навчання і побуту, захисту прав та інтересів студентів, а і перша можливість навчитися працювати у потужному, творчому, активному колективі, де слід проявити свої здібності, знайти своє місце в швидкому механізмі і не втратити позиції авторитетного учасника громади.

Вміння втримати позицію активного учасника, до думки якого дослухаються, як ніколи добре може виховати саме самоврядування. Оскільки за великого скупчення талановитих, молодих і амбіційних студентів, слід як ніколи міцно дотримуватися позиції активного члена, якому під силу взятися за будь-яке завдання і виконати його як найкраще, зважаючи на відповідальність перед своїми соратниками.

Безумовно, саме самоврядування ще з університетських часів сприяє самодисципліні, саморозвитку і майбутньому професійному розвитку. За науковими дослідженнями, встановлено, що саме ті молоді люди, які в університеті входили до громадських організацій, в подальшому житті займали вищі посади і досягали кращого професійного розвитку, аніж їх однолітки, які не долучалися до активу навчального закладу.

Саме з вищезгаданих причин сприяння утворенню і підтримуванню організацій самоврядування в університетах доцільно, оскільки підвищує якісний склад не лише студентів вузів, а і майбутніх фахівців нашої країни.

Список використаних джерел:

1. Белякова Н.В. Проблема лідерства в студентській групі: дис... канд. псих. наук. 2001.
2. Менегетті А. Психологія лідера. М.:Онтопсихологія, 2002. 288 с.
3. Міхалець Ю. Ю. Особливості прояву лідерства в середовищі студентської молоді, наук. стат. 2018.

ЛІДЕРСЬКІ ЯКОСТІ ЯК ВАЖЛИВИЙ ФАКТОР УСПІШНОСТІ РОЗВИТКУ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Мосевич С.-Р. Л., здобувач

*ОС «Бакалавр» факультету ветеринарної гігієни, екології та права
Львівський національний університет
ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького*

Студенти – це найактивніша частина молоді. Вони без перебільшення є творцями сучасної української історії. Студентське самоврядування та студентські профспілки від імені студентів захищають їх права та обов'язково впливають на формування політики вишів. Кожен активний студент має право долучитися до органу студентського самоврядування та брати участь в управлінні вищим навчальним закладом (у порядку, встановленому Законом України «Про вищу освіту» та статутом вищого навчального закладу); брати участь в обговоренні та вирішенні питань удосконалення освітнього процесу, науково-дослідної роботи, призначення стипендій, організації дозвілля, оздоровлення, побуту та харчування; проводити організаційні, просвітницькі, наукові, спортивні, оздоровчі та інші заходи; брати участь у заходах (процесах) щодо забезпечення якості вищої освіти; захищати права та інтереси студентів (курсантів), які навчаються у вищому навчальному закладі; брати участь у вирішенні питань забезпечення належних побутових умов проживання студентів у гуртожитках та організації харчування студентів; вносити пропозиції щодо змісту навчальних планів і програм; Лідерство є одним із ключових компонентів самоврядування. В даному випадку найкраще використовувати демократичний стиль, який є орієнтованим на відносини.

Таким чином свобода для послідовників збільшується. Адже активні студенти готові взаємодіяти і проявляти свої амбіції, лише тоді, коли їхні права не обмежують, а піддають контролю. Тому для успіху розвитку студентського самоврядування рекомендується застосовувати демократичний стиль. Ґрунтується він на колегіальному прийнятті рішень керівниками, широкій поінформованості управлінського апарату про розв'язувану проблему, цілі організації, а також поінформованістю усіх співробітників про виконання накреслених завдань і цілей. Участь управлінців усіх ланок у процесі прийняття рішень сприяє тому, що кожний з них добровільно перебирає на себе відповідальність за свою роботу і усвідомлює її значущість у досягненні загальної мети. Функції контролю та оцінювання розподіляються між рівнями влади, дедалі більше переходячи від верхніх рівнів до нижчих.

Співробітники за демократичного стилю керівництва є не просто виконавцями чужих рішень, а сприймають цілі організації як власні цінності та інтереси. Керівники нижчої ланки, як правило, репрезентують і обстоюють інтереси співробітників перед вищим керівництвом, що породжує зустрічний потік інформації від співробітників до керівництва. Цей стиль активізує ініціативність співробітників, є передумовою нестандартних рішень, сприяє

поліпшенню морально-психологічного клімату та загальної задоволеності співробітників організацією. За таких умов співробітники мають змогу навчатися один у одного по горизонталі, коли кожний є джерелом інформації, а керівник-демократ враховує індивідуально-психологічні властивості, потреби, інтереси підлеглих, обирає адекватно ситуації засоби впливу на них. Зрозуміло, що для ефективної діяльності необхідна висока компетентність і набір певних функціональних вмінь. Але існують дослідження, які вказують на те, що дійсне лідерство — це просто здібність здійснювати вплив.

Так, Л. Холлон включає в нього: вміння заставити групу зосередитися на загальній цілі; вміння створити в групі консенсус; розвинути у членів групи відданість загальній справі і мотивацію до досягнень; залучити людей до сумісної роботи і спонукати їх робити те, що необхідно організації (групі, команді) тому, що вони самі прийшли до рішення, що хочуть це робити. Зрозуміло, що для ефективної діяльності необхідна висока компетентність і набір певних функціональних вмінь. Але існують дослідження, які вказують на те, що дійсне лідерство — це просто здібність здійснювати вплив. Необхідно декілька слів сказати і про те, що в ідеалі лідер повинен бути такою людиною, яка притягує увагу оточуючих, має якийсь дивний шарм, вміє впливати на людей. І тут згадаємо про таку загадкову якість, як харизма. Імідж (образ) людини набуває харизматичності тоді, коли в ньому яскраво проявляються його складні глибинні характеристики.

Харизматична особистість, зазвичай, викликає сильні ірраціональні переживання у людей. На свідомому рівні вони проявляються як повага, приплив енергії, захоплення, прихильність. Отже, нагадаємо ті із глибинних характеристик іміджу, які є найбільш важливими для лідера :

- ✓ близькість, зрозумілість образу (здібність визвати у людини відчуття безпеки, простоти, доступності, зрозумілості і висновку — «свій»);
- ✓ енергійність (активність, динамічність, емоційність образу, виразна мова, жива міміка і жести, яскраві ідеї);
- ✓ домінантність (сила образу, його впливовість, значущість, здібність викликати бажання прислухатися, здійснювати конкретні дії, змінюватись на краще);
- ✓ архетиповість образу (відображення в образі давніх уявлень і імпульсів, наприклад: неабияке значення для авторитету лідера має відповідність його іміджу з архетипами Батька і Матері).

Список використаних джерел:

1. Гоулман Д. Эмоциональное лидерство: Искусство управления людьми на основе эмоционального интеллекта / Дэниел Гоулман, Ричард Бояцис, Энни Макки; Пер. з англ. — М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. — 301 с.
2. Змановская Е.В. Руководство по управлению личным имиджем / Е.В. Змановская — СПб.: Речь, 2005. — 144 с.

3. Психологічні особливості лідерської обдарованості: концепції, діагностика, тренінги : монографія / А.В. Мітлош, В.О. Моляко, В.С. Бажанюк, В.В. Камишин // – Київ: [Інститут обдарованої дитини], 2014. – 290 с.

ОРГАНІЗАЦІЯ СТУДЕНТСЬКОГО ДОЗВІЛЛЯ У ЛЬВІВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ АГРАРНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Павлів М.А., здобувач

*ОС «Бакалавр» факультету агротехнологій і екології
Львівський національний аграрний університет*

Актуальність цієї теми полягає в тому, що організація студентського дозвілля у позанавчальний час вимагає нових ідей, креативності, сучасного бачення і сприйняття подій через призму світогляду сучасної молоді людини. Дуже важливо спрямувати увагу на виховний ідеал теперішньої молоді, яка стала однією із рушійних сил у творенні нової держави, спрямованої на європейську інтеграцію, розвиток, культуру, і водночас збереження усіх кращих здобутків наших попередників.

У Львівському національному аграрному університеті (далі ЛНАУ) виховна робота зі студентами охоплює навчальний процес і позанавчальний час, ґрунтується на духовній та національно-патріотичній основі. Студентська молодь університету реалізує свої творчі вміння, таланти, лідерські якості, беручи участь у творчих колективах художньої самодіяльності, а їх в університеті вісім зі званням «народний»: студентська хорова капела «Джерела Розточчя», камерний хор «Бужани», ансамбль танцю «Первоцвіт», духовий оркестр, ансамбль «Троїсті музики», капела бандуристів, дівочий вокально-інструментальний ансамбль «Берегиня».

Ці студентські колективи та окремі учасники-вокалісти були неодноразовими переможцями Всеукраїнських та обласних фестивалів, конкурсів. Лише на базі університету засновано Всеукраїнські фестивалі-конкурси народної хореографії «Яблуневий цвіт», Всеукраїнський фестиваль мистецтв «Золотий перетин Львова», «Львівська рапсодія». Ці заходи збирають молодь зі всієї країни і є частиною студентського дозвілля.

Важливу роль в організації студентського дозвілля у ЛНАУ відіграють: студентська самоврядна організація «Основа», первинна профспілкова організація студентів і аспірантів ЛНАУ, які організовують традиційні університетські конкурси «Нові таланти», «Міс і Містер ЛНАУ», інтелектуальну гру «Що, де, коли?». Цікавою формою студентського волевиявлення стали патріотичні флешмоби: «Україна єдина. Україна понад усе», «День вишиванки», «Шевченкова весна».

Нові ідеї та цікаві заходи для урізноманітнення дозвілля відбуваються за участі Центру академічного капеланства (далі ЦАК), яке очолює капелан ЛНАУ о. Іван Венгрин. Корисними для студентів є зустрічі з капеланом та представниками духовенства у гуртожитках, бесіди, дискусії з метою виховання

у студентів любові до своєї країни і Бога. Незабутніми залишаться заходи, присвячені пам'яті героям, що віддали життя за волю України: Тиха хода до пам'ятника Героям Небесної Сотні, молебень-реквієм «Герої не вмирають», свято Покрови Пресвятої Богородиці, студентське віче «За Україну, за її волю». При ЦАК діє студентський театр «НаЙДИ», літній кінотеатр КДК. Організуються з'їзди молоді, фестивалі гаївок і веснянок.

Окремо хотілось би звернути увагу на спортивний розвиток студентської молоді у ЛНАУ, адже крім цілого спортивного сектору в будівлі головного корпусу, ми ще маємо стадіон та спеціальні спортмайданчики. Проведення різних спартакіад та змагань є важливою складовою студентського дозвілля, спрямованого на здоровий спосіб життя.

Організація студентського дозвілля є важливою частиною діяльності студентського самоврядування, відділу з організації виховної роботи студентів та усього колективу ЛНАУ. Це велика і клопітка робота, яка допомагає формувати активну громадську позицію студентської молоді, виховувати любов до свого університету та розвивати лідерські якості і орієнтацію в соціумі.

Список використаних джерел:

1. Сайт Львівського національного аграрного університету.
URL: <http://lnau.edu.ua/lnau/>
2. Наконечний Р.А., Копитко А.Д., Пинда Л.А., Харісова Т.І. Психолого-педагогічні аспекти діяльності наставника академічної групи: бібліографічний довідник. Львів: ЛНАУ, 2015.
3. Ващенко Г. Вибрані педагогічні твори. Дрогобич: Видавнича фірма «Відродження», 1997.

ОРГАНІЗАЦІЯ ДОЗВІЛЛЯ СТУДЕНТІВ В УНІВЕРСИТЕТІ

Пакляченко В.В., здобувач
ОС «Бакалавр» технологічного факультету
Фініцька М.С., зав. відділом
соціального та гуманітарного розвитку
Житомирський національний агроекологічний університет

На сучасному етапі розвитку освіти в Україні, коли проходять глибинні державотворчі процеси, що охоплюють соціальну сферу, відбувається пошук нових засобів і методів формування творчої особистості, здатного до самостійної поведінки і дії, саморозвитку, самовдосконалення, самовизначення.

Саме студентське дозвілля створює умови для відновлення фізичних, емоційних та інтелектуальних сил, психологічного, пізнавального і фізичного розвитку, формування світогляду та культури молодих людей визнається будь-яким суспільством. Залежно від рівня культури суспільства та індивіда зокрема здійснюється вибір форм дозвілля, спрямованих на активну творчість, навчання, освіту, самоосвіту, культурні потреби [4].

Важливою характеристикою духовного світу людини є її залучення до культурного надбання своєї батьківщини, держави, народу, кращих зразків світової і вітчизняної духовної спадщини. У свою чергу, духовність особистості формується за можливості на певному етапі свого розвитку робити власний відбір культурних цінностей і, засвоюючи їх, перетворювати в особистісні характеристики [1].

Дозвілля студентів є одним з пріоритетних напрямків діяльності Житомирського національного агроекологічного університету і є невід'ємною частиною нашого життя, оскільки воно займає головне місце у виховній роботі зі студентською молоддю.

Організаційна робота із студентами у Житомирському національному агроекологічному університеті здійснюється відповідно до Конституції України, Загальної декларації прав людини, Закону України «Про вищу освіту», Закону України «Про мови», Указу Президента України щодо забезпечення та розвитку освіти, Державної національної програми «Освіта» (Україна ХХІ століття), постанов Кабінету Міністрів України, наказів Міністерства освіти і науки України, Концепції національно-патріотичного виховання дітей і молоді від 16.06.2015 р. наказ № 641, Статуту та нормативних документів Університету.

У відповідності до Концепції національно-патріотичного виховання в університеті діє комплексний план виховної роботи університету та його структурних підрозділів (факультетів, гуртожитків, бібліотеки, кафедри фізичного виховання тощо) за наступними напрямками: національно-патріотичного, морально-естетичного, екологічного, фізичного, трудового, естетичного та громадянського виховання студентської молоді, виховання культури поведінки та спілкування, виховання культури навчальної та науково-дослідної діяльності, виховання інформаційної культури.

В університеті діють творчі колективи та гуртки, об'єднання, спортивні секції, тижні кафедр, Систематично проходять семінари з обміну досвідом для заступників деканів з організаційної роботи та кураторів академічних груп.

Виховання студента має на меті розвиток високоморальної, інтелігентної та творчої особистості. Виховання свідомого ставлення студентів до навчання сприяє оптимізації навчального процесу в університеті. Впродовж начального року відслідковується та аналізується ставлення студентів до навчання за допомогою відповідних соціологічних дослідження. Їх успішність та відвідування занять аналізуються на старостатах, зборах кураторів, засіданнях рад факультетів та університету, батьківських зборах. На кожному факультеті оприлюднюється рейтинг студентів за результатами академічної успішності та дисциплін.

В аспекті патріотичного, морально-етичного, естетичного, екологічного виховання підтримуються кращі традиції університету та впроваджуються нові ідеї. Традиційно студенти всіх факультетів та університету загалом проводять заходи, присвячені значущим календарним датам: Новий рік, 8 Березня, День Пам'яті та Примирення, День Героїв, День Європи, День прапора, День Незалежності, День Знань, День працівника освіти, День захисників Вітчизни,

День студента, День працівника сільського господарства, День пам'яті жертв голодомору і політичних репресій в Україні, День Святого Миколая тощо.

В університеті шануються кращі традиції українського народу, втілюється в життя концепція національного-патріотичного і духовного відродження.

Напередодні Дня української писемності та мови (9 листопада) організовується виставка вишивок та картин з бісеру і природних матеріалів студентів та викладачів нашого університету. В березні місяці проходять Шевченківські читання.

Окрім того, відмітимо, що активно відзначається в університеті Всеукраїнський тиждень права, під час якого проходять майстер-класи з правових питань, у яких залучаються представники юридичної професії, провідні адвокати міста та області. Традиційно студенти екологічно факультету беруть участь у правовому турнір серед студентів ВНЗ Житомирщини, де неодноразово були переможцями. Також організовуються та проводяться чемпіонати з гри «Брейн-рингу» серед студентів-першокурсників [3].

Завзято працює студентське самоврядування в університеті. Завжди активні, творчі і небайдужі до суспільного на виховного процесу в університеті.

Діяльність виховної роботи ЖНАЕУ активно висвітлюється на сайті університету, засобах масової інформації та газеті «Наш дім».

Керівництво університету сприяє формуванню висококваліфікованих фахівців з вищою освітою, яка нерозривно пов'язана з необхідністю чіткої, науково обґрунтованої організації їх робочого часу та дозвілля. Час молоді, сім'ї, суспільства є нематеріальною формою багатства, значною соціальною цінністю. Його головні складові у студента – це робочий час, який він присвячує навчанню, та час, який використовується ним на власний розсуд.

Основні характеристики дозвілля молоді наступні: дозвілля має яскраво виражені фізіологічні, психологічні й соціальні аспекти; дозвілля ґрунтується на добровільності під час виборів роду занять і рівня активності; дозвілля передбачає не регламентовану, а вільну діяльність; дозвілля формує і розвиває особистість; дозвілля сприяє самовираженню, самоствердженню та самовдосконаленню особистості через вільно обрані дії; дозвілля стимулює творчу ініціативу; дозвілля є сфера задоволення потреб особистості; дозвілля сприяє формуванню ціннісними орієнтаціями; дозвілля формує позитивну «Я – концепцію»; дозвілля забезпечує задоволення, веселий настрій і персональне задоволення; дозвілля сприяє самовихованню особистості [2].

Таким чином, можна зробити висновок про різноманітність видів та форм дозвілля сучасної студентської молоді. Наш університет дає можливість студентам реалізувати свій потенціал та створює всі умови для самовдосконалення та самореалізації.

Список використаних джерел:

1. Кошонько Г. А. Соціально-психологічний аналіз дозвілля студентської молоді. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 12,

Психологічні науки : зб. наук. пр. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. К., 2006. № 11 (35). С. 104–108.

2. Шевчук К., Мирончук Н. М. Професійна підготовка фахівців у системі неперервної освіти : збірник наукових праць / за заг. ред. д.п.н., проф. С. С. Вітвицької, к.п.н., доц. Н. М. Мирончук. Житомир, 2015. С. 303–306.

3. Сектор виховної роботи. URL: <http://znau.edu.ua/tsentr-gumanitarnoji-osviti-ta-vikhovannya/structure-tsentra/sector-vuh-rob>. (дата звернення: 26.04.2019).

4. Oliynyk, H. (2017), Theoretical principles of the formation of cultural and recreational activity of students, Social Work and Education, Vol. 3, No 2., pp. 136-145.

СУЧАСНЕ ЛІДЕРСТВО: ВІД СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ ДО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ

Паламарчук М.А., здобувач

ОС «Бакалавр» механіко-технологічного факультету

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Лідерство - це процес соціального впливу, коли особа цілеспрямовано впливає на інших людей з метою структури відносин в групі чи в організації. Лідерство – це здатність розбудити в однодумців мрію, до якої вони будуть прагнути, надихнути необхідну для руху енергію. Лідерство – це не управління. Управління концентрує увагу на тому, щоб речі робились правильно, а лідерство – на тому, щоб робились правильні речі.

Студентське самоврядування займає лідируючу позицію серед студентства. Воно відіграє важливу роль у відстоюванні прав та інтересів студентів і організації цікавого та продуктивного дозвілля для молоді. Студентська організація – це саме ті люди, з яких беруть приклад студенти.

Я, як голова студентської організації НУБіП України, можу впевнено сказати, що робота в органах самоврядування досить відповідальна. Адже ми беремо участь в усіх можливих сферах діяльності студентів: навчально-виховній, науково-дослідницькій, спортивно-оздоровчій та суспільно-громадській. Студентська організація несе неабияку відповідальність за виконання студентами власних обов'язків та виконання доручених справ і формування громадської позиції молоді.

Робота в органах студентського самоврядування дає змогу спробувати себе в ролі управлінця, розкрити свій потенціал, проявити організаційні здібності, навчитися виражати потреби та інтереси інших. Мабуть, найголовніше, чому навчає студентська організація – це вміння працювати в колективі, правильно розподіляти завдання між членами команди, дискутувати, прислухатися до думки інших і приходити до спільного рішення. Саме з цих аспектів зайнятість в студентському самоврядуванні можна розглядати як передумову для успішного професійного розвитку.

Участь у студентському самоврядуванні допомагає розвивати такі особисті якості лідера як: відповідальність, цілеспрямованість, стресостійкість, впевненість, вміння делегувати, організаторські здібності, комунікативні здібності

Студентські роки – найкращий час для того, щоб реалізовувати свої лідерські якості і навчитися робити це правильно. Студент, який вміє поєднувати навчання з громадською діяльністю, має більше шансів стати згодом якщо не керівником колективу, то його неформальним лідером, людиною, яка може впливати на якість та швидкість виконання колегами своїх обов'язків. Участь в студентській організації дає безцінний досвід, який неодмінно знадобиться в професійному розвитку.

Список використаних джерел:

1. Стадник В.В., Йохна В.А. Менеджмент: Посібник. – К.: Академвидав, 2003. – с. 347-374.
2. <https://theukrainians.org/>
3. <https://vseosvita.ua>

СТУДЕНТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Приходько С.М., здобувач
ОС «Магістр» агрономічного факультету
голова ОРСС
Харківський національний аграрний
університет ім. В.В.Докучаєва

Студентське самоврядування на європейських теренах не є новим феноменом, сягаючи своїм корінням ще часів виникнення перших середньовічних університетів. Уже тоді найбільш здібних студентів залучали до виконання окремих адміністративних функцій, а також до викладання помічників професорів. Недаремно університети вважають своєрідною моделлю громадянського суспільства, адже вони передували сучасному типу європейської цивілізації.

Нині студенти беруть доволі активну участь у забезпеченні якості вищої освіти й управлінні вищими навчальними закладами, яке здійснюється, зокрема, через органи студентського самоврядування. Така колективна, солідарна участь розглядається керівництвом навчальних закладів і функціонерами системи освіти не просто як додаткова гарантія відповідності освітніх послуг вимогам студентів, а й як суттєвий чинник соціалізації молоді, зростання її політичної та правової культури й суспільної активності, що дозволяє студентам на практиці ознайомитися з функціонуванням навчального закладу (через участь у підготовці та прийнятті певних рішень у межах ВНЗ) і системою представницької демократії (на прикладі виборних органів студентського самоврядування).

Натомість в Україні функціонування інституцій студентського самоврядування досить малоефективне, причому і для вирішення власне студентських проблем, і з погляду оптимізації навчального процесу. Однією з найсуттєвіших перешкод залишається майже повна залежність студентських самоврядних інституцій від адміністрації ВНЗ. Таким чином, зважаючи на необхідність забезпечення поступального розвитку вищої освіти в Україні, проблема слабкості інституту студентського самоврядування потребує оперативного вирішення.

Переваги від функціонування ефективної системи студентського самоврядування виходять за межі системи освіти, сприяючи не тільки оптимізації навчального процесу у вищій школі, а й соціалізації молоді, виробленню в неї комунікативних, управлінських навичок, розвитку політичної культури молодого покоління. У цьому контексті студентське самоврядування можна розглядати як передумову для розвитку громадянського суспільства і парламентських демократичних традицій. Однак неможливо забезпечити розвиток студентського самоврядування за допомогою одних лише адміністративних методів, адже будь-яке самоврядування за своєю природою є проявом власної ініціативи індивіда або групи індивідів. Тому завдання держави в цій царині зводиться до забезпечення належних умов для реалізації таких ініціатив.

Використання всіх можливостей студентського самоврядування згідно з чинним законодавством дозволить:

- 1) налагодити ефективну співпрацю з широкого спектра питань між адміністрацією ЗВО і студентами;
- 2) створити додаткові умови для поліпшення якості підготовки фахівців у системі професійної освіти в Україні;
- 3) забезпечити подальшу інтеграцію національної системи освіти до європейського та світового освітнього простору.

Студентське самоврядування є важливим фактором розвитку і модернізації суспільства, виявлення потенційних лідерів, вироблення в них навичок управлінської та організаторської роботи з колективом, формування майбутньої еліти нації.

Список використаних джерел:

1. Бородін Є. І., Тарасенко Т. М. Розвиток студентського самоврядування як напрям державної підтримки молоді в Україні // Державне управління та місцеве самоврядування: зб. наук. пр. – 2010. – Вип. 4 (7). – С. 183–191.

2. Курило В. С., Савченко С. В. Проблеми студентського самоврядування у вимірі соціальної педагогіки // Соціальна педагогіка: теорія та практика. 2005. № 4. С. 4–10.

3. Студентське самоврядування в інших країнах [Електронний ресурс] // Громадська ініціатива «Студентський захист» URL: <http://www.studzahyst.org.ua/constudentske-samovryaduvannya-v-inshih-krayinah>.

ПСИХОЛОГІЯ ЛІДЕРСТВА І ПРОФЕСІЙНОЇ УСПІШНОСТІ

Резнік А.А., * здобувач

*ОС «Бакалавр» факультету економіки і підприємництва
Уманський національний університет садівництва*

Процеси становлення, що відбуваються в нашій країні, все частіше переконують нас у тому, що сформувати правову державу без підготовки підростаючого покоління до життя у правовому, демократичному гуманному суспільстві без виховання самостійної, відповідальної за свої вчинки людини неможливо.

Сьогодення потребує людей, яким властиві ініціативність, здатність до свідомого, самостійного вибору, розвинене почуття власної гідності, здатність до особистісного самовдосконалення. Саме такі люди зможуть брати продуктивну участь у розбудові суспільства. Психологи стверджують, що для того, щоб бути успішним в інформаційному суспільстві, необхідно володіти цілою низкою лідерських компетенцій: управлінням своїм мисленням, почуттями, поведінкою, впливом на інших людей, вмінням приймати рішення тощо [1].

Лідера не завжди підтримує більшість людей і не завжди долю лідера поділяє його справа, ідеологія, яку він несе .

Лідерство визначається як процес, за допомогою якого одна особа впливає на членів групи, виділяє головну відмінність між керівництвом та лідерством; ці феномени діють у різних структурах (керівництво – у формальній, а лідерство – у неформальній структурі). Однією з найважливіших функцій неформальних лідерів є компенсаторська, яка виявляється в ліквідуванні недоліків у діяльності офіційних керівників. Суттєвою функцією є також персоніфікація функціонально-рольових відносин, коли лідер виступає своєрідним емоційним центром для інших людей [2].

Варто зазначити, сучасний соціум розглядає лідера як активну, віддану своїй справі, розумну людину, яка здатна не тільки відходити від стереотипів у процесі власної діяльності та знаходити нетривіальні нові рішення для вирішення соціальних завдань, а й брати на себе відповідальність за наслідки важливих рішень, здатна стати виразником ідейних переконань, що імпонували б більшості представників соціальної групи, тобто здатна взяти на себе виконання функції духовного ідеалу певної спільноти, здатні змінити сучасність та створити нове майбутнє.[3]. Лідером здатен стати лише той індивід, який не боїться переосмислювати та вносити раціональні зміни в уже усталені принципи моралі та соціальні норми, при цьому виражаючи повагу до традиційних засад своєї спільноти.

* Науковий керівник – Власюк С.А., к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Уманського національного університету садівництва

Лідером є не той, хто здійснює керівництво над людьми, а той, хто керуючись інтересами підлеглих, уміє приводити їх до задовільного результату в будь-якому різновиді діяльності. Найвищою метою людини-керівника повинні бути високі моральні, духовні і культурні цінності та виховання найкращих людських та професійних рис у підлеглих.

Найкращим керівником, на мою думку, є той, хто знаходить шляхи для досягнення поставленої мети без антагоністичних стосунків із власною совістю і моральними принципами, нажитими людською цивілізацією.

Список використаних джерел

1. Черненко В.Л. Психологія лідерства. Освіта в Україні. URL: http://ru.osvita.ua/school/lessons_summary/psychology/36422/
2. Семченко Н.О. Педагогічні умови формування лідерських якостей майбутніх учителів у позааудиторній діяльності : дис.канд. пед.наук : 13.00.04 / Н.О. Семченко. Х., 2015. 215 с.
3. Яценко І.В. Феномен лідера / Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2003. № 59-61. С. 142 -145. (Серія «Філософія. Політологія»).

КЛЮЧОВІ КОМПЕТЕНЦІЇ СУЧАСНОГО ЛІДЕРА

Романюк А.О., здобувач
ОКР «Молодий спеціаліст»
відділення «Бухгалтерський облік»
Хотинський коледж Подільського державного
аграрно-технічного університету

В умовах глобальної конкуренції успіх діяльності будь-якої структурної одиниці все більшою мірою залежить від потенціалу керівництва та його ефективного використання, а найважливішим джерелом конкурентних переваг розвинутих фірм і корпорацій, стають не стільки фінансові й матеріальні чинники, скільки розвиненість та особливості керівництва.

Теоретичні і методичні основи управління персоналом, аспекти формування та розвитку управлінського персоналу вивчали такі вчені як Фідлер, Блейк і Мутон, М. Шоу, Г. Кунц та інші.

Так, на основі концептуального узагальнення та систематизації теоретичних аспектів лідерства та управління персоналом поняття «ефективний лідер» сформулюємо так: це працівник, який очолює підприємство, наділений необхідними повноваженнями та організаторськими якостями для прийняття рішень, відповідає за загальні результати діяльності підприємства і несе всю повноту відповідальності за результати роботи очолюваного ним колективу

В процесі вивчення ключових компетенцій, які мають бути притаманні лідеру-керівнику нами проведено анкетне опитування на підприємствах, установах, організаціях Хотинського району. Для забезпечення об'єктивності

результату у в опитуванні приймали участь працівники, які зайняті в різних видах економічної діяльності, відносяться до різних категорій посад та вікових груп. Всього в анкетуванні прийняли участь 65 осіб.

Результати анкетування дозволили провести оцінку компетенцій, якостей особи та сформувати матрицю-портрет керівника – ідеального лідера очима працівників. На думку опитаних нами респондентів, ефективний керівник - це лідер, який приймає рішення, опираючись лише на об'єктивні факти; йому притаманна висока культура поведінки, організаторські здібності, ерудиція та професіоналізм, відповідальність та уважність; він помірно частково контролює колектив; відповідає демократичному стилю керівництва; впроваджує зміни в міру дії регуляторів вплив та активно спілкується з підлеглими, веде постійний діалог.

Щодо вікових груп працівників, як молодь, так і працівники старшого віку надають перевагу демократичному стилю управління. Тобто, потрібна взаємодія з колективом, цілковита довіра й турбота про інтереси співробітників, що дозволить ефективно забезпечити реалізацію стратегії підприємства.

В результаті аналізу виявлено, що є деякі проблеми у роботі керівників району. Так, при відповіді на питання щодо комунікації з підлеглими варіант "пасивна, спілкування тільки по службових питаннях" підтримало 35% опитаних керівників. Отже, керівники не надають важливого значення спілкуванню з підлеглими, що може призвести до негативних наслідків.

Аналіз результатів діяльності підприємств різних галузей дає змогу зробити висновок про існування певних відмінностей у діяльності жінок- і чоловіків-керівників. Так, на противагу виробничим галузям, у сфері державної служби переважають жінки-керівники. На початок 2016р. питома вага жінок у керівному складі державних службовців становила 76.1% [1]. Загалом, керівник має бути прикладом для працівників, а для досягнення успіху треба докладати значних зусиль. Переваги жінки-лідера полягають у використанні інтуїції. У взаєминах із зовнішнім середовищем жіночий стиль управління відрізняється великою гнучкістю, ситуативністю, умінням адаптуватися до обставинам, що склалися.

Так, для сучасної економіки України характерні особливості, які необхідно враховувати при керівництві підприємством. По-перше, нестача корпоративних фінансових ресурсів значно обмежує діапазон засобів та інструментів управління. По-друге, з зміною технологій виробництва відповідно науково-технічному прогресу ускладнився менталітет працівника. Так, його емоційна і психологічна сфера все більшою мірою здійснює вплив на кінцевий результат діяльності. По-третє, соціально-економічні перетворення в українському суспільстві супроводжуються нестабільністю та невисокими темпами економічного зростання. Для збереження успіху в динамічному світі, керівники підприємств змушені виражено ризикувати з розумінням того, що в глобальній економіці, яка базується на знаннях, важливим є прибуток [2].

Отже, роль керівника є дуже важливою, так як саме від нього залежить мир і злагода в колективі, його розвиток, успішність та ефективність діяльності

організації. Тому головне завдання керівників будь-якого рівня повинно полягати в тому, щоб зосереджуватися на підвищенні власної майстерності, вихованні в собі відповідних якостей, набутті досвіду успішного ведення управлінської діяльності, що є запорукою високої ефективності виробництва та конкурентоспроможності підприємства.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Проблеми та перспективи ринково-орієнтованого управління підприємствами: теорія, методологія, практика: колективна монографія / [А. С. Азеєв, Гуменна О. В., Іванова З. О., Пічик К. В., Романченко Н. В. та ін.; наук. ред. Ю. М. Сафонов; упоряд. О. В. Гуменна]; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Києво-Могилянська акад.". – Київ: [б. в.]; Кривий Ріг: СТПРЕС, 2015. – 534 с.
3. Розвиток лідерства / Л. Бізо, І. Ібрагімова, О. Кікоть, Є. Барань, Т. Федорів; за заг. ред. І. Ібрагімової. – К.: Проект «Реформа управління персоналом на державній службі в Україні», 2012. – 400 с.

СТУДЕНТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ ЯК СТАРТОВИЙ МАЙДАНЧИК ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ УСПІХУ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Саплін А.В., здобувач
*ОКР «Молодший спеціаліст»
спеціальності «Комп'ютерна інженерія»
Відокремлений підрозділ НУБіП України
«Ірпінський економічний коледж»*

Студентське самоврядування є одним із важливих складових забезпечення освітнього процесу в закладах вищої освіти, діяльність якого регламентується ст. 40 Закону України «Про вищу освіту» [1]. Це свідчить про впровадження та розвиток демократичних цінностей в освітньому просторі.

Оскільки органи студентського самоврядування: беруть участь в управлінні закладом вищої освіти у порядку, встановленому вищезазначеним законом та статутом закладу вищої освіти; обговоренні та вирішенні питань удосконалення освітнього процесу, науково-дослідної роботи, призначення стипендій, організації дозвілля, оздоровлення, побуту та харчування; у заходах (процесах) щодо забезпечення якості вищої освіти; захищають права та інтереси студентів (курсантів), які навчаються у закладі вищої освіти; делегують своїх представників до робочих, консультативно-дорадчих органів; приймають акти, що регламентують їх організацію та діяльність; розпоряджаються коштами та іншим майном, що перебувають на балансі та банківських рахунках органів студентського самоврядування; вносять пропозиції щодо змісту навчальних

планів і програм та розвитку матеріальної бази закладу вищої освіти то, відповідно, вони набувають певного управлінського досвіду, який неодмінно знадобиться у їхній майбутній професійній діяльності. Особливим є набуття такого досвіду Головою студентської ради коледжу, як керівника студентської організації, адже його лідерські якості впливають на правильне функціонування студентської ради та надалі допоможуть досягти певних професійних злетів.

Сформовані якості лідера дозволяють чітко побудувати роботу студентської ради, спрямувати її на забезпечення матеріальних та нематеріальних потреб студентства, налагодити співпрацю між усіма комісіями ради. Підсумовуючи вищенаведене можна зрозуміти, що будь-які набуті навички управління та комунікації у колективі знадобляться особі у майбутньому при виконанні своїх трудових обов'язків.

Надзвичайно важливого значення в усіх сферах діяльності набуває використання інформаційно-телекомунікаційних технологій (ІКТ). Наразі людство не уявляє себе без персонального комп'ютера, принтера, електронної пошти, соціальних мереж тощо. Не стоїть осторонь впровадження таких технологій, а саме електронного студентського самоврядування, і студентська організація коледжу, адже Голова студентської ради навчається за спеціальністю «Комп'ютерна інженерія», тому систематично використовує отримані знання за своєю спеціальністю при налагодженні роботи студентської організації.

Переваги електронного студентського самоврядування є очевидними – це якість та швидкість прийняття рішень у зв'язку з оперативним надходженням інформації та її обмін між студентами, викладачами, адміністрацією і, навіть, батьками студентів.

Усі учасники освітнього процесу швидко та у зручній електронній формі отримують новини, читають оголошення студентської ради про проведення нарад, семінарів, конференцій, зборів; проводиться прозоре та публічне он-лайн анкетування студентства для виявлення проблемних питань та швидкого їх вирішення; організовуються благодійні акції тощо.

Окремо слід акцентувати увагу на функціонуванні сайту коледжу, на якому студентська рада повідомляє важливу та корисну інформацію про свою діяльність. Отже, для організації електронного студентського самоврядування необхідні лідерські, моральні якості особистості та, звісно, знання ІКТ.

Сьогодні все важливішого значення набуває дуальна освіта, коли студент одночасно отримує теоретичні знання в аудиторіях закладу вищої освіти та практичні на виробництві. І хоча робота в органах студентського самоврядування не є такою освітою у своєму класичному вигляді, все ж таки практичні знання, зокрема у сфері комп'ютерних технологій, та теоретичні – по своїй спеціальності студенти отримують, і такі фахівці є затребуваними на ринку праці. Отже, студентське самоврядування у коледжі може стати стартовим майданчиком для досягнення успіху «вчорашніми» активними студентами у своїй майбутній професійній діяльності, і як майбутнього найманого працівника, і як роботодавця.

Таким чином, маючи спеціальні організаторські, управлінські навички роботи в органах студентського самоврядування, відповідні моральні якості, здобуті знання зі спеціальності, особа може конкурувати на ринку праці та перемагати інших у цій боротьбі, адже знає та вміє організувати свою роботу чи роботу колективу, над яким здійснює керівництво.

Однак, студентська активність і розуміння важливості прийняття участі у функціонуванні органів студентського самоврядування є низькою, тому потребує більш ґрунтовних підходів і роз'яснень щодо їх діяльності, акцентуванні уваги на перевагах впровадження норм демократичного середовища в освіті. Пошук рішень вищевказаних проблем в даному напрямі має базуватись також на отриманні та систематизації відповідних знань і навичок студентами – майбутніми працівниками різних галузей економіки України.

Список використаних джерел:

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07. 2014 р. № 1556-VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 37-38, Ст. 2004.

КЛЮЧОВІ КОМПЕТЕНЦІЇ СУЧАСНОГО ЛІДЕРА

Хаджикова Л.В., здобувач

*ОКР «Молодий спеціаліст» спеціальності «Облік і оподаткування»,
Ізмаїльський агротехнічний коледж*

Лідери найсильнішого типу — трансформаційні — розуміють це і беруть відповідальність за все, що відбувається. Водночас інші лідери уникають відповідальності та шукають, кого звинуватити. Намагаючись встановити тотальні владу і контроль, створюють атмосферу недовіри в організації.

Лідер має бажання та мету трансформувати інших і завдяки цьому може більше за інших впливати на організацію і навіть на світ. Його знають завдяки діям із розвитку інших лідерів. Його вплив поширюється на всі індустрії та покоління. Які ж риси характеру потрібно розвивати в собі, щоби стати трансформаційним лідером нового формату?

- Бажання служити іншим і розвивати їх.
- Мислення достатку — переконаність у тому, що ресурсів (грошей, слави тощо) вистачить на всіх, тому варто ділитися ними з іншими.
- Розвинена та спеціалізована компетентність.
- Фокус на лідерстві й розвитку мотиваційних і натхненних лідерів.
- Цінування людей більше за позиції.
- Черпання сили зі стосунків, морального авторитету, розвитку лідерів та поваги. [1]

В умовах, коли технології, інновації та геополітичні зміни прискорюють хід еволюції бізнес-простору, змінюватись мають не тільки фірми, але й їхні

керівники. На наших очах відбувся перехід від телефонів-«розкладачок» до смартфонів. І хоча ця трансформація є очевидною для всіх, багато керівників надалі задовольняються роллю «розкладачок» корпоративного лідерства. Тому з часом їх витіснять ті, хто встигає пристосуватись до «приливів» і «відливів», які несуть із собою тектонічні потрясіння.[3]

Деякі держави приділяють цим питанням настільки серйозну увагу, що навіть визначають їх у якості національних пріоритетів. Наприклад, в Малайзії підвищення рівня академічної успішності учнів та студентів визнане однією з семи ключових сфер, які є важливими для громадян, та включене в Державну програму трансформації – урядового комплексного плану перетворень, спрямованого на набуття Малайзією статусу держави з розвиненою економікою до 2020 року. Це є цілком виправданим ще й тому, що рівень розвитку освіти з 1993 року визначається ООН одним із найважливіших показників при визначенні індексу людського розвитку держав.

Українська дослідниця Л. Орбан-Лембрик відносить до особистісних якостей лідера ще добру фізичну форму і здоров'я. “Здорові люди, – вважає вона, – продуктивно працюють, їм властиві творчість, комунікабельність, почуття гумору, критичність, здатність виявляти нові резерви ефективності своєї життєдіяльності” [3, с. 325]

З моменту дослідження проблем лідерства фахівці робили спробу визначити межі компетенцій ефективного лідера. Це дало б змогу відповісти на запитання, як має діяти ефективний лідер, що він мусить уміти і знати, якими навичками володіти, яким чином формувати партнерські відносини між своєю командою однодумців і організацією загалом? На сьогодні особистісні компетенції лідера посідають провідне місце у практичній діяльності організацій, оскільки важливо не те, ким є лідер як особистість, а те, що він робить, і як себе поводить у колективі. Загальновідомо, що саме від компетенцій, якими володіють менеджери, визначається успіх бізнесу загалом. Тому надзвичайно актуальними є дослідження проблем лідерства, компетенцій ефективного лідера, рівнів розвитку лідерського потенціалу у практичній діяльності організацій. Адже реалізація функції лідерства передбачає необхідність змін і оновлення для досягнення успіху і визначених цілей. Теоретичним і прикладним аспектам дослідження понять «компетенції» «лідерські компетенції» присвячені праці таких відомих зарубіжних і вітчизняних науковців, як Л. Спенсер, С. Спенсер, С. Уїддетта, С. Холліфорд, С. Іванова, Є. Ксенофонтова, І. Петрова, В. Петюх, Л. Скібіцька, Л. Щетініна та ін. [4]

Я пропоную 8 кроків до розвитку лідерства:

1. Запитайте себе, чи є у вас картинка майбутнього? Якщо немає, беріться малювати, описувати.
2. Сходіть на що розвиває тренінг. Підіть на той, який гарантовано принесе нові знання і навички.
3. Дізнайтеся значення якого-небудь нового поняття в сфері бізнесу.

4. Запитайте у своїх людей - а яке їх думку з приводу розвитку вашого спільної справи.

5. Задайте собі питання: «Прикладом чого для своїх людей є я?»

Напишіть відповіді, подивіться на них, зробіть висновки про те, чого хотілося б.

6. Розбираючись з проблемою у вашій справі, знайдіть кореневу причину, перейдіть до її вирішення. Визначте три кроки, з яких почнете.

7. Зробіть щось для свого емоційного і психічного рівноваги - розвантажте нервову систему, сходіть до коуча або психотерапевта. Ви потрібні своїй справі з ясною головою і в ресурсному стані.

8. Потренуйте творчість. Музика, малювання, можливість помріяти - хороші помічники в цьому напрямку.

Виберіть хоча б три пункти з цього списку і зробіть їх в найближчі три дні. Таким чином ви точно просунете себе вперед до лідерства нового типу.

Список використаних джерел:

1. <https://ceoclub.com.ua/expertise/semenyuk-liderstvo>
2. Збірник «Leadership 2050» («Лідерство 2050»)
3. <http://journal.puet.edu.ua/index.php/nven/article/viewFile/814/862>
4. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія підруч. для студ. вищих навч. закладів: у 2 кн. Київ: Либідь, 2004. 560 с.

КЛЮЧОВІ КОМПЕТЕНЦІЇ СУЧАСНОГО ЛІДЕРА

Шаробоківа Є.В., здобувач

*ОС «Бакалавр» факультету інженерії
та енергетики*

Житомирський національний агроекологічний університет

Постановка проблеми. Чого тільки не сказано в сучасному світі про компетенції лідера. Харизма, правильний голос, сильна енергетика, наявність ділової логіки, стресостійкість, вміння тримати удар в переговорах і продавати свою позицію, здатності до організації людей і процесів, планування і контролю, дар переконання тощо.

Але часи змінюються, відповідно, змінюється і запит на компетенції, які затребувані в лідерах. Лідерство перестає бути авторитарним. Формат лідера, який попереду на білому коні несе прапор, показує рукою вперед, сам приймає всі рішення, сам очолює колону, - безнадійно застарів. Це лідерство мало враховує потенціал людей, які слідує за ним. Загальний тренд людства - кожен хоче проявляти свою індивідуальність все більше і все менше готовий сліпо слідувати за іншими людьми.

Лідер служіння і підтримки - ось нова функція, яка сьогодні часто-густо дає результат іншої якості! Результат, який забезпечений залученням в процес великої кількості людей - залучення фізичного, інтелектуального і ментального.

Саме їм, тим, хто безпосередньо робить роботу, створює результат, краще за всіх відомо, як його поліпшити. Справа лідера - тримати загальний напрямок, не заважати, розчищати дорогу, супроводжувати, піклуватися про те, щоб кожна людина в команді могла проявити себе максимально.

Отже, важливість приділення уваги питанню лідерства та розвитку лідерського потенціалу сьогодні є очевидним як для приватних, так і державних інституцій, які визнають, що їхнє робоче середовище постійно змінюється, і що успіх організацій значною мірою залежить від якості їхніх лідерів. Визначення та розвиток компетенцій, необхідних керівникам, є запорукою ефективної діяльності усіх сфер управління та основою для професійного розвитку керівників.

Виклад основного матеріалу. Лідерство є сучасною концепцією управління, в тому числі управління змінами, для якої має значення не рівень посади, а ступінь впливовості діяльності особи. Лідерство – це нова якість управління людськими ресурсами. Якщо класичний менеджмент передбачав систематичне підштовхування працівників до того, що керівник вважає необхідно робити, лідерство – це вести працівників за собою до спільної мети, наснажувати працівників, аби вони самі хотіли робити те, що є необхідним. Лідерство ґрунтується на ідеалах творчості, проактивності, стратегічного мислення, довіри та поваги до людей тощо. [2]

Тому необхідність дослідження накопиченого досвіду, адаптації існуючих підходів та опанування новітніх технологій формування лідерських компетенцій кваліфікованих спеціалістів свідчать про актуальність даної проблеми.

Спираючись на результати дослідження Н.Волкової, вважаємо, що на сьогодні Україна має потребу у професіоналах, які зможуть забезпечити високу ефективність діяльності у ринкових умовах, поєднуючи у собі не лише володіння професійними навичками, а й інтегрованими управлінськими та лідерськими якостями.

Під лідерськими компетенціями особистості дослідники розуміють знання, уміння, навички, індивідуальні риси, якими людина повинна володіти, щоб бути конкурентоспроможним фахівцем. До основних лідерських компетенцій особистості сучасні дослідники (Ю. Бреус, Н. Лебідь, В. Міляєва) відносять орієнтацію на результат, аналітичне мислення, ефективну комунікацію та емоційний інтелект.

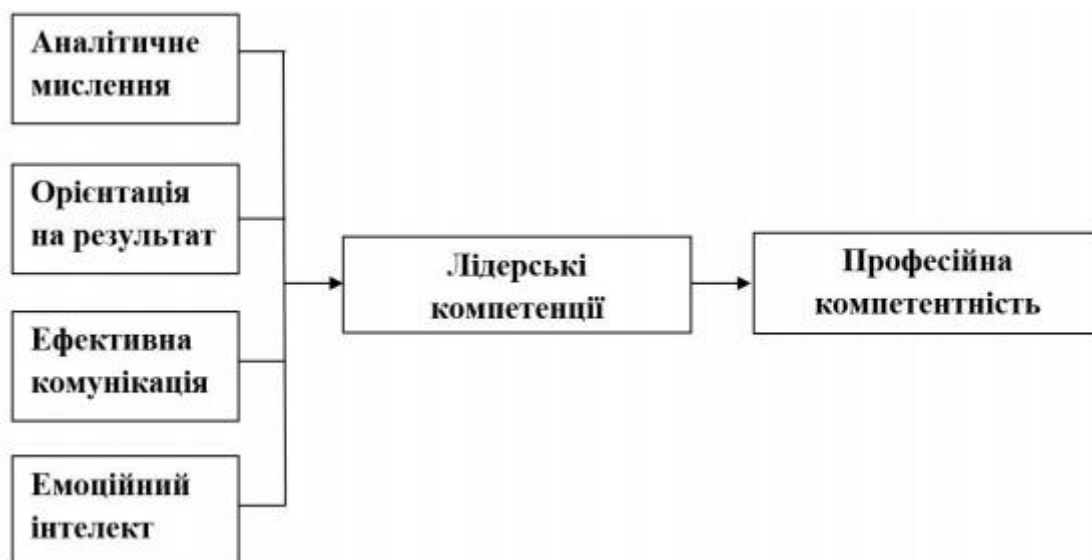

Рис.1. Ключові складові лідерських компетенцій

Результати дослідження таких науковців, як М. Вудкок, А. Кобер, Д. Френсіс, засвідчують, що вказані лідерські компетенції можуть в певній мірі складати зміст Soft Skills («м'яких навичок») сучасного фахівця. Soft Skills визначаються як здатність до адаптації і позитивної поведінки, що дозволяє людині ефективно боротися з вимогами і проблемами повсякденного життя. Результати дослідження ринку праці (Європейський фонд освіти), а також презентований звіт Світового банку щодо освіти, свідчать, що високим попитом користуються фахівці, наділені не лише професійними та практичними навичками, а й «м'якими навичками» - «Soft Skills».[1]

Отже, в результаті вивчення даної теми, я пропоную ключові компетенції лідера, актуальні сьогодні:

1. Наявність бачення

Це основна компетенція, на мій погляд. Здатність на початку шляху бачити образ кінцевого результату. Розуміти, на що це схоже, чому або кому служитиме, в чому користь для людей, в чому полягає основна ідея. Це дозволяє послідовно йти до результату і досягати його.

Не важливо, про кого йдеться, про директора молодшої школи, керівника туристичної групи або розмову про велику компанію і її лідера. Важливо, щоб в голові у цієї людини була чітка картинка того, чого він хоче досягти. І я не дарма кажу, що це не опис, а картинка, тому що саме візуальний ряд, наявність образу здатні синхронізувати розуміння найбільш глибоко.

2. Уміння історіями залучати до своєї візії і заряджати їм інших людей

Вербальний супровід візуального образу, втілений в якусь історію, у якій є свій початок, продовження, можливо інтрига і пригоди всередині, плавний перехід до розв'язки - дуже важливий для створення в кожній людині свого мотиву до вас приєднатися. Коли є щось в цій історії, що зачіпає людину особисто, ця історія стає і його частиною. Історії переказуються, обростають подробицями, навіть трохи міфологуються. Компанія, в якій від співробітника до співробітника переказується історія про те, як власник починав бізнес, як він

продав квартиру, залишився без житла, кілька років був на межі закриття, як збирав команду, як балансував на межі виживання, як поступово великими зусиллями до нього прийшов успіх і гроші, завжди буде в зоні турбулентності відчувати себе сильніше.

Його співробітникам буде на що спертися - вони знають, що важкі часи бували, але це не назавжди. Їх лідер з ними впорається.

3. Послідовність, прихильність до свого бачення, проявлена в діях.

«Прикладом чого я є?» Можна багато і часто повторювати людям, що ви вважаєте правильним, а що ні, як вони повинні себе вести. Але насправді вчиняти вони будуть рівно так само, як чините ви. Якщо ви багато говорите про цінності, при цьому самі їх порушуєте, будьте впевнені, що люди не будуть вам вірити і в усьому іншому.

Проповідуючи повагу до працівників як важливу цінність і одночасно обговорюючи за їх спиною маневри і маніпуляційні тактики - всім іншим ви даєте чіткий сигнал: «Я є те, що я роблю. Це не збігається з тим, що я говорю. Вірити мені не можна ». Більше можете нічого не робити. Цього цілком достатньо, щоб зруйнувати довіру.

4. Уміння бачити можливості і не зосереджуватися на проблемах і перешкодах

Підприємницька риса, яка характеризується відсутністю обмежуючих переконань. Такі лідери часто повторюють: «Можливо все!», «Неможливе можливо!», «Немає нічого неможливого для людини з інтелектом!». Ці девізи допомагають командам виховувати в собі такий дух, коли ти можеш якомога більшу кількість факторів перевести в зону свого впливу, не піддаючись спокусі сказати «Нічого не можна зробити!»

5. Постійні активні дії

Лідер не стоїть на місці. Він рухається вперед. Він не просто створює бачення, він кожен день робить кроки для його досягнення. Це не означає, що він все робить сам, але він вживає заходів. Мовою Іцхака Адізеса це називається «Виробляти результат».

6. Уміння бути в колі впливу, а не в колі турбот (по Стівену Кові). Правильне вибудовування пріоритетів.

З точки зору роботи з командою тут навіть може бути своя інтерпретація. Якщо щось пішло не так, лідер переходить в коло впливу. Він «заміряє температуру», діагностує, задає питання, направляє енергію на вирівнювання ситуації в самому корені проблеми. Найменшою мірою він працює над усуненням наслідків. Фокусує увагу на пошук і усунення причин, вивільнення ресурсу для досягнення результатів. Правильний сучасний лідер добре бачить мотиваційні стратегії кожного члена команди і працює над їх проявом. Як тільки ви зробили все для того, щоб кожна людина була в мотиві і в ресурсі, - про все інше вони подбають самі.

7. Емоційна і психічна стійкість

Я поставила цю компетенцію на 7-е місце, тому що вважаю, що сьогодні це не ключова лідерська компетенція, хоча вона залишається затребуваною. Але

якщо раніше стрес лідера був пов'язаний з великою відповідальністю, необхідністю кожен момент часу приймати рішення, то зараз якість лідера характеризується в тому числі і умінням передавати відповідальність на команду, в тому числі і глобальну.

8. Уміння будувати відносини з партнерами, співробітниками, клієнтами. Здатність до емпатії

Інтеграція, нетворкінг, постійне спілкування, в тому числі на особистісному рівні, з усіма гравцями ринку (або не ринку) - ось що на сьогодні може дати більше бенефітів, ніж перевага в ділових колах, вміння себе подати, представницька функція.

Костюм, машина, годинник - ці атрибути стають менш значущими. Лідер, який знімає корону і спілкується на рівних з командою, клієнтами, партнерами - має більше шансів на успіх і на те, що в момент невизначеності компанія вирулить за рахунок уміння прислухатися до інтересів клієнтів, партнерів, співробітників і навіть стейкхолдерів.

9. Системність мислення дуже бажана

Системність відноситься до класики менеджменту, без неї нікуди. Цілісний підхід, пошук рішень на рівні цінності для клієнта, розуміння, як та чи інша ситуація проявить себе в майбутньому, розуміння принципів роботи системи і можливостей впливати на її зміни.

10. Здатність до творчості, готовність приймати нове

Сьогодні мислити догмами - занадто велика розкіш для лідера. Його готовність вбирати нововведення, стежити за тим, куди рухається світ, готовність змінюватися самому і вводити інновації в компанію - важлива компетенція. Саме творчий підхід допоможе впроваджувати зміни легко, довіряти своїм командам, покладатися на їх творчість і їх здатності розпізнати користь нових ідей. Звичайно, є певна суперечність між системністю і послідовністю з одного боку, і постійними впровадженнями змін з іншого. Саме здатність гармонійно поєднувати ці якості визначить найближчим часом лідерську здатність і досконалість. Якщо ви будете сильно триматися за старе - ніхто не буде вас посувати або переконувати конкурувати. Просто ви самі в якийсь момент опинитеся на узбіччі в аутсайдерах, в той час, як інші будуть робити кроки в бік змін.

Висновки і пропозиції. Таким чином, проаналізувавши сучасні підходи до лідерства, до знань, умінь, навичок, якими повинен володіти лідер, можна зробити висновок стосовно всіх сучасних теорій: справжній лідер – це командний гравець, який володіє комплексом характеристик, в основі яких лежить здатність до колективної взаємодії.

Список використаних джерел:

1. Евтихов О. В. Тренінг лідерства : Монографія / О. В. Евтихов. – СПб.: Речь, 2007 – 256с.

2. Профілі компетенцій лідерства на державній службі в Україні (проект) [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.center.gov.ua/>

3. Leadership 2050: Critical Challenges, Key Contexts and Emerging Trends (Building Leadership Bridges) 4th Edition /Emerald Group Publishing Limited; 4th edition (July 24, 2015)

ПСИХОЛОГІЯ ЛІДЕРСТВА ТА ПРОФЕСІЙНОЇ УСПІШНОСТІ

Шерстобоева А.В., здобувач
ОКР «Молодший спеціаліст»
спеціальність 051 «Економіка»
економічного відділення
Житомирський агротехнічний коледж

Процеси демократизації, що відбуваються в нашій країні, вимагають підготовки підрастаючого покоління до життя у правовому, гуманному суспільстві. Сьогодення потребує людей, яким властиві ініціативність, здатність до свідомого, самостійного вибору, розвинене почуття власної гідності, здатність до особистісного саморозвитку та самовдосконалення. Саме такі молоді люди зможуть розбудовувати суспільство. Психологи стверджують, що для того, щоб бути успішним в демократичному суспільстві, необхідно володіти низкою лідерських компетенцій.

Перші дослідження в області феномена лідерства були проведені західними соціологами в 30-х роках минулого століття. На підставі тих досліджень було визначено, що лідерство – це певний тип поведінки (щось, що люди роблять), і було зроблено припущення, що цій поведінці можна навчати. Дослідження підтвердили, що найбільш продуктивними виявилися групи, що працюють за принципом демократичного стилю лідерства, тобто коли люди беруть участь у процесі прийняття рішень.

Науковими дослідженнями в галузі лідерства та різними аспектами цього явища займалися Р. Такер, Дж. Пейдж, Б. Келлерман, С. Максименко та інші. Проте малодослідженими є питання психології лідерства, визначення компетенцій ефективного лідера.

Слово «лідер», що означає «провідний», «керуючий», згідно з Оксфордським словником англійської мови, виникло в XIII ст. у слов'янських, романських й інших мовах немає аналога відповідному англійському слову. Запозичене зі старослов'янського слова «вождь» етимологічно означає «проводир війська».

Лідерство – це насамперед процес впливу. Лідерство існувало уже в період первісного ладу. Незначним за своєю чисельністю общинам була властива наявність основ соціальної організованості, яка базувалася на владі вожака. Це й було первісним лідерством.

Лідерство постає у єдності з успішністю. Слід розділяти «абсолютну» та «відносну» успішність, то розвиток особистості буде опосередковуватися тими навчальними успіхами у вищих навчальних закладах, які належать до «відносної» успішності, тобто показників руху (розвитку) людини відносно самої себе. Як зазначає акад. С. Д. Максименко: « ... успішність стане проявом та показником розвитку» [1, с. 127], якщо студент самотійно зрозуміє всю психологію лідерства та успішності.

Психологія лідерства тісно пов'язана з професійною успішністю, а також постає як складова частина «відносної» успішності. Це виявляється в тому, що людина реалізує свій потенціал у боротьбі з собою, своєю скромністю, закритістю та страхом бути в центрі уваги і брати на себе відповідальність. Людина долає себе, свою обмеженість у порівнянні зі «вчорашнім Я», і саме в цьому виявляється рух особистості до вершин власного розвитку лідера та успіху. Одна з найсильніших потреб, яку відчують люди, – це потреба у схваленні іншими людьми, особливо їх лідерами. Тому найважливіше для лідера – показати своїм послідовникам, що він їх цінує [2, с. 53-55].

Як свідчать особисті спостереження та самоспостереження під час участі у Всеукраїнських олімпіадах, наукових конференціях, різноманітних змаганнях та конкурсах, а також участь у організаціях концертів, фестивалів та інших соціально-публічних заходах, успішність виконання поставлених цілей залежить від багатьох факторів, серед яких можна виділити:

1. психологічне та соматичне здоров'я учасника;
2. соціально-психологічне благополуччя: наявність підтримки, значимість акту участі; наявність «над-мети» (перевершити свій результат та побороти свої страхи); багатство інформаційного простору (книжки, електронні ресурси, лекції, семінари тощо);
3. індивідуальні особливості учасника з психології лідерства: рівень прояву та вектор самоактуалізаційних тенденцій; розвиненість творчих здібностей та талантів, рівень обізнаності, ерудованості, когнітивної складності, освіченості, етично-моральних принципів, професійної інтуїції, сформованості вмінь та навичок, комунікативні, лідерські і організаторські здібності, інтелект та інші фактори, які притаманні лідерам.

Звісно, перераховані фактори не вичерпують всієї множини змінних, які можуть вплинути на успішність досягнення мети, тим паче, що розглянуті нами фактори стосувалися суб'єкта виконання роботи (студента), а існує також площина суб'єктів оцінювання.

Таким чином, успішність, зокрема такий її аспект, як професійна успішність, опосередковано пов'язана з розвитком особистісного лідерства, зокрема в аспекті так званої «відносної» успішності, яка є, власне, індикатором руху суб'єкта навчання до вершин саморозвитку.

Перспективами подальших розвідок у цьому напрямі є визначення закономірності успішності професійної діяльності та взаємодії людей в системі «керівник-підлеглий», механізм висування в лідери, питання авторитета,

співвідношення лідерства і керівництва, риси особистості, що необхідні для висунення у лідери.

Список використаних джерел:

1. Максименко С. Д. Генезис существования личности. К., 2006. 240 с.
2. Льюис Дж. Управление командой : как заставить других делать то, что вам нужно / Дж. Льюис. С.-Пб. : Питер, 2004. 160 с. : ил.
3. Развитие субъекта образования: проблемы, подходы, методы исследования / Под ред. Е. Д. Божович. М.: ПЕР СЭ, 2005. 400 с.
4. Шахненко В. І., Цукатова Є. О. Як стати лідером. Х.: Веста: вид. «Ранок», 2007 р.

СТУДЕНТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Шишлов І.А., здобувач

*ОС «Магістр» інженерно-енергетичного факультету
Миколаївський національний аграрний університет*

Студентське самоврядування в наш час є важливою складовою розвитку суспільства, виявлення потенційних лідерів, вироблення у них навичок управлінської та організаторської роботи з колективом, формування майбутньої еліти нації.

У період активного утвердження демократичних засад в усіх сферах життєдіяльності українського суспільства актуальною залишається гармонізація нашої системи освіти з європейською. Україна прагне стати повноправним учасником Болонського процесу. Тому організація і зміст освіти у рідних «alma-mater» повинні відповідати світовим вимогам, однією з яких є функціонування сильного самоврядування як "конструктивного партнера у створенні Європейського простору вищої освіти".

Вагома складова університетського самоврядування є студентське, яке теж має стати партнером в умовах запровадження університетської автономії. Саме це спонукає студентське самоврядування до подальшого розвитку і збагачення новітніми демократичними ідеями. Від ефективності його діяльності значною мірою залежить формування національно-свідомого громадянина.

Студентське самоврядування є саме тим засобом, що дає змогу досягти мети соціалізації молоді у ВНЗ, яка полягає у формуванні особистості студента як соціально активної особистості з навичками самоврядування. Як засіб соціалізації молоді студентське самоврядування передбачає: формування за допомогою органів студентського самоврядування клімату, сприятливого для всебічного розвитку молоді людини в студентській громаді; самоусвідомлення студентами себе творцями свого власного життя, усвідомлення того, що саме від них залежить, якими будуть роки перебування у ВНЗ та подальше життя, а також

усвідомлення відповідальності за власний вибір, дії та наслідки, за інших членів студентської громади; формування у молоді потреби більш активної життєвої позиції, яке здійснюється в процесі участі в діяльності студентського самоврядування. Участь у будь-яких заходах, які імітують реальні форми роботи та процеси, затвердженні суспільством, є важливим чинником розвитку молоді особистості, бо тут набувається перший практичний досвід діяльності, формується почуття співучасті в громадському житті суспільства.

Невід'ємною складовою діяльності студентського самоврядування є становлення громадянина, адже роль громадянина – це не тільки почесна, а й відповідальна людська функція, яка вимагає від особистості конкретних практичних дій у відстоюванні певних, законодавчо закріплених і морально санкціонованих у суспільстві громадянських прав і свобод.

З метою покращення функціонування студентського самоврядування у ВНЗ України є доцільним привертати увагу влади та громадськості до студентського самоврядування як одного з найважливіших чинників формування громадянина України та виховання еліти нації; створити можливості для аналізу процесів розвитку студентського самоврядування в Україні, зокрема шляхом проведення соціологічних досліджень з організації самоврядування у ВНЗ; скоординувати роботу фахівців з вивчення та узагальнення історичного досвіду студентського самоврядування в країнах Європи, звернути увагу на проблеми (порівняно з досвідом європейських країн), які гальмують удосконалення процесів студентського самоврядування у ВНЗ України; ініціювати надання студентському самоврядуванню належної правової, економічної, організаційної та інформаційної підтримки з боку держави, громадських організацій, суспільства; підвищувати рівень зацікавленості студентів суспільним життям власного ВНЗ за допомогою видання регулярних студентських видань, листівок, брошур, створення відповідних веб-сайтів тощо; спонукати адміністрацію ВНЗ України до створення сприятливого соціально-психологічного мікроклімату в колективах, атмосфери довіри студентів до викладачів і керівництва, належних матеріально-технічних умов для вільного самовиявлення студентів; планувати проведення міжнародних науково-практичних конференцій з проблем студентського самоврядування за участю представників європейських вищих навчальних закладів.

Між тим, можливості студентського самоврядування з виховання громадянськості студентів у ВНЗ України ще не використовують у повному обсязі. Згідно з результатами останніх соціологічних досліджень, більшість студентів не беруть активної участі в діяльності різних студентських об'єднань: органів студентського самоврядування, об'єднань за інтересами, громадських організацій тощо. У студентів усе більш актуальними стають не суспільні, а особистісні орієнтири. Це відбувається тому, що на сучасному етапі існування українського суспільства студентське самоврядування перебуває ще в процесі розвитку, оскільки не всі ще здатні повірити у його силу, хоча більшість розуміє, що являє собою студентське самоврядування і для чого воно існує. Усвідомлення студентством своїх проблем, виголошення цих проблем і пошук двосторонніх

шляхів для їх вирішення є запорукою демократичного розвитку не тільки молодіжних організацій, а й усього суспільства загалом.

Список використаних джерел:

1. Особливості організації студентського самоврядування у ВНЗ / Ю. О. Демченко // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. - 2015. - Вип. 42. - С. 545-551.
2. <http://www.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/studlife/01studselfman>

СТУДЕНТСЬКЕ ДОЗВІЛЛЯ - ЯК КРАЩЕ ЙОГО ОРГАНІЗУВАТИ

Яцула О.М., здобувач

ОС «Бакалавр» факультету технології виробництва і переробки продукції тваринництва, стандартизації та біотехнології

Каратєєва О.І., к. с.-г. н., доцент

Миколаївський національний аграрний університет

Студентське самоврядування – визначається як самостійна громадська діяльність студентів із реалізації функцій управління ВНЗ, яка визначається ними і здійснюється у відповідності до мети та завдань, що стоять перед студентськими колективами.

Метою студентського самоврядування є створення умов для самореалізації особистості студентів і формування у них організаторських навичок, лідерських якостей, відповідальності за результат своєї праці тощо. Основним в діяльності студентського самоврядування є тісна співпраця зі здобувачами вищої освіти, які вказують на недоліки у роботі університету.

Можливість донести до ректора ці недоліки для скорішого їх виправлення. Студенти є новаторами. Наприклад в нашому університеті більшість культурно-мистецьких та спортивних заходів запровадженні саме завдяки пропозиціям самих студентів (кубок ректора з футболу, КВК та ін.). Саме такі заходи і є рушійною силою в організації студентського дозвілля. Для самореалізації молоді ми робимо все можливе. В університеті ведеться пропаганда здорового способу життя, відкриті спортивні та культурно-мистецькі гуртки, де студенти реалізують себе як особистості, вчать правильно поводити себе в суспільстві та проводять час з користю для себе. Органи студентського самоврядування тісно співпрацюють з заступниками деканів з виховної роботи. І саме така співпраця позитивно впливає на роботу органів студентського самоврядування, тому що ми відчуваємо за собою підтримку та довіру з боку викладачів. Це допомагає у роботі з здобувачами вищої освіти. Органи студентського самоврядування беруть участь в організації та проведенні всеуніверситетських заходів і в організації роботи добровільних студентських об'єднань. Тісно співпрацює з волонтерським рухом університету. Щорічно ми відвідуємо дитячі будинки, будинки для пристарілих людей. На свята особисто доставляємо

подарунки та необхідні речі. При цьому ми залучаємо студентів, щоб вони особисто були причетні до таких акцій і своїми діями подавали приклад іншим.

Дозвілля студентів є одним з пріоритетних напрямків діяльності, оскільки воно займає помітне місце у комплексі виховної роботи зі студентською молоддю.

Сьогодні актуальною стає індивідуальна виховна робота як в навчальному процесі, так і в позанавчальний час. На вирішення проблем виховання студентів, спрямовуються зусилля ректорату університету, соціально-гуманітарного відділу, деканатів факультету та студентського самоврядування.

Студентське дозвілля один із діючих способів дізнатися більше про інтереси студентів, допомогти їм проявити свої таланти та лідерські якості.

**ДИСКУСІЙНА ПАНЕЛЬ 2. СУЧАСНІ ТРЕНДИ
АГРОВИРОБНИЦТВА, ЗАХИСТУ РОСЛИН ТА
ЕКОЛОГІЇ АБО КУДИ «КОТИТЬСЯ» ЦЕЙ СВІТ**

ПОРІВНЯННЯ ВПЛИВУ РІЗНИХ СПОСОБІВ ВИРОЩУВАННЯ ТА СИСТЕМИ УДОБРЕННЯ ЦУКРОВИХ БУРЯКІВ НА ФІЗИКО-ХІМІЧНІ ПОКАЗНИКИ РОДЮЧОСТІ ТЕМНО-СІРОГО ОПІДЗОЛЕНОГО ҐРУНТУ

Баранський Д.В., здобувач
ОС «Бакалавр» факультету агротехнологій та екології
Львівський національний аграрний університет

Цукровий буряк досить вимоглива до сівозміни культура. Площі заводських посівів цукрових буряків в Україні значно обмежені, тому часто їх вирощують у беззмінних посівах або короткоротаційних сівозмінах з три-чотирирічним чергуванням культур. Монокультура має негативні наслідки, які проявляються в процесах дегуміфікації, деструктуризації, від'ємному балансі елементів живлення, зниження біологічної активності, погіршенні фітосанітарного стану ґрунту і ґрунтового в цілому. Запобігти цим негативним процесам можна шляхом застосування різних систем удобрення, які повинні забезпечити розширене відтворення родючості та зростання біопродуктивності ґрунтів [1, 3].

Вивчення впливу беззмінного і сівозмінного вирощування цукрових буряків проводили в умовах довготривалих стаціонарних польових дослідів кафедри агрохімії та ґрунтознавства Львівського НАУ.

Як показали наші дослідження в таблиці, показники реакції ґрунтового середовища та інші фізико-хімічні властивості темно-сірого опідзоленого ґрунту залежать від способу вирощування та системи удобрення цукрових буряків.

Динаміка фізико-хімічних показників родючості темно-сірого опідзоленого ґрунту за беззмінного й сівозмінного вирощування цукрових буряків (2002-2018рр.)

Спосіб вирощування	Система удобрення	pH _{kcl}	Гідролітична кислотність	Сума увібраних основ	Ємність поглинання	Ступінь насичення основами
						%
Беззмінне	ОМ*	5,23	3,21	23,15	26,36	87,81
	М**	4,82	4,15	20,32	24,47	83,04
Сівозмінне	ОМ*	5,37	2,85	27,27	30,12	90,53
	М**	5,01	3,96	25,61	29,57	86,61

ОМ* - органо-мінеральна система удобрення цукрових буряків

М** - мінеральна система удобрення цукрових буряків

Беззмінне вирощування цукрових буряків упродовж 50-ти років погіршувало фізико-хімічні властивості ґрунту порівняно із сівозміною. Суттєво вплинула на них і система удобрення [2].

Так, мінеральна система удобрення не забезпечила покращення агрохімічних показників ґрунту через підвищення обмінної та гідролітичної кислотності як в монокультурі, так і в сівозміні порівняно з органо-мінеральною.

Обмінна кислотність ґрунту була вищою відносно органо-мінеральної системи удобрення на 0,41-0,36 одиниць відповідно до умов вирощування.

Найбільш негативно мінеральна система удобрення вплинула на показник гідролітичної кислотності, особливо за беззмінного вирощування цукрових буряків, де її показник становив 4,15 ммоль/100г ґрунту. За даної системи удобрення при беззмінному вирощуванні цукрового буряка ґрунт перейшов з градації слабокислого в градацію середньокислого.

На варіантах мінеральної системи удобрення в беззмінних посівах цукрових буряків було відмічено найнижчий показник суми увібраних основ. Ця система удобрення за сівозмінного вирощування збільшувала вказаний показник на 5,29 ммоль/100г ґрунту і становила 25,61 ммоль/100г ґрунту.

Органо-мінеральна система удобрення цукрових буряків забезпечила покращення агрохімічного стану ґрунту підвищенням суми увібраних основ до 27,27 ммоль/100г ґрунту та зниженням обмінної та гідролітичної кислотності (2,85 ммоль/100г ґрунту). За такої системи удобрення цукрових буряків у сівозміні ступінь насичення основами був найвищим і становив 90,53%.

Отже, тривале беззмінне вирощування цукрових буряків, незалежно від системи удобрення, не забезпечувало покращення агрохімічного стану темно-сірого опідзоленого ґрунту. Зниженню кислотності ґрунту, збільшенню ступеня насиченості основами сприяла лише органо-мінеральна система удобрення цукрових буряків за умови вирощування їх у сівозміні.

Список використаних джерел:

1. Господаренко Г.М., Прокопчук І.В. Трансформація кислотно-основних властивостей ґрунту за тривалого застосування добрив у польовій сівозміні. *Вісник Уманського національного університету садівництва*. 2014. № 1. С. 8-12
2. Іванюк В. Вплив беззмінного вирощування буряків цукрових на продуктивність і родючість ґрунту. *Вісник ЛНАУ:агрономія*, 2011. №15(2). С. 263-267.
3. Лопушняк В.І. Вплив систем удобрення на вміст гумусу в темно-сірому опідзоленому ґрунті Західного Лісостепу. *Вісник аграрної науки*. 2014. №2. С. 5-9.

ОРГАНІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ АГРОВИРОБНИЦТВА ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ТА ОРГАНІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА

Боднар С.І., здобувач

*ОКР «Молодий спеціаліст» факультету механіки
та землевпорядкування*

Яромій Р.М., к.с.-г.н., викладач вищої категорії,

Стрийський коледж Львівського національного аграрного університету

Світовий ринок органічних продуктів є один з найбільш динамічно зростаючих. За прогнозами аналітиків, до 2020 р. його об'єми досягнуть 200-250 млрд.дол.США. Лише в країнах ЄС кількість «органічних» господарств за останні 15 років зросла більше ніж у 20 разів [1]. Виробництво органічної продукції в Україні перебуває на початковому етапі розвитку, хоча потенціал органічного с виробництва на родючих українських ґрунтах оцінюється дуже високо. Проблема повільного розвитку органічного виробництва привертає все більшу увагу українських дослідників, вимагаючи свого розв'язання [2].

Органічне землеробство – це землеробство, яке об'єднує всі сільськогосподарські системи, які підтримують екологічно-, соціально- та економічно доцільне виробництво сільськогосподарської продукції [3].

Органічне сільське господарство являється багатофункціональною агроекологічною моделлю виробництва та базується на плануванні і організації агроєкосистем. З метою підвищення продуктивності виробництва та якості продукції максимально повно використовують біологічні фактори збільшення природної родючості ґрунтів, агроекологічні методи боротьби із шкідниками і хворобами, а також переваги біорізноманіття, зокрема місцевих та унікальних видів, сортів, порід тощо [4]. Використання органічних технологій у сільському господарстві знижує пестицидне навантаження, зменшує внесення мінеральних добрив, унеможлиблює застосування генетично модифікованих сортів рослин, що загалом сприяє поліпшенню агроекологічного стану земельних угідь, водних ресурсів, атмосферного повітря, а також зменшує антропогенне навантаження та загалом сприяє відтворенню екосистем [5].

Слід зазначити, що законодавство різних країн щодо правил органічного землеробства, дещо відрізняється. Так, у США, відомих «лояльним» ставленням до ГМО, в правилах й вимогах органічного землеробства проблема використання ГМО взагалі не ставиться. Проте принципи органічного сільського господарства, розроблені Міжнародною федерацією розвитку органічного землеробства (IFOAM), слід розглядати як єдине ціле в глобальному масштабі. Розвиток основ, програм і стандартів органічного виробництва в усіх країнах ґрунтується на чотирьох основних принципах:

- принципі здоров'я (органічне сільське господарство повинне підтримувати та поліпшувати оздоровлення ґрунту, рослини, тварини, людини та планети як єдиного й неподільного цілого);

- принципі екології (органічне сільське господарство повинне ґрунтуватися на живих екологічних системах і циклах, працюючи, співіснуючи з ними й підтримуючи їх);

- принципі справедливості (органічне сільське господарство повинне будуватися на відносинах, які гарантують справедливість із урахуванням загального стану навколишнього середовища й життєвих можливостей);

- принципі турботи (управління органічним сільським господарством повинне мати запобіжний і відповідальний характер і бути орієнтованим на захист здоров'я та добробуту нинішніх, майбутніх поколінь і навколишнього природного середовища) [6].

Щодо організаційно-економічних аспектів становлення й розвитку органічного сільського господарства в Україні, слід зазначити, що в цілому розвиток органічного сільськогосподарського виробництва і формування ринку органічних продуктів в Україні відбувається вкрай повільно. Причиною такого стану є сукупність таких факторів: недосконалість нормативно-правової бази; відсутність єдиної ефективної національної системи сертифікації «органічних» господарств та контролю виробленої ними продукції; відсутність технологій тваринництва і землеробства, які відповідають органічним нормам; слабкий розвиток внутрішньої інфраструктури (спілок, асоціацій, інформаційно-консультаційних центрів); низькі темпи росту добробуту основної маси населення, у зв'язку з чим ще не настав період, коли споживчий попит зазнає змін і підвищується попит на високоякісну продукцію; недостатній рівень екологічної освіти населення та низький рівень культури здорового харчування.

Не можна не враховувати того факту, що обсяги продажу органічних продуктів харчування залежать більш ніж на 50% від платоспроможності населення. Дослідження рівня цін показало, що у органічних продуктів відхилення від середньої ціни реалізації традиційних продуктів сягає значних величин (2,6 – 6,4 рази). Тому такій продукції наразі надають перевагу обмежені категорії споживачів. Основними причинами повільного розвитку органічного виробництва в країні є недосконалість нормативно-правова база, відсутність національної системи сертифікації, належного інформаційного забезпечення, розвиненої мережі каналів збуту.

Список використаних джерел:

1. Федоров М.М. Розвиток органічного виробництва/ Федоров М.М., Ходаківська О.В., Корчинська С.Г.; за ред. М.М. Федорова, О.В. Ходаківської. – К.: ННЦ ІАЕ, 2011. 146с.
2. Прутська О.О. Сутність та теоретичні засади розвитку органічного сільськогосподарського виробництва/ О.О. Прутська, Н. В. Беляєва// Збірник наукових праць ВНАУ. Серія: Економічні науки. №4 (70) 2012. С. 86-91.
3. Стецишин П. О. Основи органічного виробництва : навч. посіб. / П. О. Стецишин, В. В. Пиндус, В. В. Рекуненко [та ін.]. Вінниця : Нова книга, 2011.

4. Вовк В. Сертифікація органічного сільського господарства в Україні: сучасний стан, перспективи, стратегія на майбутнє // Агроогляд: овочі і фрукти. URL : <http://www.lol.org.ua/ukr/vegetables>.

5. Скальський В. В. Органічне землеробство: проблеми та перспективи // Економіка АПК. 2010. № 4.

6. IFOAM Basic Standards (approved by the IFOA General Assembly, Victoria, Canada, and august 2002).[Електронний ресурс].Режим доступу: <http://www.ifoam.org>

ДОСЛІДЖЕННЯ ВЛАСТИВОСТЕЙ ЗАМІННИКІВ ЗАСОБІВ ПОБУТОВОЇ ХІМІЇ

Боднарук В.В., здобувач
ОКР «Молодий спеціаліст»
спеціальність 101 «Екологія»
технологічного відділення
Відокремлений підрозділ НУБіП України «Заліщицький
аграрний коледж ім. Є. Храпливого»

Мета дослідження: теоретичне обґрунтування шкоди хімічних засобів; запропонування шляхів розв'язання проблеми.

Об'єктом дослідження було обрано різноманітні засоби побутової хімії та їх екологічно чисті замітники.

Більшість побутової хімії, якою ми користуємося для наведення чистоти в будинку, всі засоби гігієни, містять у своєму складі отруйні речовини, небезпечні для нашого здоров'я. Щодня нам доводиться контактувати з 500 хімічними сполуками. Випаровуючись, отруйні речовини отруюють атмосферу в оселі, можуть бути причиною безлічі захворювань: алергії, дихальних шляхів, шкірних захворювань, гіпертонії та інших.

Проаналізувавши дані про попит населення на товари побутової хімії, ми дослідили, що у порівнянні з 2010 роком, попит на товари побутової хімії у 2018 році зріс майже удвічі. Це пов'язано з тим, що, застосовуючи засоби побутової хімії, можна досягнути кращого, швидшого і більш ефективного результату, зберегти час та енергію. Сучасна побутова техніка потребує спеціальних засобів догляду за нею, різноманітні аерозолі використовують для естетичного задоволення, а також з'явилося багато нових засобів для дотримання гігієни і вони користуються попитом.

Ми провели опитування власників крамниць, в яких наявні товари побутової хімії. По місту Заліщики щодо попиту населення на побутову хімію з'ясувалося, що найбільше купляють миючі засоби, трохи менше - шампуні, ще менше лаки й аерозолі. Проаналізувавши ці дані, ми дійшли до висновку, що це пов'язано з тим, що саме ці товари побутової хімії є найбільш ходовими у побуті, без яких ми вже не можемо обійтись. З часом це відобразилося на здоров'ї населення. Звідси й підвищення рівня захворюваності серед населення міста. Ми

провели опитування населення щодо шкоди побутової хімії здоров'ю населенню. 49% респондентів вважає, а 36% схилиються до думки, що товари побутової хімії шкодять здоров'ю людини. Та, незважаючи на це, попит на товари побутової хімії не зменшується, а як ми дослідили, з кожним роком зростає.

На даний час існує ціла група найбільш поширених потенційно небезпечних компонентів, які входять до складу засобів побутової хімії.

Можна мінімізувати вплив небезпечних хімічних сполук, купуючи максимально безпечну побутову хімію, уважно читаючи склад миючих засобів на упаковці. Але не завжди виробники вказують наявність небезпечних компонентів у складі. Економити гроші і зберігати здоров'я можна, але ми часто відмовляємося вірити в це. І що б там не говорили — реклама є «двигун торгівлі».

Існує спосіб зберегти здоров'я і атмосферу в домі. Хоча б частково відмовитися від побутової хімії і замінити хімічні миючі засоби натуральними, які є в будинку у кожної поважаючої себе господині. На щастя, у нас вдома є достатньо натуральних і абсолютно безпечних замінників побутової хімії. Головне — навчитися правильно їх застосовувати. Це: господарське мило, харчова сода, лимонна кислота, оцет, гірчичний порошок. Але найбільш ефективними, згідно проведених студентами досліджень, виявилися комбіновані замінники засобів побутової хімії:

1) Універсальний миючий засіб, інгредієнти:

- гаряча вода - 100 мл; господарське мило - 100 г;
- харчова сода - 2-3 ст. л; улюблена ароматна олія - 3-5 крапель.

За допомогою дрібної тертки подрібніть мило, залийте стружку гарячою водою і збийте вінчиком до утворення піни. Після цього додайте соду, кілька крапель улюбленої аромаолії і ще раз збийте. Варто також звернути увагу на те, що ним можна не тільки мити посуд, але й чистити раковину, ванну, кахель, сантехніку тощо.

2) Рідина для миття посуду, інгредієнти:

- гаряча вода - 0,5 л; господарське мило - 25 г; гліцерин - 4 ст. л; горілка (можна використовувати розведений спирт) - 1 ст. л.

Натріть на тертці шматочок господарського мила, залийте отриману стружку невеликою кількістю води і поставте її плавитися на водяну баню.

Час від часу помішуючи масу, вилийте всю воду. Не знімайте ємкість з водяної бані, поки мило повністю не розчиниться. Коли це відбудеться, дайте засобу охолонути, після чого додайте 4 ст. л гліцерину і 1 ст. л. горілки. Ретельно все перемішайте до однорідної рідкої маси, зберіть піну, що утворилася, перелийте рідину в пляшечку з дозатором і дайте настоятися протягом декількох годин. В результаті у вас вийде відмінний засіб у вигляді гелю, що видаляє жир на посуді і не сушить шкіру.

Висновок. Дослідивши небезпечні компоненти побутової хімії, попит населення на її товари, її вплив на навколишнє середовище, у цій роботі ми навели вагомі аргументи проти побутової хімії, довели, що вона шкодить здоров'ю населення та навколишньому середовищу, запропонували

альтернативу побутовій хімії та шляхи вирішення проблем, які вона вже створила на сучасному етапі розвитку людства.

Список використаних джерел:

1. Даценко І.І. Гігієна і екологія людини. Навчальний посібник. — Львів, Афіша, 2000. — 248 с.

2. Цигульова О. Темні та світлі сторони синтетичних миючих засобів / О. Цигульова, Г. Цветкова, Д. Павловський [Електронний ресурс].

**ОЦІНКА ВПЛИВУ КЛІМАТИЧНИХ ЗМІН НА РОЗВИТОК АПК
УКРАЇНИ**

Василенко М.Ю., здобувач

*ОС «Бакалавр» обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет*

Сучасний агропромисловий комплекс є важливим сектором економіки України. У ньому зосереджена майже третина основних виробничих фондів, працює четверта частина населення, зайнятого у народному господарстві, виробляється понад 20% валового внутрішнього продукту та третина національного доходу, формується 70% роздрібного товарообігу [1].

Клімат - це статистика погоди протягом тривалих періодів часу. Він вимірюється шляхом оцінки моделей зміни температури, вологості, атмосферного тиску, вітру, опадів, кількості атмосферних частинок та інших метеорологічних змінних в даному регіоні протягом тривалого періоду часу [2].

Найбільше значення для сільськогосподарського виробництва має клімат. Відповідно до біологічних вимог рослин щодо сонячного світла, тепла і вологи встановлюється структура рослинництва і розробляються агротехнічні заходи для досягнення вищих результатів урожаїв сільськогосподарських культур. У визначенні спеціалізації підприємств до уваги беруться температурний режим, кількість і характер атмосферних опадів, тривалість і висота снігового покриву, кількість сонячних і хмарних днів, напрямок і сила переважаючих вітрів. Особливості клімату враховують і будівельники, коли планують розміщення переробних потужностей, місць відпочинку.

Останніми роками на розвиток сільського господарства досить значний і непередбачуваний вплив мають кліматичні зміни. Зокрема, внаслідок підвищення середньорічної температури, нерівномірного розподілу опадів та окремих негативних наслідків дії інших аномальних погодних явищ підвищується ризикованість ведення сільськогосподарського виробництва. Адаптації аграрного виробництва до них є одним зі стратегічних завдань забезпечення його сталого розвитку та підвищення конкурентоспроможності продукції.

Міжнародна Продовольча організація ООН ФАО підготувала проект стратегії з адаптації вітчизняного аграрного сектору до зміни клімату, яка

базується на переорієнтації сільськогосподарських систем і створенні перспективного кліматично оптимізованого сільського господарства [3].

Тему адаптації сільського господарства до змін у кліматичних умовах за допомогою органічного сільського господарства чудово розкрив у своєму дослідженні «Можливості органічного землеробства як стратегії адаптації країн, які розвиваються, до зміни клімату» А. Мюллер з соціоекономічного інституту університету Цюріха [4].

Органічне сільське господарство – цілісна система управління виробництвом, яка поліпшує стан агроєкосистеми. Перевагою органічного сільського господарства є те, що воно з давніх часів завжди використовувалось, як система землеробства і було пристосоване до багатьох кліматичних зон і місцевих умов. За рахунок того, що при органічному землеробстві використовуються лише органічні матеріали (добрива, засоби захисту рослин та ін.) збільшується вміст органічних речовин у ґрунті.

Ще один позитивний момент використання системи органічного землеробства полягає в тому, що при виробництві сертифікованої продукції ціни на неї є майже удвічі вищими, ніж на звичайну продукцію сільського господарства. А це, у свою чергу, дозволяє господарствам одержувати більші доходи і покривати витрати на виробництво навіть при незначних урожаях [5].

Сьогодні багато вітчизняних вчених і експертів з аграрного розвитку наголошують на пріоритеті важливості застосування сучасних технологій зрошення, оскільки за останні роки спостерігається досить інтенсивне підвищення середньорічної температури, нерівномірний розподіл опадів на регіональному рівні та певне зміщення окремих природно-кліматичних зон. Значною мірою вирішити проблему можливо саме за рахунок оптимального розвитку і поширення інноваційних технологій поливу в аграрному секторі.

Ще одним напрямом адаптації вітчизняних аграрних підприємств до глобальних змін клімату може стати використання безполічкового обробітку ґрунту (БО). БО – це технологія вирощування сільськогосподарських культур, яка вилучає з виробничого циклу такі механічні прийоми впливу на ґрунт, як оранка, дискування, культивація. При цьому посів проводиться на рівномірно розподілених пожнивних рештках культури попередника.

За цієї технології утримується волога у ґрунті, поліпшується доступність води, знижується ерозія ґрунтів, ефективніше використовується вода, оскільки поліпшується її інфільтрація у ґрунті, зменшуються стоки і втрати води від випаровування вологи і збільшується водоутримання [6].

Отже, агропромисловий комплекс має важливе значення для розвитку України. Останніми роками на розвиток сільського господарства досить значний і непередбачуваний вплив мають кліматичні зміни: змінюється структура виробництва, технології, навіть структура споживання продуктів харчування. Внаслідок підвищення середньорічної температури, нерівномірного розподілу опадів та окремих негативних наслідків, дії інших аномальних погодних явищ, підвищується ризикованість ведення сільськогосподарського виробництва. Багато вітчизняних вчених і експертів із питань розвитку аграрного сектору

економіки наголошують на пріоритеті застосування сучасних технологій зрошення, на необхідності державної підтримки впровадження альтернативних систем землеробства, які вже є науково обґрунтованими стратегіями адаптації до змін кліматичних умов на планеті.

Список використаних джерел:

1. Сільське господарство України за 2009 рік : [стат. збірник] / за ред. Ю. М. Остапчука]. – К., 2010. – С. 369.
2. Climate change and urban energy systems [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uccrn.org/wp-content/uploads/2011/06/ARC3-Chapter-4.pdf> . – назва з екрану.
3. Державна програма розвитку земельних відносин в Україні на 2006-2015 роки (проект) / Добряк Д.С., Мартин А.Г., Канащ О.П. та інш. – Землеустрій і кадастр. - № 1. – 2006. – С. 3-7.
4. Українська модель аграрного розвитку та її соціоекономічна переорієнтація : [наукова доповідь] / За ред. [В.М. Геєця, О.М. Бородіної, І.В. Прокопи] ; НАН України ; Ін-т екон. та прогнозів. – К., 2012. – 56 с.
5. Дем'яненко С., Бутко В. Стратегія адаптації аграрних підприємств України до глобальних змін клімату / С Дем'яненко, В. Бутко // Економіка України. — 2012. — № 6. — С. 66— 72.
6. Гідротехнічні споруди. Підручник для вузів [Текст] / За редакцією А.Ф. Дмитрієва. Вид-во Рівненського державного технічного університету, 1999 р.-328с.

СУЧАСНІ ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНИ. РОЛЬ ГРОМАДСЬКОСТІ У ЇХ ВИРІШЕННІ

Воробйов В.І., здобувач

*ОС «Магістр» факультету екології і права
Житомирський національний агроекологічний університет*

Постановка проблеми. На початку ХХІ ст. людство переживає надзвичайно складний період загрозливого розростання глобальної екологічної кризи. Екологічні проблеми відносять до категорії таких, що не мають кордонів та соціальних чи часових обмежень. Вони стосуються не тільки певних регіонів чи держав, але й кожної людини зокрема. Важливість цих питань полягає в тому, що довкілля безперервно впливає і змінює характер людської діяльності та позначається на всіх сферах суспільних відносин.

У новому тисячолітті в Україні, як і в усьому світі, проблеми, пов'язані з регулюванням екологічної безпеки, залишаються невирішеними і перейшли в категорію глобальних проблем людства, що потребують негайного вирішення.

Мережа асоціацій та організацій, що складають основу громадянського суспільства має важливу складовою для екології. У конституційній демократичній державі влада гарантує право особистості брати участь у

діяльності неурядових організацій. Через місцеві, регіональні та загальнонаціональні неурядові екологічні організації громадяни повідомляють про проблеми, що загрожують екологічній безпеці України. Також закликають до змін, тим самим допомагають вирішити екологічні проблеми.

Метою статті є огляд основних екологічних проблем в Україні. та визначення ролі громадськості у їх вирішенні.

Виклад основного матеріалу.

Найбільшу шкоду навколишньому середовищу спричиняють транспорт, промисловість, енергетика та сільське господарство.

Протягом усіх минулих років питання забезпечення екологічної безпеки в Україні багато декларувалися, але реально не вирішувалися. Скрізь можна спостерігати одну й ту саму тенденцію – екологічні проблеми накопичуються та консервуються.

До основних екологічних проблем України відноситься:

1. Неякісна вода. Як відомо, організм людини на сімдесят відсотків складається з води, тому вона відіграє одну з найважливіших ролей у житті організму. Проте 80% населення України використовує в своєму житті воду з поверхневих джерел, а екологічний стан цих вод з кожним роком погіршується. Недостатнє очищення стоків, неякісне очищення промислових вод, надмірна насиченість органікою призводить до того, що сьогодні практично всі водойми країни наблизилися до 3 класу забрудненості. Але очисні споруди, що виробляють питну воду, розраховані на прийом води 1-2 класу забруднення. Як результат - вісімдесят відсотків проб води показують, що її якість не відповідає умовам держстандартів. Майже 75% українців п'є воду з Дніпра, якість якої погіршується вниз за течією річки.

2. Забруднення повітря. Щорічно в атмосферу України потрапляє понад 6 млн. тонн шкідливих речовин і вуглекислого газу. Традиційно головними забруднювачами залишаються промислові підприємства. Однак збільшення кількості автомобілів на дорогах спричинило і збільшення шкідливих викидів в атмосферу. За останні кілька років кількість відпрацьованих газів, що надходять у повітря на території великих міст, зросла на 50-70%. Більше половини шкідливих речовин викидають в атмосферу приватні авто: у 2009 році на них припало 1,7 млн. т шкідливих речовин, тоді як загальна кількість усіх автомобільних викидів склала 2,3 млн. тонн.

За версією Центральної геофізичної обсерваторії Міністерства надзвичайних ситуацій України, найбільш забруднені регіони - на промисловому сході країни - це Донецька, Дніпропетровська і Луганська області. А "найбруднішими" містами стали Макіївка, Кам'янське та Одеса. Присутність "перлини біля моря" у трійці лідерів фахівці пояснюють великою кількістю автомобілів і наявністю великого порту. А ось якість повітря в Києві, на думку геофізиків, вище середнього по країні. У списку екологічно неблагополучних міст столиця зайняла 27 місце з тридцяти міст.

3. Деградація земельних ресурсів. Складний стан земельних ресурсів України зумовлений тим, що 71% всього агроландшафту країни

використовується для господарської діяльності. Але через надмірне і неправильне використання родючість землі з кожним роком падає. Екосистема ґрунту руйнується в основному через інтенсивний розвиток ерозії: останнім часом їй піддалося більше 35% сільгоспугідь України. Активне використання добрив призвело до збільшення площі кислих ґрунтів (на 2, 4 млн. га за останні 15 років). На врожай сільськогосподарських культур впливає і товщина гумусового шару, а вона за останнє десятиліття знизилася в середньому на 20%. До того ж, майже 40% загальної площі земельних ресурсів України належать до забруднених земель.

Прогноз на майбутнє невтішний. При збереженні нинішніх темпів деградації ґрунту (ерозія, затоплення, зміни клімату та ін.) критичні значення рівня родючості можуть бути досягнуті через 20-30 років, а в окремих регіонах навіть раніше.

4. Знищення лісів. Україна належить до малолісистих країн - ліс покриває лише шосту частину її території. Але при цьому експорт деревини з України в 2,5 рази перевищує імпорт. Споживче ведення лісового господарства призводить до того, що ліси не відновлюються і втрачають біологічну стійкість (площа лісів, уражених шкідниками і хворобами, постійно збільшується). А цінні деревні породи (дуб, бук і сосна) замінюються малоцінними (грабом, березою, осикою). Найскладніша ситуація в Карпатах та Криму - тут через деградацію лісових масивів розвивається ерозія ґрунтів і зсувні процеси.

Прямий наслідок нераціональної вирубки лісів - збільшення частоти та інтенсивності повеней у західних областях України, особливо - Закарпаття. Однак сумна статистика катаклізмів нездатна зупинити знищення лісів: минулого року обсяги заготівель лісу в Закарпатській області зросли на 14,2%.

5. Небезпечні геологічні процеси

Істотна частина валового внутрішнього продукту країни пов'язана з видобутком і переробкою мінерально-сировинних ресурсів (41-43%), сконцентрованих у гірничовидобувних регіонах Донбасу, Кривбасу, Карпатського регіону. Між тим, екологія цих регіонів страждає не стільки від інтенсивного видобутку, скільки від неправильного закриття нерентабельних і вироблених шахт і кар'єрів. Ігнорування наукових підходів до цього процесу призвели до активізації процесів підтоплення міст і сіл, забруднення поверхневих і підземних водозаборів, просідання земної поверхні. Так, наприклад, тільки в межах Донецька - 61 терикон, що щорічно викидає в атмосферу близько 70 тонн шкідливих речовин. Серед них цілий букет шкідливих для здоров'я елементів: сірка, нітрати, кобальт, миш'як.

6. Побутові відходи. Однією з найбільш серйозних екологічних проблем України сьогодні можна вважати проблему утилізації і переробки різних відходів. У країні діє близько 800 офіційних звалищ, загальна кількість сміття на яких перевищила 35 млрд. т. Щорічно ця цифра зростає ще на сімсот-вісімсот тисяч тонн. За інформацією Міністерства екології та природних ресурсів, загальна площа всіх полігонів з відходами вже займає 4% площі України. Речовини, які виділяються в результаті хімічних реакцій на полігонах твердих

побутових відходів, здатні перетворити територію України на одну суцільну зону екологічного лиха. Адже небезпечні хімічні речовини і бактерії просочуються в ґрунт, потрапляють в повітря та ґрунтові води, отруюючи життя на відстані десятків кілометрів від звалища.

За інформацією Міністерства екології та природних ресурсів України, щорічно середньостатистичний українець викидає на смітник близько 250 кілограмів побутових відходів. З цих 250 кілограмів мінімум 50 можна відправляти не на звалище, а на пункти прийому вторинної сировини, що дозволило б скоротити кількість твердих побутових відходів на 10 мільйонів кубометрів.

Конституція України й нормативні акти екологічного законодавства (хоч і з різним ступенем конкретизації) визнають громадське управління природокористуванням і охороною навколишнього природного середовища важливим конституційним принципом екологічного права. Він ґрунтується на кількох конституційних нормах: - природні багатства України є об'єктами права власності українського народу, а кожний громадянин має право користуватися цими природними об'єктами відповідно до закону (ст. 13); - громадяни України мають право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації для захисту своїх прав і свобод та задоволення інтересів (ст. 36), у тому числі й екологічних; - реалізації прав громадян на участь в управлінні державними справами, яке проголошено в ст. 38 Конституції України, та забезпечення захисту від свавілля органів влади, нехтування і зневажання з їхнього боку екологічними та суміжних з ними прав населення; - кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди (ст. 50); - громадяни зобов'язані, у свою чергу, не завдавати шкоди природі та відшкодовувати завдані ними збитки (ст. 66). Отже, наведені норми свідчать, що кожний громадянин вправі та зобов'язаний робити свій особистий внесок у раціональне природокористування й охорону довкілля, діючи самостійно або в складі громадського об'єднання екологічного напрямку.

Сучасні неурядові міжнародні екологічні організації (яких нараховується понад 37 тисяч, з них в Україні екологічних – понад 500) відіграють не менш важливу роль, ніж державні чи міждержавні інституції[1].

Неурядові структури впливають на світовий політичний процес як в глобальному, так і в регіональному вимірах; репрезентують широкі суспільні інтереси, що виходять за межі окремих держав; здійснюють безпосередній тиск на уряди; контролюють виконання міжнародних угод; забезпечують аналіз та експертну оцінку політичних проблем; сприяють ефективності та оптимізації міжнародного співробітництва, особливо в прикордонних територіях, де межі природних систем не співпадають із адміністративними кордонами.

Надзвичайно складно визначити кількість та прокласифікувати усі екологічні неурядові організації, котрі провадять діяльність на території України. Окремі з них мають власний статут, цілі та завдання, функціонують з часів отримання державою незалежності, інші – створюються під конкретні гранти та проекти, котрі виділяються міжнародним співтовариством для

підтримання достатнього рівня екологічної безпеки. Всеукраїнська екологічна ліга, ЕкоКлуб Зелена Хвиля, Зелений Фронт, Київський еколого-культурний центр, Національний екологічний центр України, Українська екологічна асоціація «Зелений світ», ВЕГО «МАМА-86» – лише окремі із нині діючих, що активно беруть участь у контролі всіх наукових і технологічних впроваджень та вивчають їх вплив на стан навколишнього середовища, підтримують та сприяють поширенню інформації щодо найсучасніших методів поліпшення якості життя на основі новітніх технологій і політики, дружньої до навколишнього середовища.

Частина організацій створюються безпосередньо на мікрорівні, для вирішення локальних проблем міста, району чи області. Функціонуючи як суб'єкт міжнародних відносин, неурядові міжнародні організації досягають поставлених цілей у екологічній сфері. Це стосується і таких завдань, що потребують серйозних поступок з боку держав, які змушені за деяких обставин частково відмовлятися від принципу національного суверенітету. Так, останніми роками деяким неурядовим організаціям, а саме тим, сферою діяльності яких є захист прав людини, екологічні проблеми або гуманітарна допомога, вдалось досягти права на втручання у внутрішні справи суверенних держав, використовуючи схеми фінансування політичних інтересів. В окремих випадках неурядові організації можуть включатись у дипломатичну діяльність, впливаючи на процеси прийняття рішень. Традиційне обмеження для неурядових організацій – неучасть у політиці з метою досягнення влади – на практиці вже давно неактуальне[4].

В Україні не усвідомлено виняткову роль громадян, не сформульовано громадянські інститути як волевиявлення громадян, немає механізмів, що оптимізували б взаємодію науки, яка продукує нові екологічні технології, владних структур, зобов'язаних їх сприймати і впроваджувати, і спільнотою, що повинна контролювати і спрямовувати цей процес на всіх його стадіях.

У визначенні пріоритетності заходів з охорони довкілля повинні брати участь всі - наукові установи, з їхніми матеріалами про сучасний екологічний стан, виробничі організації, що займаються моніторингом, широкі верстви суспільства (товариства, союзи, окремі громадяни).

Серед основних напрямків діяльності екологічних громадських організацій можна виокремити такі:

1) науково-практична екологія (власне екологія, екологічний моніторинг, екологічне виробництво та ін.); 2) природоохоронна активність (боротьба з браконьерством і конкретними забруднювачами навколишнього середовища, проведення екологічних суботників та ін.); 3) прямі дії протесту (пікетування, голодовки, блокади та ін.); 4) політична й ідеологічна діяльність (робота в органах влади різних рівнів, розробка концепцій альтернативного суспільства, пропаганда й інформування населення та ін.). Чітких меж, що ділять ці напрямки, зрозуміло, нема, і кожен з них виявляється в найрізноманітніших формах[2].

На жаль, діяльність більшості екологічних організацій в Україні характеризується низькою результативністю, відсутністю вагомих результатів.

Тільки лічені групи організацій зуміли виграти справи, наприклад, не дозволили знести сад, парк, призупинили будівництво шкідливого виробництва, чи зупинили вже працююче.

Але в більшості екологічних груп успішно закінчених справ взагалі нема.

Як на початковому етапі, так і нині екологічний громадський рух відчуває гострий дефіцит підготовлених і екологічно грамотних людей, професіоналів. Досить гострою для українських екологічних організацій є проблема фінансування і, в зв'язку з цим, їх залежності від держави та іноземних фондів (34% екологічних організацій взагалі не фінансуються). Нерідко це призводить до дріб'язкових чвар і серйозних зіткнень за гранти [3]. Останнє, по суті, визначає цілі й пріоритети функціонування значної кількості екологічних організацій.

Тим часом економічна криза дедалі посилюється екологічними і соціальними труднощами. Завдання ж охорони навколишнього середовища входить дещо на другий план.

Висновки і пропозиції. Громадськість та громадські організації відіграють важливу роль в екологічній безпеці України. Однак, на сучасному етапі розвитку екологічної свідомості громадян та екологічних організацій в цілому, слабким фінансуванням їх - унеможлиблює вирішення сучасних екологічних проблем України.

Список використаних джерел:

1. Михайлюк В.П. Громадський екологічний рух в сучасній Україні // Нариси соціальної історії України (друга половина XIX – XX ст.): / В.П.Михайлюк, О.О.Кривуля, Г.І.Корольова, В.А.Бельдюгін, Ю.А.Кравець, О.М.Сапицька, Т.О.Дорош, І.В.Симоненко; за ред. проф. В.П.Михайлюка. – Луганськ, 2011. – С. 232 – 250.
2. Мунтян В.А. Екологічний рух в сучасній Україні / В.А. Мунтян. – К., 2005. – С.272-273.
3. Крисаченко В.С. Екологія. Культура. Політика: Концептуальні засади сучасного розвитку/ В.С. Крисаченко, М.І. Хилько. – К.: Знання України, 2002. – С. 371-373.
4. Афонін Е.А., Гонюкова Л.В., Войтович Р.В. Громадянська участь у творенні та здійсненні державної політики. – К.:Центр сприяння інституційному розвитку державної служби, 2006. – 160 с.

ФОРМУВАННЯ ТЕХНІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ

Гайдаєнко Д.П., здобувач

ОС «Бакалавр» механіко-технологічного факультету

Грицаєнко І.М., доцент

Таврійський державний агротехнологічний

університет ім. Д. Моторного

Для зміцнення продовольчої безпеки України, основою якої є збільшення обсягів виробництва та покращення якості сільськогосподарської продукції, необхідно використання самих сучасних машин і машинних технологій в агробізнесі. Для цього необхідно вирішити ряд складних завдань, одним з яких є розробка дієвого механізму формування технічного потенціалу аграрної галузі.

Дослідження на основі використання методу аналізу ієрархій показали, що головним чинником інтенсивного розвитку аграрного виробництва, який дозволяє збільшувати кількість якісної продукції з одиниці земельної площі (голови худоби), є саме механізація сільського господарства [3]. Вважаємо, що раціональне формування та ефективне функціонування технічного потенціалу галузі потребує, насамперед, відповідного розвитку ринку сільськогосподарської техніки. За даними Державної служби статистики України, кількість тракторів всіх марок (без тракторів, на яких змонтовані машини) в цілому по Україні за 2011-2016 рр. збільшилась на 8,4% і становила 339,8 тис. одиниць, зернозбиральних комбайнів – зменшилась на 2,5% до 52,7 тис. одиниць. Кількість тракторів за цей період щорічно збільшувалась у середньому на 1,6%, зернозбиральних комбайнів – відповідно зменшувалась на 0,5%. При цьому в 2016 р. навантаження ріллі на 1 трактор становило 107 га, посівів зернових та зернобобових культур на 1 зернозбиральний комбайн – 269 га. Безумовно, недостатня забезпеченість аграрного виробництва сільськогосподарською технікою не надає можливостей для виконання необхідних агротехнологічних заходів у встановлені строки, що призводить до значних втрат урожаю [1, 2].

Забезпечення аграрних сільгосптоваровиробників необхідною технікою знаходиться у прямій залежності від вітчизняного виробництва машин і устаткування для сільського господарства. На жаль, за 2011-2016 рр. в Україні суттєво скоротилося власне виробництво сільськогосподарської техніки. Так, виробництво комбайнів скоротилося майже в 6 разів, плугів і борін – майже в три рази, розпушувачів та культиваторів – в два рази, тракторів – майже в півтора рази.

Внаслідок недостатньої кількості та неналежної якості сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва аграрії вимушені при покупці віддавати перевагу імпортним зразкам. За розрахунками [1, 2], на імпорт припадає майже 80% коштів, що витрачаються на формування технічного потенціалу сільського господарства. Частіше в Україні купують трактори та зернозбиральні комбайни фірм-виробників «Case», «Claas», «John Deere», «New Holland», «Massey Ferguson» та інших. В 2016 р. було імпортовано тракторів на

загальну суму 517,7 млн. дол. США, що в 2,3 рази більше, ніж в 2015 р., але на 7,4 % менше, ніж в 2011 р. У 2016 р. зернозбиральних комбайнів імпортовано на 271,5 млн. дол. США, що в 2,5 рази більше, ніж в 2015 р., але на 0,3% менше, ніж в 2011 р. В кількісному виразі в 2016 р. тракторів завезено в 2,5 рази менше, ніж в 2011 р., зернозбиральних комбайнів – навпаки, відповідно в 1,2 рази більше.

За 2011-2016 рр. ціна трактора в середньому в доларовому еквіваленті збільшилась в 2,3 рази, зернозбирального комбайну – навпаки, скоротилася на 16,8%, але у гривнях ціна трактору в середньому збільшилась майже в 7 разів, зернозбирального комбайну – в 2,5 рази. Вважаємо, що занадто висока вартість імпоротної техніки, враховуючи невисоку платоспроможність вітчизняних сільгосптоваровиробників, є суттєвою перешкодою модернізації та оновлення технічного потенціалу аграрного виробництва.

Як свідчить аналіз, в якості основного джерела фінансування інвестиційної та інноваційної діяльності сільськогосподарські підприємства переважно використовують власні кошти. Для їх поповнення доцільно особливу увагу звернути на необхідність підвищення рентабельності виробничих структур для можливостей самофінансування, боротьбу з диспаритетом цін, а також вдосконалення амортизаційної політики [2]. Безумовно, необхідно збільшувати прибутковість виробництва внаслідок вдосконалення організації виробництва, оплати і мотивації праці, логістики, маркетингу, використання інноваційних технологій тощо.

Вважаємо, що для формування необхідного технічного потенціалу аграрної галузі необхідно залучати джерела зовнішнього фінансування, серед яких одним з перспективних та ефективних є лізинг. На ринку лізингових послуг в Україні добре зарекомендували себе НАК «Укragролізинг», ТОВ «Адванс-Лізинг», VAB Лізинг, Альфа-Лізинг, ТОВ «ОТП Лізинг», «Райффайзен Лізинг Аваль», «ТЕКОМ-Лізинг», «ЕСКА Капітал», які надають повний спектр послуг з фінансування придбання автотранспорту, сільськогосподарської техніки та спецтехніки. Аналіз та умови надання ними послуг лізингу визнані привабливими [2, 3].

Перспективами подальших досліджень цього питання є визначення напрямів інституційних перетворень, які сприятимуть покращенню інвестиційної привабливості та технічного забезпечення сільськогосподарського виробництва.

Список використаних джерел:

1. Грицаєнко Г.І. Технічне оснащення як пріоритетний напрям інвестування аграрного виробництва [Електронний ресурс] / Г.І. Грицаєнко, І.М. Грицаєнко // Економіка та суспільство. – 2017. – Вип. 9. – Режим доступу: <http://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal-9>;
2. Грицаєнко Г.І. Інвестиції в технічне забезпечення аграрного виробництва [Електронний ресурс] / Г.І. Грицаєнко, І.М. Грицаєнко // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – Вип. 12. – С. 53-58;

3. Дідур В.А. Метод аналізу ієрархій у визначенні пріоритетних напрямів інтенсифікації землеробства / В.А. Дідур, І.М. Грицаєнко, Г.І. Грицаєнко // Науковий вісник ТДАТУ. – 2016. – Вип. 6, Т. 1 – С. 22–34.

ОФШОРНА АКВАКУЛЬТУРА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Гринько В.В., здобувач
*ОС «Магістр» факультету біотехнології
та природокористування
Харківська державна зооветеринарна академія*

В сучасному світі, все гостріше постає питання зростання населення планети, тим самим викликаючи недостатність кількості їжі. Зважаючи на постійне зменшення площі, що придатна для сільськогосподарської діяльності не достатня кількість їжі, викликає голод, війни, та інші суперечки між населенням планети. Не останню роль в загостренні цих питання відіграють і кліматичні зміни, що все активніше стають відчутні. Необхідність реагувати на зростаючі світові потреби в здорову їжу До 2030 року людство потребуватиме на 70% більше продуктів, ніж виробляють зараз, і нам треба буде розв'язати цю задачу, використовуючи менше ресурсів і завдаючи менше шкоди навколишньому середовищу.

Тому на даний, час все більше вчених, задаються проблемою з вирішення питання забезпечення населення планети достатньою кількістю їжі. На даний час, вже навчилися вирощувати, велику кількість харчових об'єктів як тваринного так і рослинного походження, на незначних площах. Особливо це спостерігається, при сумісному вирощування об'єктів аквакультури та рослин, коли одні дають харчі іншим (аквапоніка).

В свою чергу в останній час все більше вчених звертає увагу на світовий океан, точніше на ресурси що не використовуються. Але могли б, надати велику кількість харчових об'єктів. Океани займають дві третини земної поверхні, з точки зору виробництва продуктів харчування, люди експлуатують лише 2% від його потенціалу. Отримання тваринного білка на рибницьких фермах витрачає менше ресурсів, при цьому аквакультура слабкіше впливає на клімат, ніж скотарство. Оскільки традиційне рибальство практично повністю вичерпало себе, для прожитку майбутнього покоління важливо розширення аквакультури.

Стосовно вирощування об'єктів аквакультури в садках у внутрішніх водах відомо багато, цей метод використовується не одне століття, в свою чергу вирощування риби, раків, молюсків, тощо по серед океанів майже нічого невідомо. А це є перспективним напрямом. Нажаль методів та обладнання майже не існує, і людство тільки робити перші кроки у цьому напрямі.

Одним з таких перспективних напрямів, роблять норвежці.

У вересні 2017 р. розмістили біля узбережжя Норвегії першу в світі офшорну рибну ферму, що отримала назву Ocean Farm 1, що створена як

повноцінний експериментальний об'єкт, метою якого є апробація біологічних і технологічних аспектів ведення рибного господарства у відкритому морі.

Проект з'явився завдяки унікальному міжгалузевому партнерству між провідними світовими компаніями в Норвегії. Результатом стало споруда, побудована з використанням технологій і принципів конструювання підводних морських установок, з урахуванням збереження біологічних потреб лосося. Під час розробки технічних особливостей враховувалися всі процеси ведення рибного господарства і розроблялися нові підходи до різних режимів експлуатації об'єкта.

Метою створення компанії Ocean Farming був саме запуск рибницької ферми у відкритому морі. Завдяки розробці і впровадженню нових технологій і нагромадженню оперативного досвіду в області ведення сільськогосподарства, компанія Ocean Farming змогла отримати спеціальні знання, необхідні для розкриття повного потенціалу цього і наступного покоління рибницьких ферм. Ocean Farm 1 демонструє прагнення Salmar впровадити в рибну промисловість технології сталого виробництва морепродуктів.

РАДІОАКТИВНЕ ЗАБРУДНЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ СИРОВИНИ І ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ

Джулинська Ю.А., здобувач

*ОКР «Молодший спеціаліст» відділення «Ветеринарна медицина»
Рожницький коледж Львівського національного університету
ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З.Гжицького*

При радіоактивному забрудненні сільськогосподарських угідь радіонуклідами на перше місце виходить проблема мінімізації вмісту радіонуклідів у тваринницькій продукції, в першу чергу – в молоці та м'ясі. З цими продуктами харчування в організм людини надходить 70-90% радіонуклідів йоду та цезію, які викликають внутрішнє опромінення населення та його критичної групи – дітей.

Звичайна або традиційна переробка молока у молочні продукти (вершки, масло, сир, бринзу, тверді сири) знижує концентрацію радіонуклідів у продуктах переробки, так як основна частка радіонуклідів залишається у рідкій фазі молока (сироватка, склотини) у іонному стані або у стані водорозчинних сполук.

При сепаруванні молока 85-90% радіонуклідів з незбираного молока переходить у сироватку, а 8-16% залишається у вершках. Промивання вершків 2-3 рази теплою водою і знежиреним молоком зменшує вміст у них стронцію-90 ще у 50-100 разів.

При виготовленні топленого вершкового масла зникають майже усі білково-ліпідні оболонки жирових кульок і вміст радіонуклідів цезію та стронцію у кінцевому продукті дуже низький (менше 0,1% від радіоактивності молока).

Засоби зниження концентрації радіонуклідів у м'ясі досить прості та ефективні. Для харчування рекомендують використовувати вторинні бульйони: м'ясо і кістки промивають холодною водою, варять 3-5хв., бульйон зливають. Потім м'ясо і кістки знову заливають холодною водою і варять до готовності. Застосування цього заходу дозволяє у 8 - 10 разів зменшити вміст цезію-137 у готовому продукті. Після варки бульйону звичайним способом до нього переходить 77-87% радіоцезію, а якщо м'ясо довести у воді до кипіння, то в бульйон перейде 68-75% радіонукліду. У 1,5-3 рази зменшується концентрація цезію-137 в м'ясі при довготривалому його зберіганні у засоленому стані з послідовним вимочуванням в проточній воді протягом 12 годин.

Концентрація цезію-137 у жировій тканині у 4-10 разів менша, ніж у м'ясі. Перетопка сала супроводжується видаленням 95% цезію-137 у шкварку, в результаті чого концентрація радіонукліду в смальці знижується майже у 20 разів і стає приблизно у 100 разів меншою, ніж у м'ясі. Традиційні засоби приготування тушеного м'яса, шашликів, буженини зменшують вміст радіоцезію у продукті на 20-30%.

Основну дозу опромінення людина одержує з продуктами тваринного походження. Тому одним із основних прийомів протирадіаційного біологічного захисту людини є заходи, спрямовані на зменшення надходження і накопичення радіонуклідів у продукції тваринництва. Здатність виводити з організму радіоактивні речовини мають також деякі природні речовини, зокрема антоціан – відомий ботанікам пігмент, який надає рослинам, головним чином квіткам, плодам, характерного фіолетового, синього, коричневого кольору. Антоціанів багато у темних сортах винограду, чорній смородині, чорноплідній горобині, ожині, шовковиці та інших, але не в столових буряках. В останніх схоже забарвлення зумовлене іншим пігментом – бетаіндином, який має властивості радіодекорації.

Здатність прискорювати виведення з організму радіоактивних речовин мають різні чаї, зокрема зелений; складні квітково-трав'яні чаї типу закарпатського, алтайського; деякі настоянки на основі рослинних зборів. Рослинний світ здатен забезпечити людину досить доступними і простими речовинами, які мають найрізноманітніші властивості щодо захисту від дії іонізуючих випромінювань, від надходження в організм радіоактивних речовин. Вони є в кожній рослині, а в деяких їх дуже багато. Так, наприклад, звичайна морква. У ній є і радіопротектори у вигляді попередника синтезу вітаміну А – каротину, і вітамін С, досить багато різних мікроелементів, в тому числі й тих, що мають радіопротекторні властивості; в ній є радіоблокатори – калій, кальцій, пектинові речовини.

Основним завданням зі зменшення дозового навантаження на організм людини є отримання на забруднених радіонуклідами територіях продукції тваринництва, яка відповідає новим, більш жорстким вимогам радіаційної безпеки – допустимим рівням вмісту радіонуклідів цезію-137 і стронцію-90 в харчових продуктах.

Список використаних джерел:

1. Аненков Б.Н., Юдинцев Е.В. Основы сельскохозяйственной радиологии. – М.: Агропромиздат, 1991.
2. Белов А.Д., Киршин В.А. Ветеринарная радиология. – М.: Агропромиздат, 1987.
3. І.М. Гудков, Г.М. Ткаченко. Основи сільськогосподарської радіобіо- і радіоекології. – К: Вища школа, 1993.
4. Ветеринарна радіоекологія. Посібник у запитаннях і відповідях. / Кравців Р.Й., Салата В.З., Семанюк В.І., Фреюк Д.В., Ярошович І.Г. – 2008.

ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ СОРТОВОГО ПЕРЕЛІКУ СОНЯШНИКУ В ПІВНІЧНО-СХІДНОМУ ЛІСОСТЕПУ ТА ПОЛІССІ

Заславська А.С., здобувач
*ОС «Магістр» факультету агротехнологій
та природокористування
Сумський національний аграрний університет*

Суттєвим фактором впливу на показники урожайності сільськогосподарських культур є погодні умови. Складність контролю цього фактору визначається значним діапазоном мінливості температурного режиму та кількості опадів, як у розрізі окремих фаз вегетації так і всього вегетаційного періоду. Як результат річні коливання показників урожайності основних сільськогосподарських культур знаходяться на рівні, а інколи перевищують їх сортові або технологічні відмінності [1].

Додатковим елементом проявлення цього фактору є стійка тенденція до потепління та аридизації клімату. В умовах північно-східного Лісостепу та Полісся України, що адміністративно відповідає території Сумської та частині Чернігівської областей комплексний вплив факторів глобального потепління та економічно-організаційних відносин останніх десятиліть обумовив суттєві зміни як у структурі посівних площ так і переліку основних с. – г. видів. Найбільш чітко цей процес ілюструє культура соняшника, що традиційно вважалася типовою для умов південного та центрального Степу.

Зміщення зони вирощування на північ зумовило появу в цій частині держави як спеціалізованих ультра й ранньостиглих гібридів соняшнику, так і гібридів більш пізньостиглих груп. Поширення останніх обумовлено наявністю у соняшника чіткої залежності між тривалістю вегетації та урожайністю генотипів. За різними джерелами така різниця складає 30-75 кг/га за один день вегетації [2].

Наразі в «Реєстрі..» представлено більше 500 гібридів та сортів соняшнику. Високий рівень диференціації культури за тривалістю вегетації, реакцією на ґрунтово-кліматичні умови, а в останні роки й системи технологій зумовлюють

необхідність оптимізації алгоритму формування переліку гібридів (сортів) відповідно до конкретних умов господарства й прогнозованих умов вегетації.

Метою досліджень було визначення рівня та діапазону мінливості показників урожайності гібридів соняшнику залежно від тривалості їх вегетації. Дослідження проводили в умовах філіалу кафедри рослинництва в Інституті сільського господарства Північного Сходу НААН у 2016-2018 роках. Об'єктом дослідження були гібриди й сорти соняшнику вітчизняної та зарубіжної селекції представлені в регіональному демонстраційному полігоні.

Методика. Проводили оцінювання фактичної та розрахункової урожайності гібридів. Остання визначалась на основі регресійних моделей залежності між урожайністю та тривалістю вегетації. Оцінювання проводили для груп із тривалістю періоду «сходи-технологічна стиглість» до 105; до 116; 126; 136 та більше 136 днів. Кожна із груп (в різні роки) була представлена 5 – 12 гібридами.

Попередніми дослідженнями були встановлені деякі відмінності у рівнях кореляції між показником тривалості вегетації гібридів та їх урожайністю. Було встановлено, що максимальна залежність між тривалістю вегетації та урожайністю гібридів (в середньому для полігону) була у посушливі роки, навпаки в роки з погодними умовами наближеними до середньобогаторічних, кореляція між урожайністю та показниками тривалості вегетації гібридів зменшувалась [3].

Було встановлено, що кількість гібридів урожайність яких перевищувала розрахунковий рівень зменшувалася зі збільшенням тривалості їх вегетації, таблиця 1. Крім того суттєва групова різниця простежувалася у значеннях діапазону фактичної урожайності в межах кожної із груп. Так у 2018 році урожайність найбільш скоростиглої групи гібридів (до 105 днів) складала від 2,28 до 2,75 т/га.

Частка гібридів соняшнику із урожайністю вищою від розрахункової, %

Рік	Тривалість періоду "сходи-технологічна стиглість", днів				
	< 105	105-115	116-125	126-136	> 136
2018	67,3	68,4	57,4	50,6	32,4
2017	62,6	58,2	56,4	58,4	54,4
2016	77,6	72,3	70,8	46,9	34,5
Середнє	69,17	66,30	61,53	51,97	42,43

У наступних групах (у порядку збільшення тривалості вегетації) діапазон показників урожайності склав: 2,64-3,35; 2,54-3,76; 2,61-4,52 та 2,49-4,06 т/га. Різниця між мінімальним та максимальним значеннями склала; у групі з тривалістю періоду «сходи-технологічна стиглість» до 105 днів – 0,47 т/га; 105-105 днів – 0,71 т/га; 116-125 днів – 1,22 т/га; 126-136 днів – 1,91 т/га; більше 136 днів – 1,57 т/га.

Загальний аналіз результатів вказує на суттєве збільшення ризиків зниження урожайності посівів соняшника при вирощуванні гібридів із тривалістю періоду «сходи-технологічна стиглість» більше 136 днів.

Список використаних джерел:

1. Звіт ФАО 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fao.org/worldfoodsituation/ru>.
2. Андриенко А. Подсолнечник в Украине: мифы и сенсация / А. Андриенко, И. Семеняка, О. Андриенко // Зерно. – 2011. – № 4 (60). – С. 26–32.
3. Заславська А. С. Стан та перспективи стабілізації урожайності соняшнику в північно-східному Лісостепу та Поліссі / А. С. Заславська // Тези виступів учасників XX зльоту студентських лідерів аграрної освіти, м. Умань, 6-8 червня 2018). – Умань: Уманський НУС, 2018. – с.121-124.

ВПЛИВ ЗМІН КЛІМАТУ НА ЯКІСТЬ ПРОДУКТІВ ХАРЧУВАННЯ: НАСЛІДКИ ДЛЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ ТА АГРОВИРОБНИЦТВА

Кецкало С.В., *здобувач
ОС «Бакалавр» факультету плодовоовочівництва,
екології та захисту рослин
Уманський національний університет садівництва*

Нині в Україні, як і в багатьох інших країнах, виникають проблеми, спровоковані зміною клімату. Намагаючись їх вирішити та підготуватися до майбутнього, країни починають впроваджувати заходи стосовно адаптації до таких змін. Для України питання наслідків зміни клімату і ступеня вразливості не є достатньо вивченими. За даними Е. Массея, існують дослідження, орієнтовані на регіони Центральної та Східної Європи, які покривають і Україну [1].

В нашій державі сільське господарство є одним з основних видів економічної діяльності, тому зміна клімату суттєво вплине на дану галузь та на якість продуктів харчування. Так, за твердженнями співробітників Каліфорнійського університету зміна клімату через глобальне потепління призведе до згубного викиду вуглекислого газу та його шкідливого впливу на рослини. Наслідком цього стане погіршення якості їжі під впливом підвищення рівня вуглекислого газу в атмосфері. За словами дослідників, визначальними в цьому плані повинні стати найближчі 100 років. Проте, в деяких районах світу якість польових рослин вже почала знижуватися, проте фахівці, які спостерігали це явище, не могли довго пояснити його природу [2].

Відомо, що висока урожайність сільськогосподарських рослин залежить від наявності достатньої кількості вологи, родючого ґрунту та освітлення. Тому глобальне потепління і прогнозовані зміни клімату неодмінно вплинуть на «продуктовий кошик людства».

За даними інтернет-видання «Etcetera media» вирощування окремих рослин переміститься територіально, а інших – стане не вигідним. Автори назвали п'ять продуктів, які під загрозою зникнення через зміни клімату. Так, за прогнозами, до 2070 року в світі на 85 % скоротиться виробництво вина, що обумовлено складністю вирощування винограду основних сортів для виноробства через підвищення температури. Різкі її перепади також негативно впливають на плодові дерева – раннє потепління стимулює їх цвітіння, а раптові весняні заморозки гублять значну частину врожаю. Не витримують великих перепадів температур і кавові дерева. Через зміни клімату вже через 30 років будуть більш ніж наполовину скорочені площі, придатні для вирощування кави, а згідно з прогнозами, до 2080 року на Землі вона може повністю зникнути. Також, у майбутньому, коли запаси води дуже скоротяться, занадто дорого стане вирощувати авокадо, що потребує для отримання 1 кг продукції 270 літрів води. По ці й же причині вже в найближчі роки ускладниться вирощування бананів, для дозрівання яких потрібен постійний полив [3].

Зміни клімату – це великомасштабні, довгострокові зрушення в погодних умовах та середній температурі планети. За даними Світового банку, якщо не відбудеться кардинальних змін в економіці, способах виробництва і рівні споживання, середньорічна температура в Україні до 2100 року може підвищитись на 3,2–4,5°C. В такому випадку на нас чекатимуть значні негативні наслідки, в першу чергу для сільського господарства – за рахунок збільшення посух, зменшення рівня опадів влітку, більш різких пікових температур (від'ємної взимку і плюсової влітку). Це негативно позначиться на кількості врожаю та вимагатиме значних інвестицій у заходи з адаптації до змін клімату (наприклад, в технології зрошування, роботу над створенням стійких до перепадів температури видів, тощо) [4].

Однак, як стверджує Е. Массей, багато досліджень свідчать, що потенційні наслідки можуть бути позитивними. Позаяк взимку температури підвищуються, а кількість морозних днів зменшиться, то можна отримати більший врожай та розширити посівні території озимих культур. Зменшення кількості опадів і збільшення температури в літній період можуть спричинити перехід від незрошувального землеробства до зрошувального. Припускаючи, що системи зрошення є стійкими, можна очікувати збільшення тривалості вегетаційного періоду, що дасть можливість урізноманітнити продукцію рослинництва. Така ситуація сприятлива для сільського господарства, але, з іншого боку, сільськогосподарські культури можуть зазнати впливу таких екстремальних явищ, як інтенсивні опади або посухи та бути ураженими шкідниками [1].

Виявлено, що кліматичні зміни вплинуть на продовольче, водне та енергетичне забезпечення, здоров'я людей тощо. Отже, щоб мати перевагу від зміни клімату та компенсувати потенційні збитки, необхідні відповідні заходи з адаптації і пом'якшення її негативних наслідків [5].

Список використаних джерел:

1. Ерік Е. Массей. Досвід Європейського Союзу в адаптації до зміни клімату та застосування його в Україні. 2012 р. 40 с. Електронний ресурс. Режим доступу URL: <https://www.osce.org/uk/ukraine/104020?download=true>
2. Глобальне потепління негативно позначиться на якості продуктів харчування. Електронний ресурс. Режим доступу URL: <https://ua.korrespondent.net/tech/science/3346773-hlobalne-poteplinnia-nehatyvno-roznachytsia-na-yakosti-produktiv-kharchuvannia>
3. 5 продуктів, які зникнуть через зміни клімату. Електронний ресурс. Режим доступу URL: <https://agroreview.com/news/5-produktiv-yaki-znyknut-cherez-zminy-klimatu>
4. Алієва О. Зміни клімату в Україні: далі буде? Електронний ресурс. Режим доступу URL: <https://ua.boell.org/uk/2017/04/25/zmini-klimatu-v-ukrayini-dali-bude>
5. Лопатинська А.Ю. Очікувані наслідки зміни клімату. Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Економіка». Вип. 5(2). 2011. С. 26–33. Електронний ресурс. Режим доступу URL: <http://www.vestnikdnu.com.ua/archive/201152/26-33.pdf>

ТРЕНДИ СОРТІВ ОЗИМОЇ М'ЯКОЇ ПШЕНИЦІ РІЗНОЇ СЕЛЕКЦІЇ В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ПОПЕРЕДНИКА

Кропивка Н.Ю., *здобувач*

*ОС «Бакалавр» агробіотехнологічного факультету
Одеський державний аграрний університет*

Основною задачею виробника є отримання високого, економічно виправданого врожаю зерна у чому значна роль належить сорту. Сучасний ринок пропонує виробникам велике різноманіття сортів, як вітчизняної так і закордонної селекції, що відповідають природно-економічним умовам зони і забезпечують високу біологічну урожайність[1].

Об'єктом дослідження були 9 сортів озимої м'якої пшениці різної селекції. Основний метод - польовий з загальноприйнятими методиками[2,3]. Всі сорти висівались по трьом попередника: озима пшениця, озимий ріпак та соняшник, загальна площа ділянки була 600 м². Аналіз якості зерна проводити в лабораторних умовах у відповідності з діючими стандартами в Україні. Показники якості зерна пшениць аналізують згідно стандарту «ДСТУ 3768:2010 Пшениця. Технічні умови» [4].

Згідно результатам дослідження було встановлено врожайність кожного сорту окремо, незалежно від сортів окремої селекції чи попередника. Важливе значення при вирощуванні пшениці озимої має не лише зернова продуктивність рослин, а також її якість. Одним з показників, який характеризує розмір, форму зернівки та її масу є натура зерна.

Для використання зерна озимої пшениці на харчові цілі важливе значення мають запасні білки: гліадини та глютеніни утворюють клейковину, яка відіграє першочергову роль у хлібопекарській і макаронній промисловості.

В результаті досліджень встановлені сорти селекції, що характеризуються, незалежно від попередника, самим крупним і виповненим зерном і навпаки сорти селекції, які відрізнялися мілким зерном.

Список використаних джерел:

1. <http://www.cropscience.bayer.ua/SeedsPage/WinterWheat.aspx>
2. Методика Державного сорто випробування сільськогосподарських культур. – К. 2000
3. Методические указания по экологическому сортоиспытанию зерновых культур. – М. 1980
4. Пшениця. Технічні умови: ДСТУ 3768:2010 - [Чинний від 31 березня 2010 р.]. – К.: Держспоживстандарст України, 2010. – 14с.

СУЧАСНІ ТРЕНДИ АГРОВИРОБНИЦТВА, ЗАХИСТУ РОСЛИН ТА ЕКОЛОГІЇ, АБО КУДИ «КОТИТЬСЯ» ЦЕЙ СВІТ

Ларін І.І., здобувач

ОС «Бакалавр» факультету захисту рослин

Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва

Світовий ринок продовольства підвищує вимоги до екологічної безпеки продукції сільського господарства, яка в умовах промислової системи землеробства з інтенсивною його хімізацією набуває ризику порушення санітарних норм. Традиційне сільське господарство чинить серйозний вплив на землю. Синтетичні добрива та пестициди нагромаджуються в ґрунтовому шарі та мігрують, забруднюючи й підземні води. Ці проблеми вимагають пошуку шляхів стабілізації з подальшим розширенням відтворенням потенційної й ефективної родючості ґрунту і дотриманням екологічної безпеки агроландшафтів.

Використання матеріалів і технологій, які поліпшують екологічну рівновагу в природних системах та сприяють створенню стійких і збалансованих агроєкосистем, є головним принципом для органічного сільського господарства.

Органічне землеробство в останнє десятиріччя все впевненіше завойовує свої позиції в системі виробництва органічної продукції на вітчизняному ринку. Органічне сільське господарство є багатофункціональною агроєкологічною моделлю виробництва і базується на менеджмент (плануванні й організації) агроєкосистем. З метою підвищення продуктивності виробництва і якості продукції максимально використовують біологічні фактори збільшення природної родючості ґрунтів, агроєкологічні методи боротьби із шкідниками і хворобами, а також переваги біорізноманіття, зокрема місцевих та унікальних

видів, сортів, порід тощо. Органічне землеробство сприяє поліпшенню екологічної ситуації в тих регіонах, де будуть упроваджувати органічні технології. Адже використання органічних технологій у сільському господарстві знизить пестицидне навантаження, зменшить унесення мінеральних добрив, унеможливить застосування генетично модифікованих сортів рослин, що загалом сприятиме поліпшенню агроекологічного стану земельних угідь, водних ресурсів, атмосферного повітря, а також зменшить антропогенне навантаження та сприятиме загалом відтворенню екосистем.

Пріоритетом у екологізації землеробства є максимально можливе внесення органічних добрив з використанням гною, компостів, нетоварної частини урожаю, маси сидеральних культур, застосування екологічно регламентованої системи захисту рослин від шкідливих організмів, використання біопрепаратів та багаторічних бобових трав.

Для збереження здоров'я людини та біосфери необхідно впроваджувати стратегію поступової відмови від хімічних препаратів у сільському господарстві, переходу на альтернативні, екологічно безпечні технології та поліпшення якості продуктів харчування. Тобто роль органічного сільського господарства полягає в підтримці та покращанні здоров'я екосистем і організмів від найменших у ґрунті до людей.

Завдяки впровадженню альтернативних методів землеробства на ґрунтах Лісостепу України прослідковується поліпшення агрохімічних показників родючості ґрунту, зменшення забур'яненості посівів на 25–40 % та кількості шкідників сільськогосподарських культур, посилення біологічної активності ґрунту на 6,5–7,5 % тощо.

Наявність значних площ родючих і екологічно чистих ґрунтів сприяє тому, що в умовах зростання попиту на органічну продукцію в Європейському Союзі та інших країнах світу Україна має перспективи розвитку експортного потенціалу, посилення економічних зв'язків за одночасного використання технологій, що забезпечують збереження і відновлення якісних характеристик ґрунтів, покращання економічного, соціального та екологічного стану країни. Це є важливими передумовами нарощування виробництва високоякісних продуктів харчування як для власних потреб, так і для задоволення потреб зовнішнього ринку. Саме зовнішній ринок є сьогодні головним споживачем української аграрної продукції, а попит на вітчизняну органічну продукцію постійно зростає.

За даними Федерації органічного руху в Україні, площі під виробництвом органічної продукції зросли за аналізований період у 2,5 раза, а кількість органічних підприємств – в 11,6 раза, що свідчить про позитивну динаміку розвитку цього виробництва в нашій країні.

Отже, розвиток органічного виробництва, основними ознаками якого є правильне використання сівозміни, удобрення за допомогою органіки, рослинних решток, сидератів, соломи, повна відмова від застосування агрохімікатів, є важливим аспектом для ефективного функціонування української економіки. Це виробництво забезпечує збереження довкілля, а

населення отримує екологічно чисту і високоякісну сільськогосподарську продукцію.

Список використаних джерел:

1. Органічне виробництво в Україні: реалії та перспективи. Agronews. Головні аграрні питання. Дата публікації 05 квітня 2017. URL:<https://agronews.ua/node/75635>.
2. Органік в Україні. Федерація органічного руху України. URL: <http://www.organic.com.ua/uk/homepage/2010-01-26-13-42-29>.
3. Сокальський В.В. Органічне землеробство: проблеми та перспективи // Економіка АПК. 2010. № 4.

БІОПЕСТИЦИДИ, ЯК ЕКОЛОГІЧНА АЛЬТЕРНАТИВА СУЧАСНИМ ТРЕНДОВИМ ХІМІЧНИМ ЗАСОБАМ ЗАХИСТУ РОСЛИН

Макаренко Є.М., здобувач

*ОКР «Молодший спеціаліст» факультету організації і технології
ведення фермерського господарства
Відокремлений структурний підрозділ
«Ногайський коледж ТДАТУ»*

Потреба в застосуванні речовин, що відлякують або вбивають шкідників і збудників хвороб рослин, виникла в ті давні часи, коли зародилося сільське господарство. Найбільш ранньою згадкою про застосування таких речовин вважають опис обряду «божественного й очищувального окурювання» сіркою в епічних поемах «Іліада» й «Одісея» давньогрецького поета Гомера, який жив між IX і VIII ст. до н. е. Сульфур діоксид SO₂, що утворюється під час її горіння, відганяє комах, убиває хвороботворних мікробів. У XX ст. з'явилися синтетичні пестициди, які почали широко застосовуватися з 1939 р., коли швейцарський хімік Пауль Герман Мюллер (1899-1965) відкрив інсектицидні властивості ДДТ (дихлорди-фенілтрихлорметилметан). З його допомогою знищували комах — переносників малярії, тифу, інших небезпечних хвороб. На оброблених місцях «шкідливі» комахи не з'являлися тривалий час. У 1948 р. Мюллер за своє відкриття був визнаний гідним Нобелівської премії з фізіології та медицини [2].

Негативний вплив хлорорганічних пестицидів на навколишнє середовище виявився аж через кілька десятиріч їх використання. Ці засоби виявилися дуже стійкими, у навколишньому середовищі вони не були десятиліттями, погано розчиняються у воді. Водночас вони надовго затримуються в жирових тканинах тварин і людини, спричиняючи серйозні захворювання й навіть загибель.

Пестициди (від лат. *pestis* — «зараза», «чума», «шкода»; *cidus* — «убивати») — це хімічні отруйні речовини, їх сполуки або суміші речовин хімічного чи біологічного походження, призначені для знищення, регуляції та припинення розвитку шкідливих організмів, внаслідок діяльності яких вражаються рослини, тварини, люди і завдається шкода матеріальним цінностям,

а також гризунів, бур'янів, деревної, чагарникової рослинності, засмічуючих видів риб.

За своїм походженням пестициди можна поділити на три групи: перша група – препарати рослинного, грибкового та бактеріального походження; друга група – неорганічні препарати міді, заліза та інші; третя група – препарати промислового органічного синтезу (органічні сполуки хлору, фосфору, ртуті та інших металів). В Україні використовували та використовують пестициди всіх трьох груп. Пестициди першої групи – не чужорідні для довкілля, і техногенне навантаження від них мінімальне. А пестициди другої та третьої груп – це надзвичайно небезпечні *ядохімікати*, які повинні використовуватися лише у виключних випадках. Тому до них застосовують ще одну назву – *отрутохімікати*. Проте потенціал такого підходу до ведення сільського господарства поступово вичерпує свої ресурси, а ефект від застосування збільшених доз синтетичних пестицидів стає менш стійким. Це призвело до збільшення витрат на розробку і реєстрацію синтетичних засобів захисту рослин (ЗЗР) і сповільнило впровадження нових хімікатів та збільшило час їх виходу на ринок [4].

Такий стан справ спонукав агрохімічних гігантів вкладати значні кошти в біотехнологічні дослідження та переорієнтовувати свою діяльність на залучення агрономічно корисної мікрофлори у системи захисту сільськогосподарських культур. Таких як: аверсектин, боверин, планриз, пентафаг та інші препарати отримані з таких матеріалів як тварини, рослини, бактерії і деякі види корисних копалини. Вони менш шкідливі для довкілля, а їх дія спрямована виключно на певну групу шкідників і не робить вплив на інших комах, птахів і ссавців. Наприклад, якщо у 2009 році ринок біологічних ЗЗР становив \$1,4 млрд, що складало лише 3,5% світового ринку пестицидів, то у 2018 році він оцінювався в більш ніж \$3,2 млрд. За прогнозами аналітиків, у 2019 році ринок біологічних препаратів перевищить \$7 млрд, демонструючи дворазові темпи річного зростання. Та одним з серйозних недоліків сучасних препаратів, особливо інсектицидів залишається придбання небажаними організмами резистентності (стійкості) до вживаних препаратів, яка нині долається використанням сумішей пестицидів з різним механізмом дії [3].

Та й незважаючи на активний розвиток, значна частина сільгоспвиробників сприймають мікробні препарати як більш дорогі й менш ефективні засоби захисту, ніж традиційні агрохімікати. Зокрема, в Україні із застосуванням мікробних препаратів ситуація аналогічна. Значна частина нашого суспільства сприймає цей тип продуктів як нішеву альтернативу хімічним добривам і засобам захисту рослин для «органіків» [1].

Останнім часом дуже активно впроваджуються технології послідовного застосування спочатку хімічного препарату, а через декілька днів — біологічного. Новим трендом у світі біопестицидів, який зараз активно розвивається, є так звані комбіновані препарати, що містять одночасно як хімічний, так і біологічний компонент. Як показує практика останніх років, такий

підхід є значно ефективнішим як з точки зору боротьби з захворюванням, так із точки зору вартості такої технології.

Таким чином, у майбутньому, сталий розвиток сільського господарства буде залежати від ефективного поєднання хімічних засобів живлення і захисту рослин та агрономічно корисних мікроорганізмів. Саме такий підхід допоможе прискорити розвиток рослин, підвищити їхню стійкість до посухи, хвороб і шкідників, підвищити продуктивність і знизити залежність сільгоспвиробників від використання добрив та пестицидів. А застосування мікроорганізмів у сільському господарстві стане велетенським кроком у реалізації програми ефективного і безпечного ведення сільського господарства.

Список використаних джерел:

1. Волова Т.Г., Афанасова Е.Н. Экологическая биотехнология. — М.: Колос, 2014 г.
2. Ганиев М. М., Недорезков В. Д. Химические средства защиты растений — М.: Колос, 2006 г.
3. Корчинська О. «Ринок засобів захисту рослин в Україні», Стаття періодичного видання, 113 с.
4. Лагунов А. Г. Пестициды в сельском хозяйстве. М.: Химия, 1988 г.

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВИРОБНИЦТВА МЕДУ В УКРАЇНІ

Неженець В.С., *здобувач*

ОКР «Молодший спеціаліст» обліково-фінансового відділення

Коледж Сумського національного аграрного університету

Сьогодні, незважаючи на світову економічну кризу, український ринок меду є одним з найбільш перспективних і динамічних не лише серед усіх агропромислових галузей держави, але й у світовому масштабі [1].

Аналітики в один голос заявляють, що виробництво меду - це вигідна справа. Вітчизняні підприємці, які займаються бджільництвом, отримують майже 100% - вий прибуток [2].

Поряд із досягненнями українського бджільництва існують також і проблеми:

- низька експортна ціна на продукцію бджільництва та відсутність цивілізованого ринку їх збуту в країні;
- погіршення екологічної ситуації, вирощування генно-модифікованих сільськогосподарських рослин, вживання яких приводить до непередбачуваних наслідків;

- широке і неконтрольоване використання пестицидів та інших хімічних засобів в агрономії та ще цілого ряду негативних факторів, що перешкоджають розвитку галузі [3].

Експерти зазначають, що виробниками меду в нашій країні є понад 400 тис. пасічників, які забезпечують 97-98% цього продукту. Велика кількість малих приватних виробників, які не надають статистику, призводить до тінізації даного ринку [4]. Тому на ринку існує велика проблема у підрахунку кількості виробників, кількості виробленого меду та джерел його походження.

За даними Державної служби статистики України виробництво меду у 2017 році у порівнянні з 1990 роком зросло на 15373 т або 30,23 %. Протягом 1990-2000 рр. виробництво меду майже не змінилось. Проте, у 2010 році у порівнянні з 2000 роком відбулося значне збільшення цього показника, а саме на 18434 т або 35,15 %. У 2013 році спостерігався незначний приріст виробництва меду по відношенню до 2010 року (на 4 %). Але у 2015 р. у порівнянні з 2010 роком виробництво меду знов скоротилося, при цьому темп скорочення склав 10,24 % [5].

Оскільки обсяг виробництва меду в Україні набагато перевищує обсяг споживання українцями цього виду продукції, у зв'язку із низькою купівельною спроможністю населення, наша країна практично не відчуває потреби в його імпорті [2].

Згідно з даними Державної служби статистики України імпорт меду до України у 2017 р. у порівнянні з 2011 р. збільшився майже у 29 разів (або на 55 т.). У 2016 р. у порівнянні з 2015 р. показник значно зріс, а саме на 101 т. Це є негативним наслідком приєднання України до європейських та світових ринків [5].

Найбільшим імпортером українського меду досі залишається Європейський Союз. Проте, не дивлячись на значні досягнення України, ще не можна сказати, що галузь експортно орієнтована, оскільки відвантаження меду за кордон далеко не дорівнює валовому збору.

Експорт меду з України у 2017 році у порівнянні з 2011 р. зріс майже у 7 разів або на 57912 т. Протягом 6 років експорт меду стабільно зростає. Проте у 2015 р. у порівнянні з 2014 р. відбулось незначне зменшення показника на 323 т або 0,89 % [5].

Інтеграція нашої країни в глобалізовану економіку потребує адаптації цієї галузі до існуючих міжнародних умов торгівлі і стандартів, що за умов досить високої якості вітчизняної продукції гарантує її конкурентоспроможність та вихід на ринки як Європи, так і інших країн.

Перспективи виробництва меду безпосередньо пов'язані із необхідністю збереження досягнутих останніми роками обсягів виробництва продукції та забезпечення сталого розвитку галузі. Для цього слід розвивати цю галузь не лише серед бджолярів-любителів, але й підприємців.

Майбутнє українського ринку меду буде залежати також від того, наскільки успішним буде поєднання цих двох категорій виробників за умов формування ефективної системи збуту продукції.

Список використаних джерел:

1. Іличок Б.І., Клос О.В. Стан та динаміка розвитку конкуренції на ринку меду України. Національний університет «Львівська політехніка», Львів. – 2011.
2. Береговий В.К. Бджільництво, як одне із напрямлень вирішення продовольчої безпеки України Агросвіт. 2012. № 10
3. Світовий досвід у галузі бджільництва та перспективи розвитку в Україні. Бджільництво – як основа продовольчої безпеки і збереження довкілля: зб. наук. п., матеріали наук.-практ. конф., Кам'янець-Подільський, 2018
4. Виробництва меду в Україні продовжує скорчуватись [Електронний ресурс] // Новини. – 2017. – Режим доступу: <https://agropolit.com/news/6308-virobnitstvo-medu-v-ukrayini-prodovjuye-skorochuvatisya>
5. Статистичні дані Державна служба статистики України. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

АГРО-ЕКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ СОЇ

Овчарук М.В., здобувач

ОКР «Молодий спеціаліст» відділення «Агрономія»

*Коледж Подільського державного
аграрно-технічного університету*

Соя є однією з найцінніших сільськогосподарських культур світового землеробства. Її унікальний хімічний склад, в якому поєднано 38%-42% білку, 18-23% жиру, 25-30% вуглеводів, ферменти, вітаміни, мінеральні речовини, доповнюється також найважливішою біологічною особливістю – фіксацією атмосферного азоту [1].

Саме тому соя є необхідною культурою більшості ланок сівозмін, а економічна вигода говорить сама за себе. Все це сприяє збільшенню площ сої у більшості регіонах України, звідси впливає, за якою технологією вирощувати продукцію. Крім цього, інтенсивний розвиток біодинамічного землеробства культури сої за екологічними принципами є недостатньо вивченими у ґрунтово-кліматичних регіонах України.

Таким чином, всебічне вивчення чинників зможуть зменшити гальмування культури та збільшити її продуктивність і врожайність з мінімальними затратами на працю людини та техніки.

Важливою стороною вивчення нових сортових технологій вирощування сої є використання сучасних вітчизняних розробок у галузі сільського господарства, а застосування їх може сприяти конкурентоспроможності одержаної продукції як на вітчизняному, так і на зарубіжних ринках [2].

Проводився висів сої за технологією NO-TILL.

Вирощування сої починається із подрібнювання решток попередника до розмірів не більше 10 см. Навесні проводиться прямий висів у ґрунт за достатніх температур (+10). Насіння обробляли за день до висіву такими препаратами як інсектицидно-фунгіцидним протруйником з фізіологічним ефектом Стандак Топ

в нормі 1л/т та інокулянтами в день посіву Хі Стік. Наступного дня провели внесення ґрунтових гербіцидів (Стомп 330+ Фронт'єр Оптіма 2+0,7 л/га).

У фазі 2-3 трійчастого листка провели внесення гербіциду Пульсар 40 (1л/га) з нормою витрати робочого розчину 250 л/га.

У фазі бутонізації, початку цвітіння проводили внесення мікродобрив компанії Уніфер Вуксал Борон у нормі 1 л/га і фоново фунгіцид Абакус у нормі 0,8 л/га. У фазі наливу бобів вносили повторно Абакус у нормі 0,7 л/га + Вуксал Мікроплант 1 л/га + Бор і Молібден 0,8 л/га + Босфоліар 12-4-6 + S у нормі 2 л/га, а також Масаї 0,5 кг/га проти кліща, Фастак 150 г/га від сисних шкідників.

Перед збиранням проводиться десикація. Збирання сої проводилося у фазі повної стиглості.

У результаті технології мінімального обробітку ґрунту ми значно зменшили затрати людських ресурсів та техніки, проте в ґрунті залишаються рештки хімічних препаратів, які залишаються в верхніх шарах ґрунту та при повторному вирощуванні цієї культури знижується врожайність. Допускається повторне висівання сої, але не допускається монокультура та висів після роду бобових. Дана система запобігає ерозії ґрунту та підходить сої, але ущільнюється ґрунт і потребує глибокої оранки щоп'ять років з великою затратою ресурсів. Вважається що такий спосіб вирощування культур сільськогосподарства є найбільш розумним з точки зору економіки та екології.

Отже, соя – це культура, яка не вибаглива до обробітку ґрунту, проте потребує особливого догляду в сфері хімічного захисту.

Список використаних джерел:

1. Бахмат М.І. Розробка технологічних заходів для отримання екологічного зерна сої в умовах західного лісостепу [Текст] / М. І. Бахмат, О. М. Бахмат // Корми і кормовиробництво. – К.: Аграрна наука. – 2001. – Вип. 47. – С. 105-106.
2. Передпосівна обробка насіння сої [Текст] / В. Ф. Петриченко, А.О. Бабич, С.І. Колісник, О.М. Венедіктов, С. В. Іванюк та інші. – Посібник українського хлібороба. – 2009. – С. 244-246.
3. Актуальні питання сучасних технологій вирощування сільськогосподарських культур в умовах змін клімату / Іванишин В.В., Гаврилянчик Р.Ю., Бахмат М.І., Бахмат О.М., Гораш О.С., та інші. – Збірник наукових праць Всеукраїнської науково-практичної конференції
4. Інтернет джерело: <http://agro-business.com.ua/agro/ahronomiia-sohodni/item/803-soia-za-no-till-tekhnohiiu.html>

ІНОВАЦІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ В ЖИВЛЕННІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР

Палазюк Б.О., *здобувач*

ОС «Бакалавр» агрономічного факультету

Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

У процесі живлення рослини потрібні для існування 20 хімічних елементів: кисень, вуглець, водень, азот, фосфор, калій, кальцій, магній, натрій, сірку, залізо, хлор, марганець, бор, цинк, мідь, молібден, кобальт, ванадій, йод. Серед них виділяють макроелементи: азот, фосфор, калій, кальцій, магній, сірку, що містяться в рослині у великих кількостях. Азот, фосфор і калій є основними елементами живлення. До мікроелементів належать бор, марганець, цинк, молібден, кобальт та ін.

Для забезпечення рослини необхідними елементами живлення в процесі землеробства застосовують добрива. З історичних джерел відомо, що в Римській імперії використовували добрива, хоч і не знали їх призначення.

Нині ми живемо в умовах інтенсивного землеробства, оснований на застосуванні значної кількості хімічних добрив. Крім загальновідомих азотних, фосфорних і калійних добрив, які користуються попитом і доводять доцільність у використанні.

Мікродобрива – добрива, що містять мікроелементи, відіграють важливу роль у рості і розвитку рослини. Від них залежить, наскільки якісну продукцію ми отримаємо. Найсучасніші розробки – це полімерні хелатні комплекси та сполуки на основі амінокислот. До їх складу входять антивипаровувачі, прилипачі, поверхнево-активні речовини, зволожувачі з ефектом реактивації. Ці сполуки майже не втрачають ефективності при застосуванні за дуже низьких і високих температур, крім того, високий ступінь чистоти сполук забезпечує їх більшу ефективність.

До складу мікродобрив можуть входити амінокислоти, які виконують такі функції: підвищення стійкості до жаркої і посушливої погоди, подолання сольового стресу, покращання процесів запилення, плодоутворення та фотосинтезу, підтримання гормонального балансу, покращання азотного обміну в рослинах та ін.

У польових умовах доведено, що використання цих добрив підвищує врожайність на 8–10 %.

Гумати – солі гумінових кислот. Гумінові добрива являють собою натуральні регулятори росту і розвитку рослин. У сільському господарстві їх застосовують на овочах, технічних, зернових, плодоягідних культурах, газонних і лугових травах, у відкритому і закритому ґрунті, у різних ґрунтово-кліматичних умовах для стимулювання схожості та енергії проростання насіння, утворення й подальшого розвитку коріння та надземної маси рослин, пришвидшення термінів дозрівання плодів, покращання якості продукції тощо.

Мікоризоутворюючі препарати мають у своєму складі мікоризоутворюючі гриби. Кожний вид має специфічні властивості, і разом вони, колонізуючи коріння рослин, створюють симбіоз коренів та міцеліальної мережі в ґрунті.

Мікориза дає рослинам енергію (завдяки властивостям колонізованого кореня) ефективно отримувати, поглинати і транспортувати воду, а також, виділяючи в ґрунт потужні ферменти, переводить поживні речовини з важкодоступних форм в доступну для рослин форму.

Мікрогранули – стартові добрива в мікрогранульованій формі з розміром гранул 0,5–1,0 мм, спеціально розроблене для точкового внесення поряд з насінням. Вони максимально збільшують контакт із ґрунтом і сприяють більшому вивільненню потрібних речовин на початку росту. Такі добрива добре підходять для живлення сільськогосподарських культур, оскільки містять усі необхідні поживні елементи для розвитку рослини:

- азотне фітотоксичний для рослини, має всі необхідні речовини на ранніх етапах розвитку;
- фосфор – добре розчинний у воді та ґрунті з кислою реакцією. Унесений безпосередньо поряд з насінням запобігає його ретроградації у фосфати кальція у звичайних ґрунтах або в залізо і алюміній – у кислих;
- мікроелементи – гуміновий екстракт і органічна сірка – сприяють покращанню фізичної структури ґрунту, стимулюють процес утворення коренів.

Отже, інновації, що використовують для живлення сільськогосподарських культур, потрібно впроваджувати у виробництво, для збільшення врожайності і покращання якості продукції, однак лише за умови дотримання технології виробництва. Їх застосування повинно бути науково обґрунтоване.

Список використаних джерел:

1. Господаренко Г.М. Агрохімія: підручник. Київ: Аграрна світа, 2013. 406 с.
2. Степанюк О. Гумати – погляд сучасності. *Агробізнес сьогодні*. URL: <http://agro-business.com.ua/agro/ahronomiia-sohodni/item/250-humaty-pohliad-suchasnosti.html> (дата звернення: 15.05.2019)
3. Лановенко В. Мікориза – створення умов для високої продуктивності рослин. URL: <http://ukr-sad.com.ua/ua/pres-tsentr/289-mikoriza-stvorennnya-umov-dlya-visokoji-produktivnosti-roslin>

ЗНИЩЕННЯ ЕКОЛОГО-ЕНЕРГЕТИЧНОЇ НІШІ ЛЮДСТВА, АБО ЯК ЗУПИНИТИ ГЛОБАЛЬНЕ ПОТЕПЛІННЯ

Попівчак А.А., здобувач

*ОС «Магістр» факультету агротехнологій і екології
Львівський національний аграрний університет*

Енергетична сфера займає важливе місце у життєдіяльності та розвитку будь-якого суспільства, так як з нею пов'язані практично всі галузі економіки і побуту. Протилежною стороною цієї сфери є негативний вплив на довкілля та невідновність ресурсів, що використовуємо. Цей вплив на екологію виражений високими викидами в атмосферу CO₂, який є другим в списку парникових газів і відповідає за 9-26% парникового ефекту.

Промисловість використовує паливо (газ, нафту, вугілля кам'яне і буре, торф), спалювання яких порушує натуральний обіг і баланс CO₂. Наслідком цього є поглиблення парникового ефекту. У дослідженні, яке було опубліковано у 2007 році йдеться мова про те, що з 1750 року концентрація CO₂ збільшилась на 36%, а такий рівень концентрації досягнутий вперше за останні 800 тис. років. Наступне дослідження в 2011 році: була проведена оцінка обсягу загальних викидів CO₂ внаслідок спалювання викопного палива і вона, склала 34,8 млрд. тон, що на 54% вище обсягу викидів 1990 року. Спалювання вугілля становить: 43% загального обсягу викидів, нафти - 34%, природного газу - 18%.

Вирішенням вище згаданих проблем повинна стати біоенергетика яка спеціалізується на створенні тепла, енергії та палива з біомаси. Саму біомасу поділяють на енергетичні рослини і органічні відходи. Більш детальну увагу я приділив енергетичним рослинам, тому, що їх можна вирощувати в промислових об'ємах і створити безперебійне, бездефіцитне забезпечення біоенергетики сировиною.

В масштабі світу головним абсорбентом CO₂ є рослини. Згідно експертам, вуглекислий газ, що вивільняється при спалюванні біомаси, не перевищує кількості раніше засвоюваної рослинами під час фотосинтезу, тому не сприятиме парниковому ефекту (утворюється замкнутий обіг діоксиду вуглецю в атмосфері).

На сьогоднішній день в Україні є великі території екологічного лиха, які забруднені важкими металами, радіонуклідами, пестицидами. Такі площі не можуть бути задіяними під вирощування продовольчих і кормових сільськогосподарських культур. Для рекультивації цих територій ми можемо використати рослини які вирощуються на енергетичні цілі. Це дозволить поступово знижувати рівень забруднення і обмежить вирощування на них продуктів харчування.

Однією з таких перспективних енергетичних культур для України і більшої частини Земної кулі є МІСКАНТУС ГІГАНТЕУС (*Miscanthus giganteus*) – це багаторічна трав'яниста рослина родини злакових з механізмом фотосинтезу

С₄. Він є гібридом отриманим з Міскантусу китайського (*Miscanthus sinensis*) та міскантусу цукровіткового (*Miscanthus sacchariflorus*).

Перспективність цієї культури пов'язана з універсальністю для біоенергетики, у зв'язку з можливістю використання біомаси для виготовлення паливних брикетів, або виробництва з неї етанолу.

Зважаючи на високу вартість розбудови комплексу виробництва етанолу, і відсутність фінансової підтримки з боку держави, реалістичнішим є виготовлення твердого палива з біомаси міскантусу і поступова заміна ним існуючої сировини для отримання енергії. Актуальність цього напрямку в Україні пов'язана з тим, що частина населення, деякі підприємства вже користуються твердопаливними котлами, але спалюють в них вугілля яке лише викидає CO₂ в атмосферу і не має етапу його поглинання, або деревину якої з кожним роком стає все менше. Для вище вказаних груп, перехід на паливні брикети з міскантусу не нестиме значних фінансових витрат, бо потребує лише незначної модифікації вже існуючих систем.

Брикети або гранули з біомаси міскантусу мають високу тепло утворюючу здатність 5 кВ/год/кг або 18 МДж/кг. 1 тона гранул міскантусу здатна замінити в енергетичному еквіваленті: 1,2 т. деревини, 515 м³ природного газу, 820 кг. кам'яного вугілля, або 440 кг. нафти.

Серед енергетичних культур міскантус гігантеус виділяється не лише високими енергетичними показниками, і такими особливостями:

- високою врожайністю біомаси в умовах України, який становить на третій рік після посадки 10 т/га, четвертий рік 16 т/га від п'ятого до двадцятого року 20 т/га;
- невибагливий до ґрунту і кліматичних умов;
- довгий термін використання плантацій до двадцяти років;
- простий у догляді і збиранні;
- залишає в ґрунті після себе 15-20 тон підземної біомаси, що рівна 7,2-9,2 тони вуглецю на га;
- при спалюванні виділяє меншу кількість CO₂ ніж засвоює в процесі вегетації.

Однією з основних переваг міскантуса є те, що це не продовольча культура, він має невеликі вимоги до ґрунтів і може вирощуватись на площах незайнятих продовольчими культурами.

Отже, розвиток біоенергетичних технологій зменшить залежність України від імпортованих енергоносіїв, підвищить її енергетичну безпеку за рахунок організації енергопостачання на базі місцевих поновлюваних ресурсів, створить значну кількість нових робочих місць (переважно в сільських районах), внесе великий вклад у покращення екологічної ситуації.

Список використаних джерел:

1. Курило В.Л. Міскантус – перспективна енергетична культура для виробництва біопалива / В.Л. Курило, М.Я. Гументик, В.М. Квак // Агробіологія:

збірник наукових праць. Білоцерківський нац. аграр. ун-т. Біла Церква 2010. №4(80) С. 62-66

2. Панічев Р. Які бувають енергетичні рослини?/ Агросектор. – 2008 - №3 (28)

3. Бунецький В.О. Аналіз технологічних процесів отримання твердого палива у вигляді пелет або брикетів / Бунецький В.О. // Вісник ЦНЗ АПВ Харківської області. 2011. №10 С. 328-340

4. Роїк М. Ефективність вирощування високопродуктивних енергетичних культур (Електронний ресурс) / М. Роїк, В. Курило, М. Гументик, О. Ганженко, В. Квак // Збірник наукових праць. Вісник Львівського національного аграрного університету 2011. № 15 (2) Режим доступу: www.nbu.gov.ua/portal/Chem_Biol/Vldau/Agr/2011_15_2/files/11rmfpbf.pdf

МІСЦЕ ВІТЧИЗНЯНОЇ ГЕНЕТИКИ, СЕЛЕКЦІЇ ТА НАСІННИЦТВА В АГРОВИРОБНИЦТВІ

Різниченко Г.С., здобувач

ОС «Бакалавр» агрономічного факультету

Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва

Усі культурні рослини утворились у результаті природного добору і багатовікової творчої трудової діяльності людини. Людина змінювала і поліпшувала культивовані нею рослини, створювала нові види й сорти. З часів виникнення землеробства численні сільськогосподарські рослини так окультурені людиною, що в них буває важко виявити подібні ознаки з їхніми дикими предками.

Селекція – одне з найбільш ранніх досягнень людства. Вона бере свій початок з глибокої давнини, з часів уведення в культуру рослин і одомашнювання тварин. Майже всі сучасні культури є прямим результатом діяльності людини в епоху примітивного сільського господарства. Значних успіхів у поліпшенні окремих видів рослин (цукрові буряки, соняшник, деякі види кормових культур) було досягнуто нещодавно. Дикі форми, які дали початок культурним видам, відрізняються від таких рослин не тільки врожайністю, а й іншими властивостями (ламкий колос, дрібні плоди і насіння тощо). Вони менш вибагливі до кліматичних і ґрунтових умов, часто стійкіші до хвороб і шкідників, ніж культурні рослини.

На ранньому етапі розвитку землеробства поліпшення рослин відбувалося повільно, успіхи часто були випадковими. Добір проводився інтуїтивно. Людина помітила, що вищу продуктивність дає потомство від добре розвинених рослин, а тому відбирала з них плоди й насіння для наступного висівання. Насіння відбиралося відповідно до типу землеробства і господарства.

Головною метою сільськогосподарської діяльності завжди залишається зростання виробництва продукції, яке нині досягло 5 млрд т за рік. Для забезпечення посіву прогнозованих площ на період до 2020 р. необхідно мати

щороку до 4,0 млн т високоякісного насіння зернових культур, з них 1,8–1,9 млн т озимих та 1,2 млн т ярих зернових. Нині у науково-дослідних установах НААН виробляється близько 140 тис. т елітного насіння, у тому числі 100 тис. т озимих культур, що є основою успіху стабільного зерновиробництва. Для забезпечення потреб людства, необхідно підвищити середню світову врожайність зернових культур майже на 50 % і значно збільшити ефективність сільськогосподарського виробництва. Цього можна досягти тільки завдяки науково-технічному прогресу. Тому в XXI ст. має бути друга «зелена революція», що дасть змогу повністю забезпечити людство продуктами харчування.

Селекція сільськогосподарських культур – один із головних засобів прогресу в сучасному рослинництві. Високу економічну ефективність селекції підтвердила сільськогосподарська практика. Спеціальними дослідженнями, які проведено в країнах Західної Європи, доведено, що внесок селекції в досягнутий за останні 30–40 років приріст урожайності становить, %: 67 – по пшениці озимій і 45 – по ярій, 58 – по ячменю ярому і 42 – по озимому, 80 – по кукурудзі на зерно, від 19 до 57 – по картоплі.

Розвиток молекулярної біології й генетики, біохімії і фізіології відкриває нові перспективи для селекції. Вивчення генетики популяцій, пов'язане з розробленням генетичної теорії добору, привело до значних успіхів у селекції самозапильних культур.

В останні десятиріччя значно поширилися біотехнологічні дослідження, під час яких використовують методи генетичної інженерії для створення модифікованих сортів, стійких до гербіцидів, комах, вірусів, грибних та бактеріальних хвороб. Крім того, ці методи застосовують також для підвищення стійкості рослин до абіотичних чинників та регуляції строків їх дозрівання.

Трансгенні сорти висіваються у 12 країнах на 40 млн га. Ці площі і далі зростатимуть, оскільки мають значні переваги для здійснення нової «зеленої революції». Головне – це дотримання правил біобезпеки під час їх поширення.

Україна має потужні наукові центри селекції, де самовіддано, творчо та результативно працюють ентузіасти, які, незважаючи на усі негаразди, виконують завдання програм наукових досліджень на високому рівні. Саме селекція, насінництво та сортооновлення сільськогосподарських культур є не тільки важливою ланкою сільськогосподарського виробництва, а й інноваційним напрямом розвитку аграрного виробництва, джерелом фінансової стабільності й отримання прибутків в агробізнесі.

Отже, головне завдання селекції на сучасному етапі – створення сортів з високим генетично детермінованим потенціалом продуктивності, стабільною стійкістю до хвороб, шкідників, дії несприятливих чинників середовища. Успішне вирішення цього завдання пов'язане з постійним удосконаленням селекційного процесу, його інтенсифікацією. Світові тренди агроінновацій часто здаються нам дуже далекими та недосяжними, але поступово український аграрний сектор адаптує їх.

Список використаних джерел:

1. Васильківський С.П., Кочмарський В.С. Селекція і насінництво польових культур: підручник. Біла Церква: Миронівська друкарня, 2016. 376 с.
2. Генетика та селекція вирішать долю майбутніх врожаїв. URL: <https://a7d.com.ua/photos/events/1208-genetika-ta-selekcija-virishat-dolju-majbutnikh.html> (станом на 16.05.2019).
3. Селекція і насінництво в Україні: дефіцит коштів та науковці-ентузіастки. URL: <https://superagronom.com/blog/57-selektsiya-i-nasinnitstvo-v-ukrayini-defitsit-koshtiv-ta-naukovtsi-entuziasti> (станом на 16.05.2019).

ВПЛИВ ЗМІНИ КЛІМАТУ НА АГРОВИРОБНИЦТВО

Сербін М.М., здобувач

*ОС «Магістр» агрономічного факультету
Одеський державний аграрний університет*

Аграрний сектор України вже тривалий період виступає одним із гарантів світової та національної безпеки. За прогнозами Продовольчої сільськогосподарської організації ООН (ФАО), виробництво продовольства у світі до 2050 р. повинно зрости на 70%, щоб забезпечити потреби дев'ятимільярдного населення. Однак останнє століття у світі й в Україні, зокрема, характеризується помітними кліматичними змінами, що несуть як вигоди, так і ризики для виробництва сільськогосподарської продукції. В умовах зміни клімату продовольча безпека у довгостроковій перспективі залежить від того, як вдасться адаптувати сільське господарство до ймовірних погодніх та кліматичних зрушень.

Кліматичні зміни виявляються у зростанні середньорічної температури на поверхні планети, підвищенні рівня океанів, зростанні кількості природних катастроф і катаклізмів (опустелювання, зсуви, урагани тощо). Глобальні кліматичні зміни сьогодні зумовлені техногенними викидами. У IV Доповіді Міжурядової групи експертів зі зміни клімату (ІРСС) вказується на безпрецедентну швидкість збільшення вмісту парникових газів в атмосфері за останні 150 років. За останніми даними концентрація цих шкідливих газів в атмосфері Землі збільшилася на 31% (вуглекислого газу) та 149% (метану) порівняно з їхньою кількістю на початку промислової революції.

Основною проблемою агропродовольчого комплексу наразі є орієнтація на певне агрокліматичне районування території, під яке підбираються певні види й сорти культур із відповідними характеристиками. У сучасних умовах необхідним є перерозподіл районування площ посіву сільськогосподарських культур з урахуванням кліматичних змін. В останній, IV, Доповіді ІРСС, яка була прийнята у 2007 р., відмічено, що неминучим і очевидним є глобальне зростання температури повітря та океану, зменшення площі морського льоду, підвищення

рівня морів. Також зазначається, що найтеплішими за весь період інструментальних спостережень за глобальною температурою приземного повітря (з 1850 р.) були 11 з останніх 12 досліджуваних років (включаючи 2006)

Кожні 10 років у регіонах України в середньому відбувається підвищення температури на 0,3–0,4°C, тобто за 30 років – на 1°C. За даними науковців Інституту ботаніки НАН України, це може призвести до зсуву природних зон на 160 км. Отже, за даними Українського гідрометеорологічного центру потепління триватиме і до 2020 р. температура підвищиться в середньому на 0,2–0,3°C. За такої швидкості

Висновки та пропозиції

1. Сільське господарство є однією з найуразливіших до зміни клімату галузей економіки. Кінцевий результат агровиробництва залежить від багатьох факторів, найголовнішим з яких є природний, що характеризується кількістю, часом і характером атмосферних опадів протягом року загалом і вегетаційного періоду, зокрема; температурним режимом повітря та ґрунту, який впливає на строки проведення польових робіт, тощо. Отже, обсяги та собівартість майбутнього врожаю сільськогосподарських культур крім організаційно-технічних умов господарювання та біологічних (селекційних) особливостей сільгоспкультур, формуються під впливом і природного чинника.

2. Глобальні зміни клімату несуть багато загроз для сільського господарства, включаючи зниження його продуктивності, втрату стабільності виробництва та доходів навіть у тих країнах, які вже мають високий рівень продовольчої безпеки. Більш продуктивне і стійке сільське господарство потребує раціональнішого використання природних ресурсів, таких як земля, вода, ґрунт і генетичні ресурси шляхом ресурсозберігаючого землеробства, комплексної боротьби з шкідниками, агролісомеліорації та сталого розвитку.

3. Глобальне потепління в Україні протягом наступних десятиріч чинитиме на сільськогосподарське виробництво як позитивний, так і негативний вплив, який залежатиме від агрокліматичних зон. Одним із чинників, що призводить до зміни клімату, виступає парниковий ефект, який є результатом господарської діяльності суспільства. Сільське господарство як одне з потужних джерел викидів парникових газів водночас має потенціал для їхнього зменшення шляхом поглинання вуглецю рослинами та скорочення викидів при виробництві агропродукції. Парниковий ефект призводить до збільшення температури та зміни частоти випадіння опадів, що в свою чергу впливає на зміни урожайності.

4. Протягом останніх 30 років в Україні прослідковується підвищення середньорічної температури повітря зі швидкістю 0,3–0,4°C кожні 10 років, що поступово розповсюджується з Півдня на Північ. За збереження такої тенденції існує ризик посух, що призведе до вирощування сільськогосподарських культур у південних регіонах у 2030 р. лише в умовах зрошення, а у 2050 р. – до їхнього опустелювання. Одним із негативних аспектів підвищення температури є збільшення та розповсюдження існуючих та нових видів комах-шкідників. До позитивних наслідків можна віднести поширення у західних та північних

регіонах ареалів вирощування теплолюбивих сільськогосподарських культур, до яких відносяться соняшник і кукурудза.

5. Протягом останнього півстоліття річна кількість опадів в Україні залишається майже незмінною, проте глобальне потепління спричинило зменшення ефективності опадів. Так, кліматичні зміни обумовили скорочення зони достатнього зволоження ґрунту та збільшення посух на українських територіях. Надалі очікується поширення зони нестійкого та недостатнього зволоження ґрунту, зокрема, до 2020 р. імовірно зменшення річної кількості опадів у Одеській, Миколаївській, Херсонській областях на 5–10%. Крім того, дедалі більше розповсюджуватимуться атмосферні опади зливного характеру, що також негативно позначатиметься на зволоженні ґрунтів, оскільки сума опадів не так важлива для росту та розвитку сільськогосподарських культур, як їхній розподіл. Отже, глобальні кліматичні трансформації обумовлюють необхідність перегляду ареалів поширення сільськогосподарських культур, більшість з яких уже нині зазнали територіальних змін.

Список використаних джерел:

1. Удова Л.О., канд. екон. наук, старший науковий співробітник Прокопенко К.О., канд. екон. наук, старший науковий співробітник Дідковська Л.І., канд. екон. наук, старший науковий співробітник Інститут економіки та прогнозування НАН України

2. Глобальна зміна клімату – сучасні погляди та тенденції [Електронний ресурс] / Український гідрометеорологічний центр – Доступний з : <http://meteo.gov.ua/ua/33837>.

3. Ромащенко М.І. Наукові засади розвитку зрошення земель в Україні / М.І.Ромащенко. – К. : Аграрна наука, 2012. – С. 16.

4. Дідковська Л.І. Раціональне використання водних ресурсів у зрошуваному землеробстві в умовах глобальних екологічних викликів / Л.І. Дідковська // Економіка АПК. – 2012. – № 11. – С. 36–42.

СУЧАСНІ ТРЕНДИ ВИРОБНИЦТВА СОНЯШНИКУ В ПІВНІЧНО-СХІДНОМУ РЕГІОНІ УКРАЇНИ

Солодова І.С., здобувач
*ОКР «Молодий спеціаліст» факультету «Агрономія»
Маловисторопський коледж
імені П.С.Рибалка СНАУ*

Соняшник є головною олійною культурою в Україні. Насіння сучасних високоолійних сортів містить 50-55% олії (на абсолютно суху масу насіння) і 16% білка, а ядро відповідно 65-67% і 22-24%. Соняшникова олія відноситься до групи напіввисихаючих, вона має високі смакові якості і переваги перед іншими рослинними жирами за поживністю та засвоєнням. Вона має вишуканий смак,

насичений колір і приємний аромат, тому ідеально пасує для холодних соусів, салатів.

В системі сучасних технологій вирощування соняшника найбільш відомі:

- класична система;
- міні-тіл (мінімальний обробіток ґрунту);
- но-тіл (прямий посів);
- стріп-тіл (смуговий обробіток).

Крім того зустрічаються різні комбінації цих типів обробітку ґрунту. Вибір системи обробітку ґрунту залежить від факторів:

- попередник;
- стану ґрунту;
- вологі в ґрунті;
- зони вирощування;
- наявності ґрунтообробної техніки;
- гербіцидів;
- рівня забур'яненості полів та видового складу бур'янів

Особливості класичної системи обробітку ґрунту:

Технологія обробітку ґрунту Mini-till передбачає зменшення кількості операцій (мінімалізацію) основного та передпосівного обробітку ґрунту.

Система нульового обробітку ґрунту також відома як No-Till — сучасна система землеробства за якої не проводять оранку, а поверхня землі вкривається шаром спеціально подрібнених залишків рослин — поживних решток (мульчею).

Смуговий обробіток ґрунту або стріп-тіл (strip-tillage, скорочено strip-till), - нова для України система раціонального обробітку ґрунту. Тобто земля ніби й обробляється, і навіть на орну глибину, а то й глибше. Але смугами, «зеброю», а не суцільно. Цей спосіб поєднує переваги звичайної оранки, такі як просушування ґрунту й прогрів його на сонці, з можливістю ощадного використання землі завдяки тому, що зачіпається лише та ділянка ґрунту, у який вкладається насіння.

В господарствах Сумської області із застосуванням сучасних технологій вирощування соняшнику особливої уваги заслуговує інтегрований захист рослин від різних видів бур'янів, які знижують врожайність до 30%, а також комплексу шкідливих комах та збудників хвороб. В сучасній технології соняшнику існує декілька варіантів гербіцидного захисту рослин. Для захисту рослин від збудників хвороб та пошкодження шкідливими комахами використовують сучасні формуляції фунгіцидів та інсектицидів, які містять по декілька діючих речовин.

Інтенсивні системи землеробства на базі використання великої кількості пестицидів призвели до значної деградації ґрунтів, забруднення водних ресурсів та атмосферного повітря, порушення екологічної рівноваги агроєкосистем, погіршення якості сільськогосподарської продукції, забруднення її радіонуклідами, важкими металами-канцерогенами, пестицидами, різними хімічними речовинами.

А тому концепцією економічного і екологічного, технологічного і соціально гармонійного розвитку у сфері землеробства є органічне (альтернативне) землеробство, яке забезпечує виробництво екологічно безпечних продуктів харчування, збереження родючості ґрунту і захисту від забруднення та токсикації ґрунтів.

Органічне землеробство – це система ведення сільського господарства, яка передбачає удобрення рослин та підтримання родючості ґрунту переважно органічними добривами (гній, солома, стебла грубостебельних рослин, огуд, гичка, сидерати тощо). Дозволяється використовувати несинтетичні сиромелені мінеральні добрива та меліоранти. Контроль за поширенням шкідників, хвороб, бур'янів використовують запобіжні заходи такі як ретельне очищення і обробка насінневого матеріалу препаратами, які дозволені для використання в органічному виробництві, агротехнічні заходи знищення бур'янів. Для боротьби з хворобами та шкідниками під час вирощування органічної картоплі в Україні є перелік сертифікованих засобів захисту рослин, затверджений українським сертифікаційним органом Органік Стандарт. У відповідності з Органік Стандарт використовують добрива з мікроелементами: гуміґрунт, гуміфілд, екоплант, калімаг агро, натуросмін, фосфоритне борошно, вермікон; пестециди: ганоль, лепідоцид, боверин, бітоксубацилін, мікохел, бактофіт, фітофел, триходермін, родента біо, бакторороденцит; проти нематоди картоплі – нематодос; стимулятори росту – мікосан Н, хелафіторганік. Для боротьби із совками використовують трихограму.

За останні роки в Північно-східному регіоні України все більше господарств переходять на систему органічного землеробства. При цьому кількість компаній і підприємців, які виявили зацікавленість в отриманні сертифікату на право займатися органічною діяльністю, в нинішньому році вже зросла на 20-25%.

Список використаних джерел:

1. Білоножко М.А. Рослинництво (лабораторно-практичні заняття) - К. Вища школа 1982.
2. Єщенко В.О. Загальне землеробство – К.: Вища освіта, 2004.
3. Зінченко О.І. Рослинництво - К. Аграрна освіта, 2001.
4. Лихочвор В.В. Рослинництво - К. Центр навч.літерат., 2004.
5. Мотрук Б.Н. Рослинництво - К. Урожай, 1999.
6. Стецишин П.О. Основи органічного виробництва – Нова книга, 2011.
7. Орлов О.І. Соняшник – К. Зерно, 2013.
- 8.https://zik.ua/news/2017/09/29/organichne_zemlerobstvo_v_ukraini_ie_odny_m_z_nau pryvablyvishyh_napryamiv_dlya_1176765
- 9.<https://www.growhow.in.ua/organichne-zemlerobstvo-krashhe-tradytsijnogo/>

ВПЛИВ РІЗНИХ НОРМ CALCIPRILL НА ПРОДУКТИВНІСТЬ КУКУРУДЗИ НА ЗЕРНО В УМОВАХ РАДОМИШЛЬСЬКОГО РАЙОНУ

Ткачук К.А., здобувач
ОС «Магістр» агрономічного факультету
Житомирський національний агроекологічний університет

Питання підвищення врожайності та продуктивності зерна було і залишається головним завданням сільськогосподарського виробництва не тільки в Україні, а й у світі. Та з кожним роком набуває все більш актуального значення. Тому актуальним є пошук шляхів оптимізації живлення культур, які забезпечать високий урожай якісного зерна та підтримають родючість ґрунту на високому рівні.

Кукурудзу почали культивувати ще близько 5 тисяч років тому. Сьогодні для вирощування цієї культури застосовують цілі системи живлення. Правильно удобрюючи кукурудзу, можна отримати хороший урожай. Кукурудза на зерно раніше вирощували лише в південних областях України, а зараз її вирощують і на Поліссі. Ґрунти Полісся мають кислу реакцію середовища, а кукурудза погано сприймає ґрунти із низьким значенням рН (<5,0), адже тоді токсичність алюмінію знижує розвиток кореневої системи, а токсичність марганцю - розвиток самого стебла рослини. Оптимальні значення рН для культури знаходяться в межах 6 - 7,2. На ґрунтах із рН < 5,5 урожай кукурудзи значно знижується. За рН 5,0 і менше ґрунти обов'язково потрібно вапнувати. За даними науковців НААН та агрономів-практиків, внесення вапнякових матеріалів в межах 46 т/га на сильнокислих та середньокислих ґрунтах забезпечує приріст урожаю зернових (пшениця, ячмінь, жито) в межах 3-5 ц/га, кукурудзи на зерно 3-10 ц/га, гречки 1,5-3 ц/га, гороху 2-4 ц/га, картоплі 20-50 ц з га [1, 2].

Внесення в ґрунт вапнякових матеріалів дає змогу, крім оптимізації реакції ґрунтового розчину, також використовувати їх, як джерело надходження кальцію.

Вплив хімічної меліорації на кислотно-основні властивості дерново-підзолистого супіщаного ґрунту вивчалися у виробничому досліді у ФГ «Межирічка» Радомишльського району. Ґрунт характеризувався такими показниками: рН – 4,71-4,75, гідролітична кислотність – 2,0-2,1 мг-екв/100 г ґрунту, сума ввібраних основ – 4,5-5,0 мг-екв/100 г ґрунту. Вивчали різні норми вапнякового матеріалу фірми Отуа. В досліді використовували Calciprill – гранульоване добриво-меліорант, виготовлене з мікронізованого порошку карбонату кальцію високої чистоти. Продукт містить 52% CaO і 0,9% MgO [3]. Дослід був закладений у трьохкратній повторності з такими варіантами: 1 – контроль (без внесення), 2 – 400 кг/га Calciprill, 3 – 600 кг/га Calciprill, 4 – 800 кг/га Calciprill, 5 – 1000 кг/га Calciprill.

Проведені дослідження показали, що внесення різних норм Calciprill поліпшили кислотно-основні властивості дерново-підзолистого ґрунту (табл. 1).

Вплив різних норм CalciPrill на кислотно-основні властивості дерново-підзолистого ґрунту та урожайність кукурудзи на зерно

№ з/п	Норми внесення CalciPrill, кг/га	Показники ґрунту				Урожайність, т/га
		pH	Гідролітична кислотність, мг-екв/100 г ґрунту	Сума ввібраних основ, мг-екв/100 г ґрунту	Ступінь насичення ґрунтів основами, %	
До внесення CalciPrill						
1	без добрив	4,75	2,05	4,35	67,97	
2	400	4,71	2,10	4,00	65,57	
3	600	4,72	2,00	4,40	68,75	
4	800	4,73	2,10	4,40	67,69	
5	1000	4,71	2,11	4,00	65,47	
В кінці вегетації кукурудзи						
1	без добрив	4,95	1,75	4,80	73,28	6,82
2	400	5,46	0,52	6,20	92,26	9,06
3	600	5,41	1,40	5,20	78,79	8,67
4	800	5,29	1,22	5,60	82,11	9,02
5	1000	5,25	0,70	5,80	89,23	6,85

При збільшенні внесення норм вапнякового матеріалу дещо змінилися кислотно-основні властивості дерново-підзолистого ґрунту. З даних таблиці видно, що при внесенні різних норм добрива CalciPrill якісні показники ґрунту покращились, при внесенні в нормі 400 кг/га зміна pH на 0,51; при нормі 600 кг/га – на 0,46; при нормі 800 кг/га - на 0,34; при нормі 1000 кг/га – на 0,3. Також змінився ступінь насичення ґрунтів основами на 18,98%; 5,51%; 8,83%; 15,95% відповідно. Поряд зі зміною якісних показників ґрунту спостерігалася і зміна урожайності. Так вона змінилась відносно контролю в першому варіанті на 2,24 т/га; в другому варіанті на 1,85 т/га; в третьому на 2,2 т/га; в четвертому на 0,03 т/га. Слід зауважити що на ділянці з нормою 1000 кг/га спостерігається різке падіння урожайності.

Висновки. Дослідження з вивчення впливу норм вапнякового матеріалу CalciPrill, проведені на дерново-підзолистому супіщаному ґрунті в умовах Радомишльського району, показали, що науково обґрунтована і економічно ефективна норма внесення гранульованого добрива-меліоранта становить 400 кг/га. В даному варіанті спостерігається покращення якісних показників ґрунту поряд зі збільшенням урожайності кукурудзи на зерно.

Список використаних джерел:

1. propozitsiya.com
2. agroperspectiva.com
3. infoindustria.com.ua

СУЧАСНІ ТРЕНДИ АГРОВИРОБНИЦТВА, ЗАХИСТУ РОСЛИН ТА ЕКОЛОГІЇ АБО КУДИ «КОТИТЬСЯ» ЦЕЙ СВІТ

Халепя К.Р., здобувач

ОС «Бакалавр» агрономічного факультету

Харківський національний аграрний

університет ім. В. В. Докучаєва

Аграрний сектор України вже тривалий період виступає одним із гарантів світової та національної безпеки. За прогнозами Продовольчої сільськогосподарської організації ООН (ФАО), виробництво продовольства у світі до 2050 р. повинно зрости на 70 %, щоб забезпечити потреби дев'яти-мільярдного населення. Однак останнє століття у світі й зокрема в Україні характеризується помітними кліматичними змінами, що несуть як вигоди, так і ризики для виробництва сільськогосподарської продукції. Тому рослинництво та захист рослин слід віднести до одних із найуразливіших секторів сільського господарства стосовно до змін клімату, а основною проблемою агропродовольчого комплексу наразі є орієнтація на певне агрокліматичне районування території, під яке підбирає певні види й сорти культур із відповідними характеристиками [1].

Глобальне потепління в Україні протягом наступних десятиріч чинитиме на сільськогосподарське виробництво як позитивний, так і негативний вплив, який залежатиме від агрокліматичних зон [2]. До позитивних наслідків слід віднести: поліпшення умов і зменшення термінів збирання врожаю; можливість ефективного впровадження пізньостиглих сортів (гібридів), для яких необхідно більше теплових ресурсів; покращання умов перезимівлі сільськогосподарських культур і багаторічних трав; підвищення ефективності внесення добрив. Серед негативних наслідків потрібно виділити такі: підвищена концентрація вуглекислоти у повітрі – при позитивному впливі на врожайність сільськогосподарських культур вона призведе до погіршення якості зерна; почастищення та посилення посух у вегетаційний період; прискорення розкладання гумусу в ґрунтах; погіршення зволоження ґрунту в південних регіонах; незабезпечення повної яровизації зернових; зростання кількості шкідників, поширення збудників хвороб рослин та бур'янів за рахунок сприятливих умов їх перезимівлі; зростання вітрової та водної ерозії ґрунту, спричинене збільшенням кількості посух та екстремальних опадів; збільшення ризиків вимерзання озимих культур через відсутність стійкого снігового покриву при значному зниженні температури [1].

Складність змін клімату та біотичні реакції роблять прогноз майбутнього впливу цих змін на появу інфекційних хвороб рослин, шкідників, бур'янів надзвичайно важким [3].

Одним із чинників, що призводить до зміни клімату, виступає парниковий ефект, який є результатом господарської діяльності суспільства. Сільське господарство як одне з потужних джерел викидів парникових газів водночас має

потенціал для їхнього зменшення шляхом поглинання вуглецю рослинами та скорочення викидів при виробництві агропродукції. Парниковий ефект призводить до збільшення температури та зміни частоти випадіння опадів, тривалішої посухи, що, у свою чергу впливає, на зміни врожайності [2].

В умовах зміни клімату продовольча безпека у довгостроковій перспективі залежить від того, як вдасться адаптувати сільське господарство до ймовірних погодних та кліматичних зрушень.

Зміна клімату, ймовірно, призведе до зміни моделей кліматичної мінливості, зокрема екстремальних метеорологічних явищ, таких як аномальні опади та значні коливання температури. Це може спричинити посилення хвороб через незвичайні погодні явища та появу шкідників, відповідно знизити якість урожаю вирощуваних культур [3].

Кліматичні коливання вплинуть на втрати врожаю і безпеку харчових продуктів під час зберігання. Очікується, що більш часті екстремальні погодні явища через зміну клімату можуть призвести до пошкодження продовольчої інфраструктури, що негативно вплине на збереження і розповсюдження продовольства. Цінність продуктів харчування, особливо зернових, також може бути порушена в результаті цих змін [2]. Нові рівноваги у взаємодіях «уражай – шкідник – пестицид» будуть установлені з імовірними негативними наслідками для продовольчої безпеки [3].

Отже, зміна клімату для України матиме неоднозначний вплив – як досить прямий та очевидний, так і опосередкований різноманітними факторами, але всебічно і глибоко досліджуючи проблему зміни клімату, людство зможе підготуватися до неї, передбачити її, знайти шляхи адаптації і пом'якшення її негативних наслідків.

Список використаних джерел:

1. Нечипоренко О.М. Стан та перспективи адаптації аграрного сектора економіки України до глобальних змін клімату // Економіст. 2016. № 11. С. 10–14.
2. Удова Л.О., Прокопенко К.О., Дідковська Л.І. Вплив зміни клімату на розвиток аграрного виробництва // Економіка і прогнозування. 2014. № 3. С. 107–120.
3. Скрипник Н.В., Макарчук О.М. Вплив зміни клімату на появу шкідливих організмів // Органічне виробництво: освіта і наука. 2018. №1. С.117–120.

«ЗЕЛЕНА ЕНЕРГІЯ» - ЗАГАЛЬНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ТА ЗАКОНОДАВЧІ ІНІЦІАТИВИ

Чала Н.Г., здобувач
*ОС «Бакалавр» навчально-наукового
інституту енергетики та
комп'ютерних технологій
Харківський національний технічний
університет ім. Петра Василенка*

Традиційні види енергетики забезпечують людство електрикою і теплоносіями, але при цьому завдають істотної шкоди навколишньому середовищу. Так, гідроелектростанції руйнують природний ландшафт, заважають природній течії річок, виводять з господарського користування великі площі родючих земель. ТЕС споживають величезні кількості природного палива, а імідж АЕС серйозно похитнули аварії в Чорнобилі та Фукусімі. Альтернативою такому положенню справ може стати розвиток альтернативної енергетики, яка використовує енергію сонця, вітру і води, а також біопалива з органічних відходів або спеціально вирощуваних рослин.

Альтернативна енергетика – сукупність перспективних способів отримання, передачі та використання енергії, які поширені не так широко, як традиційні, проте представляють інтерес через вигідність їх використання при, як правило, низькому ризику заподіяння шкоди навколишньому середовищу.

Необхідність відходу від застарілих до новітніх технологій та підходів в енергетиці очевидна. В даному випадку мова йде про перехід від традиційної до "зеленої" енергетики. Все, що вже віджило своє і почало програвати з точки зору своєї ефективності, економічності та, щонайважливіше, безпечності, беззаперечно потребує заміни.

Висока енергоємність та низька енергоефективність стали основними ідентифікаторами української енергосистеми.

Основними інструментами стимулювання розвитку відновлювальної енергетики в країні на сьогодні є:

- «зелений» тариф на електричну енергію, вироблену з альтернативних джерел, який діє до 2030 року;
- Стимулюючий тариф на тепло з альтернативних видів палива на рівні 90% тарифу на тепло з газу.

Завдяки дієвим законодавчим механізмам останні чотири роки стали проривом у сфері розвитку "зеленої" енергетики.

Станом на 1 січня 2019 року загальна потужність об'єктів відновлювальної енергетики досягла 2239МВт, з яких:

- 1389 тМВт сонячної енергетики;
- 533 МВ вітроенергетики;
- 121 МВт сонячних станцій домогосподарств (станом на 01.10.2018);

- 99 МВт малої гідроенергетики;
- 51 МВт енергії біомаси;
- 46 МВт енергії з біогазу.

Встановлена потужність об'єктів відновлювальної енергетики, що працюють за «зеленим» тарифом, з урахуванням СЕС домогосподарств станом на 1 січня 2019 року представлена на рис.1.

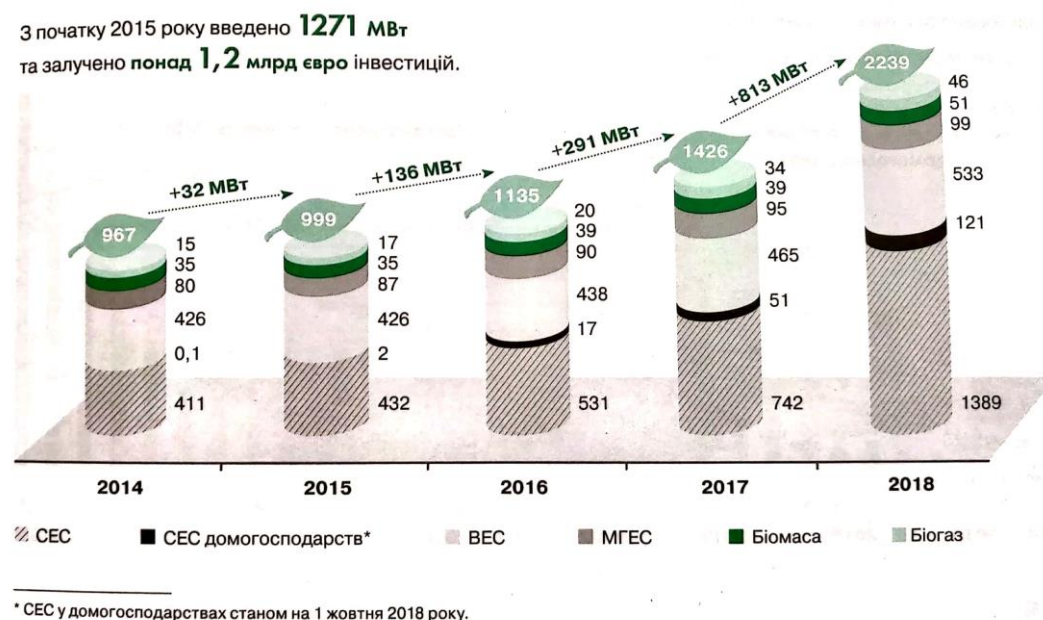

Рис.1 Встановлена потужність об'єктів відновлювальної енергетики

Необхідно зауважити, що цю сферу інвестують навіть пересічні громадяни. Так, за чотири роки більше 6 тис. українських родин встановили сонячні електростанції загальною потужністю 121 МВт, інвестувавши 120 млн. євро. Для порівняння на початку 2014 року таких родин було тільки 20. Ці 6 тис. домогосподарств генерують «чисту» електроенергію, яка повністю задовольняє потреби майже 45 тис. таких же домогосподарств. Тобто кожен будинок із сонячними панелями виробляє електроенергію для власних потреб та ще шести таких будинків.

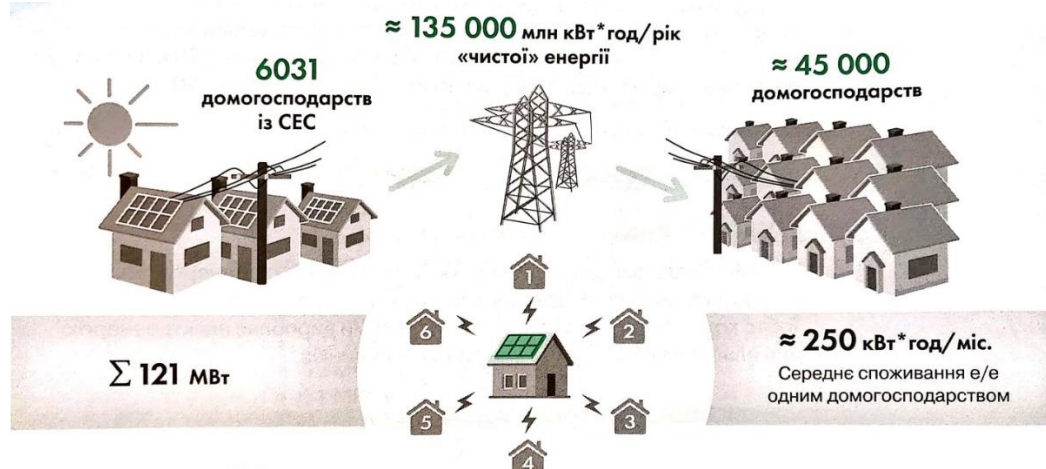

Рис.2 СЕС у домогосподарствах станом на 1 жовтня 2018 року

Перед Україною стоять конкретні цілі щодо розвитку сфери відновлювальної енергетики:

- 11% ВДЕ в електроенергетичному секторі до 2020 року (Національний план дії з відновлювальної енергетики на період до 2020 року)
- 25% ВДЕ в електроенергетичному секторі до 2035 року (Енергетична стратегія України на період до 2035 року).

Наразі в Україні розробляють нову законодавчу модель стимулювання «чистої» енергії – аукціони. Це саме той інструмент, що дасть змогу:

- Запровадити реальну ринкову ціну на електроенергію з відновлювальних джерел;
- Підвищити конкуренцію на ринку;
- Знизити цінове навантаження на кінцевого споживача;
- Зменшити інвестиційні ризики, пов'язані із змінами в законодавстві.

Ключовим положенням законопроекту №8449-д є:

- Повноцінне запровадження системи аукціонів з 2020 року (для СЕС ≥ 10 МВт та ВСЕ ≥ 20 МВт із поступовим зменшенням потужності);
- Отримання державними переможцями аукціону державної підтримки на продаж «зеленої» енергії на 20 років;
- Проведення двічі на рік аукціонів;
- В аукціонах можуть брати участь всі види генерації на ВДЕ.

Крім того, цей законопроект передбачає: збільшення максимальної потужності СЕС домогосподарств із 30 до 50 кВт; спрощену процедуру отримання ЗТ для дахових СЕС до 500 кВт.

До того ж у 2018 році Україна стала повноцінним членом Міжнародного агентства з відновлювальних джерел енергії (IRENA), що дає змогу покращити інвестиційний клімат «зеленої» енергетики нашої держави та залучити пільгові кредити на розвиток цієї галузі.

Список використаних джерел:

1. Техноекологія : навч. посіб.[Масікевич Ю.Г., Гринь Г.І., Солодкий В.Д.] – Чернівці : Зелена Буковина, 2006. – 192 с.
2. Войцицький А.П. Техноекологія : підручник / Войцицький А.П., Дубровський В.П., Боголюбов В.М.; за ред. В.М.Боголюбова. – К. : Аграрна освіта, 2009. – 533 с.
3. Щомісячний спеціалізований журнал «Екологія підприємства» №12(77) грудень 2018.
4. www.ekolog-ua.com
5. Про національний план дії з відновлювальної енергетики на період до 2020 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2014р. №902-р.

**ДИСКУСІЙНА ПАНЕЛЬ 3. НОВАЦІЇ, СТАН ТА
РОЗВИТОК ЛІСОВОГО І САДОВО-ПАРКОВОГО
ГОСПОДАРСТВА**

ЗАСТОСУВАННЯ ПОКАЗНИКА ВІДНОСНОЇ ВОЛОГОСТІ ДЕРЕВИНИ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ЖИТТЄЗДАТНОСТІ ДЕРЕВ СОСНИ ЗВИЧАЙНОЇ ТА БЕРЕЗИ ПОВИСЛОЇ

Зінкевич Р.А., здобувач

*ОС «Бакалавр» факультету лісового господарства
Житомирський національний агроекологічний університет*

Останніми роками в умовах України сосна та береза демонструють низьку стійкість, що в свою чергу веде до суттєвого зростання обсягу санітарних рубок. Втрата технічної якості деревини відбувається для дерев сосни менш ніж за місяць, що призводить до значних економічних втрат. У зв'язку з цим виникає необхідність розроблення різних методів прогнозування всихання насаджень.

У проведених дослідженнях була здійснена спроба встановити наявність залежності рівня відносної вологості деревини від категорії стану дерев. Робоча гіпотеза дослідження виглядала наступним чином: стан дерев сосни та берези, як порід з невисокою стійкістю, залежить від рівня вологості деревини; визначивши залежність між вологістю деревини цих порід і індексом стану, можливо вдасться спрогнозувати всихання дерев II і III категорій стану.

Завдання дослідження були наступні:

1. Встановити характер зв'язку між показником відносної вологості деревини сосни звичайної та берези повислої та категорією стану дерев.
2. Провести аналіз мінливості показника вологості деревини у межах категорій стану дерев у осередках верхівкового всихання сосни та берези.
3. Дослідити можливість передбачення всихання дерев сосни та берези за рівнем вологості їх деревини.

Дослідження проводилися у Левківському лісництві ДП «Житомирське ЛГ» на лісосіках вибіркового санітарного рубку у серпні-вересні 2018 року.

Вибір лісництва зумовлений наявністю найбільших площ ділянок із переважанням сосни та берези, в яких були заплановані санітарно-оздоровчі заходи спричинені всиханням.

Дослідження проводилися у двох ділянках, які були відведені під вибіркового санітарного рубку. Це чисте соснове та березове насадження, що зростають в умовах свіжого субору, на територіях, які були у свій час виведені з тимчасового с.-г. користування.

Заміри вологості дерев сосни та берези проходив після відбору дерев різних категорій стану модального діаметру. Діаметри дерев (на висоті 1,3 м) на дослідній ділянці №1 були в межах 24-28 см, на дослідній ділянці №2 -28-32 см. Кількість дерев, яка була необхідна для спостереження визначалася на рівні значущості 5 % і при планованій імовірній мінливості 10 % становила 15 дерев для кожної категорії стану.

Визначення відносної вологості деревини проходили у період відсутності опадів протягом останніх 2 тижнів у 4-кратній повторюваності. Необхідно

відмітити, що при замірах вологості показники навіть для одного і того ж дерева відрізнялися, особливо це було помітно для усихаючих та сухостійних дерев.

Середні значення відносної вологості деревини сосни звичайної при замірах дерев I-III категорій стану становили в межах 52 – 60 %, берези повислої – 43 – 46 %. При замірах дерев IV-VI категорій стану очікували відповідне зниження середніх значень показника вологості деревини досліджуваних порід, натомість наші прогнози виправдалися лише частково для дерев VI категорій стану. Середні значення відносної вологості деревини сосни при замірах дерев IV, V і VI категорій стану становили 50,2, 57,5 і 27 % відповідно, берези – 54,6, 49,6 і 39,6 % відповідно. Зі зниженням категорії стану дерев як сосни, так і берези, характерним є збільшення показника мінливості значень відносної вологості деревини. Для сосни від 14 до 39%, для берези від 10 до 44%;

Як бачимо із поданого нижче графіку, що вже для дерев III категорії стану показники вологості деревини сосни становили в межах від 30 до 82 %, що унеможливорює прогнозування життєстійкості дерев, оскільки в даних межах можуть знаходитися відповідні показники усіх категорій стану (рис.1).

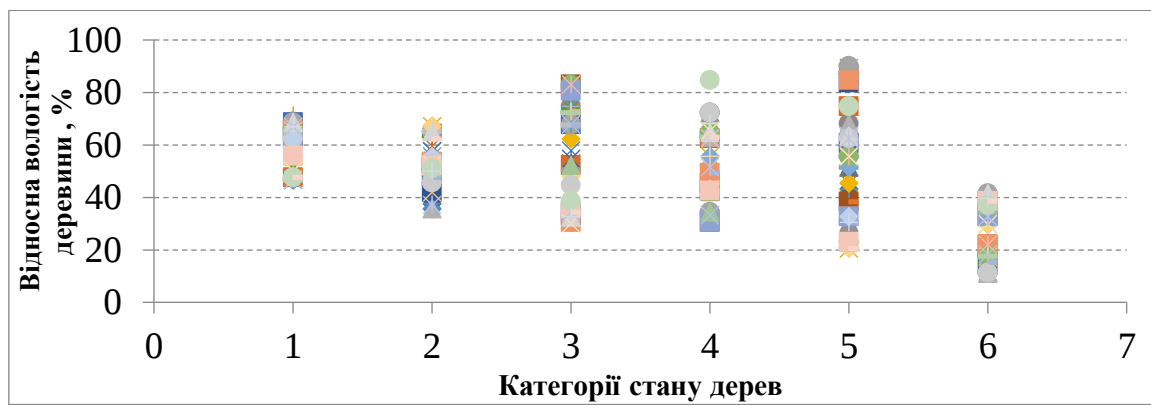

Рис. 1. Варіація вологості деревини дерев сосни різних категорій стану

Для берези повислої підтверджуються аналогічні висновки (рис. 2).

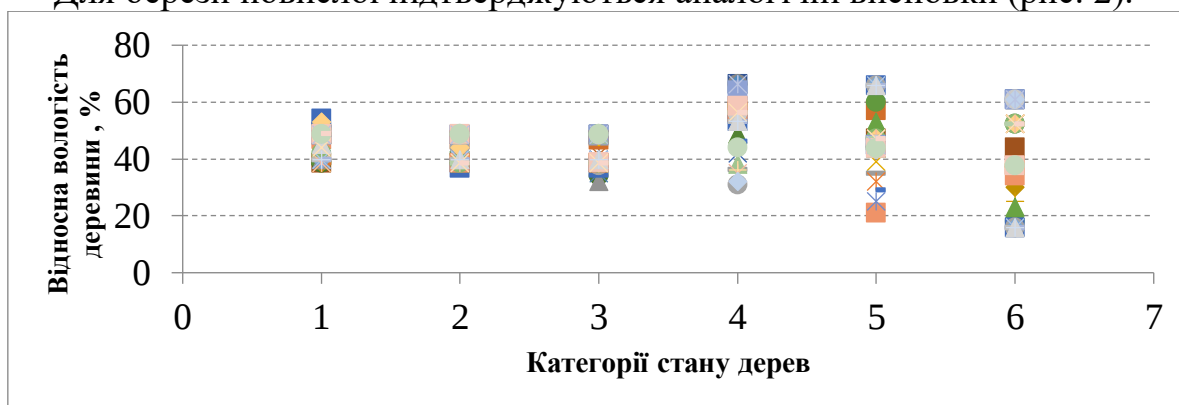

Рис. 1. Варіація вологості деревини дерев берези різних категорій стану

Отже, у зв'язку із сильною варіацією показника відносної вологості деревини та відсутністю достовірної залежності даного показника із категоріями стану дерев, вважаємо даний метод прогнозування неприйнятним.

УДОСКОНАЛЕННЯ ЛІСОВІДТВОРЕННЯ ТА ЛІСОВІДВЕДЕННЯ В УКРАЇНІ

Кучерявий М.Л., здобувач
ОС «Бакалавр» Навчально-наукового інституту
лісового і садово-паркового господарства
Національний університет біоресурсів
і природокористування України

Інтенсивний розвиток промисловості та транспорту і, пов'язаний з цим, процес урбанізації посилив, антропогенний тиск на довкілля, зокрема на ліси. Неприятливі фактори (техногенне забруднення, рекреація, пожежі) спричиняють трансформацію лісових екосистем, деградацію лісових угідь та погіршення їх захисних функцій. Саме тому не викликає сумнівів необхідність забезпечення розширеного відтворення лісів насамперед шляхом лісовідтворення та лісовідведення [1,с.2].

Штучне поновлення лісових насаджень, передусім передбачає необхідність застосування передових методів і сучасних технологій лісовирощування. Будь-які лісокультурні заходи можуть дати відповідний ефект при урахуванні певних лісорослинних умов та біологічних особливостей порід, що вирощуються. Слід відзначити, що вже попередніми поколіннями лісівників розроблені регіональні розрахунково-технологічні схеми лісовирощування, які відповідають визначеним типам лісу, економічним та технічним умовам [2,с.54].

Удосконалення лісовідтворення та лісовідведення також потребує розробки і впровадження ефективних екологічно чистих технологій для інтенсивного вирощування високоякісного посадкового матеріалу лісових деревних культур. Однією з головних умов для одержання якісних сіянців і саджанців є розробка засобів, що сприяють формуванню у них могутньої кореневої системи, яка забезпечить високу приживлюваність і поліпшення мінерального живлення рослин, їх життєстійкість. Провідні з промислового виробництва деревини країни вирішують цю проблему шляхом оптимізації мінерального живлення молодих рослин, використання комплексних добрив, природних та синтетичних регуляторів росту рослин (РРР) з цитокініновою та ауксиновою активністю, застосування найновіших засобів захисту рослин, препаратів азотфіксуючих та фосфатмобілізуючих мікроорганізмів [3,с.231].

Успішність лісовідновних заходів може бути забезпечена тільки при умові, якщо вони ввійдуть органічною складовою частиною у раціональну систему ведення господарства, під якою розуміють сукупність взаємопов'язаних в просторі і часі заходів (рубок головного користування, лісовідновлення, рубок догляду, захист лісу від хвороб і шкідників, охорона від пожеж тощо), що знаходяться на тому технічному рівні, який забезпечує відтворення запланованих лісових ресурсів [4,с.4].

У 2017 році площа суцільних зрубів становила 40 тисяч гектарів. У 2018 році відтворено лісів на площі 43,7 тисяч гектарів (створено нових лісів – 1,9 тис.

га). Обсяги відтворення лісів за останні п'ять років склали 251 тис. гектарів, що на 11% більше за площу суцільних зрубів (227 тис. га) [5]. Дані зміни спричинені, перш за все тим, що Держлісагентство ініціювало перехід від, так би мовити, традиційних (суцільнолісосічних) способів заготівлі деревини, які в нас існували з радянського часу, до європейських. Йдеться про перехід від суцільних до поступових і вибіркового систем заготівлі деревини.

За словами заступника Голови Держлісагентства Володимира Бондаря, застосування вибіркового систем рубок це європейська практика, яку необхідно впроваджувати в Україні. Впровадження у лісогосподарську практику вибіркового та поступового систем рубок із удосконаленими технологіями лісозаготівель сприяє формуванню природних лісів, підвищенню їхньої стійкості та забезпечує постійне функціонування лісів, а також більш ефективне використання лісових ресурсів [6].

На думку Дубаса Р.Г. удосконалення лісовідтворення та лісо відведення в Україні може бути досягнуто тільки при виконанні далі зазначених умов, а саме: збільшення лісистості території, обмеження кількості лісозаготівельних підприємств, які не забезпечені фахівцями з лісозаготівельної справи, істотне покращення охорони лісових насаджень, особливо в лісах, підпорядкованих агропромислового комплексу та різноманітним неспеціалізованим відомствам, ефективне фінансування лісогосподарської галузі, вдосконалення методики визначення обсягів лісокористування з урахуванням конкретної екологічної ситуації та економічної доцільності певної лісосіки чи насадження [2,с.54].

Список використаних джерел:

1. Мусич О.Г., Дульнев П.Г., Лисиченко Г.В., Тищенко Ю.Є., Гамалій Т.М. Нові технології для лісовідновлення та лісорозведення. *Збірник наукових праць Інституту геохімії навколишнього середовища*. 2011. Вип. 19. С. 125-128. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/32264/15-Musich.pdf?sequence=1>
2. Дубас Р.Г. Напрями оптимізації лісовідтворення як передумова екологічно збалансованого лісокористування. *Економіка та держава*. 2012. №1. С.53-54. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/1_2012/14.pdf
3. Клименко Л.П. Техноекологія: Навч. посібник для вищ. навч. закладів. Одеса: Таврія, 2000. 542 с.
4. Соколова О.Г. Особливості проектування та здійснення заходів лісовідновлення та лісорозведення в умовах Карпат *Збірник наукових праць Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля*. 2012. №3. С.74-78. URL: <http://www.pmdp.org.ua/images/Journal/43/12sogluk.pdf>
5. Дані Державного агентства лісових ресурсів України щодо відтворених лісів за 2018 р. URL: <http://catcut.net/9cXA>
6. Впровадження практики поступових та вибіркового систем рубок для заготівлі деревини. URL: <http://catcut.net/0dXA>

ПРІОРИТЕТИ ЛАНДШАФТНОГО ДИЗАЙНУ. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ОЗЕЛЕНЕННЯ МІСТ

Парнак О.Є., здобувач
ОС «Магістр» факультету агротехнологій
Миколаївський національний аграрний університет

На сьогоднішній день відбувається інтенсивний розвиток науки і техніки, що змушує людину невпинно рухатись вперед. Ландшафтний дизайн не може не розвиватись в таких умовах. Постійно створюються нові технології, для поліпшення умов існування та комфорту людини. Вже давно прийшов час, коли для життя в гармонії з собою та світом нам потрібно постійно отримувати візуальне задоволення від умов навколишнього середовища. Ми постійно прагнемо створити затишок вдома і для цього робимо все необхідне, і навіть трохи більше. Ніхто не посперечається зі мною, це дійсно так, всі ці гарні рушники, чашки, тарілки, покривала, постільна білизна, штори та безліч різних дрібниць, що навіть не мають функціоналу(картини, фігурки, магніти на холодильник і т.і) займають вільний простір наших домівок та дарують нам комфорт та задоволення. Тому, на мою думку, ландшафтний дизайн є дуже важливим для нашого комфорту.

Втім звичайна людина може і не приділяти увагу ландшафтному дизайну міста. Ми не замислюємося йдучи по вулиці про необхідність прикрашення міст, але коли ми опиняємося в умовах, де такого просто немає, ми відчуваємо дискомфорт, нам якось не затишно.

Насправді, озелененню міст приділяють недостатню увагу, з огляду на те, що не завжди на такі дрібниці вистачає коштів. У даному виступі я намагатимусь розкрити питання пріоритетів в галузі ландшафтного дизайну, а також пропоную оглянути три пропозиції, які допомогли би змінити стан озеленення міст.

Ландшафтний дизайн та етапи створення проекту

Ландшафтний дизайн – це розробка та впровадження заходів щодо перетворення та оформлення земельної ділянки.

Процес розробки проекту – це складний процес, що потребує інженерних, дендрологічних, агротехнічних знань, творчого підходу та відчуття прекрасного. Включає в себе кілька етапів:

1. Виїзд на об'єкт (ознайомлення та аналіз місцевості, фотофіксація об'єкту, ознайомлення з побажанням замовника, отримання вихідних даних у вигляді топозйомки ділянки та інших технічних документів, також відбирають пробу ґрунту для хімічного аналізу).

2. Затвердження ескізу (дизайнер починає розробку ескізу в декількох варіантах, а вже після обговорення з клієнтом ескізу переходить до наступного етапу).

3. Розробка проекту (до складу проекту входять: генеральний план, дендрологічний план, відомості про рослини, посадковий план, схема зовнішнього освітлення, схема автоматичного поливу, за необхідності схеми

інженерних мереж, таких як водовідводи, дренаж, схема вертикального планування з картограмою переміщення земельних мас, 3D-візуалізація видових точок, орієнтовний бюджет по реалізації проекту).

На сучасному етапі виділяють різні стилі ландшафтного дизайну: регулярний, сільський, пейзажний, природний, японський, китайський, змішаний.

Пріоритети в ландшафтному дизайні

Економія. У цій справі дуже легко витратити зайві кошти. Тому, необхідно слідувати певній сумі та підбирати рослини, елементи декору, що не виходять за рамки бюджету.

Естетика. Тут можна виділити декілька підпунктів:

1. Колір. Привабливість пейзажу залежить від кольору, який навіть здатний змінити відчуття дійсності. Яскраві кольори візуально наближають об'єкт, прохолодні - віддаляють. Нейтральні кольори - сірий, чорний, білий найчастіше використовуються на задньому плані, яскравим кольорам місце в перших рядах.

2. Єдність. Будується вона на сумісності та повторенні елементів і ансамблів, наприклад, рослин або їх груп, прикрас, які слід підбирати в одному стилі. Сумісність і поєднання дозволяє закласти в ландшафт почуття єднання елементів і цілісності гармонії світу в окремо взятому світі - на вашій ділянці.

3. Баланс. В основі кожного балансу лежить рівновага. Баланс в дизайні може бути симетричним і асиметричним.

4. Переходи. Вони застосовуються для уникнення радикальних або різких змін. Перехід являє собою поступову зміну. Зміна висоти, кольору, форми, розміру, структури, матеріалу. «Ефект драбинки» допомагає створити в пейзажі ілюзії - глибини, відстані, розміру, фокуса.

5. Лінії. Лінії структурують ландшафтний дизайн і пов'язані переважно з клумбами, стежками, сходовими майданчиками. Вигнуті лінії роблять дизайн ландшафту плавним і ніжним.

6. Пропорції. Пропорціями називають відношення розмірів елементів дизайну один до одного.

7. Повторення. Повтор повинен здійснювати не тільки в елементах, але і формах, розмірах, кольорах, типах рослин.

Швидкий ріст. Деревні рослини характеризуються повільним ростом. Але дуже часто хочеться отримати швидкий «озеленюючий» ефект, особливо коли мова йдеться про озеленення міста. Тим паче, що маленька рослинка коштує менше, ніж більша. Таким чином, слід звертати увагу на рослини, що мають високий приріст.

Менша ураженість хворобами та відповідність клімату. Інколи рослини вражаються грибними, бактеріальними та вірусними хворобами, що можуть бути викликані різними чинниками(погодні умови, клімат, комахи-переносники хвороб, сприятливе для патогенів розміщення рослин в просторі, наявність великої кількості рослин, що відносяться до однієї родини та(або) хворіють на одні й ті самі хвороби). Невідповідність умов клімату, можуть спричиняти

хвороби та слабкість рослин. Наприклад, берізки погано ростуть в зоні Степу, мається на увазі те, що влітку ґрунт сильно нагрівається (на Сонці може бути до 60°C), а недостатня його зволоженість буквально висушує рослини.

Слідування новинкам.

Підбір рослин, щоб запобігти їх взаємному пригніченню або небажаному розвитку. Наприклад, слива Пісарді, що часто зустрічається в Миколаєві, як прикраса скверів, парків, вулиць ніколи не плодоносить, але чому? Справа в тому, що вона є перехреснозапильною рослиною, для запилення їй необхідно, щоб поряд росла якась інша слива. До речі, плоди її дуже смачні та соковиті. А ось берези не рекомендується висаджувати поряд із чагарниками та іншими деревами, оскільки її потужна коренева система потребує багато води та обділяє рослин, що розміщені недалеко від неї. Подібну дію викликають клен та ялина.

Метою даного виступу є огляд пріоритетів в галузі ландшафтного дизайну та запропонувати вирішення питань озеленення міста, шляхом орієнтування на пріоритети.

Пропозиції щодо озеленення міст

На мою думку, ландшафтний дизайн є дуже важливою галуззю, яка невдовзі буде широко використовуватися та цінитися і звичайними людьми. Втім зараз, в нас все ж не дуже розповсюджене використання послуг ландшафтних дизайнерів для прикрашення ділянок біля хати.

Але дуже важлива їх робота на благо міст, адже, на мою думку проблеми з озелененням та прикрашенням міст в нашій країні є. В моєму місті більше за інші рослини розповсюджені тополі, що ростуть вздовж доріг, які страждають на суховерхість, а також влітку цвітуть рясно, чим викликають алергію у великої кількості людей. Широко поширені у нас і акації, які дуже швидко розростаються та важко виводяться, а крім того і швидко пересихають та руйнуються. До того ж, внаслідок подій, що відбулися недавно – сильні вітри, виявилось, що в місті до того ж багато сухих дерев, що вже скоро будуть падати. У кожному місті України, я впевнена є ряд проблем, пов'язаних із озелененням, які необхідно швидко та якісно вирішувати. Я пропоную розглянути три пропозиції.

Оскільки одним із пріоритетів ландшафтного дизайну є швидкий ріст, я би хотіла оглянути разом із вами цікаве дерево, про яке ви вже могли чути, оскільки воно набуває популярності – павловнія. Павловнія (адамове дерево, дерево принцеса, дерево фенікс) — рід рослин родини павловнієвих, дерево, яке має найбільшу швидкість росту в світі, в оптимальних умовах за роки може досягати 20 метрової висоти та може використовуватися у якості сировини. Відомо щонайменше 6 видів павловнії: P.Elongate, P.Fargesii, P.Fortunei, P.Giabrata, P.Taiwaniana, P.Tormentosa. Павловнію вирощують в Китаї більш ніж 2000 лет, в США з 1800-х років, в Японії с 1970 року, з тих пір експорт даної деревини досяг розміру в мільярд долларів США.

Вид Paulownia Clon in Vitro 112® — це штучно виведена та клонована рослина, яка здатна виживати та розвиватися в екстремальних умовах (від -27 до +45 C). Зареєстроване в 2007 році, в Інституті Видів Рослин (офіційний орган

ЄС). Має міжнародне визнання, європейський паспорт, сертифікат якості та міжнародний дозвіл на торгівлю.

Даний вид деревини відіграє значну роль в деревообробці і одночасно може використовуватися в якості біомаси. У деревообробній і меблевій галузях вона відома під назвою «алюмінієве дерево»: Павловнія на 30% легше інших порід дерев, росте рівно, не схильне до усихання, а так же їй властива висока стійкість до шкідників і захворювань. У той же час Павловнія вважається хорошою сировиною для виробництва біопалива: швидко росте і має високі показники тепловіддачі, може відігравати значну роль у вирішенні енергетичної кризи. Ця деревина самостійно регенерує від кореня, завдяки чому і отримала назву дерево-фенікс, тому популярним напрямом біотехнологій рослин є клональне мікророзмноження павловнії.

Я би хотіла, що на це дерево звернули увагу, не тільки у якості сировини для виробництва меблів, біотоплива тощо, а й у якості гарного декоративного дерева. Оскільки виглядає воно і дійсно чарівно. Поки молоде має дуже велику листову пластину, насиченого зеленого кольору, стебло спочатку темно зелене, потім сіре, колір змінюється по мірі росту рослини. Цвіте в кінці весни – на початку літа. В багатьох країнах використовується для озеленення міських пейзажів.

Щодо питання підбору рослин, цю рослину я розглядала, як ту, що самостійно прикрашала б певну ділянку, парк тощо. За виключенням питання підбору рослин, це дерево вирішує всі пункти виділені в розділі «Пріоритети в ландшафтному дизайні».

Далі прошу звернути увагу на одне просто неймовірно красиве дерево, що належить до родини Бобових! Хоча, вона звісно не так швидко росте, як павловнія, втім те, що можна отримати при її висаджуванні того варте! Гліцинія — рід ліаноподібних дерев'янистих рослин у країнах Східної Азії та східній частині США, що мають гарний цвіт довжиною 10—18 см, переважно бузкового, рожевого або білого кольорів.

Гліцинії в цілому є великими дерев'янистими листопадними ліанами. Найчастіше гліцинією називають вид Вістерія китайська. Багаторічна добре розвинена рослина має висоту до 15—18 м, з пониклими гілками-ліанами, з 7—13 непарноперистими листочками завдовжки до 30 см. Квітне навесні, в кінці березня — утворюються фіолетові запашні квіти, зібрані в навислі кисті.

У садівничій культурі створені форми гліциній з білими, світло- і темно-фіолетовими квітками. В Україні культивують гліцинію на Чорноморському узбережжі Криму та на Закарпатті.

Я вважаю, що гліцинія є чудовою альтернативою для акації, оскільки є дуже гарними, що викликає великий попит серед покупців, крім того такий не звичайний тип цвітіння та колір дозволить висаджувати їх на ділянки вздовж доріг, що буде надавати звичайним вулицям чарівного виду. Звісно, що в той час, поки вони не цвітуть, вони як і всі інші дерева, будуть озеленювати міста, та заповнювати пустоту наших вулиць.

Рослина відповідає всім вимогам розділу про «Пріоритети в ландшафтному дизайні», для міста Миколаєва.

Звісно в озелененні міст не варто забувати про клумби, а би хотіла дещо запропонувати, що поки можна віднести більш до фантастики, ніж до реальності, але цей напрямок є дуже цікавим і широко використовується садівниками на своїх ділянках. Зайшовши в розділ «Актуальні тенденції 2019» на сайті, що присвячений ландшафтному дизайну помітила цікаву новинку – овочеві клумби! Наскільки це є продуктивним – не знаю, оскільки овочеві культури потребують певних умов, а різні овочеві культури тим паче! Втім виглядають вони і дійсно цікаво. У мене виникла така ідея, а що як, створити такі клумби просто в центрі міста, та залучати звичайних громадян доглядати за ними, або виконувати певну роботу пов'язану з овочами, скажімо, полив, або прорідження. Після чого, громадяни могли прийти, та отримати частину врожаю, наприклад, за отриманий талончик. Таким чином, можна біло б залучати людей по догляду за містом, клумбами, а значить могло би зменшити проблему засмічення міста, бо люди будуть самі виконувати ряд робіт, що змусить їх задуматись. Особливо, це актуально в моєму місті. Також, я вважаю, що стандартне озеленення міста вже трохи набридло, а такі дрібниці могли би урізноманітнити вигляд міст.

Овочеві клумби також є чудовим вирішенням всіх пунктів, що зазначені в розділі про «Пріоритети в ландшафтному дизайні». Вони є не звичайними для нас, а отже і дуже цікавими, на мою думку, вони могли би посприяти у формуванні корисних навичок для жителів кожного міста України.

Висновок. Ландшафтний дизайн дуже цікава справа, яка є досить важливою для кожного з нас. Насамперед, кожен із нас помічає естетику міста, що впливає на відчуття нами комфорту та затишку. Мало хто приділяє цьому достатню увагу, що і створює прогалини в озелененні міст. Важливим аспектом є і можлива недостатність фінансування міст, не усвідомленість громадян та влади у цьому плані. Для того, щоб вирішувати питання озеленення міст до уваги необхідно брати пріоритети ландшафтного дизайну, такі як: економія, естетика, швидкий ріст, менша ураженість хворобами, шкідниками та відповідність клімату, слідування новинкам та підбір рослин, що наведені в роботі. Для вирішення комплексу питань стосовно пріоритетів в роботі запропоновані три можливості вирішення проблеми озеленення міст, насамперед, Миколаєва.

Список використаних джерел

1. <https://sad.ukr.bio/ua/articles/5526/>
2. https://www.gazon.ua/man/article/Oshibki_landshaftnogo_dizayna
3. <http://www.biowatt.com.ua/trends/pavlovniya-derevo-neftyanaya-skvazhina/>
4. <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D0%BB%D1%96%D1%86%D0%B8%D0%BD%D1%96%D1%8F>
5. <https://domicad.com.ua/ua/articles/trendy-landshaftnogo-dizayna-2019-eksperimentiruem-s-prostranstvom-i-cvetom>

ПЕРСПЕКТИВИ ГІБРИДИЗАЦІЇ РОДУ *IRIS* L. В УМАНСЬКОМУ НУС

Поліщук О.О., здобувач
ОС «Бакалавр»

факультету лісового і садово-паркового господарства
Уманський національний університет садівництва

Історія видів роду *Iris* L. сягає глибокої давнини. Але не зважаючи на це, активною ціленаправленою селекцією цієї культури займаються менше 200 років. Всю селекційну роботу, що проводиться з групою садових півників можна умовно поділити на 3 періоди.

I період, коли у Франції, Великій Британії та Німеччині почала активуватись селекційна робота з цією культурою, приходить на 50-70-ті рр. XIX ст. Перший період характеризувався тим, що для гібридизаційних робіт використовувалися лише 4 види: *Iris germanica* L., *I. pallida* Lam, *I. variegata* L., та *I. aphylla* L.

Якісно новим в селекції був кінець XIX і початок XX ст., коли до гібридизації було залучено *Iris mesopotamica* Dykes, *I. cypriana* Baker & Sir Michael Foster та *I. kashmiriana* Baker.

Інтенсивна міжвидова гібридизація принесла успіх, виникли сорти з якісно новими ознаками (великі квітки та їх велика кількість на квітконосі, збільшена кольорова гамма і т. ін.), що забезпечило культурі визнання серед квітників – аматорів та професіоналів.

Характерною особливістю III періоду, початком якого можна вважати 20-ті рр. мин. ст., є масовість гібридизаційних робіт за рахунок залучення квітників-аматорів та колосальна сортопродуктивність. [2]

Станом на сьогодні можна умовно виділити 4 період, який характеризується як застій.

На сьогодні у світі зареєстровано близько 80 тис. сортів ірисів [3], які відносяться до різних садових груп. Більша частина виведених сортів ірисів відноситься до групи бородатих. Саме тут селекціонери досягли найбільшого різноманіття.

Перспективним напрямом гібридизації є використання дикорослих видів, що ростуть як на території нашої країни так і ближнього зарубіжжя. Група ірисів арілів (гібридів між ірисами онкоциклами та регелія) є вихідним матеріалом для отримання нових арілбредів (гібридів між арілами та бородатими ірисами). Арілбреди характеризуються більшою гаммою кольорів, формою квітки схожою із видовими ірисами, але в той же час вони є простішими у вирощуванні ніж аріли. До того ж введення в гібридизаційні лінії нових видів сприяє подоланню так званої «інцухт депресії», адже більшість сучасних сортів є результатом близькоспоріднених схрещувань.

Нині велика увага в ботанічних садах та парках України приділяється збереженню рідкісних видів ірисів дикорослої флори. В Україні зростають 15

видів, п'ять із яких рідкісні та занесені до Червоної книги України (2009): *I. furcata* M. Bieb., *I. pineticola* Klokov, *I. pontica* Zapal, *I. pseudocyperus* Schur та *I. sibirica* L. *I. pontica* Zapal відмічено як цінний селекційний матеріал [1].

Селекційну роботу ірисів було розпочато в Уманський національний університет садівництва ще в 1959 році відомими вченими-ботаніками В.Ф. Ніколаєвим і М.І. Бондаренком. У цей період було створено ірисарій, в якому нараховувалось 120 сортів (Карпенко, 2015). Нажаль через низку невідомих причин ця колекція була втрачена.

У 2013 р. з нагоди відзначення у 2014 році 100-річчя відомого українського селекціонера ірисів та гладіолусів Ніни Мірошніченко на базі Уманського НУС було закладено ірисарій, який на даний час нараховує близько 225 сортів. Окрім гібридів, колекцію було поповнено видовими представниками роду *Iris*: *I. aphylla* L., *I. germanica* L., *I. graminea* L., *I. sibirica* L., *I. pontica* (Zapal.) Prodan., *I. pallida* Lam., *I. paradoxa* Stev., *I. pumila* L., *I. halophila* Pall., *I. florentina* L. з метою вивчення їх біолого-екологічних характеристик та можливостей використання їх в гібридизації та озелененні.

З метою отримання покращених гібридів у 2017 р. було розпочато селекційну роботу на колекційній ділянці ірисів Уманського НУС. Навесні було проведено 63 запилення, було отримано первинний селекційний матеріал, який далі було висаджено на дослідних ділянках. Навесні 2018 року було отримано перші результати і відібрано 10 перспективних гібридів, за якими ведеться спостереження.

Отримані в майбутньому сорти посприяють розширенню генофонду роду *Iris* L., становитимуть важливу базу у підготовці фахівців зі спеціальності «Садово-паркове господарство», будуть використані в озелененні, насамперед, території університету та популяризуватимуть культуру серед квітників-аматорів.

Список використаних джерел:

1. Жигалова С. Л. Історія дослідження півників борових (*Iris Pineticola* Klokov) / С. Л. Жигалова // Внесок натуралістів-аматорів у вивчення біологічного різноманіття: Матеріали Міжнародної наукової конференції, присвяченої 200-річчю від дня народження Людвіга Вагнера (14-16 травня 2015 року, Берегово, Україна). – Ужгород, 2015. – С. 280-284
2. «Ирисы» под общей редакцией д.б.н. Родионенко Г.И. - Москва: Колос, 1981 - с.156
3. TheAmericanIrisSociety. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу. – <http://www.irises.org>

ЛІСОВИЙ ФОНД ХАРКІВЩИНИ – СТАН І ПРОБЛЕМИ

Ющик В.С., здобувач

*ОС «Магістр» факультету лісового господарства
Харківський національний аграрний
університет ім. В.В. Докучаєва*

Однією з важливих проблем, яку необхідно розв'язати у найближчій перспективі, є ведення лісового господарства на засадах сталого розвитку. Згідно з міжнародними, погодженими між державами принципами, це передбачає такий рівень лісогосподарювання, при якому будуть отримуватися максимальні екологічний, економічний та соціальний ефекти [3].

Протягом останніх 500 років, унаслідок надмірного і нераціонального лісокористування, у межах України лісистість скоротилася майже у чотири рази. Не є винятком ліси Харківської області. Лісистість території становить 12,0 % (або 12,3 % від площі суші) і не досягає оптимального рівня (15–16 %), за якого ліси найбільш ефективно виявляють позитивний вплив на клімат, ґрунти, водні ресурси, запобігають ерозійним процесам, а також забезпечують суспільні потреби у лісових ресурсах і послугах.

З позитивних змін, які відбулися за останні 50 років у лісовому фонді, слід відмітити зменшення площ не вкритих лісовою рослинністю лісових ділянок, таких як рідколісся, згарища і загиблі насадження. Незначне зменшення площ галявин та пустирів пов'язано з тим, що більшість з них – це біогалявини, які використовуються в рекреаційних цілях, оскільки майже 158 тис. га (48 %) лісів лісового фонду віднесено до рекреаційно-оздоровчих. Однією з найважливіших характеристик лісового фонду є розподіл вкритих лісовою рослинністю лісових ділянок за переважаючими породами.

За даними обліку станом на 01.01.2014 р. найбільшу частку вкритих лісовою рослинністю лісових ділянок займає дуб звичайний – 53,5 % (157460,5 га), на другому місці – сосна звичайна 33,1 % (97611,3 га), усі інші породи мають низький відсоток і не перевищують 5 % [2].

Площі деревостанів головних лісоутворювальних порід для Харківської області (сосна та дуб) до 80-х рр. XX ст. мали тенденцію до зростання, що пояснюється приєднанням колгоспних лісів. Станом на 90-ті та наступні роки їх площа знижувалася. Тенденцію до зниження також мала їх частка від загальної площі вкритих лісовою рослинністю лісових ділянок. Натомість площі другорядних деревних порід постійно зростають, що викликає неабияке занепокоєння [1].

Одним з актуальних показників при оцінюванні лісових ресурсів є вікова структура лісового фонду. Серед змін, які простежуються у віковій структурі насаджень лісових порід у регіоні досліджень, слід відзначити зменшення площі молодняків та накопичення середньовікових деревостанів, що відбувається за рахунок неповного використання лісосічного фонду у зв'язку зі збільшенням площі захисних лісів та заповідних територій.

Результати аналізу середніх таксаційних показників головних лісоутворювальних порід, таких як сосна звичайна, дуб звичайний, вільха чорна, указують на задовільний рівень ведення господарства в регіоні. За досліджуваний період збільшуються показники середнього запасу на гектарі, середнього запасу стиглих та перестійних деревостанів, підвищується продуктивність деревостанів за показниками середнього класу бонітету, змінюється повнота в результаті господарської діяльності підприємств, але до критичного рівня не знижується. Цього не можна сказати про середню зміну запасу на 1 га. Як за цільовими породами, так і за регіоном у цілому цей показник, досягнувши оптимуму в 1990–2000 рр., зараз має тенденцію до зниження. Це свідчить, що насадження регіону досягнули на початку XXI ст. максимуму за приростом і оптимального середнього віку, а в наступні роки почалося зменшення щорічного приросту, хоча запаси ще мають тенденцію до зростання.

Незважаючи на те, що формуванню високопродуктивних деревостанів приділяється велика увага, на значних площах ростуть малоцінні й похідні деревостани, які сформувалися унаслідок діяльності людини або дії природних чинників і процесів. Такі насадження небажані з багатьох причин: вони, як правило, менш продуктивні, менш стійкі до хвороб і шкідників, частіше піддаються процесам усихання [4].

Загальна площа похідних деревостанів, переважаюча порода яких не відповідає типам лісу, становить близько 11 %. Але з 89 % деревостанів, у яких переважаюча порода є головною для відповідних типів лісу, лише в половині випадків склад є оптимальним, решта деревостанів чисті за складом та прості за формою, тому їх також можна вважати похідними типами деревостанів.

У результаті зниження середніх таксаційних показників, старіння деревостанів, наявності значної частки похідних деревостанів знижується відсоток використання потенційної продуктивності лісових ділянок. За підрахунками, ступінь використання потенційної продуктивності є досить низьким та коливається в межах 56–68 %. Нехтування цим питанням спеціалістами лісової галузі та лісовпорядниками може призвести до незворотних процесів. Але не всі питання можна вирішити на місцевому рівні.

Список використаних джерел:

1. Ведмідь М.М. Лісовий фонд Лівобережного Лісостепу України та використання деревостанами потенційної продуктивності земель // Лісівництво і агролісомеліорація. 2005. Вип. 108. С. 3–8.
2. Основні положення організації і розвитку лісового господарства Харківської області. Покотилівка, 2015. 46 с.
3. Ткач В.П. Наукові аспекти вирішення проблеми відтворення лісів і сталого ведення лісового господарства // Лісівництво і агролісомеліорація. 2010. Вип. 117. С. 16–20.

4. Ткач В.П., Букша І.Ф., Ведмідь М.М. Сучасні проблеми розвитку лісового господарства харківської області // Лісівництво і агролісомеліорація. 2013. Вип. 122. С. 3–11.

**ДИСКУСІЙНА ПАНЕЛЬ 4. ПІДВИЩЕННЯ
ЕФЕКТИВНОСТІ РОЗВИТКУ АГРОВИРОБНИЦТВА ТА
КООПЕРАЦІЯ, ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ І ФІНАНСІВ**

АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

ТРУДОВА МІГРАЦІЯ В УКРАЇНІ: ПРИЧИНИ , НАСЛІДКИ ТА ЗАХОДИ УСУНЕННЯ

Бабич Л.О., здобувач
*ОС «Бакалавр» факультету економіки і менеджменту
Сумський національний аграрний університет*

У даній роботі ми розглянемо найпоширенішу тему для українців- це трудова міграція в Україні.Кожну хвилину за кордон виджає майже 65 чоловік. Це є великою проблемою для майбутнього нашої країни,саме сьогодні ми з'ясуємо причини,наслідки та поговоримо про заходи усунення.

Трудова міграція в Україні була завжди,а особливо після отримання незалежності нашої держави.Досліджуючи цю тему,ми дізналися,що на даний момент міграційний відсоток зріс у 5 разів. В таблиці 6.2,яку подали управління статистичних даних, міграційний рух населення:кількість прибулих,вибулих,міграційний приріст показує,що результати є не дуже

ВТІШНИМИ.

6.2. Міграційний рух населення по регіонах у 2017 році¹ *Migratory movement of population by region, 2017*

	Осіб						Загальний коефіцієнт міграційного приросту, скорочення (–), на 10 000 наявного населення
	усі потоки міграції			у т. ч. міждержавна міграція			
	кількість прибулих	кількість вибулих	міграційний приріст, скорочення (–)	кількість прибулих	кількість вибулих	міграційний приріст, скорочення (–)	
Україна	442 287	430 290	11 997	28 360	20 234	8 126	15,2

Населення нашої країни з кожним разом стає все менше. В порівнянні з іншими державами кількість людей зменшується з кожним роком на 1 млн людей (табл. 7.1).

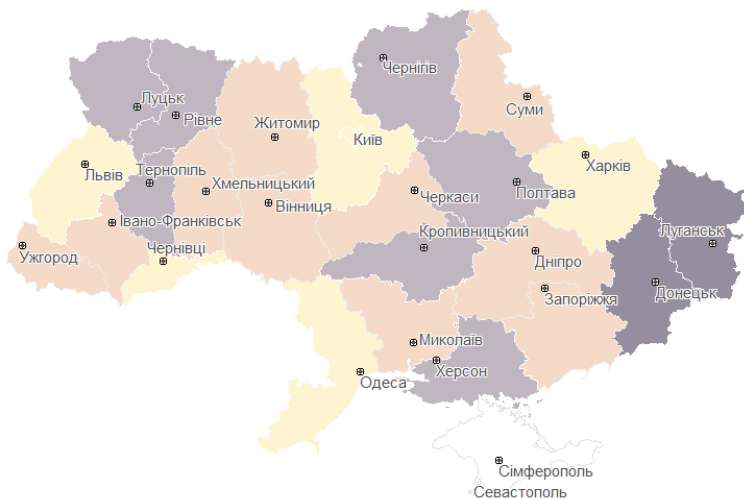
7.1. Чисельність населення *Population*

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Україна¹	46,0	45,8	45,6	45,6	45,4	42,9	42,8	42,6	42,4
EU28²									
Австрія	8,4	8,4	8,4	8,5	8,5	8,6	8,7	8,8	8,8
Бельгія	10,8	11,0	11,1	11,2	11,2	11,2	11,3	11,4	11,4
Болгарія	7,4	7,4	7,3	7,3	7,2	7,2	7,2	7,1	7,0
Велика Британія	62,5	63,0	63,5	63,9	64,4	64,9	65,4	65,8	66,2
Греція	11,1	11,1	11,1	11,0	10,9	10,9	10,8	10,8	10,7
Данія	5,5	5,6	5,6	5,6	5,6	5,7	5,7	5,7	5,8
Естонія	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3	1,3
Ірландія	4,5	4,6	4,6	4,6	4,6	4,6	4,7	4,8	4,8
Іспанія	46,5	46,7	46,8	46,7	46,5	46,5	46,4	46,5	46,7
Італія	59,2	59,4	59,4	59,7	60,8	60,8	60,7	60,6	60,5

Причин цього явища існує чимало. Найперше яке ми виділили саме для себе, це низький внутрішній валовий продукт (ВВП) країни. Цим питанням також займалися О.П.Хасцька та М.В.Вертелецький у своїй статті вони показали, що наша Україна знаходиться майже на нижньому місці за рівнем ВВП.

Безробіття українців також впливає на міграцію населення. На карті України ви зможете побачити, що Луганська та Донецька область представляє такі показники як 13,6-16,7% непрацюючих людей до економічно активного населення. Насамперед це відбувається через те, що держава не контролює галузь в освіті, а саме кількість фахівців того чи іншого напрямку. Наприклад маючи освіту економіста або юриста складніше знайти собі місце роботи, аніж агроному або ветеринару

Рівень безробіття населення (за МОП), 2017 р.
у відсотках до економічно активного населення відповідного віку

■ 6,1 – 8,5 (8) ■ 8,6 – 11,0 (10) ■ 11,1 – 13,5 (5) ■ 13,6 – 16,7 (2)

*Без урахування тимчасово окупованої території АР Крим, м.Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях. Дані можуть бути уточнені.

Низька заробітна плата –це також проблема через,яку люди їдуть робити в інші країни, Працюючи на полях можна заробити у 4 рази більше ніж українським вчителем,що дуже засмучує.Чи не призводить це все до старіння нації? Молоді люди повні сил, здоров'я – майбутнє нашої держави, мають покидати свої рідні домівки та працювати на чужині задля кращого свого життя. Переказ грошей з-за кордону 2018 року дорівнював нашому державному бюджету.Так,це вигідно для країни.Та чи добре це саме для нашої нації? Більшість людей,які працюють за кордоном залишаються там,створюють сім'ї,а в Україну приїзять лише в гості. Для того, щоб такого не було зараз ми поговоримо про заходи усунення цих проблем.

Ми, як студенти аграрного університету, вирішили,що саме український родючий чорнозем врятує нашу ситуацію. З покон віків Україна не була промисловою країною,адже завжди вміли заробити з урожаю землі.Чому аграрні корпорацію процвітають через наш чорнозем ,а ми віддаємо його за безцінь.Нам потрібно повчитися у китайців.Їхня земля майже нічого не варта, але вони дорожать нею та не продають її.Усі земельні ділянки належать державі КНР. Вирішення цієї проблеми є заборона приватизації земель великим підприємствам,а пріоритет малим дрібним господарствам. Існує ніша, якою вигідно зайнятися країні і отримувати немаленькі прибутки. Є місяця біля річок, ставків, боліт, де можна вирощувати рослини, які любляють вологу. (Рис,виноград)Звичайно усунень цієї проблеми існує чимало,але для нас найкоректніша вище вказана.

Список використаних джерел:

1. Клівіденко Л. М. Сучасні проблеми дослідження макроекономічних показників у контексті розвитку економіки / Л. М. Клівіденко, А. О. Русятинська // Гроші, фінанси і кредит. – 2016. – Вип. 10. – С. 804 – 808.

2. Валовой внутренний продукт. Минфин – всё о финансах: новости, курсы валют, банки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.minfin.com.ua/economy/gdp/ – Дата публікації: 19.09.2017. – Дата перегляду : 12.12.2017.

3. S&P оновило прогноз ВВП України на 2017-2018 роки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.rbc.ua/ukr/news/s-p-obnovilo-prognoz-vvp-ukrainy-2017-2018-1510569319.html> /– Дата публікації: 13.11.2017. – Дата перегляду : 15.01.2018.

4. Лозинська С. І. Сутність і роль ВВП для економічного зростання / С. І. Лозинська // Торгівля, комерція, підприємництво. – 2011. – Вип. 12. – С. 49 – 52.

5. Брояка А.А. Макроекономічні показники як індикатори соціально-економічного розвитку країни. /А.А. Брояка // Збірник тез доповідей Міжн.наук.-

практ.конф. «Сучасний стан та перспективи розвитку економіки, обліку, фінансів та управління в Україні та світі». – 2017. – Полтава: ЦФЕНД. – С. 34-36. 6. Основи світової економіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gx3000.ru/osnovi-svitovoiekonomiki/najvazhlivishi-ekonomichni-pokazniki-rozvitku.html>. – Заголовок з екрану. (Актуально на 15.01.2017 р.).

7. Рейтинг країн за ВВП на душу населення у 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://investorschool.ru/rejting-stran-po-vvp-na-dushu-naseleniya-2017> – Дата публікації: 15.01.2018 – Дата перегляду : 15.01.2018.

8. Уровень жизни [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://vybor.ua/topics/uroven_jizni.html?yclid=953633250901475&gclid=EAIaIQobChMIwp2qyrzX2AIVlx0YCh1BJADLEAMYASAAEgLgs_D_BwE Дата перегляду : 15.01.2018.

9. Всемирный банк прогнозирует рост ВВП Украины в 2018–2020 годах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gordonua.com/news/money/vsemirnyy-bank-prognoziruuet-rost-vvp-ukrainy-v-2018-2020-godu226349.html> Дата публікації: 14.01.2018 – Дата перегляду : 15.01.2018.

СУЧАСНИЙ СТАН ТА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Бережна І.С., здобувач

*ОС «Бакалавр» факультету технологій продукції тваринництва
та менеджменту*

Харківська державна зооветеринарна академія

Аграрний сектор України з його базовою складовою, сільським господарством, є системоутворюючим в національній економіці, формує засади збереження суверенності держави – продовольчу та у визначених межах економічну, екологічну та енергетичну безпеку, забезпечує розвиток технологічно пов'язаних галузей національної економіки та формує соціально-економічні основи розвитку сільських територій [1].

В останні 10 років агропромислова галузь стала основою української економіки. Сьогодні продукція сільського господарства – це понад 40% від загального експорту. Стрімке зростання кількості населення у світі, а отже – попиту на харчові продукти та відповідну сировину – це можливість для України зберегти та примножити здобутки в аграрному секторі. Окрім стабільного забезпечення населення країни якісним, безпечним, доступним продовольством, аграрний сектор України безперечно спроможний на вагомий внесок у вирішення світової проблеми голоду [2].

Подальше входження до світового економічного простору, посилення процесів глобалізації, лібералізації торгівлі вимагають адаптації до нових та постійно змінних умов, а відповідно – подальшого удосконалення аграрної політики.

Український аграрний сектор з потенціалом виробництва, що значно перевищує потреби внутрішнього ринку, є ланкою, що з одного боку може стати локомотивом розвитку національної економіки та її ефективної інтеграції в світовий економічний простір, а з іншого – зростання доходів, задіяного в аграрній економіці сільського населення, що складає понад третину всього населення країни, дати мультиплікативний ефект у розвитку інших галузей національної економіки [1].

Стратегія розвитку аграрного сектору економіки України повинна бути спрямована на формування ефективного соціально спрямованого сектору економіки держави, здатного задовольнити потреби внутрішнього ринку та забезпечити провідні позиції на світовому ринку сільськогосподарської продукції та продовольства на основі закріплення його багатокладності, що на даному етапі розвитку вимагає пріоритету формування різних категорій господарств (селоутворюючих господарств), власники яких проживають у сільській місцевості, поєднують право на землю із працею на ній, а також – власні економічні інтереси із соціальною відповідальністю перед громадою.

Мета стратегії – створення організаційно-економічних умов для ефективного розвитку аграрного сектору на основі єдності економічних,

соціальних та екологічних інтересів суспільства для стабільного забезпечення населення країни якісним, безпечним, доступним продовольством та промисловості сільськогосподарською сировиною [1].

Стратегічними цілями розвитку аграрного сектору є: гарантування продовольчої безпеки держави; забезпечення довгострокової стійкості розвитку аграрного сектору на основі його багатоукладності; сприяння розвитку сільських поселень та формування середнього класу на селі через забезпечення зайнятості сільського населення та підвищення їх доходів; підвищення інвестиційної привабливості галузей аграрного сектору та фінансової безпеки сільськогосподарських підприємств; підвищення конкурентоспроможності продукції, ефективності галузей, стабільність ринків; розширення участі України у забезпеченні світового ринку продукцією сільського господарства та продовольства; раціональне використання сільськогосподарських земель та зменшення техногенного навантаження аграрного сектору на довкілля [1].

Список використаних джерел:

1. Стратегія розвитку аграрного сектору України / Міністерство аграрної політики та продовольства України // Електронний ресурс: <http://minagro.gov.ua/node2>.
2. Семенуха Р. Агровиробники України: чому українці знищують курку яка несе золоті яйця // Електронний ресурс: 24tv.ua

ПЕРЕВАГИ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ У АГРАРНІЙ СФЕРІ

Василенко О.С., здобувач

*ОС «Бакалавр» механіко-технологічного факультету
Національний університет біоресурсів
і природокористування України*

Діджиталізація – це невідворотний процес інформатизації, оцифровування та впровадження нових технологічних рішень у будь - якому напрямку людської діяльності, в тому числі й в аграрному секторі. Використання дронів, штучного інтелекту, технологій картування ґрунтів — далеко не повний список тих технологій, які вже сьогодні впроваджені та дають результати та робить беззаперечним той факт, що четверта промислова революція, яка зараз фактично у всіх на вустах не обмине й такої, на перший погляд, далекої від ІТ галузі, як сільське господарство. Тож, що являє собою діджиталізація в Україні та які її переваги?

Розглядаючи інновації в агросфері нашої держави, важко не відмітити, що чіткий контакт між аграріями та «айтішниками» досі не налагоджений. Програмісти зазвичай не уявляють, які програми потрібні сільському господарству, а аграрії не можуть визначити чітких вимог для цифровізації (тобто застосування до цифрових або діджитальних технологій) своїх потреб. Проте не залишається непоміченим і той факт, що технології «точного

землеробства» з кожним роком все сильніше вкорінюються в українське землеробство та стають невід'ємною його частиною. Подібна контрастність можлива по тій причині, що новітні технології для нашого споживача є незвичними та часто незрозумілими, тому практика їх використання характерна більше для великих агрохолдингів, аніж для малого фермерства. Не дивлячись на це перспективи у «абсолютній діджиталізації» українського агросектору є, і ось які її переваги:

- збільшенні ефективності господарювання ;
- оптимізації собівартості продукції;
- збільшення рівня прозорості ведення бізнесу, що означає зниження рівня корумпованості;
- зменшення рівня екологічного забруднення;
- мотивація розвитку підприємців, та підприємств, що займаються продажем та створенням новітніх технологій;

Отже треба розуміти: ера інновацій в агросфері — не тільки на порозі, вона вже розпочалася. Для того аби вижити в нових умовах на глобальному ринку, треба рішуче змінювати свої підходи до землеробства, як на рівні держави, так і на рівні бізнесу, пам'ятаючи, що історія зволікань не пробачає.

Список використаних джерел:

1. <http://agroportal.ua/ua/views/blogs/didzhitalizatsiya-ukrainskogo-agrobiznesa-bez-rozovykh-ochkov/>
2. <http://agro-business.com.ua/agrobusiness/item/9974-svitovi-trendy-ta-ukrainski-realii-it-didzhitalizatsiia-ta-tochni-tehnolohii.html>
3. <http://agro-business.com.ua/agro/podiia/item/10937-navishcho-nam-didzhitalizatsiia.html>

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РОЗВИТКУ АГРОВИРОБНИЦТВА

Вдов'як М.М., здобувач

*ОКР «Молодий спеціаліст» економіко-правового
відділення*

Вишнянський коледж ЛНАУ

Міжнародна міграція робочої сили на сучасному етапі охоплює весь світ і виступає однією з об'єктивних підстав становлення цілісної світогосподарської системи. Водночас проблема вільної міграції є найнебезпечнішою для урядів як в політичному, так і в соціальному аспекті і вимагає проведення міграційної політики.

У зв'язку з інтеграційними процесами в економіці, що мають місце в нас час серед більшості країн світу, не рідкісними є трудова міграція і породжені нею трудові відносини, пов'язані більш як з одним правопорядком. Через надзвичайно масштабні транскордонні переміщення товарів та послуг,

інтернаціоналізацією виробництва , науково-технічний прогрес , залучення іноземного капіталу , створення транснаціональних корпорацій, спільних підприємств тощо, міждержавна міграція характеризується залученням до неї значного числа осіб. На збільшення обсягів міграції впливають у тому числі й політичні чинники: розпад одних держав і створення інших , зміни в характері політичного устрою , міжнародні та міжетнічні конфлікти , війни і т .ін. Результатом цього на сьогодні є існування в будь-якій країні певного прошарку осіб, які на законних чи незаконних підставах постійно, тимчасово, з метою працевлаштування перебувають на її території і знаходяться там у трудових відносинах.

Україна – одна з найбільших країн – донорів робочої сили в Європі, де зовнішня трудова міграція стала об'єктивною реальністю сьогодення. Потоки заробітчанства сформувалися в умовах низької заробітної плати в зареєстрованому секторі економіки, підвищеного рівня безробіття та вимушеної неповної зайнятості, поширення бідності та значного розриву в рівнях оплати праці в Україні і зарубіжних країнах (особливо в перерахунку на іноземну валюту за офіційним курсом).

Трудова міграція являє собою форму розвитку ринку праці, формується економічними інтересами людей, дає змогу знайти нові можливості для реалізації творчого потенціалу кожної людини. До причин, що визвали масову міждержавну трудову міграцію громадян України, належать: • наявність економічної нестабільності в країні та невизначеність шляхів стабілізації економічних та соціальних процесів; • зростання безробіття; • відсутність перспектив ефективного використання надбаних професійних знань та навичок, практичного досвіду; • різниця в оплаті праці та умовах життя в Україні та країнах Європи та Америки; • відсутність правового захисту інтелектуальної власності, гуманітарні мотиви тощо .

Трудова міграція є віддзеркаленням тих змін, які відбуваються у структурі регіональної економіки, а відповідно, і на ринку праці. Асиметрія між попитом і пропозицією праці створює потенційний ресурс для трудової міграції, до сфери якої належать різні верстви населення з різним професійно-кваліфікаційним рівнем. Характерним для них є висока частка висококваліфікованих працівників у країнах ЄС (30%), що свідчить про наявність більших можливостей для реалізації власного потенціалу в європейських країнах. Основною передумовою для зменшення міграційних процесів в Україні є стабілізація соціально-економічних процесів та підвищення рівня працевлаштування.

Основним чинником зворотної міграції в країну та призупинення міграційних утрат є: створення сприятливих умов ведення бізнесу, державної підтримки у розв'язанні житлової проблеми, особливо для молоді, у створенні нових робочих місць та зростанні життєвого рівня населення, забезпечення кращих економічних умов та гідних соціальних стандартів

Для того, щоб зменшити внутрішню міграцію, мають бути впроваджені дієві механізми її регулювання на державному рівні у вигляді законів , програм підтримки села , забезпечення інвестицій в сільську місцевість . Заходи держави

повинні здійснюватися у формі прийняття законодавчих актів, рекомендацій, створення високооплачуваних робочих місць в регіонах і на місцях з метою максимального залучення висококваліфікованих кадрів в Україні.

Законодавство України в галузі міграції в нас ще погано розроблене і ця галузь є недостатньо врегульована. Відповідно звідси виникає необхідність активного законотворчого процесу. Міграційні процеси в Україні регулюються рядом документів : Конституція України , договорами між Україною і іншими державами щодо питань міграції, указами Президента України , різного роду постановами Кабінету Міністрів. Необхідність створити довготривалі перспективні програми розвитку аграрних регіонів і на їх основі розробити рекомендації і запровадити заходи по регулюванню міграційними процесами.

Під час виконання програмних заходів необхідно контролювати етапи реалізації цих програм і виконання поставлених задач. В ході цього відбувається модифікація і пристосування програм до існуючих умов. Після того, як виконані заходи , проводять аналіз результатів міграційної ситуації в області і окреслюють подальші кроки роботи.

Список використаних джерел:

1. Бачинська М.В. Фактори міграційного притягування в контексті соціокультурологічного розвитку регіону / М.В. Бачинська [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2015/3/03.pdf>.
2. Внутрішня міграція та тимчасові переміщення в Україні в умовах політичних та соціально-економічних загроз [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/les/vnutrishnya_migratsia-45aa1.pdf.
3. Кравчук П.С. Сучасний стан трудової міграції та перспективи регламентування трудових відносин / П.С. Кравчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.36/part_1/25.pdf.
4. Надрага В.І. Проблеми вимушеної внутрішньої міграції населення в контексті концепції «суспільства ризику» / В.І. Надрага [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukr-socium.org.ua/Arhiv/Stati/US1-2015/134-141.pdf>.
5. Населення України. Трудова еміграція в Україні. – К. : Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, 2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.idss.org.ua/monografii/poznyak_2010.pdf.
6. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20 жовтня 2014 р. № 1706-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1706-18>.

ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Вилуск А.О., здобувач
ОС «Бакалавр» навчально-наукового
інституту бізнесу та менеджменту
Харківський національний технічний
університет ім. Петра Василенка

Головним національним інтересом є сталий розвиток економіки та добробут громадян України. Забезпечення національних інтересів та економічної безпеки - найважливіші функції держави, реалізація яких покликана посилювати позиції в міжнародному співтоваристві. Національна безпека України як стан захищеності життєво важливих інтересів особистості, суспільства і держави від внутрішніх і зовнішніх загроз - необхідна умова збереження і примноження духовних і матеріальних цінностей.

Серед гострих проблем у сфері забезпечення національної безпеки в цілому, і економічної зокрема, можна виділити:

- істотне посилення фінансової безпеки і максимальне поліпшення інвестиційного клімату;
- досягнення реального економічного зростання і створення ефективної системи соціального захисту населення;
- посилення трудоресурсної безпеки;
- підвищення рівня продовольчої безпеки держави;
- створення надійних гарантій техногенної, екологічної та технологічної безпеки, розвитку науково-технічного потенціалу;
- посилення енергетичної безпеки;
- забезпечення інформаційної безпеки держави;
- поглиблення інтеграційних взаємин;
- підвищення рівня конкурентоспроможності держави з урахуванням національних інтересів за всіма складовими зовнішньоекономічної політики.

Основне завдання держави в контексті забезпечення економічної безпеки - створення такої економічної, політичної і правової середовища та інституційної інфраструктури, які б стимулювали найбільш життєздатні підприємства, інвестиційні процеси, виробництво перспективних конкурентоспроможних товарів. Цей процес повинен супроводжуватися реалізацією низки заходів, серед яких найбільш актуальними є:

- діагностика галузевої конкурентоспроможності, створення умов для входження в світову господарську систему;
- вибір пріоритетних сфер, галузей, комплексів, які в змозі забезпечити вихід на світові ринки;
- розробка програм і механізмів їх реалізації відповідно до обраних пріоритетами;
- забезпечення активної участі в реалізації програм держави та інших суб'єктів господарської діяльності.

Зміцнення фінансової безпеки України в нинішніх умовах господарювання має ґрунтуватися, перш за все, на обліку визначальної ролі фінансів в забезпеченні функціонування економіки. Навіть окремі спроби йти всупереч цим принциповим положенням приводили, і будуть приводити до деструктивних наслідків, руйнувати прагнення забезпечити захищеність економіки від внутрішніх і зовнішніх загроз. Практика господарювання останніх років свідчить про те, що в результаті розриву між реальним і монетарним секторами економіки відбувається все більш інтенсивний відтік коштів з виробничої сфери в фінансово-кредитну.

В організаційному аспекті все більш важливою запорукою дотримання економічної безпеки України стає узгодженість взаємодії державного, комунального та приватного сегментів фінансової сфери національної економіки і забезпечення керованості кожного з них. Іншою істотною передумовою фінансової безпеки є узгодженість взаємодії бюджетних, зокрема фіскальних та інвестиційних компонентів фінансової сфери, з такими складовими монетарного сектора економіки, як грошово-валютний кредитний і фондовий ринок, страхова діяльність тощо

Тому досягнення позитивного впливу фінансового сектора на реальну економіку має передбачати пріоритетне спрямування фінансових потоків у розвиток тих галузей, які, по-перше, забезпечують економічне зростання за рахунок переважного використання відтворюваних ресурсів і наукомістких процесів, а по-друге, здатні реалізувати сукупність притаманних економіці України об'єктивних конкурентних переваг.

Особливе місце в системі забезпечення фінансової безпеки має загострення проблеми грошового обігу в цілому і позабанківського зокрема. Неадекватність протидії тінізації грошово-кредитної сфери та позабанківського грошового обігу є одним з факторів платіжної кризи, гальмування можливостей перекладу національної економіки на шлях стабілізації та забезпечення економічного зростання.

Отже, сьогодні як ніколи загострюється надзвичайно важливе питання забезпечення економічної безпеки України, який є одним з найважливіших національних пріоритетів і вимагає підвищеної уваги представників владних структур, громадських і політичних рухів, учених, широких кіл громадськості. Забезпечення економічної безпеки є гарантом державної незалежності України, умовою її сталого розвитку та зростання добробуту громадян.

Список використаних джерел:

1. Бланк І.А. Управління фінансовою безпекою підприємства. – К.: Ельга, Ніка-Центр, 2009. – 784 с
2. Економічна безпека підприємств, організацій та установ : навч. посіб. / В. Л. Ортинський, І. С. Керницький та ін. – К. : Правова єдність, 2009. – 544 с
3. Мельник В.І., Шумська Г.М. Перспективні напрямки підвищення рівня економічної безпеки підприємства в сучасних умовах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.confcontact.com/2008dec/3_melnik.php.

4. Паліга Н. Б. Шляхи запобігання зовнішнім та внутрішнім загрозам економічній безпеці промислового підприємства / Н. Б. Паліга, Ю. В. Світлична // Економіка промисловості. – 2011. – № 1. – С.197-202.

5. Чаленко Н. В., Химич А. В. Шляхи запобігання внутрішнім загрозам фінансово-економічній безпеці підприємства// Міжнародний науковий журнал. – 2015.– №9. – С.171-174.

6. Варналій З.С. Економічна безпека : навч. посіб. / за ред. З.С. Варналія. — К.: Знання, 2009. – 647 с

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ

Голубенко В.І.,[†]здобувач

*ОС «Бакалавр» факультету економіки і підприємництва
Уманський національний університет садівництва*

Формування сучасного дієвого механізму фінансового забезпечення необхідними ресурсами сільськогосподарських товаровиробників є складним питанням з урахуванням специфічних особливостей галузі: сезонність, нерівномірність виробничого процесу, відсутність ліквідної застави тощо. Кардинальні зміни в економічній та фінансовій сферах, що відбуваються в Україні, викликають необхідність пошуку нових, альтернативних теоретичних і методичних підходів щодо вибору джерел формування фінансових ресурсів. Правове поле у сфері аграрної політики формує нормативно-правова база, яка є нестабільною, та в більшості випадків недієвою або неефективною через брак фінансового забезпечення.

У сучасних трактуваннях поняття «фінансові ресурси» простежується можливість визначення специфічних ознак, які дозволяють виокремити їх із загального обсягу активів. Під фінансовими ресурсами розуміють надходження, які акумулюються суб'єктом господарювання за рахунок власного і позикового капіталу до грошових фондів з метою забезпечення розширеного відтворення шляхом трансформації їх в інші види ресурсів [1]. За іншим визначенням, фінансові ресурси – це власні або позичені кошти, які є на підприємстві, тобто всі активи підприємства – необоротні й оборотні [2].

Варто відмітити, що ряд науковців розглядають джерела формування фінансових ресурсів як специфічну форму товарно-грошових відносин, яка знайшла своє відображення в складі сукупності доходів, накопичень, які є у власності і розпорядженні товаровиробників. Грошова форма фінансових ресурсів вимагає постійного забезпечення збалансованості та взаємозв'язку фінансових, матеріальних, трудових та інших ресурсів, дотримання пропорцій їх формування та використання.

[†]Науковий керівник – Власюк С.А., к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування Уманського національного університету садівництва

Аналіз та узагальнення наукових та практичних джерел щодо формування фінансових ресурсів сільськогосподарських товаровиробників дав можливість визначити, що структура джерел фінансового забезпечення діяльності товаровиробників включає як власні кошти, так і довгострокові та поточні зобов'язання та забезпечення.

Саме формування фінансових ресурсів сільськогосподарських товаровиробників пов'язано з основними етапами їх функціонування.

По-перше, це процес початкового формування фінансових ресурсів (створення власних фінансових ресурсів). Сформовані на цьому етапі фінансові ресурси визначають потребу в так званому стартовому капіталі, рівні його ліквідності, швидкості обороту тощо.

По-друге, етап поповнення власних оборотних засобів для підтримки безперервного процесу кругообігу. Цей етап формування фінансових ресурсів можна розглядати як постійний процес функціонування підприємства.

По-третє, це розміщення операційної діяльності та здійснення форм її диверсифікації шляхом формування нових структурних одиниць тощо, за умови високої і зростаючої ринкової вартості підприємства.

По-четверте, формування фінансових ресурсів для здійснення інвестиційної діяльності підприємством [3].

У процесі формування фінансових ресурсів сільськогосподарських товаровиробників особливе місце належить визначенню оптимальної структури їхніх джерел. Відповідно до теорії фінансів – підвищення питомої ваги власних коштів позитивно впливає на фінансову діяльність підприємств, а висока питома вага залучених коштів ускладнює фінансову діяльність підприємства та потребує додаткових витрат на сплату відсотків за банківські кредити, дивідендів за акціями, відсотків за облігаціями, зменшує ліквідність балансу підприємства, підвищує фінансовий ризик [4].

Таким чином, наразі, постають необхідні наукові дослідження напрямів вирішення проблем щодо забезпечення фінансовими ресурсами сільськогосподарських товаровиробників. Подальші наукові пошуки мають бути спрямовані на створення механізму раціонального формування власних ресурсів та розширення можливостей щодо залучення капіталу.

Список використаних джерел:

1. Матвеева Н. В., Первухін П. К. Напрями підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємств / Наука й економіка. 2016. Вип. 2. С. 17–21
2. Григораш Т. Ф., Губенко Я.Я., Панич К.В. Формування джерел фінансових ресурсів підприємства та управління ними / Молодий вчений. 2014. № 11(14). С. 54–56.
3. Гудзь О.Є. Джерела формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств / Облік і фінанси АПК. 2007. № 3/5. С.100–105.

4. Фінанси підприємств: [підручник] / [А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк та ін.]; під ред. А. М. Поддєрьогіна. [7-ме вид.]. К. : КНЕУ, 2008. 552 с.

ПРОФЕСІЯ-КАСИР

Горбач П.Є., здобувач
ОС «Магістр» навчально-наукового інституту
бізнесу та менеджменту
Харківський національний технічний університет
сільського господарства ім. П. Василенка

Професія касира – одна із найпоширеніших. Касири потрібні усюди; у банках, театрах, цирках ресторанах, у кожній організації.

Професія касира дуже складна. Вона має ряд плюсів та мінусів. Позитивною стороною професії є: попит на ринку праці, можливість кар'єрного зростання, касир працює у будь-який сезон виключно в приміщенні. Негативною стороною роботи касира є те що: касира потрібно весь день працювати сидячи, внаслідок чого з'являються захворювання спини та шиї, касир багато часу працює за комп'ютером, а призводить до погіршення зору, касир несе велику відповідальність за збереження всіх прийнятих ним грошових коштів і цінностей.

Існують такі різновиди професії:

Касир - операціоніст - працівник банку. Займається роботою з клієнтами, які вирішили відкрити банківський рахунок, взяти кредит або зняти грошову суму. Касир-операціоніст веде клієнтську базу і коригує її.

Контролер - касир в торговельній сфері працює з касовим апаратом і з його допомогою виконує розрахунок покупців за товар, набуває квитки і оформляє абонементи

Валютний касир - співробітник пункту обміну валют виконує операції з купівлі - продажу та виявлення фальшивих банкнот.

Касир-бухгалтер - затребувана посада, керівники багатьох організацій цінують таких фахівців, оскільки на них покладаються касові операції та можна довірити роботу з банківськими картами. Співробітник володіє навичками обліку і видачі грошових коштів, а також зберігає документи і цінні папери, веде касову книгу відповідно до встановлених правил. На деяких підприємствах обов'язки касира можуть бути покладені на бухгалтера або іншого фахівця, пов'язаного з фінансами. У багатьох випадках обов'язки касира не обмежуються веденням касових готівкових операцій. Їм нерідко доручають передавати до банку або отримувати розрахунково-платіжні документи. Тому досвідчені касири добре знайомі з правилами ведення не тільки касових, а й банківських операцій, у тому числі з правилами оформлення безготівкових розрахунків. Тому, можна з впевненістю сказати, що касир є невід'ємною ланкою ведення бухгалтерського обліку на підприємстві.

Отже, успішний касир, хто він? Успішний касир-висококваліфікований фахівець володіє професійними навичками та вміннями: володіє комп'ютером, вміє користуватися бухгалтерськими програмами, вільно користується касовим апаратом, майстерно володіє калькулятором.

Однак, для того щоб бути успішним професіоналом одних лише технічних навичок замало, потрібно мати особисті якості необхідні для професії касира, їх дуже багато, але найголовнішими є: чесність, поважність, ввічливість, вміння швидко приймати важливі рішення, вміння спілкуватися з клієнтами. Саме поєднання особистих якостей з професійними навичками дозволяє працівнику побувати гарну кар'єру, займати керівні посади, мати великий попит на ринку праці.

Список використаних джерел:

1. Касир // Юридична енциклопедія : [в 6-ти т.] / ред. кол. Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.] — К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2001. — Т. 3 : К — М. — 792 с. — ISBN 966-7492-03-6.
2. «Касир» в академічному тлумачному словнику української мови
3. Закон України "Про підприємництво" від 26.02.91 № 785/ХІІ-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 14.
4. Закон України "Про підприємства в Україні" від 27.03.91 № 887/ ХІІ-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 24.

АНАЛІЗ СТАНУ ЗОВНІШНЬОЇ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ

Єрошенко Г.С., здобувач

*ОС «Бакалавр» економічного факультету
Луганський національний аграрний університет*

Згідно з законодавством України, зовнішня трудова міграція визначена як переміщення громадян України, пов'язане з перетинанням державного кордону, з метою здійснення оплачуваної діяльності в державі перебування[1].

Проаналізуємо сучасний стан зовнішньої міграції в Україні на підставі досліджень Центру економічної стратегії, вони свідчать, що близько 16% українців працездатного віку працюють за кордоном – це 4 мільйони громадян, одночасно в інших країнах перебуває приблизно 2,7 мільйона українців. Кількість українців, які їздили за кордон у 2015-2017 роках становить 34% — «маятникові мігранти», які виїзять на заробітки і повертаються; близько 20% — довгострокові мігранти, 20% — короткострокові мігранти. Виїхали з України всією родиною близько 100 тисяч. Приблизно 563 тисячі (14%) поїхали за кордон, але потім повернулися. Цифри ґрунтуються на дослідженні за 2012 і 2017 роки, Міжнародної організації з міграції, Євростату, дослідженні Центру економічної стратегії[2].

Вітчизняні вчені, експерти визначають причини росту трудової міграції в Україні для певних категорій: для робочих професій (низька заробітна плата і

побоювання щодо безпеки в Україні, комфортність умов праці, висока заробітна плата та безпека закордоном); вчені, винахідники, дослідники (не можуть реалізувати себе в Україні, за кордоном високий рівень технічного обладнання та обширна база знань та можливостей для реалізації, девальвація гривні і корупція).

Наступним фактором міграції трудових ресурсів є ситуація на ринку праці, зокрема рівень безробіття та кількість наявних робочих місць. Поглиблення економічної кризи в 2014–2015 роках призвело до значного погіршення ситуації на ринку праці, а падіння курсу національної валюти позначилось критичним зменшенням розмірів заробітної плати[4].

Міграція робочої сили для України на даний час має переважно негативні наслідки. Мігрують, як правило, висококваліфіковані спеціалісти, але лише не великий відсоток їх має гарантовано роботу і відповідні соціальні та трудові гарантії. Вийжджають за кордон у пошуках роботи також молоді люди без певного рівня кваліфікації, які згодні на будь-яку роботу і низьку платню без усяких гарантій. Це негативно впливає на тенденції розвитку економіки України[5].

Також, трудова міграція виступає чинником, що підвищує ризик еміграції. Тобто, нинішні тимчасові поїздки на заробітки у майбутньому можуть перетворитися у незворотні втрати населення. Ця перспектива стає реальнішою зі збільшенням терміну заробітчанських поїздок, кращою адаптацією мігрантів за кордоном, покращенням внаслідок цього їхніх заробітків та умов проживання. Негативні сторони має трудова міграція і для економіки України. Через зростання грошової маси в певної частини населення відбувається штучне збільшення попиту. До того ж в країні спостерігається розшарування населення за економічними показниками, адже доходи тих, хто отримує грошові перекази з закордону значно більші, ніж у тих, хто працює в Україні, і це становище спонукає українців, які не були трудовими мігрантами, до виїзду за кордон, задля покращення свого матеріального становища. Кошти, які надсилають заробітчани, зазвичай не працюють на примноження капіталу в Україні, на розвиток інфраструктури й формування економіки та виробництва. Більшою мірою вони йдуть на споживання. Крім того гроші, які передають заробітчани уникають оподаткування, немає відрахувань у соціальні чи пенсійні фонди, тому вони загалом не сприяють економічному зростанню держави[6].

Україні потрібно розробити ефективну політику у сфері міграції, щоб мати можливість зробити наслідки більш керованими. Розробка політики повинна базуватись на достовірних статистичних даних. Отже, першочерговим завданням держави має бути удосконалення бази знань про міграційні потоки, що вимагає міжвідомчої та міжрегіональної координації зусиль[2].

Для збереження трудового капіталу в країні необхідно підвищити заробітну плату, комфортність умов праці, надати можливості для особистісного та професійного розвитку. Розробити плани підвищення зарплат до середньоєвропейських, покращення рівня життя та проживання в країні, покращити науково-технічну базу, запровадити соціальні та житлові програми.

Підвищуючи економічний і соціальний рівень країни можна поступово вивести з обігу термін «рівень життя» та замінити його терміном «рівень щастя».

Маючи комфортні умови праці у власній країні не буде необхідності мігрувати закордон, при зупиненні відтоку трудових ресурсів зменшиться рівень безробіття, та підвищиться престиж вітчизняних трудових ресурсів.

Список використаних джерел:

- 1) Закон України від 05.11.2015 № 761-VIII - Про зовнішню трудову міграцію <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/761-viii>
- 2) Центр економічної стратегії - <https://ces.org.ua/migration/>
- 3) Аналітичний центр CEDOS -<https://cedos.org.ua/uk/articles/ukraintsi-za-kordonom-ta-ukrainska-vlada-iak-razom-pratsiuvaty-dlia-ukrainy>
- 4) Журнал «Економіка і суспільство» — Зовнішні міграційні процеси трудових ресурсів: фактори, стан та наслідки для України. Кваша О.С. 2017р. 537с.
- 5) Збірник тез доповідей щорічної науково-практичної конференції Луганського національного аграрного університету. Харків 2015 – 70с.
- 6) Стаття «Проблеми економіки» — Проблеми зовнішньої трудової міграції в Україні: сучасні тенденції. Тімофєєв А. — 2013р.

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЕФЕКТИВНОГО АГРОВИРОБНИЦТВА

Заблоцька М.О., здобувач

*ОС «Бакалавр» факультету менеджменту
Уманський національний університет садівництва*

Аграрний сектор України є одним із пріоритетних у структурі національної економіки, який забезпечує продовольчу безпеку країни, а відтак національну безпеку. На сьогодні в аграрній сфері сформувалося низка значних проблем різного характеру, які потребують першочергового та раціонального вирішення за допомогою впровадження інноваційних технологій для ефективного агровиробництва.

Важливим завданням інноваційної діяльності в аграрному секторі є підвищення ефективності використання і збільшення ресурсного потенціалу галузей сільського господарства за рахунок інтенсивного ведення процесу виробництва й реалізації кінцевого продукту (рис.1).

На наше глибоке переконання, в сучасних умовах інновації є вирішальним чинником розвитку аграрних підприємств.

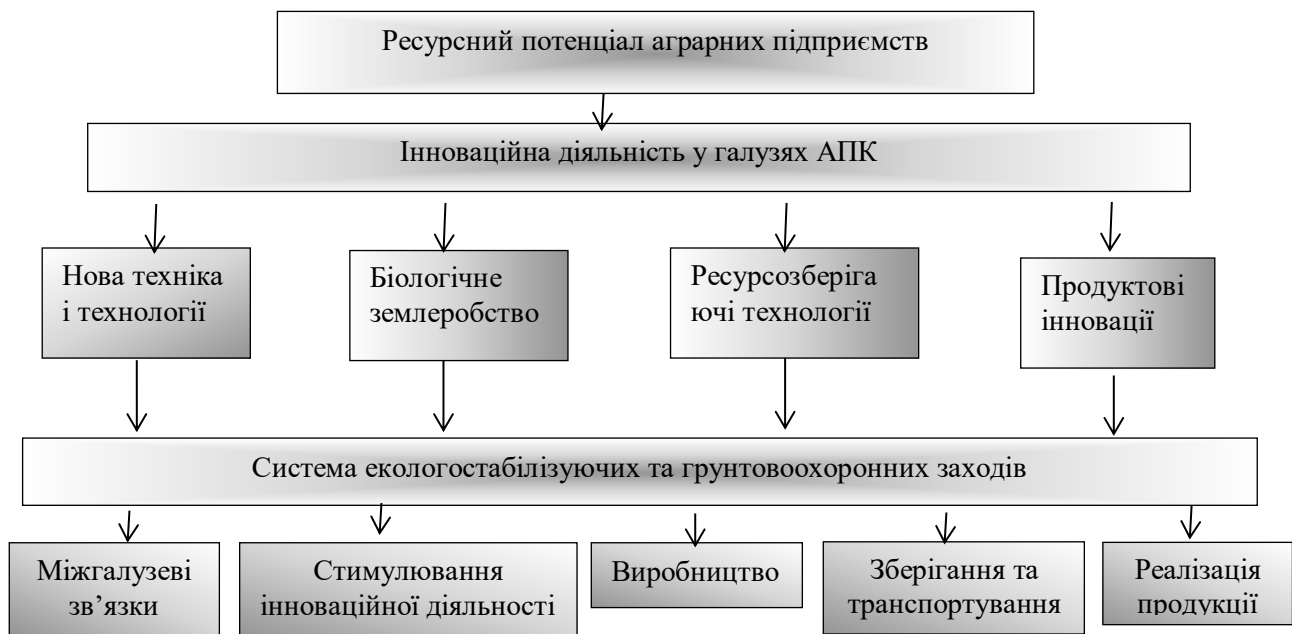

Рис. 1. Вплив інноваційної діяльності на розвиток ресурсного потенціалу аграрних підприємств [2]

До основних факторів підвищення ефективності виробництва сільськогосподарської продукції віднесемо підвищення його технічного і технологічного рівня, вдосконалення управління, організації виробництва і праці, зміна обсягу і структури виробництва, поліпшення якості природних ресурсів та інші.

В межах технологічного напрямку основним є вирішення проблеми технологічного відставання особливо актуальне для українських підприємств. Подолання відставання потребує переходу на сучасні технології (рис.2).

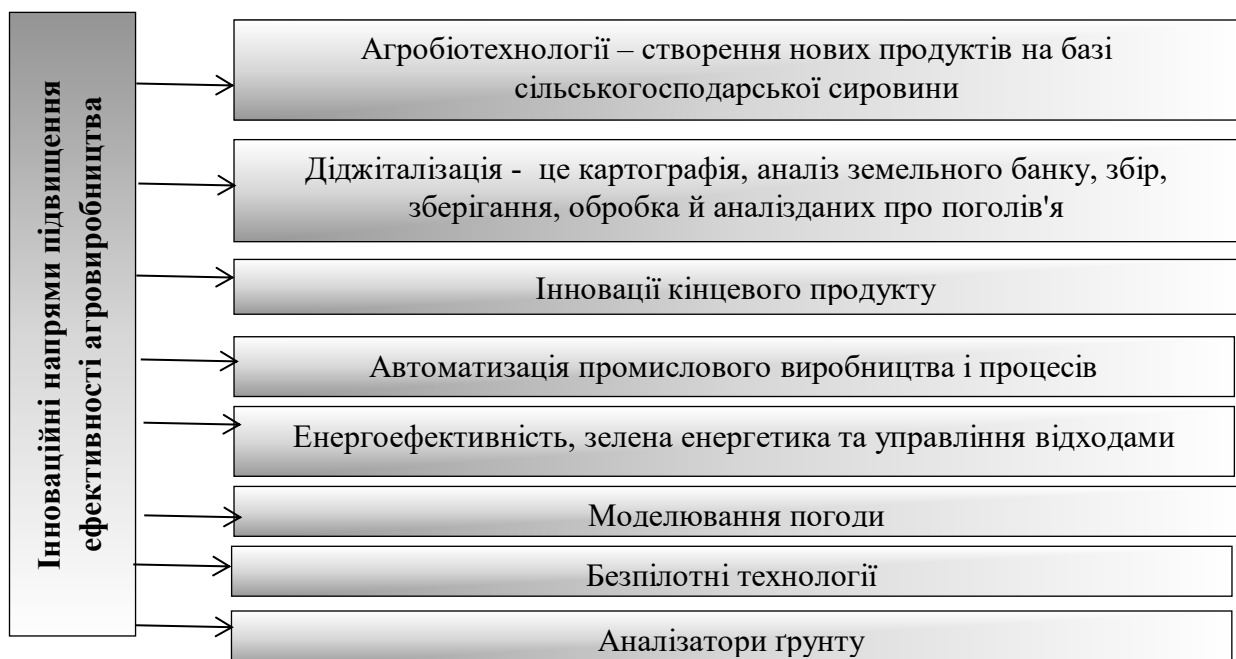

Рис. 2. Інноваційні напрями підвищення ефективності агровиробництва

В межах організаційного напрямку здійснюється пошук можливостей підвищення ефективності тих процесів, що відбуваються на підприємстві. При цьому насамперед увага звертається на ефективність управління. До найбільш ефективних управлінських інновацій належать: реінжиніринг або оптимізація бізнес-процесів, функціонально-вартісний аналіз, маржинальний аналіз, клієнтоорієнтованість, активний і агресивний маркетинг, корпоративні інформаційні системи, логістичне адміністрування, збалансована система показників ефективності, аутсорсинг, бенчмаркінг, механізми саморозвитку.

Підвищення рівня інноваційної діяльності на підприємствах аграрного сектора доцільно проводити за напрямами визначення зовнішніх чинників, що впливають на підприємство, виявлення внутрішніх тенденцій і закономірностей, аналіз чинників і розрахунок показників, прогнозування кон'юнктури, вироблення управлінських рішень[2].

Перехід агроформувань на інноваційну модель розвитку – перспективний напрям, який створює сприятливе середовище для ефективного управління у сфері використання природних, фінансових, матеріально-технічних і трудових ресурсів, сталого конкурентоспроможного розвитку реформованого аграрного сектора.

Список використаних джерел:

1. Ульянченко О.В. Ресурсний потенціал аграрного сектора економіки України: управлінський аспект. – Суми: Видавництво «Довкілля», 2010. – 383 с.
2. Бухало О.В. Вплив інноваційної діяльності на розвиток ресурсного потенціалу аграрних підприємств / Щ. Бухало // Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія Економіка. Випуск 2 (4). – 2015. – С. 90 – 95.
3. Сайт УкрІНТЕІ. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uinteі.kiev.ua/viewpage.php?>

РОЛЬ МОТИВАЦІЇ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Зайка О.В., здобувач

*ОС «Бакалавр» навчально-наукового
інституту енергетики та
комп'ютерних технологій*

*Харківський національний технічний
університет ім. Петра Василенка*

Довгопола А.С., здобувач

*ОС «Магістр» навчально-наукового
інституту енергетики та
комп'ютерних технологій*

*Харківський національний технічний
університет ім. Петра Василенка*

В умовах соціально-економічного розвитку, що склалися в Україні, неефективне використання людських ресурсів, від якого багато в чому залежить підвищення добробуту і якості життя громадян, призводить до зниження продуктивності праці, скорочення бюджету, недоотримання прибутку і т.п. У зв'язку з цим важливим завданням є створення необхідних умов для продуктивної роботи персоналу, для розкриття і розвитку його здібностей і творчого потенціалу.

Актуальними є проблеми визначення найбільш дієвих важелів впливу на персонал, розробки і впровадження мотивуючих систем, які встановлюють тісний зв'язок між оплатою праці працівника і ефективністю його роботи, дозволяють модифікувати поведінку в необхідному для підприємства напрямку для досягнення високих виробничих результатів.

Вивчення проблеми мотивації трудової діяльності має як теоретичне, так і практичне значення. Від того, як розуміє той чи інший працівник свою трудову діяльність і якими мотивами він керується, залежить його ставлення до роботи. Завдання мотивації полягає в приведенні в дію можливостей працівника, пов'язаних з його майстерністю, освітою і професійною підготовкою, розвитком трудового потенціалу, прагненням до самореалізації.

Побудова ефективної системи мотивації на підприємстві є важливим стратегічним завданням. Вона безпосередньо впливає на продуктивність праці, а, отже, і на конкурентоспроможність підприємства в умовах ринку. Крім того мотивація - найважливіший фактор залучення робочої сили вищої якості, збереження цінних кадрів, розвитку персоналу підприємства в умовах інноваційного розвитку виробництва та швидких змін зовнішнього середовища.

Суть мотивації полягає в розробці системи стимулювання, яка б забезпечила виробництво високоякісної продукції, але для цього, перш за все, треба зацікавити кожного конкретного працівника в результативній, високопродуктивній праці. Дана система включає в себе оплату праці, створення

нормальних умов для відтворення трудової енергії, робочої сили, тобто забезпечення працівника житлом, послугами охорони здоров'я, освіти та ін.

Основна мета процесу мотивації - це отримання максимальної віддачі від використання трудових ресурсів, що дозволяє підвищити загальну результативність і прибутковість діяльності підприємства. Жодна система управління не може нормально функціонувати, якщо не буде розроблено ефективну модель мотивації, яка спонукає конкретного працівника і колектив до досягнення особистих і загальних цілей.

Сьогодні добре мотивований персонал є одним з найважливіших факторів, що впливають на розвиток підприємства. При цьому оплата праці є мотивуючим фактором, тільки якщо вона безпосередньо пов'язана з результатами праці. Працівники повинні бути впевнені в існуванні стійких зв'язків між отриманою матеріальною винагородою і продуктивністю праці. Як правило, працівників стимулює не тільки зарплата, а реальна можливість її зростання, справедливе призначення премій і т.п.

Система мотивації персоналу включає не тільки економічні стимули, але і нематеріальні, такі як можливість подальшого професійного розвитку, особисте зіння, збагачення особистих знань і навичок, надання певної міри самостійності в рішенні виробничих завдань і впевненість в майбутньому.

Аналіз нематеріальної мотивації трудової активності персоналу підприємств показує, що найбільш ефективним способом його нематеріального стимулювання є залучення працівників до управління виробництвом.

Також важливу роль відіграють умови трудової діяльності. Якщо вони привабливі, близькі до комфортних, тоді людина працює з великим задоволенням.

Тому не менш важливою складовою мотивації працівників є організаційно-мотиваційні чинники. До найбільш важливих організаційно-мотиваційних факторів відносяться:

- підтримання сприятливих санітарно-гігієнічних умов праці;
- сприяння адміністрації безперервному навчання, самовдосконаленню, духовному та культурному розвитку працівників;
- залучення працівників до участі в управлінні виробництвом;
- підтримання в трудовому колективі сприятливого соціально-психологічного клімату;
- створення сприятливих умов для відпочинку та оздоровлення працівників;
- високий рівень організації робочих місць.

Останнім часом в більшості підприємств мотивація і стимулювання персоналу знаходяться в незадовільному стані. Зараз кожному третьому жителю України заробітної плати не вистачає для придбання всього необхідного. Падіння реальної заробітної плати в усіх галузях національної економіки України супроводжується зниженням продуктивності праці. Тому особливе значення має дослідження стимулюючої функції оплати праці, оскільки в умовах ринкових трансформацій і розвитку кризових явищ оплата праці не еквівалентна

вартості робочої сили і не виконує свого стимулюючого призначення.

Отже, мотивація є не простим елементом. Для забезпечення її стимулюючої ролі в забезпеченні ефективної роботи підприємства необхідно об'єднати в єдину систему зусилля і здібності працівників, результати їх праці, винагороду і задоволення.

Список використаних джерел:

1. Мотивація: від античності до постмодернізму: монографія / О. Г. Мачтакова. — О. : Атлант, 2013. — 210 с. : іл. — Бібліогр.: с. 201—210 (152 назви). — ISBN 978-966-2361-77-4
2. Вилюнас Витис Казиса. Психологические механизмы биологической мотивации. — Москва : Издательство Московского университета, 1986. — 208 с. — 12 000 прим.
3. Мотивація: від античності до постмодернізму: монографія / О. Г. Мачтакова. — О. : Атлант, 2013. — 210 с. : іл. — Бібліогр.: с. 201—210 (152 назви). — ISBN 978-966-2361-77-4
4. Вилюнас Витис Казиса. Психологические механизмы биологической мотивации. — Москва : Издательство Московского университета, 1986. — 208 с. — 12 000 прим.(рос.)

РОЛЬ КООПЕРАТИВІВ ЯК СУБ'ЄКТІВ АУТСОРСИНГОВИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Іванова А.О., здобувач

ОС «Бакалавр» факультету обліку і фінансів

Житомирський національний агроекологічний університет

Одне з найбільш актуальних завдань сучасного розвитку України – це формування самодостатніх територіальних громад, які є основою створення національного багатства держави. На початок 2019 року в Україні створено 876 об'єднаних територіальних громад, найбільше з яких функціонує в Дніпропетровській (62), Черкаській (54) і Житомирській (53) областях, а найменше – в Закарпатській області (лише 6).

Комплексний підхід до об'єднання зусиль всіх господарюючих структур територіальної громади, особливо на сільських територіях, передбачає створення в ній єдиного економічного механізму господарювання за участі домашніх господарств, фізичних осіб – підприємців, кооперативів, підприємств, фермерських господарств, громадських організацій, бюджетних організацій та управлінських установ щодо ведення бізнесу та надання різноманітних послуг.

Саме такий підхід створює умови для розвитку і забезпечення конкурентоспроможності всіх учасників господарської діяльності, які є основною податковою і бюджетною базою територіальної громади та інструментом забезпечення зайнятості населення.

Розвиток територіальних громад залежить від ефективного господарювання всієї сукупності їх господарюючих структур шляхом максимальної концентрації підприємницьких здібностей на профільній діяльності (виробництво, обслуговування, управління, торгівля). Однак всі господарюючі структури територіальної громади обтяжені непрофільними, але не менш важливими для їх функціонування службами. Наприклад, до таких видів діяльності відноситься ведення бухгалтерського обліку, юридичний супровід, ІТ обслуговування тощо.

Досягти ефективного та успішного функціонування господарюючих структур територіальної громади без витрачання власних зусиль на здійснення непрофільних видів діяльності можливо за допомогою виведення цих процесів на аутсорсинг (від англ. "outsourcing" – використання чужих ресурсів). Сутність аутсорсингу полягає в розподілі всіх складових діяльності господарюючої структури за принципом "залишаю собі тільки те, що здатен зробити краще за всіх, передаю зовнішньому виконавцю те, що він виконує краще за інших" [1].

При переході суб'єктів, що функціонують на території сільських громад, на аутсорсинг, одним із варіантів може бути створення в якості аутсорсингової фірми багатофункціонального неприбуткового обслуговуючого кооперативу на принципах надання господарюючим структурам громади абонентських послуг з всіх питань господарської діяльності.

Наведемо приклад можливості передачі на аутсорсинг ведення бухгалтерського обліку.

Мати в штаті висококваліфікованого бухгалтера, створити для нього робоче місце, а також нести додаткові витрати на підвищення його кваліфікації, можуть дозволити собі не всі господарюючі суб'єкти територіальної громади. У такій ситуації суб'єкту господарювання вигідно передати послуги по веденню бухгалтерського обліку на аутсорсинг неприбутковому обслуговуючому кооперативу.

Неприбутковий обслуговуючий кооператив може надавати послуги з бухгалтерського обслуговування за різними формами:

- комплексне обслуговування фахівцями від оформлення господарських операцій до подання звітності і надання інформації з її аналітичним дослідженням користувачам для потреб управління;
- ведення бухгалтерії на основі первинної документації;
- бухгалтерське обслуговування облікового процесу на змішаній основі за домовленістю щодо окремих ділянок обліку обслуговуючим кооперативом, а інших – фахівцями суб'єкта господарювання;
- наскрізне обслуговування окремих ділянок облікового процесу за визначеними об'єктами обліку;
- надання консультаційних послуг фахівцям господарюючих структур територіальної громади на основі абонентського обслуговування.

При цьому, замовник отримує цілу команду спеціалістів, яка буде вести його бухгалтерський облік або здійснювати необхідний контроль за його організацією.

Безперечно, ця модель організації та ведення бухгалтерського обліку в господарюючих структурах територіальної громади є найбільш ефективною, адже вона дозволяє зосередитися на першочергових завданнях всім учасникам громади, сприяє підвищенню основних показників їх діяльності, знижує ризик припущення помилок при складанні звітності та забезпечує стабільний розвиток бізнесу і членів громади.

Отже, передача на аутсорсинг суб'єктами господарювання їх непрофільних бізнес-процесів багатофункціональним неприбутковим обслуговуючим кооперативам має всі можливості стати перспективним напрямом діяльності для всіх учасників територіальної громади.

Список використаних джерел:

1. Хейвуд Дж. Брайан. Аутсорсинг: в пошуках конкурентних переваг / Дж. Брайан Хейвуд; пер. з англ. М.: Издательский дом "Вильямс", 2004. 176 с.

КООПЕРАЦІЯ

Лепьохін Д.В., здобувач
ОС «Бакалавр» навчально-наукового
інституту бізнесу та менеджменту
Харківський національний технічний
університет ім. Петра Василенка

Однією з ефективних форм господарювання на селі, важливим засобом вирішення продовольчих, економічних і соціальних проблем суспільства і сільських територій зокрема є фермерські господарства. Проте, одноосібне ведення сільськогосподарського виробництва, за незначним винятком, не забезпечує високої його ефективності, тому виникає потреба об'єднати зусилля для продуктивної діяльності, тобто скооперуватися. Сільськогосподарське фермерське кооперування виконує досить важливу економічну функцію, об'єднуючи товаровиробників в напрямі підвищення ефективності використання належного їм ресурсного потенціалу.

Необхідність розвитку міжфермерської кооперації пояснюється двома причинами. Перша - кооперація, як один з основних факторів підвищення рівня економіки фермерських господарств забезпечує більш раціональне використання матеріальних, фінансових засобів, знижує потребу в них. Друга - кооперація є інструментом включення фермерів у ринкові відносини і сприяє створенню в АПК конкурентоздатного сектора. Як показує практика, при кооперуванні фермерами засобів і ресурсів, досягнуті показники в господарській діяльності малих сільськогосподарських формувань помітно вищі.

Кооператив – це об'єднання зусиль фермерів в окремих сферах господарської діяльності, виключно на добровільних засадах, для здійснення спільної діяльності з виробництва, зберігання, збуту продукції, використання

матеріально-технічною ресурсів, легшого доступу до кредитування та фінансування. Це дозволяє забезпечити конкурентоспроможність фермерської продукції, рентабельність господарств та збільшує їхню прибутковість.

Основними фундаментальними принципами на базі яких може розвиватися сільськогосподарська кооперація, можна назвати наступні:

- єдність і злагода, поєднання індивідуальних і колективних зусиль та взаємодопомога в реалізації спільної мети і стратегічних цілей;
- економічний ефект, тобто одержання певного зиску і матеріальної вигоди на основі кооперації, без якої їх одержання неможливе;
- повна демократія, що в контексті розвитку кооперації означає особливий і своєрідний порядок відпрацювання, прийняття і виконання управлінських рішень;
- справедливість, яка знаходить своє відображення у системі розподілу продукції і доходів відповідно до участі в діяльності свого кооперативу і вкладеного капіталу;
- свободу, тобто виключно добровільний характер участі у кооперації, незалежність і забезпечення права вибору для її учасників;
- відповідальність, яка полягає в тому, що кожний учасник кооперативу бере на себе відповідні зобов'язання і відповідальність за результати господарської і комерційної діяльності;
- освіта, високий професіоналізм, турбота кооперативної організації про високий рівень кваліфікації компетентності та інформованості кожного члена кооперативу.

Головним завданням кооперації фермерів є об'єднання зусиль для підвищення ефективності виробництва, зменшення ризиків. На мою думку, запорукою стабільної діяльності фермерських господарств є створення кооперативів.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про сільськогосподарську кооперацію» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada>.
2. Горьовий В.П. Менеджмент фермерських господарств: навч. посіб. / В.П. Горьовий ; за ред. В.П. Горьового. – К. : Центр учбової літератури, 2014. – 366с.
3. Зіновчук В. В. Організаційні основи сільськогосподарського кооперативу / В. В. Зіновчук. – 2 –е видання. – К. : Логос, 2001. – 380 с.
4. Минаков И.А. Кооперація і агропромислова інтеграція в АПК.– М.: Колос С, 2007.– 264 с.

ВПЛИВ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА РОЗВИТОК БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Малиш Р.В., здобувач

ОС «Бакалавр» факультету обліку та фінансів

Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

Вирішення актуальних проблем в економіці неможливе без прискорення науково-технічного прогресу, широкого впровадження інноваційних технологій у всі галузі людської діяльності. Однією з найважливіших сфер застосування останніх є бухгалтерський облік, що – найбільш містка частина роботи на підприємствах, в установах та організаціях. За таких умов підприємства мають активніше використовувати облік, щоб контролювати й удосконалювати свою роботу, адже він не тільки відбиває господарську діяльність, але й впливає на неї.

Найважливіші завдання керівника підприємства – розробка, прийняття і виконання рішень, спрямованих на досягнення фінансово-економічної стійкості та ефективності функціонування підприємства. Проте для вирішення управлінських завдань зазвичай бракує аналітичних і оперативних даних бухгалтерського обліку, які характеризують реальні фінансові та виробничо-економічні процеси. У сучасних умовах зростає роль засобів автоматизації обліку, що дозволяють практично повністю вирішити проблему точності та оперативності інформації.

Технологічними детермінантами розвитку організації бухгалтерського обліку є поширення мобільного зв'язку; покращання надання послуг із доступу до мережі Інтернет; розвиток програмного забезпечення; перетворення смартфонів і планшетів на інтегровані пристрої, їх активне використання на робочому місці облікового персоналу. Вітчизняні дослідники називають цей процес «інформатизацією бухгалтерського обліку»[1].

Підприємство як соціально-економічна система значною мірою залежить від інформаційних технологій (ІТ), які забезпечують пропорційність її функціонування. Важливим інструментом визначення стану пропорційності соціально-економічної системи є діагностика, яка дозволяє встановити можливі резерви чи напрями наближення порушеної пропорції до оптимального рівня [2].

У сфері управління підприємствами знаходять застосування такі послуги галузі ІТ, як ІТ-аутсорсинг, розробка програмного забезпечення (ПЗ), системи інтеграції. Водночас, тенденції НТР, а також новий етап економічних перетворень в Україні вимагають від вітчизняного бізнесу ефективного функціонування та розвитку, серед основних завдань якого – формування ефективної системи управління на підприємстві на основі запровадження ІТ.

Запровадження ІТ в управлінні підприємством забезпечує прискорення обробки інформації, скорочення управлінського персоналу, надання якісної інформації керівництву, дозволяє своєчасно та якісно здійснювати діагностику господарської діяльності, підвищує швидкість прийняття управлінських рішень.

Активне впровадження ІТ у сфері управління підприємствами забезпечило підтримання необхідного рівня конкурентоспроможності економіки України, незважаючи на складну економічну ситуацію.

Нині на ринку представлено різні системи управління підприємством: «System Aurora», «iRenaissance», «Microsoft Dynamics AX», «Business Control», «Компас», «Виртуоз», «ІТ–Предприятие» та інші.

Крім того, уже ефективно функціонують інтернет-сервіси, які дозволяють проводити часткове або повне «перенесення» автоматизації обліку з власних розрахункових потужностей підприємства (установи/організації) на «хмарні».

Наприклад, «jПарус» – хмарна платформа корпорації «ПАРУС», яка розпочала розробку програмного забезпечення для автоматизації управління підприємствами загалом і ведення бухгалтерського обліку зокрема на основі використання саме хмарних обчислень [3]. У спеціалізованих програмних продуктах «1С» – деякі функції певних систем побудовано на використанні саме хмарних технологій. З допомогою програмних продуктів фірми «1С» (серія 8) можна готувати і подавати електронну звітність засобами мережі Інтернет.

Для організації роботи бухгалтерії важливе значення також має можливість доступу різних користувачів до централізованих баз даних, архівних версій документів, консолідованої інформації тощо.

Вихід із цієї ситуації можна запропонувати шляхом використання саме хмарних технологій. Прикладами сервісів, які дозволяють організовувати спільні робочі області, є системи Google Drive, SkyDrive, Dropbox та ін.

Причиною неефективного господарювання на багатьох підприємствах нині є недостатнє використання інформаційних технологій та систем. Застосування на підприємствах ІТ і «хмарних» систем забезпечує оптимізацію бізнес-процесів, поліпшення зв'язків із клієнтами, оптимізацію матеріалопотоків, підвищення якості. Разом із тим ця сфера нині перебуває в стані стагнації, що супроводжується скороченням внутрішнього ринку, залежністю від поставок імпортного обладнання, але має величезний потенціал для розвитку.

Список використаних джерел:

1. Біляченко О.Л. Особливості відображення програмного забезпечення на рахунках бухгалтерського обліку // Вісник Житомир. держ. технолог. ун-ту. 2010. № 4. С. 22–26.
2. Кривов'язюк І.В., Тишко І.Я. Теорія пропорційності функціонування та розвитку соціально-економічних систем // Наука й економіка. 2009. Випуск 4 (16). Том 2. С.166–173.
3. jПарус – облачная платформа. URL: <http://j.parus.ua/ua/main/>.

GO DIGITAL OR DIE, АБО ЧОМУ УКРАЇНІ ПОТРІБНА ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ?

Миколайв С.Я., здобувач
ОС «Магістр» економічного факультету
Львівський національний аграрний університет

Україна за кількістю працівників ІТ-сфери вважається одним із лідерів у Східній Європі. У нас налічується близько 90 000 таких фахівців. Цей сектор економіки розвивається напрочуд динамічно: за 2017 рік маємо плюс 27%, попередні кілька років демонстрували приблизно таку ж вражаючу динаміку. Ще один активний сектор економіки України — аграрний. І багато хто вважає, що було б дуже ефективно поєднати дві найперспективніші галузі України — сільське господарство та Інтернет-технології.

Діджиталізація може привести до певних змін в структурі сільгоспвиробництва в Європі, оскільки нові технології все більше роблять можливим управління фермами більшого розміру, а малі ферми часто не в змозі впроваджувати деякі з пропонованих технологій через брак ресурсів. У таких країнах як Аргентина, Австралія і Бразилія сільське господарство активно діджиталізується. Україна теж йде цим шляхом, а країнам Євросоюзу потрібно думати, як підтримувати діючу структуру - субсидувати або шукати інші шляхи, щоб бути конкурентоспроможними на світових ринках.

З іншого боку, треба розуміти, що діджиталізація створює умови для сталого розвитку малих фермерських господарств, оскільки вона може полегшити їм доступ до ринків збуту, наприклад, за допомогою блокчейн-технологій. Сьогодні тиск з боку суспільства на аграрний сектор зростає. У зв'язку з цим необхідно впроваджувати рішення, які дозволять сільському господарству як нарощувати продуктивність, так і одночасно зменшувати навантаження на ресурси і навколишнє середовище. У цьому контексті цифрова трансформація пропонує великі перспективи, адже останнім часом малим фермерам все важче конкурувати з великими при виконанні таких завдань як турбота про навколишнє середовище, виробництво високоякісної продукції, впровадження соціальних програм.

На мою думку, в Україні є декілька проблем, які гальмують розвиток діджиталізації.

1. В Україні поки що найбільш популярні ті технології, які швидко окуповуються — протягом двох років. Це облік земельного банку, дистанційний контроль пального в баках рухомої техніки, агрохімічний аналіз ґрунту. Інші ж, які окупні протягом 5–7 років, для українських компаній — неприпустима розкіш. Холдинги ж орієнтуються навіть не на прибуток, а на моду, тренд який вони бачать, відвідуючи зарубіжні виставки. Це дає помітний ефект: цього року кілька агрохолдингів, випробувавши технології точного землеробства на невеликих ділянках, запровадили їх уже у промислових масштабах.

2. Брак інформації щодо захисту даних, права власності та безпеки загалом у сільському господарстві.

3. Недостатнє розуміння специфіки аграрної сфери компаніями-розробниками програмного забезпечення.

4. Невідповідність існуючої професійної та вищої галузевої освіти її сучасним потребам. Технології впроваджуються карколомно швидко, ставлячи нові вимоги не лише до студентської освіти, але і до постійного підвищення кваліфікації найнятих фахівців у холдингах. Навіть провідні аграрні університети укомплектовані здебільшого не найпередовішою навчальною технікою та фахівцями, які повинні самі адаптуватись до таких змін.

5. Інфраструктура фіксованого широкосмугового інтернету в Україні розвивається недостатньо добре, тому що маємо великий цифровий розрив між містом і селом, а згідно зі статистикою близько 60-70 відсотків українських сіл взагалі не підключені до широкосмугових інтернет-каналів, тобто велика кількість громадян на селі фактично дискриміновані в своїх можливостях. Відсутність мережі інтернет в 60-70% сіл України означає, що у нас велика частина сільського населення - реально десятки мільйонів людей - не мають доступу до сучасних можливостей електронної торгівлі, навчання, вивчення мов і так далі.

7. Недостатня державна підтримка. Важливий крок з боку держави - це створення стимулів і мотивацій для бізнесу впроваджувати цифрові технології. Такими стимулами є доступ до капіталу, податкові кредити і так далі. Якщо компанія впроваджує проект цифровізації, який може дати їй 50% ефективності, збільшить рентабельність, а отже, базу оподаткування, то тепер виникає прямий інтерес держави надати відповідні можливості.

Сьогодні аграрний сектор - це топ-сектор у всьому світі. Україна зобов'язана зайняти провідне місце на цьому ринку. Потенціал країни - величезний. Все, що потрібно - з'єднати природні ресурси з новітніми технологіями і новаторському мислячими людьми. Цифрова ера агробізнесу — вже на порозі. Щоб вижити в нових умовах на глобальному ринку, треба рішуче змінювати свої підходи до землеробства: і на рівні держави, і на рівні кожної компанії. Історія зволікань не пробачає.

Список використаних джерел

1. Веста Малолітнева. Європейська промисловість йде в цифру. А що Україна? [Електронний ресурс].— Режим доступу: <http://www.eurointegration.com.ua/experts/2016/11/23/7057762/>.

2. Зелена» економіка (досвід ЄС і практика України у світлі III і IV промислових революцій). — Суми : ВТД «Університетська книга», 2017. — 342 с.

3. Суть тренду. Різниця між «4-та промислова революція» та «Industry 4.0». [Електронний ресурс].— Режим доступу: <https://industry4-0-ukraine.com.ua/2017/03/06/>.

4. Залізко В.Д. Сутність інноваційного розвитку економіки сільських територій / В.Д.Залізко, В.І.Мартиненков // Економіка АПК. –2016. –№ 4. –С. 66–74.

5. Цифрова адженда України – 2020 [Електронний ресурс] / Андрій Бірюков, Валерій Фіщук та ін. // ГО «ХайТек Офіс Україна». –2016. –Режим доступу : <https://ucsi.org.ua>

ІМПЕРАТИВИ СТАНОВЛЕННЯ І РЕАЛІЗАЦІЇ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ БУХГАЛТЕРА В УМОВАХ ВИКЛИКІВ СУЧАСНОГО АГРАРНОГО БІЗНЕСУ

Михальчук Л.Ю., *здобувач
ОС «Магістр» економічного факультету
Львівський національний аграрний університет*

На сьогодні найвимогливішою в економічній сфері є професія бухгалтера. У кожному сільськогосподарському підприємстві передбачено посаду бухгалтера – для нарахування заробітної плати працівникам, здійснення касових операцій, податкових відрахувань, визначення собівартості продукції та окладів.

Бухгалтер – це кваліфікований спеціаліст, який добре знає та орієнтується в законодавстві, бухгалтерському обліку та має заслужений авторитет серед контрагентів і на підприємстві. Робота бухгалтера – одна з найперспективніших професій. Останніми роками відчутно активізувався аграрний бізнес, зокрема через легалізацію сімейного фермерства, розширення експорту сільськогосподарської продукції, тож і попит на ринку праці на досвідчених фахівців-бухгалтерів зростає. Відтак зростає і конкурентоспроможність серед бухгалтерів.

Відомо, що бухгалтерський облік – це мова бізнесу. Так, кожне підприємство, кожен суб'єкт аграрного бізнесу згідно з вимогами Закону України “Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні” повинен вести облік для виявлення, реєстрації, повідомлення та узагальнення фінансових операцій, на основі яких прийматимуться рішення. Обсяг та характер роботи бухгалтера залежать від статусу, розміру і спеціалізації сільськогосподарського підприємства. Зазвичай на малих чи вузькоспеціалізованих сільськогосподарських підприємствах штат бухгалтерії складається з двох-трьох осіб, при цьому система обліку значно легша як організаційно, так і методично. Ведення обліку в сімейній фермі може забезпечувати сам фермер, або хтось із членів його сім'ї. Середні та великі сільськогосподарські підприємства мають значну кількість операцій, тому система обліку складніша. Особливу відповідальність покладено на бухгалтера підприємства, яке реалізує сільськогосподарську продукцію за кордон. Тут ідеться не лише про облікове забезпечення податкових розрахунків, а й про трансферне ціноутворення; про відповідність здійснюваних облікових процедур чинному податковому та фінансовому законодавству, стандартам бухгалтерського обліку.

Окрім фахової підготовки та досвіду, аналітичного складу розуму, відмінного знання законодавства, особлива вимога до фахових компетенцій бухгалтера в умовах викликів сучасного аграрного бізнесу – відданість професії, витривалість і розуміння значущості достовірної інформації для прийняття ефективних управлінських рішень менеджментом сільськогосподарського підприємства. Робочий час бухгалтера становить 40 годин на тиждень, але більшість працівників працює в позаробочий час, зокрема під час звітного періоду або в кінці року. Зазвичай бухгалтери працюють в офісі, проте деякі можуть частину роботи виконати вдома. Бувають випадки, коли бухгалтер має працювати й подорожувати в інші міста або й за кордон, щоб показати зроблену роботу. Кваліфікаційними вимогами для отримання посади бухгалтера є: ступінь бакалавра в межах бухгалтерського обліку або прилеглий сфері; ступінь магістра в сфері бухгалтерського обліку або бізнес-адміністрування; стаж роботи; інші відповідні тренінги та сертифікація; сильні аналітичні здібності та увага до дрібниць; відмінні комп'ютерні та, звісно, комунікативні навички.

Від якості роботи бухгалтера залежить фінансове благополуччя підприємства. Бухгалтери перевіряють абсолютно всі форми фінансових звітів, іноді й двічі, для з'ясування, які саме зміни потрібно здійснити і де внести корективи. Їм слід розробити фінансовий план, який працюватиме на підприємство, яке вони представляють. У звітах мають бути чітко відображені всі вимоги і правила законодавства. Також робота бухгалтера передбачає реалізацію бізнес-планів та розробку пропозицій, які принесуть економічні вигоди підприємству. Бухгалтер повинен стежити за всіма змінами законодавства. Виправданою для професійного самовдосконалення є участь бухгалтерів у різних семінарах, тренінгах, конференціях тощо.

Фаховий бухгалтер має бути обізнаним в автоматизації обліку. За допомогою вибраного і затвердженого обліковою політикою програмного забезпечення бухгалтер повинен уміти керувати активами та зобов'язаннями господарства, проектувати технологічні процеси, управляти персоналом тощо.

Високопрофесійним є бухгалтер, який не лише вчасно складає і подає звітність, а й той, що може проаналізувати та усвідомити ситуацію і час, запропонувати оптимальне управлінське рішення. Сучасний кваліфікований бухгалтер повинен бути: відповідальним, точним у роботі, наполегливим, чесним, акуратним, емоційно й психологічно стійким, із високим рівнем самоконтролю, справедливим. Для успішної професійної реалізації бухгалтер має володіти такими здібностями: вмінням аналізувати, синтезувати та узагальнювати отриману інформацію; розвинутою концентрацією, стійкістю та вмінням перемикаати свою увагу для швидкого реагування щодо операцій, які потребують цього; високим рівнем коротко- і довготривалої пам'яті; здатністю займатися одноманітним видом діяльності протягом тривалого терміну, вмінням працювати з документами та цифровим матеріалом; посидючістю та терплячістю; навичками роботи на ПК.

Список використаних джерел:

1. Рожелюк В. М. Організація бухгалтерського обліку в діяльності підприємств з переробки сільськогосподарської продукції : автореф. дис. ... докт. екон. наук. Київ, 2016. 40 с.
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV із змінами і доповненнями № 3332-VI від 12.05.2011 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.

ЩОДО СУЧАСНИХ ТРЕНДІВ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Мірзоєв Т.Д., здобувач
ОС «Бакалавр» економічного факультету
Національний університет біоресурсів
і природокористування України

Серед нагальних проблем аграрних підприємств важливого значення набуває формування фінансових ресурсів, які є основою функціонування будь-якого господарства, одним із найважливіших чинників конкурентоспроможності, економічного відтворення та зростання підприємства в умовах сучасності. [3]. Науковці й практики до джерел формування фінансових ресурсів на різних стадіях господарювання відносять власні, позичені та залучені грошові чи матеріальні надходження. Для аграрних підприємств найбільше значення мають внутрішні власні джерела фінансових ресурсів, які формуються за рахунок основної операційної діяльності. Хоча багато підприємств є самодостатніми та обмежуються самофінансуванням, проблемою вітчизняного сьогодення є те, що в багатьох сільськогосподарських підприємств відсутні достатні обсяги власних фінансових ресурсів, які б забезпечували покриття дефіциту грошових коштів у пікові періоди виробництва продукції. В зв'язку з цим, значну питому вагу в джерелах формування фінансових ресурсів займають залучені фінансові ресурси, зокрема це кредити та кредиторська заборгованість [2].

Як свідчить світова практика, кредитування є одним із варіантів дієвого фінансування сільськогосподарського виробництва в умовах сучасності. Хоча в Україні ситуація в цій сфері досить складна. На сільське господарство зараз припадає лише 7% кредитного портфелю банківської системи. І лише 5-6% капітальних інвестицій у АПК сформовано за рахунок банківських кредитів і подібних їм позикових коштів. В основному підприємства інвестували у виробництво власні кошти – 74% за офіційною статистикою. Навіть власники найбільших українських агрохолдингів визнають, що одна з найсерйозніших проблем вітчизняної аграрної галузі – відсутність доступу до кредитних ресурсів.

У той же час, уже існують і позитивні тренди в сфері формування фінансових ресурсів аграрних підприємств. По-перше, трохи збільшилась частка сільського господарства у сукупних кредитах реальному сектору. За 2015-2017

рр. показник підріс на 1 відсотковий пункт. По-друге, помітно зросли сукупні залишки по кредитах в аграрній галузі – за минулий рік на 4,5 млрд грн. Третій позитивний момент полягає в тому, що зростає частка довгострокових гривневих кредитів. В абсолютних розмірах за 2015-2017 рр. обсяг довгострокових кредитів збільшився в три рази – з 5,0 млрд грн в 2015 році до 15,4 млрд грн у 2017-му.

До основних трендів формування фінансових ресурсів аграрних підприємств в умовах сучасності відноситься й те, що фокус у кредитуванні поступово зміщується з великих компаній та агрохолдингів на середні й малі господарства. Експерти зазначають, що якщо раніше за кредитом до банків могли звертатися тільки ті, в кого було в розпорядженні від 500 га угідь, то тепер деякі установи знижують поріг до 300 га, а дехто – навіть до 100 га. І фінансування вже зростає. Наприклад, в Укрексімбанку в 2017 р. обсяг фінансування аграрного сектору перевершив 50% від кредитного портфелю позик малому та середньому бізнесу. А в ПроКредит Банку частка кредитів, наданих агропідприємствам, у 2017 р. досягла 45% від загального кредитного портфелю, і керівництво банку заявляє, що й надалі планує розвивати портфель «Агро» [1]. В 2017 р. Агропросперіс Банк на *120% збільшив портфель кредитів агробізнесу в порівнянні з минулим сезоном* і цільовим сегментом позичальників розглядає малих і середніх агровиробників, які мають від 100 га землі в обробітку.

Популярності в сфері формування фінансових ресурсів аграрними підприємствами останнім часом так звані авальовані векселі, коли банк цілком або частково бере на себе добровільну відповідальність за виконання зобов'язань будь-якого з учасників вексельного договору. Такий спосіб фінансування пропонує низка банків, зокрема, Креді Агріколь, ПУМБ та інші. У порівнянні з кредитами, векселі є дешевшими. Середня ставка за аваль векселем складає 1-2% [4].

Не так давно – в 2014 р. в Україні з'явилися аграрні розписки, що виявилися зручним і простим механізмом фінансування. За період їхнього впровадження підписано 154 аграрних розписки, за допомогою яких аграрії отримали додатково майже 1,08 млрд грн. Наразі в Україні діють два основні види аграрних розписок: товарні й фінансові. Найбільше саме останніх – 100, але **65** товарних аграрних розписок залучили більшу суму коштів – 600 млн грн. Недоліком аграрної розписки є тривала процедура нотаріального оформлення та недостатньо розвинена інфраструктура оформлення.

Таким чином, можна зробити висновок, що в умовах сьогодення вітчизняні аграрні підприємства розширюють діапазон інструментів щодо формування фінансових ресурсів і використовують для цього їх сучасні варіанти.

Список використаних джерел

1. Аграрна гра: чи зможе хтось із українських банків нагодувати аграріїв дешевими кредитами у 2018 році? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nabu.ua/ua/agrarna-gra-chi-zmozhe-htos.html>

2. Радух Н. Б. Особливості формування власних фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств / Н. Б. Радух // Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Економічні науки. 2012. Вип. 6. С. 215-218.

3. Фінансова політика в аграрному секторі економіки: стан та перспективи: монографія / І. В. Абрамова, О. М. Віленчук, Д. І. Дема та ін.; за ред. проф. Д. І. Деми. – Житомир: ЖНАЕУ, 2015. 364 с.

4. Ярощук О. Фінансова «сімка» – основні способи отримати кошти для розвитку аграрного бізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://agropolit.com/spetsproekty/391-finansova-simka--osnovni-sposobi-otrimati-koshti-dlya-rozvitku-agrarnogo-biznesu>

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Непран О.І., здобувач

*ОС «Бакалавр» економічного факультету
Луганський національний аграрний університет*

Зміни, які постійно відбуваються у економічному та політичному житті країни, мають безпосередній вплив на соціальну відповідальність бізнесу. Порівняно з країнами Європи та США для України соціально-відповідальне інвестування відносно нове явище, яке на сьогодні з урахуванням політичної та економічної ситуації в країні є досить актуальним та потрібним. Роль соціально-відповідального інвестування досить висока, адже інвестиції мають не лише сприяти економічному розвитку бізнесу, а й отриманню позитивного соціального ефекту.

Спостерігається поширення практики соціально відповідального інвестування, яке суттєво підтримуються міжнародними організаціями, фінансовими консультантами та інституційними інвесторами. Згідно з останнім оглядом Глобального фонду стабільних інвестицій (GSIA) станом на початок 2016 року обсяг глобального ринку соціально відповідального інвестування оцінювався у 22,9 трлн. євро, що на 25% більше порівняно із 2014 роком. Наразі соціально відповідальні інвестиції становлять близько 26% глобальних активів.

Соціально відповідальне інвестування (socially responsible investing) – це процес прийняття інвестиційних рішень, які, крім кінцевого фінансового результату, враховують екологічні, етичні та соціальні наслідки інвестицій. Тобто СВІ в першу чергу орієнтоване не на максимізацію прибутку, а на максимізацію соціальної вигоди від вкладеного капіталу.

Все більша кількість інвестиційних, пенсійних, відкритих чи закритих фондів надають своїм вкладникам право на встановлення так званих «соціальних фільтрів» для інвестування. Для встановлення цих «соціально безвідповідальних» компаній у розвинутих країнах при таких фондах добре організована та налагоджена робота груп аналітиків. Саме ці спеціалісти

цікавляться та професійно вивчають нефінансові звіти компаній, які заінтересовані у залученні інвестицій.

У 2018 році один з кредиторів МХП - Європейський банк реконструкції та розвитку, почав розслідування щодо українського виробника м'яса і м'ясної продукції. Розслідування ведеться в двох напрямках: вплив на життя людей і екологію. За запитом банку екологи проаналізували ситуацію на прикладі птахофабрик компанії у Вінницькій області і Черкаській області і дійшли до негативних висновків. На підставі фінальних результатів розслідування ЄБРР ухвалить рішення про доцільність подальшого фінансування МХП.

Непрозорість та інформаційна обмеженість українського бізнесу є суттєвим недоліком у розвитку соціально відповідальних інвестицій на національному ринку, але з розвитком інформаційних технологій, відомості про діяльність українських компаній все легше можуть отримати заінтересовані особи: інвестори, кредитори, акціонери та інші.

Відсутність чітко сформованих норм у відповідальному інвестуванні призводить до того, що кожна компанія трактує його по-різному, пропонуючи власну пропорцію доходу і соціальної відповідальності. Тому інвесторам, що бажають вкладати кошти в соціально відповідальні компанії, необхідно самостійно вибирати критерії включення компаній у цей список, а також самостійно проводити всебічний аналіз компанії на предмет її відповідності даним критеріям. На жаль, далеко не всі інвестори готові цим займатися, особливо якщо врахувати той факт, що, як правило, український бізнес непрозорий і неохоче розкриває додаткову інформацію про свою діяльність.

Стандарти нефінансової звітності дозволяють надавати інформацію у зрозумілому для споживача вигляді доступному для порівняння та аналізу. Найпоширенішим серед стандартів є GRI (Global Reporting Initiative). Підготовлена за цим стандартом звітність допомагає виявити проблеми і ризики компанії, а також можливості для її розвитку.

Перші звіти такого формату з'явилися ще наприкінці 1990-х, але до появи версії GRI G3.1 вони були не надто популярними. Разом із вдосконаленням принципів і показників стандарту зростала й кількість звітів. Сьогодні в розвинених країнах нефінансову звітність за стандартами GRI надають уже більше 4000 компаній, що є представниками як великого, так і малого бізнесу.

В Україні підготовка нефінансових звітів все ще є прерогативою великих національних компаній та представництв міжнародних корпорацій. Але помітна позитивна динаміка.

Вигоди, які отримує підприємство, формуючи та оприлюднюючи нефінансову звітність можна звести до наступних: розбудова та вдосконалення управління СВ; формування чи підвищення довіри до підприємства на рівні різних груп впливу; підвищення відкритості та прозорості підприємства.

Важливо, що вигоди від нефінансової звітності нерозривно пов'язані із вигодами, які отримує підприємство загалом від реалізації концепції соціальної відповідальності, оскільки саме формування та поширення звіту є одним із найважливіших етапів управління соціальною відповідальністю підприємства.

Відповідно, додаткові вигоди від формування та поширення звіту забезпечують якість всього процесу управління соціальною відповідальністю підприємства та підвищують привабливість підприємства для соціально відповідального інвестування.

Враховуючи перспективи розвитку соціально відповідального інвестування, цей процес може спричинити позитивний вплив на впровадження стандартизованої фінансової звітності в Україні.

ТРУДОВА МІГРАЦІЯ В УКРАЇНІ: ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ, ЗАХОДИ РЕГУЛЮВАННЯ

Новоселець А.І., здобувач

*ОС «Бакалавр» факультет менеджменту та економіки
Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва*

Особливістю розвитку світової економіки нашої епохи є її глобалізація, що проявляється у вільному переливанні капіталів, матеріальних і трудових ресурсів. Міжнародна трудова міграція для України, масштаби та інтенсивність якої в сучасних умовах є значними, здійснює перерозподіл робочої сили між країнами, що впливає на ситуацію на ринках праці кожної з країн, рівень зайнятості, безробіття, розмір заробітної плати, розподіл доходів. Ураховуючи несприятливу демографічну ситуацію, старіння населення, збільшення тривалості життя і, як наслідок, збільшення витрат на пенсії, що негативно впливає на бюджети промислово-розвинутих країн, зазначимо, що ці країни будуть стимулювати залучення іммігрантів, у тому числі і з України. Одночас чисельність українців також зменшується, а соціально-економічні умови змушують шукати роботу за кордоном. Таким чином виникає проблема забезпеченості ринку праці України висококваліфікованими працівниками, що здатні розвивати бізнес і сприяти економічному зростанню України.

Політична та економічна нестабільність, що характерні для сучасної України, сприятимуть формуванню міграційних потоків в Україні, що зумовлює актуальність теми дослідження. Визначення основних факторів впливу на міграційні процеси в Україні в сучасних умовах дасть змогу розробити заходи щодо покращання міграційної політики, а в результаті – й економічного розвитку країни.

Міжнародна міграція – це переселення людей, що залишають країну свого походження або постійного місця проживання, в іншу країну тимчасово або постійно [1, с. 32].

Міграційні процеси у світовій економіці впливають на всі сторони суспільного життя: на демографічне, соціальне-економічне, етнічне, політико-правове становище приймаючих країн та країн вибуття мігрантів. Ураховуючи, що Україна активно залучена в процеси міжнародної трудової міграції і виступає як донором персоналу, так і реципієнтом іноземної робочої сили, важливо оцінити наслідки зовнішньої трудової міграції для українського суспільства, визначити

сфери їх прояву для розробки ефективних заходів з регулювання міграції кваліфікованих кадрів.

Причинами трудової міграції є сукупність політичних, соціальних та психологічних явищ суспільного буття, серед яких: політична нестабільність, корумпованість усіх гілок влади, відсутність культури (традиції) виконання законів, безвідповідальність вищих посадових осіб органів державної влади, недіючі правові механізми захисту прав власності тощо, низький рівень заробітної плати тощо.

У сукупності ці фактори формують негативний інвестиційний клімат. Це призводить до того, що внутрішні і зовнішні інвестори побоюються вкладати капітал в економіку України через високі інвестиційні ризики. Відсутність довіри внутрішніх потенційних інвесторів до перспектив розвитку країни, зокрема до держави як до надійного партнера, має такі прояви: 1) труднощі Національного банку України з розміщенням державних боргових зобов'язань (ОВДЗ) на внутрішньому ринку, через що йому доводиться виходити на ринок зовнішніх запозичень і підвищувати процентні ставки; 2) відтік капіталу з України; 3) нерозвиненість інститутів недержавного пенсійного накопичення [2].

Несприятливий інвестиційний клімат призводить до того, що не відбувається накопичення капіталу, яке б сприяло збільшенню продуктивності залучених факторів виробництва, у тому числі і праці. Більшість робочих місць у реальному секторі виробництва оснащена застарілим трудомістким обладнанням, відсутні впровадження нової техніки і технологій та досягнень НТП. На таких робочих місцях низька продуктивність праці, яка не дає підстав для збільшення рівня оплати праці.

Негативним наслідком зовнішньої трудової міграції є втрата трудового, науково-освітнього потенціалу, на формування якого витрачено чимало коштів і часу. Проте, якщо держава не може ефективно використовувати наявні трудові ресурси, про що свідчить високий рівень безробіття і низький рівень оплати праці, то вона і надалі буде їх втрачати [3].

Підсумовуючи вищенаведене, зазначимо, що Україні вкрай необхідно зберегти свій людський, науково-освітній потенціал. Зупинити відтік працездатного економічно активного населення можна, лише забезпечивши створення умов для ефективного його використання. Такими умовами є високопродуктивні робочі місця, на яких випускають конкурентоспроможну продукцію, що користується попитом на внутрішньому і світовому ринках. Тому міграційна політика має розроблятися разом зі стратегією соціально-економічного розвитку країни на основі системного і комплексного підходу, спрямованого на створення привабливого інвестиційного клімату, відновлення довіри до влади, ефективного використання людського потенціалу, забезпечення високих стандартів життя.

Список використаних джерел:

1. Док. ООН A/CN.4/SER.A/1993/Add.1 // Ежегодник комиссии международного права. Т. 2. Нью-Йорк; Женева: ООН, 1993. С. 32, 254–259.

2. Малиновська О.А. Міграція та міграційна політика: навч. посіб. Київ: Центр навч. літ., 2010. 304 с.

3. Курунова Ю.О. Міжнародна міграція в умовах європейського вектора національної економіки // Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури: європейський вектор – нові виклики та можливості: тези допов. III Міжнар. наук.-практ. конф. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2015. С. 210.

АНАЛІЗ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ У РІЗНИХ РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

Осипчук С.П., здобувач

ОС «Бакалавр» спеціальності «Туризм»

Екологічний коледж

Львівського національного аграрного університету

Український сільський туризм може стати візитівкою нашої держави на міжнародному туристичному ринку, про що свідчить бажання іноземців познайомитись з історично-культурним потенціалом і природними ландшафтами України. Водночас, гострою проблемою для багатьох сіл на сьогоднішній день є брак робочих місць, зростаючий надлишок робочої сили, вивільнюваної з сільськогосподарського виробництва. Відродження і майбутній економічний та соціальний розвиток сільських громад нашої держави начасі пов'язують з туристичною індустрією, зокрема, сільського зеленого туризму. Сьогодні розвитком цієї галузі займається «Спілка сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні», осередки та відділення якої діють у багатьох областях нашої держави. Тому й таким актуальним є аналіз стану розвитку даного виду туризму, зокрема на теренах і Західної України.

Послуга сільського зеленого туризму – це діяльність сільського господаря (власника гостинної садиби), спрямована на задоволення потреб споживачів – відпочиваючих у відповідності до реальних ресурсів господарства та сільської громади. Надаючи їх, сільські господарі використовують житлові будинки, господарські будівлі, сільськогосподарську техніку, транспортні засоби, свійських тварин і птицю, бджолосім'ї, багаторічні насадження, вироблену аграрну продукцію, продукти її переробки та інше власне й орендоване майно.
[1]

Проаналізувавши дані Державної статистичної служби щодо туристичної діяльності, ми поставили за мету з'ясувати передумови та причинно-наслідкові зв'язки щодо розвитку сільського зеленого туризму в Україні. Отож, для такого виду відпочинку українська туристична індустрія може запропонувати гостинні садиби – земельну ділянку разом з розташованими на ній житловим будинком, господарсько-побутовими будівлями, наземними і підземними комунікаціями, багаторічними насадженнями. Офіційно, з кожним роком їхня кількість збільшується, і за даними Державної служби статистики України, станом на 2016

рік було зареєстровано більше 1/3 всіх садиб. Найпопулярнішою для сільського зеленого туризму є Західна Україна.

Найбільша їхня кількість зареєстрована в Івано-Франківській області – 305 (2016 рік), а ще у 2015 році їх налічувалося 179. Враховуючи потенціал територій Західної України з їхньою придатністю до сільського туризму (ландшафтне різноманіття, чергування рівнинної та гірської місцевостей, значний бальнеологічно-рекреаційний потенціал), ця кількість значно нижча від можливого занесення до реєстру.

Одним з найвагоміших факторів є площа садиб та кількість людей, котрих вони можуть умістити. Площа виділеної землі залежить від власне місцевості та попиту. До прикладу, садиби на Івано-Франківщині займають 59828 м², натомість коли у Вінницькій області – тільки 80 м². Щодо економічного чинника, то для відпочинку у садибах туристи витрачають від 46 до 390 грн/добу, середні витрати становлять 180 грн/добу – це значно дешевше від відпочинку у містах та готелях, не кажучи вже про незабутні емоції відпочинку на лоні природи. Щодо власне відпочинку, то на нього туристи виділяють в середньому 2,5 дні. Так, до прикладу, у Хмельницькій та Чернігівській областях середнє перебування становить 1 день, а у Львівській області – 6 днів. Від спілкування з природою люди отримують певний фізичний, психологічний, інтелектуальний та емоційний запаси міцності та здоров'я, а природа натомість не зазнає незворотних впливів і втрат.

Варто зазначити, що у Донецькій, Житомирській, Запорізькій, Київській, Луганській, Вінницькій, Сумській, Харківській областях та у м. Києві садиби у власності фізичних осіб не зареєстровані (станом на 2016 рік). Також, інформацію проаналізовано без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя. Станом на 2016 рік, усереднено, дохід від наданих послуг фізичних осіб-підприємців складає майже 42 млн. грн. (з них, у Івано-Франківській області – 30,5 млн. грн.). До того ж місцеві мешканці отримують соціальні та економічні стимули щодо збереження природи та збалансованого природокористування. [2]

Основними проблемами забезпечення відповідних умов для розвитку у селах сільського зеленого туризму є: низький рівень якості та комфорту, які необхідні для задоволення потреб як вітчизняних, так і іноземних туристів; погане сполучення (дороги в сільській місцевості знаходяться у надзвичайно занедбаному стані); низький рівень надання послуг; нестача цілісних туристичних пропозицій, що містять продукти, орієнтовані на новий тип туриста; низький рівень маркетингу, недостатнє методичне забезпечення та відсутність цілеспрямованої діяльності; існує сильна конкуренція з боку сусідніх країн, які пропонують кращу інфраструктуру та сполучення, менш суворі візові вимоги та більш прогресивну систему оподаткування, яка сприяє розвитку даного туризму. Беручи до уваги усе вищесказане, можна зробити висновок, що як і звичайні мешканці сільських територій, так і фізичні особи-підприємці починають усвідомлювати потребу людини абстрагуватися від щоденного побуту, відпочити у інших умовах, поліпшити свій психоемоційний стан поза урбанізованим

середовищем. Тому, завдяки своїм величезним рекреаційним і пізнавальним можливостям, й екотуризм, і сільський зелений туризм, окрім відпочинку, мають за мету ще й сформувати суспільну свідомість щодо охорони та раціонального використання природних багатств, донести до людей нагальність і важливість питань захисту навколишнього середовища.

Список використаних джерел:

1. Дмитрук О. Ю. Екологічний туризм: сучасні концепції менеджменту і маркетингу / О. Ю. Дмитрук. – Київ: Альтерпрес, 2004. – 192 с.
2. Державна статистична служба. Туристична діяльність в Україні у 2016 році. – Київ, 2017. – 192 с.

СУЧАСНИЙ БУХГАЛТЕР: ЯКИЙ ВІН? ПЕРЕВАГИ ФАХІВЦЯ З ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ НА РИНКУ ПРАЦІ

Охота Н.В., *здобувач*

*ОС «Бакалавр» обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет*

Професія бухгалтера має великий спадок і є однією з найдавніших професій. Проте сьогодні ми можемо згадувати минуле лише як історію, оскільки зі стрімким плином часу вона набуває значних змін, а її представники постійно удосконалюються [1].

“Облік і оподаткування” належить до важливих спеціальностей, тому що жодне підприємство чи організація не може обійтися без кваліфікованого облікового працівника. Бухгалтер – один з небагатьох фахівців, які працюють у всіх без винятку сферах підприємницької діяльності та галузях національної економіки. Не менш затребувані на ринку праці аудитори й аналітики. Такі фахівці мають великі перспективи працювати керівниками підприємств, в органах державного контролю, в фіскальній службі, викладачами вищих навчальних закладів тощо [2].

На ринку праці попит на високопрофесійних фахівців з обліку, аудиту та оподаткування завжди був високим, а в сучасних умовах він ще більше зростає. Випускники даної спеціалізації можуть успішно працювати в бухгалтерських службах (головними бухгалтерами, провідними бухгалтерами, спеціалістами з обліку та аудиту), фінансових службах (фінансовими менеджерами, фінансовими аналітиками) та в планово-економічних підрозділах різних господарюючих суб’єктів, а також на керівних посадах відділів обліку і звітності в міністерствах та відомствах. Маючи ґрунтовні теоретичні знання та певний стаж роботи за обраною спеціалізацією, фахівці з обліку, аудиту та оподаткування можуть займатися аудиторською діяльністю та керувати фінансовими службами найрізноманітніших економічних суб’єктів [3].

Бухгалтерія – це мистецтво. Це професія, що потребує таланту і терпіння. Це особливий дар бачити за цифрами складний світ економіки у її взаємозв'язках і гармонії. Спеціальність “Облік і оподаткування” – це не лише популярна економічна спеціальність, а й майбутній напрям діяльності для тих, хто прагне розкрити таємниці формування економічної інформації, яка використовується для управління підприємством, організаціями, установами [4].

Жодне підприємство будь-якої форми власності на сьогоднішній день не може обійтися без послуг висококваліфікованого спеціаліста з бухгалтерського обліку, адже всі вони зобов'язані вести бухгалтерську звітність, а всі інші види звітності базуються саме на ній. Сучасний ринок праці вимагає підготовлених бухгалтерів, які вміють вести облік як в ручному так і автоматизованому вигляді і можуть постійно розвиватись відповідно до змін в економіці та юридичних актах.

Переваги професії бухгалтера:

- найчастіше бухгалтери працюють в офісах, але нічого не заважає перетворити таку роботу у віддалену - вести облік вдома і самостійно впливати на розмір своєї заробітної плати.
- перспективи кар'єрного росту, починаючи з найпростішої посади - помічника бухгалтера - можна вирости до головного бухгалтера великого підприємства або фінансового директора.
- для людей цієї професії цінний досвід, а не вік, тому немає небезпеки залишитися без роботи, досягнувши пенсійного віку.
- потреба в кадрах завжди висока, знайти роботу нескладно не лише у великому місті - бухгалтери потрібні й у невеликих населених пунктах.
- необхідно розвиватися, так як зміни в законодавстві відбуваються постійно.
- можливість при бажанні перейти в родинну професію: аудитор, економіст, фінансист, спеціаліст податкової служби.
- хороша заробітна плата, яка росте разом з досвідом і отриманням додаткових навичок (наприклад, володіння іноземною мовою).
- можливості додаткового заробітку (разові складання звітів для невеликих фірм).

Професія бухгалтера не втратить свою актуальність з часом. У цьому може бути впевнений будь-хто, хто вирішить пов'язати свою діяльність з бухгалтерським обліком. Головне, здобути освіту в хорошому вузі, а потім влаштуватися в добре зарекомендовану компанію або на підприємство. Знання сфери діяльності, наполегливість, ініціатива допоможуть вам зробити успішну кар'єру [5].

Список використаних джерел:

1. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. Вид. 2-е, доп. і перероб. - Житомир, ЖТІ, 2000. - 640 с.
2. Вступ до спеціальності «Облік і аудит»: навч. посібник / Т. В. Момот, О. В. Харламова, Г. М. Бреславська; Харк. нац. акад. міськ. госпва. – Х.:ХНАМГ, 2012. – 317 с.

3. Загородній А. Г. Бухгалтерський облік : Основи теорії та практики : [підруч.] – [2-ге вид., переробл. і доповн.] / А. Г. Загородній, Г. О. Партин, Л. М. Пилипенко. – К. : Знання, 2009. – 422 с.
4. Костишина М. Т. Бухгалтерський облік в Україні : [Навч. Посібник]. / М. Т. Костишина, Р. Л. Хом'як, В. І. Лемішовський, В. І. Воськало. – Львів : Бухгалтерський центр «Ажур», 2010. – 440 с.
5. Чижевська Л.В. Бухгалтерський облік як професійна діяльність: теорія, організація, прогноз розвитку: Монографія. - Житомир: ЖДТУ, 2007. - 528 с.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ КООПЕРАЦІЇ В УКРАЇНІ

Романашенко І.О., здобувач
ОС «Бакалавр» навчально-наукового
інституту бізнесу та менеджменту
Харківський національний технічний
університет ім. Петра Василенка

Важливим напрямком розбудови аграрного сектора економіки є розвиток сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів (далі СОК). Проте на сьогодні, за обсягами та якістю надання послуг, вони не задовольняють зростаючих потреб виробників сільськогосподарської продукції та її споживачів.

Формування СОК стримується недосконалістю законодавства, слабкою матеріальною базою аграріїв, відсутністю кваліфікованих кадрів – організаторів кооперативного руху, недостатньою обізнаністю селян у перевагах об'єднання зусиль на умовах кооперації для подальшого розвитку, відсутністю належного механізму державної підтримки тощо [3]. Зазначені недоліки уповільнюють процес становлення кооперативних відносин в аграрному секторі економіки країни та вказують на необхідність визначення стану і перспектив державної підтримки сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.

Станом на 1 жовтня 2018 року в Україні налічувалося 45 514 фермерських господарств, тоді як на аналогічний період минулого року їх було 44 409. Тобто, протягом 2017 року кількість фермерських господарств в нашій країні зросла на 2,42% (або на 1105 господарств). Збільшилася і кількість сільськогосподарських кооперативів. Якщо станом на 1 січня 2017 року їх було 2014 (997 виробничих та 1017 обслуговуючих), то на початок 2018 року в Україні їх уже налічується 2069 (996 виробничих і 1073 обслуговуючих). Тобто, на 55 кооперативів або на 3% більше [1].

На сучасному етапі методи державної підтримки поділяються на адміністративні та економічні. До адміністративних методів належить встановлення державою правових відносин з метою контролю якості, кількості сільськогосподарської продукції, ціноутворення, планування. До економічних - бюджетне фінансування [6, с.106].

Згідно із Законом України «Про сільськогосподарську кооперацію» основними завданнями державної політики з підтримки сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів є створення сприятливих умов для їх утворення, становлення і розвитку шляхом формування сприятливої податкової, фінансово-кредитної, інвестиційної політики щодо діяльності сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів та їх членів, а також розроблення механізму їх державної підтримки. Державна підтримка СОК здійснюється відповідно до державних та регіональних програм за рахунок державного і місцевих бюджетів у порядку, встановленому законом [2].

Для підтримки СОК розробляють і затверджують державні програми такі, як «Концепція розвитку фермерських господарств та сільськогосподарської кооперації на 2018 – 2020 роки», затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 13 вересня 2017 р. № 664-р [5] та «Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2021 року», затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1437-р [4].

Отже, розвиток державної підтримки сільськогосподарської кооперації повинен базуватися на формуванні організаційно-економічного механізму, під яким слід розуміти сукупність організаційних та економічних важелів і стимулів цілеспрямованого впливу держави на задоволення правових, економічних й соціальних потреб сільськогосподарських товаровиробників, об'єднаних у кооперативні організації [6, с.107]. Механізм державної підтримки кооперативних відносин має спонукати суб'єктів аграрних відносин до реалізації мотивованої, економічно відповідальної поведінки за результати господарської діяльності, опанування ринкових методів господарювання та формуватися на основі комплексності й поступальності. Тобто мається на увазі поетапне та цілеспрямоване впровадження всебічно відпрацьованих, інтегрованих в єдиний організаційно-економічний механізм заходів з боку держави, які були б зорієнтовані на формування й розвиток сільськогосподарської обслуговуючої кооперації та мали відповідну соціально-економічну віддачу.

Список використаних джерел:

1. В Україні зросла кількість фермерських господарств і кооперативів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://agroportal.ua>
2. Закон України «Про сільськогосподарську кооперацію» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>
3. Програма розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів України на 2013–2020 роки (проект на обговорення доопрацьований) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://coop-union.org.ua>
4. Розпорядження від 30 грудня 2015 р. № 1437-р «Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2021 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua>

5. Розпорядження від 13 вересня 2017 р. № 664-р «Про схвалення Концепції розвитку фермерських господарств та сільськогосподарської кооперації на 2018 – 2020 роки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua>

6. Сільськогосподарська обслуговуюча кооперація. [Навч. посіб.] / Уклад. Рудік О.; Консульт. Бондарчук В., Гриценко М. – К.: К.І.С., 2013. – 192 с.

ІННОВАЦІЇ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ АГРОВИРОБНИЦТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Смертенюк Н.Ю., здобувач
*ОС «Магістр» інженерно-економічного факультету
Одеський державний аграрний університет*

В сучасних умовах турбулентної економіки ефективність виробничо-господарської діяльності аграрних підприємств значною мірою визначається впровадженням технологічних та управлінських інновацій, за рахунок яких досягається раціональне використання ресурсного потенціалу, підвищення показників продуктивності виробництва сільськогосподарської продукції, удосконалення її якості, скорочення виробничих та адміністративних витрат і як наслідок – посилення конкурентоспроможності на агропродовольчому ринку в умовах динамічних змін зовнішнього середовища.

Термін «інновація» (нім. *innovation*) у науковий лексикон вперше увів Шумпетер. Науковець визначає інновації як «будь-якої можливої зміни, що відбувається внаслідок використання нових або вдосконалених рішень технічного, технологічного, організаційного характеру в процесах виробництва, постачання, збуту продукції, післяпродажного обслуговування» [4]. Ефективність стратегії інноваційного розвитку засвідчує рейтинг найбільш інноваційних країн світу (*Global Innovation Index 2018*), які одночасно демонструють високий рівень соціально-економічного розвитку. Зокрема, це Нідерланди, Швеція, Великобританія, Сінгапур, США, Фінляндія, Данія, Німеччина, Ізраїль, Південна Корея, Франція, Японія, Канада [2].

Інноваційна діяльність аграрних підприємств пов'язана з залученням нових технологій виробництва продукції рослинництва та тваринництва, оновленням матеріально-технічної бази, використанням новітніх ІТ-технологій, застосуванням сучасних концепцій та інструментів менеджменту, маркетингу та логістики. Наприклад, в групі компаній "Укрлендфармінг", одному з найбільших аграрних холдингів України працює Департамент впровадження інноваційних проектів, реалізація яких вже приносять результат – щорічна економія близько 100 млн грн. [1].

Перспективними напрямками розвитку інноваційної діяльності в сільському господарстві є:

- використання електронних карт, на які нанесено чіткі межі певних ділянок з можливістю їх корекції. Можна легко дізнатись площу ділянки,

культуру, яка вирощується, середні показники родючості, історію попередніх посівів, останню дату внесення добрив та іншу необхідну інформацію відповідно до потреб користувача;

- логістичні IT-рішення, які спрямовані на побудову оптимальних маршрутів для збору та доставки вирощеної продукції від поля до складу чи переробного підприємства. Маршрути будуються за допомогою спеціальних алгоритмів в режимі реального часу таким чином, щоб максимально ефективно використати наявний автопарк для вчасного та якісного збору продукції і доставки її у визначені пункти, у визначений час;

- моніторинг технопарку, який здійснюється за допомогою GPS-трекінг техніки. Кожен кілометр фіксується і записується в базу даних, обчислюється кількість подоланих кілометрів за звітні періоди (день, місяць, рік). Також відстежується кількість відпрацьованих годин кожною одиницею сільськогосподарської техніки;

- використання сучасних аналітичних систем з метою планування науково обґрунтованого сусідства рослин, чергування насаджень з року в рік, планування можливості змішаних посадок на основі ведення архіву посівів і зборів та застосування визначених правил технологічних процесів;

- впровадження мобільних додатків, завдяки яким уся необхідна інформація знаходиться безпосередньо у працівника у будь-якому місці і в будь-який час. Такі програми допомагають миттєво вносити дані в систему та передавати їх іншим працівникам. Наприклад, функція мобільного додатку, яка дозволяє опломбувати цистерну молоковоза після завантаження та відкрити її лише відповідальною особою в кінці маршруту із застосуванням мобільного телефону, що забезпечує надійний контроль цілісності вантажу [3];

- Digital-маркетинг, за допомогою якого формують повноцінні канали товароруку продукції, здійснюють її позиціонування та просування на ринок, використовуючи інструменти цифрових технологій.

Реалізація стратегії інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств передбачає наявність відповідного законодавчого забезпечення, розгалуженої інноваційної інфраструктури, важливими складовими якої є мережа науково-дослідних установ, освітніх закладів, технопарків, консалтингових фірм, фінансово-інвестиційних інститутів.

Впровадження інноваційних технологій, прийомів та методів в практику господарської діяльності аграрних підприємств є важливим фактором забезпечення ефективності та конкурентоспроможності на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Список використаних джерел:

1. Аграрная революция в Украине: зачем тракторам датчики, а полям – беспилотники // Obozrevatel. URL: <https://www.obozrevatel.com/economics/agrarnaya-revolutsiya->

2. Глобальний рейтинг інновацій: Україна за рік піднялась на 7 позицій // The village. URL: <https://www.the-village.com.ua/village/business/news/274027-globalniy-reyting-innovatsiy-ukrayina-za-rik-pidnyalas-na-7-pozitsiy>

3. IT-інновації в агробізнесі. 8 ключових напрямків, про які варто дізнатись //AgroPortal . URL: <http://agroportal.ua>

4. Микитюк П.П., Крисько Ж. Л., Овсянюк-Бердадіна О. Ф., Скочиляс С. М. Інноваційний розвиток підприємства: навчальний посібник. Тернопіль: ПП «Принтер Інформ», 2015. 21 с.

СУЧАСНІ ТРЕНДИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Стадніченко Л.М., здобувач

*ОС «Бакалавр» факультету економіки і менеджменту,
Сумський національний аграрний університет*

Підтримка високих темпів економічного та інноваційно-інвестиційного розвитку вимагає відповідного фінансового забезпечення. Саме від вирішення цього питання значною мірою залежить нарощування обсягів виробництва сільськогосподарської продукції, ефективність використання земельних ресурсів, рівень життя сільського населення.

Враховуючи специфіку аграрного виробництва, практичний закордонний досвід та сучасні вітчизняні тенденції пропонуємо згрупувати та виділити наступні джерела формування фінансових ресурсів.

1. Самофінансування, шляхом використання внутрішніх фінансових ресурсів, тобто амортизаційних відрахувань, страхового фонду та чистого прибутку. За даними ННЦ «Інститут аграрної економіки», у 2017 році підприємства сільськогосподарської галузі отримали майже 79,1 мільярди гривень чистого прибутку. Це найвищий показник серед усіх видів економічної діяльності і майже на 25 мільярдів гривень перевищує прибуток промисловості. Рівень рентабельності операційної діяльності підприємств сільського, лісового та рибного господарства склав 22,7% проти 8,9% в цілому по економіці України. Сільське господарство у 2017 році забезпечило 43,5% чистого прибутку усіх підприємств України. Водночас торік прибутки підприємств сільського господарства зменшилися проти 2016 року на 11,6 мільярдів гривень, а частка збиткових підприємств зросла з 12,3% до 13,9% [2].

2. Державне фінансування, тобто використання коштів державного та місцевого бюджету.

Узагальнюючі дані щодо державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників Сумської області за 2018 р.

Вид прямої підтримки (безповоротна та поворотна)	Україна, тис. грн.	Сумська область		
		Кінцеві обсяги, тис. грн.	Питома вага, %	Місце області за обсягом отриманих коштів
Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів	265 913,0	9 431,1	3,5	11
Державна підтримка галузі тваринництва	2 393 294,8	34 902,3	1,5	15
Обсяг фінансової підтримки фермерських господарств на поворотній основі	204 306,9	7 974,6	3,9	15
Разом	2 863 514,7	52 308,0	1,8	14

джерело: узагальнено та розраховано автором на основі наказів Міністерства аграрної політики та продовольства України щодо розподілу бюджетних призначень, передбачених у державному бюджеті на відповідний рік

Узагальнюючі дані щодо державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників Сумської області за 2018 р. наведено у таблиці 1. Загальна сума отриманих коштів державної фінансової підтримки сільськогосподарських підприємств Сумської області становить 52 308,0 тис. грн. або 1,8% від загальної суми за трьома основними програмами. Зауважимо, що ефективна державна фінансова підтримка сільськогосподарських підприємств має ґрунтуватись на чітко визначених на обґрунтованих стратегічних цілей та індикаторів розвитку галузі, які будуть передбачати в тому числі опанування нових ринків для збуту вітчизняної сільськогосподарської продукції, сталий розвиток сільського господарства, підвищення рівня конкурентоспроможності сільськогосподарських товаровиробників.

3. Боргове фінансування із застосуванням таких способів, як банківське кредитування, у тому числі і за рахунок комерційного іпотечного кредитування, позикове фінансування з використанням коштів інших господарських структур, використання земельних облігацій.

4. Акціонування, тобто фінансування діяльності за рахунок першої або додаткової емісії акцій. Проте даний метод фінансування застосовується недостатньо широко. Це може бути пояснено тим, що в аграрному секторі мало створюються акціонерні товариства, особливо приватного типу [1].

5. Грантове фінансування із використанням коштів Міжнародних фінансово-кредитних установ, або ж спонсорської допомоги.

Виходячи з вищевикладеного та тієї точки зору, що аграрні підприємства потребують саме довгострокових фінансових ресурсів, перспективним трендом формування фінансових ресурсів аграрних підприємств повинно стати розвиток земельного іпотечного кредитування, активізація діяльності підприємств на фондовому ринку, активна робота з міжнародними фінансово-кредитними установами за відповідної державної підтримки.

Список використаних джерел

1. Адаменко А. П. Розвиток довгострокового інвестування сільськогосподарських підприємств / А. П. Адаменко. – Суми: Довкілля, 2013. – 31 с.
2. Сільськогосподарські підприємства фінансують 87% своїх капітальних інвестицій [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.iae.org.ua/presscentre/archnews/2436-yuriy-lupenko-silskohospodarski-pidpryyemstva-finansuyut-87-svoyikh-kapitalnykh-investytsiy.html>.

ТРУДОВА МІГРАЦІЯ В УКРАЇНІ: ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ, ЗАХОДИ РЕГУЛЮВАННЯ

Фенько Є.О., здобувач

*ОС «Бакалавр» навчально-наукового
інституту технічного сервісу*

Харківський національний технічний університет ім. Петра Василенка

Україна зараз входить в першу десятку країн походження міжнародних мігрантів у світі. За оцінками, число робітників-емігрантів становить 4 мільйони осіб. При цьому одночасно близько 2,6-2,7 мільйона людей перебувають за кордоном.

Чому 16% працездатного населення вибирають роботу в іншій країні? Найбільш впливовим фактором є економічний - українці шукають більш високу заробітну плату. Міграційний потік в основному круговий або короткостроковий: більшість працівників-мігрантів заробляють гроші за кордоном і хочуть повернутися в Україну.

Анексія Криму та військові дії в Донбасі також вплинули на міграцію українців. Згадані вище чинники разом зі спрощенням правил зайнятості в Східній Європі змінили структуру міграційних потоків. Хоча Росія як і раніше є однією з найпопулярніших країн для міграції, після 2014 року міграційний потік почав змінювати свій напрямок з Росії на Польщу. В цілому, в 2014-2016 рр. Українці стали подорожувати на захід на 42% частіше, а кількість людей, що виїжджають в результаті трудової міграції, зросла в три рази.

Щоб зрозуміти, як міграційні процеси впливають на Україну, вивчають їх позитивні і негативні наслідки. Найбільш очевидним позитивним фактором зовнішньої трудової міграції українців є той факт, що більша частина заробітків повертається в Україну. Ці доходи стабілізують національну валюту і фінансують споживання домашніх господарств. У той же час існують негативні наслідки трудової міграції: дисбаланс на ринку праці, завищені очікування працівників щодо заробітної плати, можливе зростання в разі нерівності доходів між домогосподарствами, неефективне використання державних фондів соціального захисту.

Основними сферами, де зайняті працівники-мігранти є будівництво, сільське господарство (збирання врожаю), домашнє господарство (прибирання

домівки, готування їжі, доглядання дітей та людей похилого віку), сфера торгівлі та сервісу (у т.ч. – готельний бізнес). Але виїжджають за кордон і вчені, викладачі, спеціалісти в області медицини і вищих технологій, програмісти (проблема «витікання умів»). Втрати у сфері науки унаслідок «витоку умів» оцінюються в сумі, що на 2005 р. перевищувала \$1 млрд. на рік.

Явище трудової міграції потребує активного втручання держави:

1. Забезпечення умов для поширення легального працевлаштування, насамперед в тих країнах, куди виїжджає найбільша кількість громадян України. З цією метою слід активізувати підписання відповідних міждержавних угод та удосконалення чинного законодавства в частині ліцензування фірм для проведення працевлаштування за кордоном.

2. Забезпечення прав та соціального захисту працівників-мігрантів.

3. Здійснення постійного аналізу масштабів нелегальної трудової міграції за межі України та проведення всіх можливих, в рамках законодавства, заходів для попередження цього явища і запобігання торгівлі людьми.

Цілеспрямовано створювати робочі місця в таких галузях, як сільське господарство, легка, текстильна і хімічна промисловість, тобто там, де сьогодні використовується праця мігрантів в Європі. Слід радикально переглянути механізм оплати праці усередині країни.

Важливо не забувати, що чим стабільнішим буде національне бізнес – середовище і динамічнішим ринок, тим сильніші будуть мотиви іммігрантів повернутися на батьківщину.

Список використаних джерел:

1. Заставний Ф. Д. Географія України. У 2-х кн / Ред. М. П. Парцей. — Л. : Світ, 1994. — 472 с. — ISBN 5-7773-0043-8.
2. Зовнішні трудові міграції з України | географ.ком.уа
3. Чехович С. Б. Елементарний курс міграційного права України: Конспект лекцій: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. — К.: МАУП, 2004. — 216 с.
4. Дронь Є. В., Заньковська В. Г. Трудова міграція в Україні: тенденції та наслідки — ПВНЗ «Буковинський університет». Збірник наукових праць «Економічні науки» Випуск 6, 2010 р. ISSN 2219-5378
5. Концепція державної міграційної політики, схвалено Указом Президента України від 30 травня 2011 року N 622/2011
6. Ольшевська І. П. Регіональний вимір формування трудового потенціалу України. — Стратегія економічного розвитку України, вип. 24—25 (2009), с. 145-147
7. Пальонна Т. Проблеми та шляхи врегулювання внутрішньої трудової міграції | Полтавський обласний центр зайнятості.

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА НА СТАН ОХОРОНИ ПРАЦІ

Шац Н.О., здобувач

ОС «Бакалавр» факультету агротехнологій та екології

Грицаєнко М.І., к.е.н., ст. викладач

*Таврійський державний агротехнологічний
університет ім. Д. Моторного*

Формування соціально-економічних умов для створення безпечних і нешкідливих умов праці є найважливішим завданням для будь-якого підприємства, тому особа актуальною стає проблема пошуку нових інструментів модернізації системи охорони праці, одним з яких може стати соціальний капітал підприємства.

Стан охорони праці на підприємстві характеризують багато показників, у тому числі показники травматизму, пов'язаного з виробництвом. Як показав аналіз офіційних даних, за 2010-2016 рр. показники виробничого травматизму на підприємствах України мають тенденцію до скорочення. Так, загальна кількість нещасних випадків за цей час щорічно скорочувалась в середньому на 15,7% і становила в 2016 р. 4287 одиниць. Кількість нещасних випадків зі смертельним наслідком в розрахунку на 100 тис. працюючих щорічно скорочувалась на 3,6% і становила в 2016 р. 4,5 одиниць. Разом з тим є багато факторів, які ставлять під сумнів безперечність наведених даних: фізичний і моральний знос основного капіталу багатьох підприємств, незадовільний с точки зору охорони праці стан технологічних процесів, слабка виробнича і технологічна дисципліна, недостатній рівень підготовки персоналу, відсутність відповідального ставлення роботодавців до проблем з охорони праці тощо. Вважаємо, що можна зробити припущення про існування високої ймовірності приховування нещасних випадків від реєстрації, що суттєво викривляє реальний стан справ.

Найбільш травмонебезпечними в Україні є переробна промисловість, а також добувна промисловість і розроблення кар'єрів. В 2016 р. кількість потерпілих від нещасних випадків на виробництві в переробній промисловості становила 990 осіб (22,4% від загальної кількості по Україні), в тому числі кількість потерпілих на виробництві харчових продуктів становила 188 осіб, або 19,0% від потерпілих у переробній промисловості, у металургійному виробництві – відповідно 157 осіб, або 15,9%, на виробництві машин, устаткування – відповідно 117 осіб, або 11,8 %. У добувній промисловості і розробленні кар'єрів кількість потерпілих від нещасних випадків на виробництві в 2016 р. становила 969 осіб (21,9% від загальної кількості по Україні), з них 81,4%, або 789 осіб – у добуванні кам'яного і бурого вугілля).

Вважаємо, що провідну роль у створенні ефективної системи охорони праці підприємства відіграє соціальний капітал, який розглядається вченими як сукупність здатних приносити дохід зв'язків та соціально-економічних відносин, які виникають у певній соціальній мережі на основі існуючих норм, довіри [3, 4].

На основі експертних оцінок було встановлено, що стан безпеки умов праці знаходиться у прямо пропорційному зв'язку з рівнями довіри і поваги працівників до керівного складу підприємства (як державних, так і приватних підприємств), довіри і взаємності між співробітниками одного ієрархічного рівня (колег).

Крім довіри [1, 2], соціальний капітал підприємства характеризується соціальними мережами і нормами. Соціальні мережі створюються завдяки партнерству, співпраці та взаємин між співробітниками різних ієрархічних рівнів. Норми соціального капіталу підприємства, які стосуються системи охорони праці, об'єднують формальні норми її регулювання, загальновизнані неформальні правила і норми охорони праці на підприємстві, а також міжособистісні та групові неформальні норми взаємодії, наявні кодекси поведінки. Соціальний капітал підприємства сприяє зниженню невизначеності та ризику в системі охорони праці завдяки соціальному контролю за дотриманням сформульованих правил і процедур, що слугує створенню позитивного іміджу підприємства в цілому.

Питання формування та використання соціального капіталу підприємства потребують подальшого вивчення, проте результати проведених досліджень свідчать про те, що він є важливим чинником, який необхідно враховувати при вдосконаленні системи охорони праці на підприємстві.

Позитивні зміни в системі охорони праці повинні досягатися не лише за рахунок удосконалення її організації та механізму фінансування. В комплекс невідкладних заходів доцільно включити також інші механізми її розвитку, які спрямовані на розвиток суспільної взаємодії, соціальної згуртованості та партнерства, зростання рівня довіри, поширення позитивних соціальних норм та цінностей, а також формування інститутів, які сприяють накопиченню соціального капіталу. Ці заходи позитивно впливатимуть на ефективність системи охорони праці, а також на економічний розвиток країни в цілому.

Список використаних джерел:

1. Грицаєнко М.І. Довіра як детермінанта соціального капіталу підприємництва / М.І. Грицаєнко // Сучасні тенденції менеджменту в аграрному виробництві : матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, м. Дубляни, 16-17 травня 2017 р. ; Львівський національний аграрний університет. – Дубляни, 2017. – С.113-115;
2. Грицаєнко М.І. Довіра як передумова розвитку підприємницької діяльності / М.І. Грицаєнко // Бізнес Інформ. – 2016. – №12. – 143-148;
3. Грицаєнко М.І. Соціальний капітал у становленні підприємницької мережі аграрної сфери України / М.І. Грицаєнко // Економіка АПК. – 2017. – №5 – С. 58-64;
4. Формування соціального капіталу в інституційному механізмі аграрного ринку / [М.Й. Малік, О.Г. Шпикуляк, В.П. Рябоконь, М.І. Грицаєнко та ін.]. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2017. – 86 с.

СИСТЕМА ЦІН ТА МЕХАНІЗМ ОПЛАТИ В КООПЕРАТИВИ

Швидковська І.І., здобувач
ОКР «Молодший спеціаліст»
спеціальність 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»
економічного відділення
ВП НУБіП України «Заліщицький
аграрний коледж ім. Є. Храпливого»

Кооперування є логічною стадією подальшого розвитку реформ, що стає можливим завдяки виникненню значної кількості незалежних приватних товаровиробників-власників, які мають спільні економічні інтереси у здійсненні ринкової діяльності. Кооперація, як форма організації обслуговування виробництва, може об'єднувати товаровиробників і в умовах приватної власності дозволяє продуктивно вирішувати ряд проблем їхньої діяльності в досить складних ринкових відносинах.

Метою діяльності обслуговуючих кооперативів є надання послуг сільськогосподарським товаровиробникам, які є членами кооперативу, сприяння їх прибутковому господарюванню.

Кооператив проводить господарські операції не з членами а з суб'єктами ринку від імені своїх членів не заробляючи при цьому прибутку для себе. Оскільки кінцева собівартість послуг, витрати на функціонування кооперативу остаточно можуть бути підраховані в кінці фінансового року, ціноутворення в кооперативі складається з двох частин:

- на початку року, перед поставкою-закупівлею членам продукції, надання послуг, засобів виробництва кооператив встановлює попередні ціни;
- в кінці року фінансовий результат діяльності кооперативу розподіляється серед членів через кооперативні виплати, які додаються до попередніх виплат, що були виплачені їм через попередні ціни за надану продукцію або віднімаються від попередніх цін за надані послуги та засоби.

Організація діяльності кооперативних підприємств базується на формуванні відповідних фондів фінансових ресурсів. Для забезпечення статутної діяльності кооперативу у порядку передбаченим статутом формує пайовий, неподільний, резервний та додатковий (спеціальний) фонди.

Пайові внески є основою для формування фондів кооперативу, і водночас вони є гарантією члена в його операціях з кооперативом. Саме тому пайовий внесок члена кооперативу має бути пропорційним обсягу отриманих ним послуг в загальному обсязі послуг, які кооператив надає своїм членам. Адже чим більший обсяг послуг він отримує, тим більше повинна бути його участь в фінансуванні діяльності кооперативу і тим більше гарантій він має надати кооперативу.

Механізм формування пайового фонду передбачає здійснення членами (асоційованими членами) обов'язкових і додаткових внесків – паїв.

Розмір економічного результату діяльності кооперативу визначається після закриття всіх бухгалтерських записів по операціях з членами та з третіми особами. Але операції з членами на цьому не закінчуються. Вони повинні отримати кооперативні виплати (перерахунок попередньо встановлених цін), що є складовою частиною ціни за поставлену продукцію чи оплати за отримані товари та послуги.

Частка економічного результату, що виділяється для здійснення нарахувань на паї, обмежена законом до 20%. Для забезпечення статутної діяльності кооператив у порядку, передбаченому його статутом, формує пайовий, резервний, неподільний, спеціальний та інші фонди. Основними фондами сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу є: пайовий фонд, який формується за рахунок паїв (у тому числі додаткових) членів та асоційованих членів кооперативу. Розміри пайових внесків до кооперативу встановлюються в рівних частинах і/або пропорційно очікуваній участі члена кооперативу в його господарській діяльності.

У разі виходу або виключення з кооперативу фізична чи юридична особа має право на одержання своєї загальної частки натурою, грошми або (за бажанням) цінними паперами відповідно до їх вартості на момент виходу.

Повернення пайових внесків членам кооперативу проводиться незалежно від причин їх виходу з організації. Враховуючи характер внесеного паю та можливі ризики для діяльності кооперативу в статутних документах доречно встановити термін повернення пайового внеску протягом 2-3 років з поетапною оплатою. Вибір форми повернення паю може бути змішаним передбачаючи повернення раніше переданим майном чи грошову компенсацію.

Висновки. Проблеми по реалізації продукції можуть бути розв'язані завдяки спільним діям сільськогосподарських товаровиробників шляхом об'єднання в обслуговуючі кооперативи. А саме:

- здійснювати реалізацію продукції на вигідних умовах та за прийнятними цінами;
- спільно зберігати та переробляти продукцію;
- забезпечувати матеріально-технічними засобами за доступними цінами та можливістю купівлі в кредит;
- ефективно використовувати сучасну техніку та отримувати послуги за собівартістю.

Список використаних джерел:

1. Економіка аграрних підприємств. Ред. Андрійчук В.Г. К.: Вища школа, 2002. 512 с.
2. Д.І. Рижмань, Г.Я. Віннічук., І.М. Криворучко ., В.М. Пилявець Ціноутворення: навч. посіб. К.: Аграрна освіта, 2011. 313с.
3. Саблук П.Т. Ціна - запорука ефективності сільськогосподарського виробництва. Наук. вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України / Серія "Економіка, аграрний менеджмент та бізнес. 2008. 378 с.

ГОЛОВНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СЕЛА

Щава К.Р., здобувач
ОКР «Молодий спеціаліст»
відділення агроекології та економіки,
спеціальність «Менеджмент»
ВП НУБіП України «Боярський коледж
екології і природних ресурсів»

У сільській місцевості мешкає близько третини українців, але за останні 18 років селян поменшало майже на чверть (із 17 млн до 13), тимчасом чисельність містян за цей період упала заледве ніж на 16% . Однак обіцянки відродити село — це, правду кажучи, просто популізм. Зважаючи на соціально-економічні тенденції, реалістичної програми порятунку українського села немає: депопуляція триватиме, села зникатимуть, а їхня інфраструктура занепадатиме. Але все це не суто українська проблема, а загальноєвропейська тенденція, спричинена глибинними економічними й технологічними чинниками.

Офіційна статистика відображає процес зникнення сіл з карти держави не в повному масштабі: за даними Держстату, із 1990 по 2018 роки зникли з мапи лише 426 сільських населених пунктів. Однак справжня кількість «вимерлих» сіл набагато більша: 2014-го 369 безлюдних сіл просто не були зняті з державного обліку. На межі зникнення перебуває ще 4684 села, де станом на 2015 рік мешкало до 50 осіб у кожному. Тобто вже в перспективі кількох десятиліть сільська поселенська структура України зменшиться приблизно на 17%. Головна причина вимирання сіл — демографічна.

Ще один чинник знелюднення та «старіння» сіл — трудова міграція. Виїзд людей із сільської місцевості стимулюють соціально-економічні проблеми, які там мають загострений характер. На загаль рівень зарплат у сільському господарстві — один із найнижчих з-поміж галузей.

Забезпечення села відбувається переважно завдяки пенсіям, різним виплатам і ресурсам власного господарства, а доходи у формі зарплатні в середньому становлять тільки 34,4% загального обсягу (у місті — 55,7%). Поширеними в селі є домогосподарства, що не мають працівників узагалі. Адже вони не можуть забезпечити селян гідними доходами.

Теоретично замість неефективної колгоспної системи опорою місцевих економік мали би бути фермери. Станом на 2014 рік у сільському господарстві України було 52,5 тис. суб'єктів господарювання серед яких 71% становили саме фермерські господарства. Однак ринку праці вони не оживили: за статистикою 2014-го, із-поміж населення, зайнятого в сільському господарстві, на фермах працювало трохи більше як 3%. Не оживили сільську економіку й агрохолдинги, які завдяки сучасній техніці не потребують такої кількості робітників, як радянські колгоспи або селянські господарства. Тож не дивно, що рівень бідності в селі вищий, ніж у місті. Так, 2013 року цей показник (за прожитковим мінімумом) у місті становив 11,8%, а в сільській місцевості — 28,9% .

Схожі процеси відбуваються і в сільських регіонах ЄС. Там також мешкає близько третини населення Євросоюзу й так само, як в Україні, його кількість інтенсивно зменшується. За розрахунками демографів, до 2050 року населення європейських урбаністичних зон зросте більш ніж на 24 млн, натомість селян поменшає майже на 8 млн.

Найширше депопуляція охопила села Литви, Естонії, Болгарії, Латвії та Угорщини — там вимирають близько 80% сільських районів. І так само, як в Україні, негативні соціально-економічні явища у європейському селі відчутніші, ніж у місті. Приміром, у 2016 році рівень зайнятості в селах Естонії був на 6% нижчим, ніж у містах, в Угорщині — на 3%, у Болгарії — на 15%, у Словаччині — на 7%.

Що змушує і європейське, і українське село занепадати? Передусім йдеться про зміни в характері сільськогосподарського виробництва. Завдяки високоефективній техніці обробка землі більше не потребує мільйонів робочих рук, а там, де потребує, використовується наймана праця сезонних робітників. Таким чином, населення сільських районів втрачає економічну основу свого існування, а отже, змушене адаптуватися до змін, мігруючи до міст.

До того ж основні міграційні потоки ззовні притягують якраз-таки міста, а не села. Крім того, у сучасних містах легше скористатися засобами соціальної мобільності, а також більше шансів досягти добробуту й дістати ширший доступ до послуг, тож загальний рахунок явно не на користь села.

Зрозуміло, що повна урбанізація Європи — лише питання часу. Штучно гальмувати цей процес без сенсу, але національні уряди мають можливість пом'якшити негативні соціально-економічні явища, які відбуваються тим часом у сільських місцевостях.

Глибина соціально-економічної кризи в європейському селі (навіть там, де вона найгостріша) несумірно менша, ніж в Україні, і з огляду на загальну статистику соціально-економічний розрив між селом та містом у ЄС мінімальний. Вочевидь, у такому ж напрямі слід рухатись і нам. Створення опорних шкіл та госпітальних округів — це правильні кроки. Питання тільки в тому, наскільки послідовними будуть ці й інші реформи, та чи вдасться уряду знайти баланс між ефективною підтримкою села, та безнадійної кризи.

Список використаних джерел:

1. Галузева програма соціально-економічного розвитку сільських територіальних громад (модельний проект “Нова сільська громада”) : [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://ligazakon.ua>.
2. Демографічна ситуація : [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.stat.uz.ua/statinfo/dem/naselennja10.pdf>.
3. Державний комітет статистики України : [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Інститут демографії та соціальних досліджень НАНУ : [Електронний ресурс] / Режим доступу : <https://www.idss.org.ua/>.

СУЧАСНИЙ БУХГАЛТЕР: ЯКИЙ ВІН? ПЕРЕВАГИ ФАХІВЦЯ З ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ НА РИНКУ ПРАЦІ

Яковчук Ю.П., здобувач
ОКР «Молодший спеціаліст»
Хотинський коледж Подільського ДАТУ

Бухгалтер —фахівець, без якого не обходиться функціонування жодної як виробничої фірми, так і державної організації, а бухгалтерський облік є однією із ключових ланок, яка може прискорити чи уповільнити розвиток підприємства. Тому необхідною умовою успішного функціонування будь-якої країни з ринковою економікою є наявність висококваліфікованих бухгалтерів, здатних приймати рішення на підставі глибокого розуміння основних економічних принципів.

Сьогодення професії обліковця є ще цікавішим. Бухгалтерський облік постійно розвивається, а фахівці з бухгалтерського обліку та оподаткування використовують найсучасніші технічні засоби та програмне забезпечення, що значно полегшує виконання облікових функцій. Сучасний бухгалтер або фахівець з податкового менеджменту працює за інноваційним комп'ютерним обладнанням і має справу з найважливішим ресурсом компанії – інформацією. Розвиток інформаційних технологій сягнув такого рівня, що бухгалтер може виконувати облікові функції навіть дистанційно, тому професія бухгалтера набуває привабливої свободи та нових можливостей [2].

Вважаємо, що кожен бухгалтер є по своєму творчою людиною. Кожного дня йому доводиться шукати вихід із складних ситуацій, знаходити аргументи на захист фірми від скарг контролюючих органів, яких інколи здається, більше, ніж підприємств. Інколи керівництво компанії, не розуміючи наслідків, робить масштабні схеми взаємовідносин із партнерами. За багатьма цими угодами криються великі проблеми, які пов'язані з непотрібними витратами на податки. Тільки бухгалтер здатний знайти вихід із ситуації, яке влаштує всі сторони.

Бухгалтерський облік – професія молодих!

На нашу думку, сучасний бухгалтер – це особа, яка проводить облік, забезпечуючи його достовірність, оперативно реагує на зміни, як облікові так і ринкові, сприяє максимальному досягненню мети функціонування фірми. Комунікабельний, здатний до продуктивного ділового спілкування спеціаліст, який розбирається в питаннях, які для більшості людей здаються недоступними і недосяжними. Вимоги, висунуті до облікової професії, досить високі. Облікова професія – справа високоінтелектуальних людей, які володіють здібностями, що перевищують рівень звичайного підприємця [3].

Так, слід відмітити, що успішний бухгалтер – це насамперед професіонал у своїй справі, який чітко знає свої обов'язки і розуміє, наскільки важлива і відповідальна його робота. Враховуючи вимоги сьогодення, особливо важливими є позитивні людські якості бухгалтера (врівноваженість,

посидючість, відповідальність, пунктуальність, стресостійкість, чесність, уважність), адже керівництво повинно повністю йому довіряти.

Отже, сучасний бухгалтер повинен бути високоосвіченою та компетентною людиною, з кваліфікацією, яка відповідає критеріям професії; бути неординарною і всебічно розвинутою особистістю, яка постійно вдосконалює свій рівень; бути комунікабельним спеціалістом, здатним до ділового спілкування. Вимоги, висунуті до роботи бухгалтера, досить високі, тому бухгалтер повинен мати «сильний розум».

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV / [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
2. Лайчук С.М. Яким бути бухгалтеру в Україні? / С.М. Лайчук // Міжнародний збірник наукових праць. – Вип. 3. – [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://eztuir.ztu.edu.ua/3014/1/120.pdf>.
3. Шелих В. Підбір бухгалтера від «А» до «Я» / В. Шелих // [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://hrliga.com/index.php?module=profession&op=view&id=918>

**ДИСКУСІЙНА ПАНЕЛЬ 5. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИНИ В УКРАЇНІ**

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

Булюбаш В.А., здобувач
ОКР «Молодший спеціаліст»
факультету «Економіки і права»
Науковий керівник: Кузнєцова Ольга
Валентинівна, викладач обліково-економічних
дисциплін, спеціаліст вищої категорії
Кропивницький коледж механізації
сільського господарств

Постановка проблеми. Україна має унікальні за структурою земельні ресурси та є лідером серед країн Європи за показниками площі сільськогосподарських угідь у розрахунку на душу населення, обсягами чорноземів. У той же час, чинний законодавчий механізм, який регулює питання землекористування, не забезпечує раціональності та ефективності використання земель, що, в свою чергу, не сприяє стратегічному розвитку економіки держави, а також може привести до погіршення стану навколишнього середовища.

Аналіз та напрями дослідження. На сьогоднішній день спостерігається надзвичайно високий рівень освоєння життєвого простору, до господарського використання залучено понад 92% території, зменшення площі територій, зайнятих поверхневими водами, недостатня для забезпечення екологічної рівноваги лісистість. Наявні також проблеми в земельних відносинах, адже до теперішнього часу не завершене формування їх організаційного та правового механізмів.

Основною причиною недостатньої ефективності земельних відносин та землекористування в Україні є нераціонально побудована система державного управління земельними ресурсами.

Враховуючи актуальність вдосконалення механізмів державного управління земельними ресурсами та земельними відносинами, останніми роками науковцями проводиться досить великий обсяг досліджень: Андрейцев В.І., Варламов А.А., В'юн В.Г., Лозинська Т.М., Мартин А.Г., Погрібний О.О., Третяк А.М., Шеремет А.П. Окремо відзначимо дослідження: Боклаг В.А., результатами яких стала розробка Концепції державного управління земельними ресурсами в Україні, що є системно методологічною основою для формування стратегії державного управління земельними ресурсами як окремої сфери регулювання економіки країни ; Добряка Д.С., який вивчає сучасний стан земельної реформи та перспективи розвитку земельних відносин в Україні

Основний матеріал. Аналіз сучасних тенденцій формування порядку в аграрному секторі України показує, що гальмування розвитку земельної реформи заморозило взаємопов'язані чинники розвитку аграрної сфери, через що сформувався специфічний уклад сільськогосподарської діяльності - від надзвичайно великих виробників, які вбачають певні ризики в розвитку

земельної реформи, до фермерів, особистих селянських господарств та інших дрібних виробників, для яких держава не створила умов саморозвитку.

Така ситуація призвела до прогресування монополізму, пригнічення дрібного виробника, однобічного експортоорієнтованого агропромислового виробництва, спотворення конкурентного середовища.

Надзвичайна актуальність даної проблеми нині проявляється в умовах погіршення протягом останніх років економічного середовища для функціонування суб'єктів агропромислового виробництва, зокрема через суттєве обмеження державного стимулювання сільгоспвиробників, одночасно із відміною податкових пільг вводяться нові обтяжливі податки, практично унеможлиблюється кредитування сільгоспвиробників через відсутність ліквідної заставної бази та високу вартість кредитних ресурсів, що створює значний дефіцит фінансових ресурсів та ускладнює функціонування галузі.

Практично призупинено продовження земельної реформи на ринкових принципах, що стало перепорою в застосуванні ринкових механізмів фінансового забезпечення розвитку аграрної економіки та поглиблює інші негативні тенденції, що найближчим часом призведе до проблем із продовольчою безпекою держави та соціальної напруги на сільських територіях.

Наразі в Україні планується вдосконалення земельних відносин за такими основними напрямками: дерегуляція обороту прав на земельні ділянки, стає землекористування, консолідація землеволодіння та землекористування, запровадження повноцінного ринку земель сільськогосподарського призначення, вдосконалення та розвиток системи кадастру та реєстрації речових прав на нерухоме майно та забезпечення та захист прав на земельні ділянки.

Висновки. Сучасний стан розвитку територій вимагає завершення земельної, аграрної, адміністративно-територіальної та бюджетної реформ, регуляторного інституціонального втручання держави в економічний оборот земель сільськогосподарського призначення, на принципах соціальної збалансованості та землевпорядних вимог формування землекористування, розробленої системи обмежень на ринку земель і формування стимулюючих правових норм для забезпечення сталого соціально-економічного розвитку.

Вказані реформи необхідно проводити в комплексі, невід'ємно одна від одної, включаючи напрями: інституціонально-економічні — з включенням земельного ресурсу в економічний обіг, переоцінкою і формуванням земельного капіталу; адміністративні — з ліквідацією вертикально-владних, бюджетно-розподільчих корупційних схем; територіальні — з повним громадським та самоврядним контролем за земельними ресурсами; аграрні — з відновлення ефективної агровиробничої структури у кожному сільському поселенні; земельні — на основі раціонального землекористування, ефективного механізму оцінки земель та забезпечення їх раціонального використання.

Список використаних джерел:

1. <https://zsu.org.ua/andrij-martin/93-2011-06-24-14-13-52>
2. http://www.investplan.com.ua/pdf/15_2017/15.pdf

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО ЗЕМЕЛЬНОГО КАДАСТРУ УКРАЇНИ

Величко Н.О., Захарченко А.В.,
*здобувачі ОС «Бакалавр» інженерно-економічного
факультету спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій»
Одеський державний аграрний університет*

Проблемі ведення Державного земельного кадастру в Україні присвячені праці вчених: М.О. Володіна, А.С. Даниленка, Д.С. Добряка, Й.М. Дороша, Т.О. Євсюкова, О.П. Канаша, М.Г. Лихогруда, Г.К. Лоїка, А.А. Ляценка, А.Г. Мартина, Л.Я. Новаковського, Л.М. Перовича, М.Г. Ступеня, О.В. Тихенко, А.М. Третяка [1].

Основними проблемами, що існують у Державному земельному кадастрі України, є застарілість окремих видів земельно-кадастрової інформації, брак реєстраційних даних щодо обмежень у використанні земель, недостатня автоматизація, інформатизація і прозорість кадастрово-облікових процедур, брак інформації з обліку якості земель у впровадженій з 2013 року Національній кадастровій системі тощо. Все це сприяє формуванню конфліктного потенціалу земельних відносин, ускладненню державного контролю за використанням та охороною земель, відсутності передумов для регулярного проведення моніторингу земель. Недостовірність зафіксованих у кадастрі просторових характеристик земельних ділянок може призвести до не точної ідентифікації прав на землю та не справедливого вирішення земельних суперечок.

Однією із проблем Державного земельного кадастру України є відсутність інформації з обліку якості земель [1]. Останній раз він проводився 23 роки тому Інститутом землеустрою УААН за результатами узагальнення даних великомасштабних ґрунтових обстежень. Нормативи якісного стану ґрунтів, що визначають рівень забруднення, оптимальний вміст поживних речовин, фізико-хімічні властивості встановлюються з метою запобігання їх виснаженню і використовуються для здійснення контролю за їх якісним станом. Відсутність нормативних документів з обліку якості земель в Україні та недостовірність наявної інформації не дає можливості аналізувати стан земельних ресурсів. Тому, на нашу думку, облік якості земель потребує актуалізації відомостей про стан ґрунтового покриву з застосуванням сучасних ґрунтових, агрохімічних, меліоративних і геоботанічних обстежень з наданням характеристики сільськогосподарських угідь за генетичним типом ґрунту, забезпеченістю поживними речовинами, кислотністю, еродованістю, засоленістю, солонцюватістю та іншими природними чинниками, які впливають на родючість. Це дасть можливість вирішувати питання моніторингу земель та їх раціонального використання.

Застаріла база даних з бонітування ґрунтів потребує оновлення, бо проведення достовірної грошової оцінки земель неможливо з такими неактуальними даними, а оновлення баз просувається дуже повільно, гальмуючи

земельно-кадастровий процес. Останній раз коригування бонітування ґрунтів в нашій країні проводилось у 1993 році у відповідності до методики бонітування ґрунтів України [2]. Пройшло вже 26 років, а цей вид робіт більше не здійснювався, хоча згідно з Законом України «Про оцінку земель», бонітування має проводитись не рідше як один раз у 7 років [3].

Економічна оцінка земель колгоспів і радгоспів Української РСР по результатам їх господарювання в останнє була проведена у 1988 році на радянських принципах соціалістичного господарювання. Це потребує розробки і впровадження нової методики економічної оцінки земель, так як її результати не є актуальними в сучасних умовах господарювання в Україні і відповідно до Закону України «Про оцінку земель», вона має проводитись не рідше як один раз у 5-7 років [3].

Доступність земельно-кадастрової інформації можлива за допомогою наймасштабнішого і якісного сервісу в Україні - публічної кадастрової карти, яка створена чи не останньою в Європі і має свої відмінності - систему зворотного зв'язку та єдину картографічну основу у вигляді ортофотопланів.

Позитивними рисами українського кадастрового порталу є: швидка робота в онлайн-режимі, зручність у користуванні, висока роздільна здатність ортофотопланової основи, відображення місцевості, наявність основних базових функцій отримання земельно-кадастрової інформації [4].

Слід відмітити і риси, які негативно впливають на користування порталом і оптимізацію земельних відносин: 1) помилки встановлення меж земельних ділянок (неправильна конфігурація, накладання ділянок, перетин з межами населених пунктів тощо); 2) відсутність даних якісного обліку земель; 3) відсутність даних щодо визначення агротехнологічної цінності земель та цільового спрямування; 4) брак інформації про нормативну грошову оцінку земель, про повну адресу земельної ділянки, брак інформації про власника земельної ділянки, відсутність інформації про нерухомість. Ми вважаємо, що публічну кадастрову карту необхідно зробити більш публічною, надавши доступ всім користувачам до даних, а також доповнити інформацією про нормативну грошову оцінку земель, бали бонітету агропромислових груп ґрунтів, обмеження у використанні земель та про існуючу забудову, що дозволить більш ефективніше та раціональніше використовувати земельні ресурси.

Список використаних джерел:

1. Мартин А.Г., Тихенко О.В., Паламарчук Л.В. Земельний кадастр : навчальний посібник. Київ: Медінформ, 2015. – 550 с.
2. Методические рекомендации по проведению бонитировки почв. – К.: УААН, 1993. – 96 с.
3. Про оцінку земель : Закон України від 11 лютого 2003 р. № 1378-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1378-15> (дата звернення 20.04.2019).
4. Публічна кадастрова карта України : URL: <https://map.land.gov.ua/kadastrova-karta> (дата звернення 20.04.2019).

ДЕГРАДАЦІЯ ҐРУНТІВ ВНАСЛІДОК РОЗРОБКИ РОДОВИЩ ТА ВИДОБУТКУ КОРИСНИХ КОПАЛИН

Гомела А.В., здобувач
ОС «Бакалавр» інженерно-економічного
факультету
Одеський державний аграрний університет

Земельні ресурси є невід’ємною частиною багатства народу. Саме земля протягом багатьох століть залишалася головним ресурсом держави, джерелом добробуту і процвітання. Але масштабне освоєння земельних територій окрім позитивних наслідків призводить до деградації земельних ресурсів. З кожним роком проблема деградації земельних ресурсів в Україні стає дедалі актуальнішою. Відповідні проблеми стосуються і інших країн Європи – Польщі, Болгарії, Румунії, Молдови. Зі збільшенням антропогенних навантажень у 60–80-х роках минулого століття порушилися збалансовані природно-екологічні зв’язки, прогресують деградаційні процеси (ерозія, зсуви, кислотність, заболоченість, засолення, забруднення ґрунтів). Усе це потребує систематичних, цілеспрямованих, комплексних досліджень у розробці системи заходів щодо їх запобігання, конструювання екологічно стійких агроландшафтів. На думку вчених [2,3,4], охорона земель від деградаційних процесів є однією із актуальних проблем.

Метою дослідження є визначення причин, наслідків та способів захисту земель від негативного впливу ерозійних процесів.

Деградація земель означає зниження чи втрату біологічної та економічної продуктивності й складної структури ґрунтів орних земель, погіршення їхнього стану, складу, корисних властивостей і функцій та інших органічно пов’язаних із землею природних компонентів. Багато вчених, які займалися вивченням цього питання на перше місце з причин деградації землі виносять ерозію ґрунту (як водну так і вітрову). В дійсності Українські землі піддаються цим видам ерозій, але в сучасності мало хто звертає увагу на таку причину як розробку рудників та видобуток корисних копалин. Гірничодобувна промисловість залишається найбільшим джерелом забруднення біосфери, що негативно впливає на атмосферне повітря, продукує відходи, спричиняє забруднення ґрунту, вод рекреаційних водойм і питної води, стан яких не відповідає стандартам якості, затвердженим Всесвітньою організацією охорони здоров’я у 2000 р..

Основними засадами (стратегією) державної екологічної політики України на період до 2020 р. визначено, що антропогенне і техногенне навантаження на довкілля в Україні у кілька разів перевищує відповідні показники у розвинених країнах світу. Яскравим прикладом регіону, де сформувалися найбільші в Україні техногенні родовища і водночас утворився комплекс екологічних проблем є Дніпропетровська, Донецька, та Запорізька області. База даних техногенних об’єктів станом на 01 січня 2017 р. нараховує 15 офіційно

zareestrovanih tekhnogennih rodovishch, ponad 650 potentsiynih rodovishch, sho vynikli vnaslidok vyrobnychoi diyalnosti pidpriemstv vidobuvnoi, girnychopererobnoi, metalurgiynoi, mashinobudivnoi, enerhetychnoi promyslovosti, ta ponad 1000 perspektivnyh tekhnogennih ob'ektiv. Rehiوني Kryvbasy (mistа Kryvyy Rіg, Kamіnsьke, Dnipro, Mariupol, Donec'k, Zaporizhzhya ta in.) za 125 rokiv ekspluatatsii rodovishch zalіznych rud stali zonoю ekolohichnoi katastrofi. A mizh inshim, se 15 % terytorii Ukraїni, sho nalezhat do kategorії «nadzvychayno zabrudneni rehiوني z pidviyshchennim rizykom dlya zdorov'ya lyudei i rayoniv ekolohichnoi katastrofi». 70 % terytoriy tьogo rehiону vtratyli sviy prirodnii lantshaft, a ornі zemli bezperervno dehraduyut z dostatnio velikoю shvidkіstю. Grunty nadmirno zabrudneni ne tilьki pestitsidami ta minerальnymi dobryvami, ale y vazhkimi metalami, osoblyvo poblyzu mist ta vidvaliv i shlamoskhyvishch u radiusi 20–25 km. Ukraїna posidaє pershe misce sered kraїн Svropи za kіlkіstю nakopichenyh vіdkhodiv, mayzhe 97% yakh formuetsya na terytorii promyslovoyh mist. Provedennya girnychikh robіt suprovodzuetsya masovymi vibukhamи na kar'єrah, sho є velikimi dzhерелами pilu ta otruynykh gaziv, yakі osіdaючи na zemlyu шаром до 0,5 m na довгі роки позбавляють її родючості.

Otze problema ekolohichnoi dehradatsii zemli vnaslidok rozrobki rodovishch korisnykh kopalin zalishayet'sya deдалі aktualnoю na syohodennya dlya nashoi derzhavi.

V bagat'ох kraїnah svіtu takozh іsnyut problemi takogo rodu, ale ci kraїni ne zupinyayutsya na poshukakh novykh sposobiv pripyinennya dehradatsii zemli, vіdtvorennya rodюchoго шару grunту tosho. Ukraїnsьki agrariї namagayutsya pereyinyati argentyinsьku tekhnolohію «No-till», yaka dopomohla kraїni za останні 40 rokiv vykorystovuvannya danoї terytorii polіpshyti stan zemli, a vміst гумусу збільшити на 0,5-1%, sho є дуже великим проривом, vrahovuyuchi te, sho vіdnovlennya rodючості – se дуже довгий i skladnyy protses. Cya tekhnolohія oznachaє zmenshennya або повне vyklyuchennya mekhanіchnого vtручання do шарів zemli. Але dlya того, shob її zastosovuvati v Ukraїni neobkhіdno vesti zhorstokyy kontrol za tym, sho vіdbuvaetsya na nashykh ranіshe дуже vrozhaynykh zemlyakh. Nekontrol'ovana ta «tіnьova» rozrobka pryzvodit ne lyshе do pogіrshennya stanu zemel, a y she do pogіrshennya ekolohichnoi situatsii. Pіslya того yak bude vіrіsheno se pytannya y pryyinyatti vіdpovіdні zakhodi, možna bude zaymatysya rekul'tyvatsією zemel, adzhe možna namagatysya vіdnoviti te, sho ne do kіntsya zruynovano. V protylezhnomu vipadku kraїna може peretvoritysya na odnі suцільні rozkopki, yari, kar'єri, vіdvalи пустої porody, terykony tosho.

Список використаної літератури:

1. Oцінka i prognos yakostі zemel: [navchальnyy posіbnik] / S.Yu. Buligin, A.V. Barvins'kyy, A.O. Achasova, A.B. Achasov. – X. : XNAU, 2008. – 238 s.
2. Budzyak O. S. Dehradatsiya ta zakhodi revitalizatsii zemel Ukraїni / O. S. Budzyak. – 2014.

3. Волощук М. Деградація ґрунтів – глобальна екологічна проблема / Мирослав Волощук. // Вісник Львівського університету. Серія географічна. – 2017. – №51. – С. 63–70.

4. Медведєв В. В. Нові напрями, інноваційні дослідження/ В. В. Медведєв, Г. В. Тітенко. // Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна серія «Екологія». – 2017. – №17.

ЕКОЛОГІЧНІ, ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ

Карпик Ю.А., здобувач

*ОС «Бакалавр» юридичного факультету
Сумський національний аграрний університет*

Земля – дуже містке й широке поняття. Так, згідно зі ст. 14 Конституції України земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави. Земля як ресурс у сільськогосподарському виробництві має особливе значення серед матеріальних умов, необхідних для життя людей, відіграє не тільки економічну, а й політичну роль у розвитку суспільства, і від її раціонального та ефективного використання залежить добробут народу.

Раціональне використання й охорона земельних ресурсів країни є надзвичайно важливою природничо-науковою та соціально-економічною проблемою, яка має розв'язуватися на основі балансу між інтенсифікацією використання земель для забезпечення необхідного економічного зростання і збереженням земельних ресурсів.

Відповідно до Основних засад (стратегії) державної екологічної політики України на період до 2020 р., затвердженої Законом України від 21 грудня 2010 р. № 2818-VI, стан земельних ресурсів в Україні близький до критичного [1].

Останнім часом у наукових колах домінує позиція, згідно з якою раціональне використання й охорона земель включає три групи питань: охорона від забруднення та його попередження – екологічна група; охорона землі від виснаження і підвищення її родючості – економічна група; хто саме живе на землі, хто її обробляє, а також хто отримує від цієї діяльності дохід і хто повинен її захищати і мати підтримку для забезпечення умов збереження землі – соціальна група.

Охорона земель відповідно до Закону України «Про охорону земель» – це система правових, організаційних, економічних, технологічних та інших заходів, спрямованих на раціональне використання земель, запобігання необґрунтованому вилученню земель с/г призначення для несільськогосподарських потреб, захист від шкідливого антропогенного впливу, відтворення і підвищення родючості ґрунтів, підвищення продуктивності земель лісового фонду, забезпечення особливого режиму використання земель

природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення [4].

Правила використання та охорони земель розроблені згідно з Конституцією України, Земельним кодексом України, Законами України «Про охорону земель», «Про державний контроль за використанням та охороною земель», «Про землеустрій», «Про оренду землі», «Про фермерське господарство», «Про охорону навколишнього природного середовища» та іншими законодавчими і нормативними актами

Основними факторами щодо низької економічно-екологічної ефективності використання сільськогосподарських земель в Україні можна виділити такі: слабе фінансування сільськогосподарських підприємств за рахунок низької рентабельності; порушення структури посівних площ сільськогосподарських культур; втрата родючості за рахунок постійного зменшення зрошуваності, недобросовісна безгосподарність, застосування застарілої важкої сільськогосподарської техніки; поступове погіршення екологічної ситуації, що пов'язано з посиленням деградації земель сільськогосподарського призначення, зниженням родючості ґрунту, зростанням його забруднення залишками пестицидів, важких металів [2].

Щоб виправити цю ситуацію, потрібно розробити й реалізувати цілу низку заходів. Найважливішими з них є: стандартизація і нормування землекористування; державний контроль за використанням і охороною земель та юридична відповідальність; державна землепорядна експертиза і ліцензування; матеріальне стимулювання; плата за землю; планування використання і охорони земель та землеустрій; фінансування землеохоронних заходів із землустрою [3].

З огляду на це, особливої актуальності набуває необхідність запровадження еколого-економічного механізму стимулювання раціонального використання й охорони земель як важливого інструменту в системі регулювання земельних відносин шляхом впровадження пільгового режиму оподаткування, здійснення планової консервації деградованих, малопродуктивних та техногенно-забруднених земель, а також орних земель та інших видів сільськогосподарських угідь, впровадження заходів з охорони земель, їх захисту від розвитку та попередження ерозійних процесів, відтворення й підвищення родючості ґрунтів, вдосконалення інфраструктурного забезпечення природоохоронної діяльності, створення сприятливих умов для господарської діяльності сільськогосподарських підприємств, запровадження примусових важелів впливу щодо нераціонального використання та збереження земель.

Список використаних джерел:

1. Основні засади (стратегія) державної екологічної політики України на період до 2020 року : Закон України від 21 грудня 2010 р. № 2818-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 26. – Ст. 218.

2. Бондарчук І.Л. Еколого-економічний механізм раціонального використання, відтворення та охорони земельних ресурсів. *Науковий вісник*

Мукачівського державного університету. Світове господарство і міжнародні економічні відносини. Мукачеве, 2018. №14. – С. 87-91. – URL: http://economyandsociety.in.ua/journal/14_ukr/10.pdf

3. Сидоренко І. І. Сучасне управління в галузі використання і охорони земель. *Економіка і регіон*. 2016. № 2. С. 85-90. - URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/econri>

4. Про охорону земель: Закон України від 19.06.2003 р. № 962-IV. Дата оновлення: 8.12.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15>

ЗМІНА КЛІМАТУ ТА ЕКОЛОГІЧНА ДЕГРАДАЦІЯ ЗЕМЕЛЬ

Керусенко Д.В., здобувач
ОКР «Молодий спеціаліст»
Технологіко-економічний коледж
Миколаївського національного аграрного університету

Основними негативними наслідками агропромислової діяльності в Україні є збідніння і виснаження родючих українських чорноземів, промислове забруднення ґрунтів та інтенсивне освоєння цілинних земель, широке розповсюдження монокультур, застосування азотних і нітратних мінеральних добрив. Основним чинником великомасштабної деградації земельних ресурсів є, передусім, екологічна недосконалість структури земельних ділянок і технологій вирощування сільськогосподарських культур. 71% всього агроландшафту країни використовується для господарської діяльності. Це – надмірне навантаження на землю. Така велика розораність ґрунту – це докорінні зміни в процесах ґрунтоутворення і агроєкосистем. Агрохолдинги не визначають якісних показників орендованої ними землі, не контролюють її стан, не використовують правильні технології її обробки. Відсутність професійних агрономічних знань та бажання збереження родючості орендованої землі призводить до непоправної її руйнації.

За відсутності надходження органічної речовини та незбалансованого застосування мінеральних добрив, ігнорування сівозмін, зведення до мінімуму площ вирощування бобових культур, спалювання соломи тощо в ґрунтах активізуються процеси дегуміфікації (простіше кажучи – знищується родючий шар ґрунту). Запаси гумусу нерозривно пов'язані зі здатністю ґрунту створювати необхідні умови для розвитку сільськогосподарських культур та формуванням високих урожаїв. Товщина гумусового шару за останнє десятиліття зменшилася на 20%. До того ж, майже 40% загальної площі земельних ресурсів України належать до забруднених земель.

Єкосистема ґрунту руйнується в основному через інтенсивний розвиток ерозії: останнім часом їй піддалося більше 35% сільгоспугідь України. Активне використання хімічних добрив призводить до збільшення площі кислих ґрунтів.

Болючим залишається питання недотримання аграрних технологій. Зокрема, сучасний український агробізнес характеризує монокультура: щороку

на одних і тих же полях вирощуються виключно найбільш прибуткові сільськогосподарські культури - соняшник, ріпак, зернові - культури, які катастрофічно виснажують рештки ґрунтового покриву України. Так, у 2017 році українські агропідприємства збільшили виробництво соняшникової олії на 35%. Україна – найбільший у світі експортер соняшникової олії. Майже 40% посівної площі займає соняшник, що є неприпустимим з точки зору збереження родючості ґрунтів. За останні 25 років площі цієї високоліквідної культури зросли втричі й перевищують рекомендовані 2 мільйони гектарів в цілому. Ґрунтозахисні технології вирощування культур забезпечують охорону ґрунтів від факторів деградації і дають можливість мати вищу врожайність культур при низькій собівартості вирощеної продукції.

Екстенсивний мульчуючий посів (неглибоке розпушування) передбачає між збиранням та посівом тільки обробіток стерні плоскорізами завглибшки не більше 10 см. Висів насіння проводиться за допомогою універсальної рядкової сівалки.

Інтенсивний мульчуючий посів (глибоке рихлення). Між збиранням та посівом виконується обробіток стерні плоскорізами (максимум на 10 см) і більш глибокий обробіток ґрунту (максимум на 30 см). Висів насіння проводиться за допомогою універсальної рядкової сівалки.

Ґрунтозахисні технології вирощування культур базуються на мінімальному обробітку ґрунту завглибшки 4-5 см (параметри плоскоріза для суцільного мілкового обробітку завглибшки 5-16 см та глибокого 30-45 см) під всі культури сівозміни (у тому числі під цукрові буряки, кукурудзу, соняшник та ін.), біологізації землеробства, використанні нетоварної частини врожаю як органічних добрив, мульчуванні поверхні ґрунту післяжнивними рештками і широкому застосуванні сидератів. Застосування мінімального обробітку ґрунту сповільнює мінералізацію та втрати гумусу. Щорічні втрати гумусу через мінералізацію та ерозію ґрунтів складають 32-33 млн. тонн або більше 10 млрд. грн. збитків. Впровадження у виробництво цих технологій забезпечує значну економію палива – в 2-4 рази, мінеральних добрив – у 10 разів (компенсується лише азотна недостатність – 10 кг д. р. азоту на тону залишених у полі соломи та інших рослинних залишків), пестицидів у 8 разів (обробляється лише насіння), часу на обробіток ґрунту – в 3 рази, металу на один метр захвату ґрунтообробних машин – у 2-3 рази і вологозберігаючий ефект до 50 мм продуктивної вологи порівняно з технологіями, які базуються на оранці. В той же час ці технології значно підвищують урожайність сільськогосподарських культур: перші п'ять років – на 0,45-0,70 т/га зернових одиниць; в наступні роки – на 1,2-3,0 т/га. Крім того, технологія протиерозійного обробітку ґрунту сповільнює ерозійні процеси до допустимих меж.

Прогноз на майбутнє щодо земельних ресурсів невтішний. При збереженні нинішніх темпів деградації ґрунту (ерозія, затоплення, зміни клімату та ін.) критичні значення рівня родючості можуть бути досягнуті через 20-30 років, а в окремих регіонах навіть раніше.

Список використаних джерел:

1. Міщенко З.А. «Агрокліматологія» 2009 рік
2. Глухих М.А. «Агрометеорологія» 2011 рік
3. Веремеєнко С.І. «Біологічні системи землеробства» 2011 рік
4. Кравчук В.І. «Засоби малої механізації в рослинництві» 2012 рік

КАДАСТРОВІ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ТА ЛАТВІЇ : ПЛЮСИ ТА МІНУСИ

Ковальов В.Р., здобувач

*ОС «Бакалавр» землевпорядного факультету
Львівський національний аграрний університет*

Згідно закону України «Про Державний земельний кадастр»: «Державний земельний кадастр - єдина державна геоінформаційна система відомостей про землі, розташовані в межах державного кордону України, їх цільове призначення, обмеження у їх використанні, а також дані про кількісну і якісну характеристику земель, їх оцінку, про розподіл земель між власниками і користувачами.» Внесення відомостей про земельну ділянку в цю систему відбувається через державну реєстрацію при їх формуванні. Повна реєстрація прав на земельні ділянки здійснюється у Державній реєстраційній службі України та її структурних підрозділах. Зареєструвати власність чи інші права (оренду, сервітут, суперфіцій, емфітевзис та інші) на землю можна через місцевий центр надання адміністративних послуг (ЦНАП), який приймає документи для держреєстрації речових прав на нерухоме майно, або у нотаріуса. Саме після реєстрації в Держреєстрі речових прав на нерухоме майно, виникає, змінюється чи припиняється відповідне право. Підставою для узаконення права власності чи похідного від нього є витяг з системи Державного земельного кадастру.

Реєстрація нерухомого майна проводиться окремо від реєстрації земельної ділянки, що не дозволяє розглядати нерухомість, як єдиний об'єкт. У зв'язку з цим доцільно розглянути закордонний досвід реєстрації, як цілого об'єкта на прикладі Латвії.

У Латвії: Національний кадастр нерухомості (далі - Кадастр) - єдина система реєстрації, яка здійснює адміністративні, організаційні та технологічні процеси, що забезпечує отримання даних про нерухомість на території держави, її об'єктів, частин земельної ділянки та її власників, законних власників, користувачів, орендарів, а також ведення та використання згаданих даних.

Нерухоме майно вноситься до земельних реєстрів, а права, пов'язані з цим, повинні бути підтверджені в ньому. Земельні реєстрації мають бути доступні кожному, а їхні записи мають бути загальнодоступними. Введення нерухомого майна та підтвердження прав власності є обов'язковими.

Кожне нерухоме майно вноситься до Земельної книги у такій земельній справі, на території діяльності якої вона знаходиться.

Земельна реєстрація встановлюються окремо для кожної адміністративної території, території діяльності земельної реєстрації, але, якщо адміністративна територія включає об'єкти або території муніципалітету, для кожного встановлюються земельні реєстри.

Розглянувши кадастрову систему Латвії можна однозначно сказати, що реєстрація нерухомого майна і земельної ділянки в одному реєстрі набагато спрощує процес реєстрації ділянки і нерухомого майна і покращує ведення кадастру.

Формування інформаційного поля про об'єднанні земельні ділянки та нерухоме майно в нашій системі можливе при введенні адресного реєстру в якому було об'єднана інформація про земельні ділянки та нерухоме майно розташоване на ній. Такий реєстр є ефективнішим в плані забезпечення державних служб відомостями про об'єкт нерухомості, як єдине ціле.

Список використаних джерел:

1. Latvian land register. URL: www.zemesgramata.lv
2. Land Register Law. URL: <https://likumi.lv/ta/en/en/id/60460>
3. Третьяк А. Українські парадокси і проблеми розвитку державного земельного кадастру / Національна безпека і оборона. Центр Розумкова. – 2011. – № 6. – С. 52–55.
4. Закон України «Про державний земельний кадастр». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3613-17>

СТАНОВЛЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

**Ласкіна С.Є., здобувач
ОКР «Молодший спеціаліст»**

Відокремлений структурний підрозділ Костянтинівський коледж ЛНАУ

Згідно із Земельним Кодексом України земля — це основне національне багатство, що перебуває під особливою охороною держави. Право власності на землю закріплено законодавчо. Це право набувають і реалізують громадяни, юридичні особи та держава виключно відповідно до закону. Земля як головний засіб виробництва в сільському господарстві — результат багатовікового еволюційного ґрунтоутворювального процесу. Вона просторово обмежена і не може бути збільшена за бажанням суб'єкта господарювання. Земля не є продукт праці, вона сформувалася і існує без будь-якого втручання з боку людини. Тому надзвичайної актуальності набувають питання державного регулювання земельного ресурсного потенціалу, забезпечення відповідного процесу управління земельними ресурсами, посилення контролю за раціональним їх використанням тощо. У результаті реалізації в Україні земельних реформ відновлено приватну власність на землю, усунуто обмеження на надання земельних ділянок громадянам, проте раціональне високоефективне

землекористування та вихід агросфери на траєкторію сталого розвитку не забезпечено.

Вагомий внесок у розвиток теорії та методології ринку земель сільськогосподарського призначення зроблено багатьма вітчизняними науковцями. У результаті проведення земельної реформи, роздержавлення й приватизації 27 млн. га земель сільськогосподарського призначення 6,9 млн. громадян стали власниками земельних ділянок (паю), площа яких становить майже 4 га. Більша частина цих земельних часток передається в тимчасове користування, насамперед на умовах оренди, великим сільськогосподарським підприємствам. Нині такі підприємства використовують 18,8 млн. га сільськогосподарських угідь, з яких понад 90% вони орендують у громадян. Орендування землі у дрібних власників має негативні сторони для колективних сільськогосподарських товаровиробників.

По-перше, доводиться укладати договори оренди з багатьма власниками земельних часток, спадкоємцями, більшість яких проживають у містах, а то й за кордоном. Здебільшого договори оренди укладаються на короткий термін (переважно на 5 років). Часте переукладання договорів, розрахунки щодо виплати орендної плати великій кількості орендодавців зумовлюють значний обсяг робіт.

По-друге, господарювання на орендованій землі унеможливорює довготермінове іпотечне кредитування сільськогосподарських товаровиробників, що не дозволяє технічно й технологічно переоснастити сільськогосподарське виробництво.

По-третє, на практиці має місце перманентне виокремлення земельних часток для заснування фермерського господарства, передачі іншому орендарю чи приєднання до особистого селянського господарства, що спричиняє порушення цілісності земельних масивів, руйнування сівозмін, а то й створює черезсмузжя. Усе це стає суттєвим чинником негативного характеру, що не сприяє підвищенню ефективності товарного виробництва. Створення дуже великих організаційних структур типу латифундій у середньостроковій та довгостроковій перспективі несе низку загроз із точки зору їх конкурентоспроможності як для них самих, так і для аграрного сектора в цілому. Небезпека лежить в екологічному, соціальному та правовому полі.

Для стабілізації земельних відносин в Україні необхідно, щоб земельна реформа найближчим часом була спроможна дати реальні та відчутні позитивні результати. Зокрема, необхідно, на нашу думку, вирішити щонайменше чотири великі групи складних і нелегких проблем:

- удосконалення земельного законодавства та встановлення механізму реалізації правових норм через норми процесуального права, відповідну інфраструктуру, фінансове забезпечення, контроль, відповідальність.
- стабілізація аграрного виробництва, посилення інвестиційної діяльності у сфері АПК.
- завершення повного юридичного оформлення прав на землю (права власності, оренди та інших). В Україні має бути запроваджений регульований і контрольований державою земельний ринок, який враховує

нинішні соціально-економічні реалії та регіональні особливості можливого земельного обігу.

- земельну реформу слід перевести на модель сталого розвитку, що відповідає комплексним завданням щодо системного підходу до планування та раціонального використання земельних ресурсів, що були визначені конференцією ООН з навколишнього середовища та розвитку, яка відбулася в червні 1992 р. у Ріо-де-Жанейро. Мета комплексного підходу до планування і раціонального використання земельних ресурсів, зазначається в ухваленому Конференцією ООН документі «Програма дій»¹⁰, і полягає в полегшенні виділення землі для тих видів використання, що забезпечують найбільш стале отримання позитивних результатів та ефекту, та в сприянні переходу до раціонального, комплексного й екологічнобезпечного використання земельних ресурсів. При цьому слід враховувати екологічні, соціальні й економічні аспекти землекористування. Водночас необхідно брати до уваги та вирішувати питання щодо тих районів і територій, які охороняються, а також права приватної власності, права корінного населення та його громад тощо.

Список використаних джерел:

1. Богіра, М. О. Проблеми у землекористуванні, зумовлені проведенням земельної реформи в Україні, та шляхи їх подолання [Текст] / М. О. Богіра, М. О. Ступень // Землевпоряд. вісн. – 2012. – № 3. – С. 16–18.

2. Дорош, Й. О. Еколого-економічні імперативи реформування земельних відносин в умовах ринку [Текст] / Й. О. Дорош, О. П. Дорош // Там само. – С. 30–33.

3. Ковтун, О. М. Правове регулювання програмування, використання та охорони земель в Україні: 20-річний досвід реформування та перспективи розвитку земельних правовідносин [Текст] / О. М. Ковтун // Вісн. Академії адвокатури України. – 2011. – № 2. – С. 231–234.

4. Мосіюк, І. П. Земельний ресурсний потенціал аграрного виробництва та раціонального природокористування України [Текст] / І. П. Мосіюк, С. І. Мосіюк // Наук. Вісн. НУБіП України. Сер.: Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. – 2011. – Вип. 163, ч.3. – С.259–261.

5. Сіра, Е. О. Земельна реформа в Україні та її наслідки для розвитку агросфери [Текст] / Е. О. Сіра // Наук. Вісн. НЛТУ України. – 2013. – Вип. 23.14. – С. 152–157.

6. Ткаченко, Н. М. Актуальні питання обліку земельних ділянок України в умовах різних форм власності [Текст] / Н. М. Ткаченко // Вісн. екон. науки. – 2010. – № 2 (18). – С. 162–165.

ГЕОІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ

Лідовська Я.Ю., здобувач

*ОС «Бакалавр» факультету інженерів
землевпорядкування*

Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

Земельні ресурси – це складний соціально-еколого-економічний об’єкт управління. Розвиток світової економіки свідчить, що державне управління земельними ресурсами повинно забезпечувати чітке дотримання системи земельного, екологічного та цивільного законодавства у поєднанні з економічною самостійністю суб’єктів землекористування.

Ефективна та якісна система інформаційного забезпечення управління сільськогосподарськими земельними ресурсами у поєднанні з використанням новітніх інформаційних технологій сприятиме інформаційно-аналітичній підтримці в прийнятті управлінських рішень не тільки державних органів, але й інших суб’єктів земельних відносин.

Основа геоінформаційної системи – територіальна прив’язка інфраструктури до топографічного плану території, оснований на даних земельного кадастру. Практичні задачі, які потребують аналізу й оцінки комплексної інформації про інфраструктуру території в поєднанні з просторовими картографічними даними, доцільно вирішувати за допомогою сучасних геоінформаційних технологій. Вони є базовими технологіями для функціонування земельної інформаційної системи. Такі технології забезпечують накопичення територіально-комбінованих даних, їх системний аналіз, інтерпретацію у вигляді картографічних зображень засобами аерофотознімання. Мета земельно-інформаційної системи – надання в будь-який час об’єктивної інформації про земельні ресурси, змінення їх стану, якості і структури, динаміки використання земель та землекористувань з метою розробки і реалізації раціональної державної земельної політики, створення сприятливого інформаційного, технологічного і нормативно-правового середовища для забезпечення переходу до стійкого розвитку економіки.

Особливу роль у забезпеченні нормального функціонування системи управління земельними ресурсами відіграє інформація про стан земельного фонду. Її оперативність і достовірність є необхідною умовою ефективного та якісного управління землями сільськогосподарського призначення всіма суб’єктами земельних відносин. Головна вимога системи управління земельними ресурсами до інформації – достовірність, точність і об’єктивність, своєчасність подання, оптимальність ступеня деталізації. Тривалий час накопичення інформації про стан земельних ресурсів у нашій державі відбувалося хаотично. Інформація про стан земельних ресурсів акумулюється в різних установах, які проводять дослідження стану землекористування відповідно до своєї спрямованості, а головним недоліком цього є те, що

результат не передбачає отримання інформації про земельну ділянку як природний ресурс та засіб виробництва. У масштабі країни відбувається накопичення неузгодженої, подекуди недостовірної та несумісної земельної інформації, що унеможлиблює створення ефективної інформаційної системи землекористування. Нині інформаційна система землекористування – це розрізнені інформаційні бази даних, що мають виокремлену сукупність певних показників щодо правового статусу та цільового використання земельних ділянок, дані про власників та землекористувачів, окремі кількісні та якісні показники. Така система інформаційного забезпечення менш індикативна, ніж цілісна інформаційна система сільськогосподарського землекористування, що дає змогу комплексно оцінити стан землекористування.

Наведене вище свідчить про особливу актуальність питань підвищення ефективності використання земельної інформації, без розв'язання яких неможливо здійснювати заходи із запобігання негативним процесам і явищам у використанні земель та їх охорони.

В умовах сучасного динамічного розвитку суспільства, ускладнення технічної та соціальної інфраструктури інформація стає стратегічним ресурсом, що визначає ефективне землекористування. На цій інформації ґрунтуються всі продуктивні управлінські рішення та дії. Сучасні інформаційні технології, зокрема геоінформаційні, системи GPS і дистанційного зондування Землі (ДЗЗ) стали важливим чинником і засобом підвищення ефективності землекористування.

Аерокосмічні засоби (АКЗ) дозволяють, по-перше, отримувати високоякісну інформацію про просторове положення об'єктів дослідження і скорочувати час її актуалізації до декількох годин, по-друге, використовувати інформацію як основу для локалізації об'єктів і явищ, по-третє, наочно подавати матеріали для ухвалення управлінських рішень. Висока інформативність даних спостережень зі штучних супутників Землі (ШСЗ) дає змогу швидко і об'єктивно оцінювати запаси швидко змінюваних ресурсів (запаси снігу, рослину масу пасовищ тощо), стан посівів, лісових угідь, виникнення і розвиток загрозливих природних явищ (повені, підтоплення, лісові пожежі, буревії, циклони тощо), визначати зони заболочування, ерозії, засолення, опустелювання, забруднення ґрунтів, оцінювати виникнення і розвиток надзвичайних ситуацій, забруднення природного середовища. Також дані, отримані за допомогою АКЗ, дозволяють проводити неупереджену інвентаризацію сільськогосподарських угідь, розв'язувати різні задачі стосовно поліпшення властивостей ґрунтів.

Отже, ГІС-технології використовуються для забезпечення процесу прийняття рішень з оптимального управління земельними ресурсами, є важливим інструментом пізнання навколишнього середовища та управління ним, від чого залежить екологічна та економічна стабільність природно-господарських систем та об'єктів. Наочною є тенденція застосування ГІС як інтегруючого компонента в задачах спостереження за довкіллям. Це дозволяє

своєчасно вживати заходів із раціонального використання природних ресурсів і запобігати збиткам від стихійних лих і екологічних катастроф.

РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Росик О.В., здобувач

*ОС «Бакалавр» факультету ветеринарної медицини
Харківська державна зооветеринарна академія*

Під раціональним природокористуванням розуміють діяльність, спрямовану на забезпечення сталого економічного розвитку за рахунок економічно і екологічно ефективних способів використання потенціалу природних ресурсів. Обов'язковими умовами такої діяльності є: збереження нормального середовища існування людства; недопущення можливих шкідливих наслідків людської діяльності; збереження продуктивності природи та охорона і економне використання її ресурсів. Але у реальній економіці раціональне природокористування вимагає додаткових витрат і породжує постійний конфлікт між економічною, соціальною і екологічною ефективністю. Наприклад, прибуткова, високорентабельна діяльність може мати шкідливий вплив на фізичне здоров'я людини і природу, бути соціально небезпечною. Саме тому важливо обрати оптимальний варіант, поєднавши економічну доцільність і екологічну безпечність.

Раціональне природокористування є особливо актуальним для сільського господарства і стосується, перш за все, використання земель сільськогосподарського призначення. Земля – це найбільша цінність країни, її стратегічний природний ресурс, що є обов'язковою умовою будь-якої діяльності, джерелом життя людей та основним засобом виробництва у сільському господарстві.

Під екологічністю використання землі розуміють збереження природних властивостей сільськогосподарських угідь на основі господарювання.

Під економічною ефективністю використання земель у сільському господарстві розуміють результативність, тобто перевищення отриманим доходом витрат матеріальних і фінансових засобів, без яких не можливе будь-яке, і сільськогосподарське у тому числі, виробництво. Земля у сільському господарстві одночасно є і природним ресурсом, і основним засобом виробництва, а тому її використання супроводжується вирішенням абсолютно протилежних завдань:

по-перше, отримати максимальний прибуток на основі інтенсивного використання землі сільськогосподарського призначення як засобу виробництва;

по-друге, зберегти землю як природний ресурс, її родючість, що вимагає додаткових капіталовкладень.

Як результат – реальна практика аграрного виробництва супроводжується масовими порушеннями вимог раціонального та ефективного використання

сільськогосподарських угідь: скорочення або відсутність робіт з комплексної агрохімічної меліорації земель; недотримання сівозмін; максимізація обробок; відмова від внесення органічних добрив та заходів щодо запобігання ерозії ґрунтів. Саме тому, український чорнозем із 12-відсотковим шаром гумусу тепер існує лише як експонат Інституту Луї Пастера в Парижі. Без активної стратегії відновлення родючості ґрунтів ми ситуацію не виправимо [1].

Сьогодні проблема раціонального землекористування в Україні загострюється у процесі корпоратизації. З одного боку, маємо позитивний процес розвитку конкурентоспроможного великотоварного агропромислового виробництва на інноваційній основі, що є об'єктивною необхідністю в умовах сучасної інтеграції. А з іншого – формування і розвиток холдингових об'єднань супроводжується зосередженням уваги інвесторів лише на економічних результатах (виращування високорентабельних культур, вузька спеціалізація, сезонний характер зайнятості) та ігноруванням проблем екологічного і соціального характеру [2].

Соціальна складова раціонального використання земель сільськогосподарського призначення полягає в тому, що аграрне виробництво є економічною базою розвитку сільських територій. І можливість, щодо розвитку соціальної інфраструктури сільських населених пунктів в агрохолдингових компаній, звичайно є, і важливість їх сьогодні важко переоцінити. А тому залишається вирішити досить просте і одночасно надзвичайно складне завдання – знайти чинники, які б викликали бажання великих, економічно міцних корпорацій брати активну участь у соціально-виробничій розбудові села

Ця суперечлива ситуація може бути вирішена шляхом нормативно-правового регулювання земельних відносин і розробки відповідних правил використання земель сільськогосподарського призначення, які б враховували інтереси суспільства та інтереси окремого товаровиробника (агрохолдингу, сільськогосподарського підприємства, фермера).

Список використаних джерел:

1. Скоцик В. Як нам жити в епоху змін? / В. Скоцик. – Київ: Самміт-книга, 2017. – 176 с.
2. Куцина Л.В. Економічні аспекти раціонального використання земель сільськогосподарського призначення / Л. В. Куцина, А.А Воронкова // Історія освіти, науки і техніки в Україні: матеріали XIII Всеукраїнської конференції молодих учених та спеціалістів 18 травня 2018 р./ НААН; ННСГБ – Вінниця: ФОП Корзун Д.Ю., 2018. – С. 384-386.

ПАРАМЕТР ФІТОТОКСИЧНОСТІ ҐРУНТУ У МОНІТОРИНГУ ЗЕМЕЛЬ

Слободнюк І.С., здобувач
*ОС «Бакалавр» факультету «Агротехнологій та екології»
Таврійський державний агротехнологічний
університет ім. Д. Моторного*

На сьогоднішній день питання збереження якості ґрунтового покриву є дуже важливим та актуальним. Оскільки від рівня трансформації едафотопу залежить цілий комплекс екологічних процесів, що реарганізуються разом з процесами деградації ґрунтів. Також ця проблема потребує детального вивчення і через те, що вона напряду пов'язана із аспектами нормування якості харчових продуктів.

У вирішенні питань, що мають зв'язок з порушеннями ґрунтового покриву та, особливо, з процесами його забруднення провідне місце займає моніторинг земель. Оскільки він дозволяє одержувати інформацію шляхом спостережень і діагностики.

Державні служби, що компетентні в данному питанні, використовують певні методи оцінки ґрунтового середовища, які умовно можна поділити на кілька груп серед яких хімічні та біологічні – є дуже поширеними. В першому випадку можливо чітко оцінити кількісний та якісний склад забруднюючих речовин, у другому – встановити не лише факт забруднення та/або трансформації, але і визначити рівень токсичності/шкідливості для живих організмів.

Широко поширеним параметром, що активно використовується при лабораторному аналізі якості ґрунтів є показник фітотоксичності. За літературними даними фітотоксичний ефект є дуже інформативним з точки зору інтерпретації його даних та легким у своєму визначенні з позиції тривалості проведення визначення та необхідного лабораторного обладнання.

Результативність показника фітотоксичності у порівнянні біотопів рузного рівня трансформації була перевірена і нами при проведенні моніторингу ґрунтів різних функціональних зон м.Мелітополя. Для спостереження нами були відібрані проби ґрунту в межах 6 пробних площ, що різнілись ступенем антропогенної трансформації:

- 1) Територія площі Перемоги;
- 2) Двір Таврійського державного агротехнологічного університету;
- 3) Двір міської лікарні;
- 4) Ділянка біля багатоповерхових будинків (вул. Гетьманська);
- 5) Ділянка з середньою інтенсивністю руху автотранспорту (вул. Гетьманська);
- 6) Ділянка з високою інтенсивністю руху автотранспорту (пр. ім. Богдана Хмельницького).

Відповідно за отриманими даними встановлюємо, що максимальні показники фіто-токсичності (і відповідно найбільший фіто-токсичний ефект) спостерігається на пр. ім. Б. Хмельницького (рис. 1), де відмічається найвищий рівень деградації урбоекосистем через високий рівень руху автотранспорту. В окрему групу можливо відокремити пробні площі, що розміщені в межах міської лікарні, площі Перемоги та ТДАТУ.

Найменші значення притаманні ґрунтовим пробам відібраним в умовах пробних площ, що характеризуються середньою інтенсивністю руху автотранспорту та на пробній площі, що розміщена на території прилеглої до багатоповерхової забудови.

Такий принцип розподілу пробних площ можна пояснити тим, що: в окрему категорію потрапляє ґрунтова проба, що розміщена в умовах найбільш трансформованої зони із найбільш інтенсивним рухом автотранспорту з поміж інших пробних площ. В другу групу потрапляють пробні площі 2, 3, 4, що належать до територій озеленення адміністративних установ міста. Третя група пробних площ включає ділянки, що можна поєднати за територіальним принципом розміщення оскільки вони знаходяться в межах вул. Гетьманської.

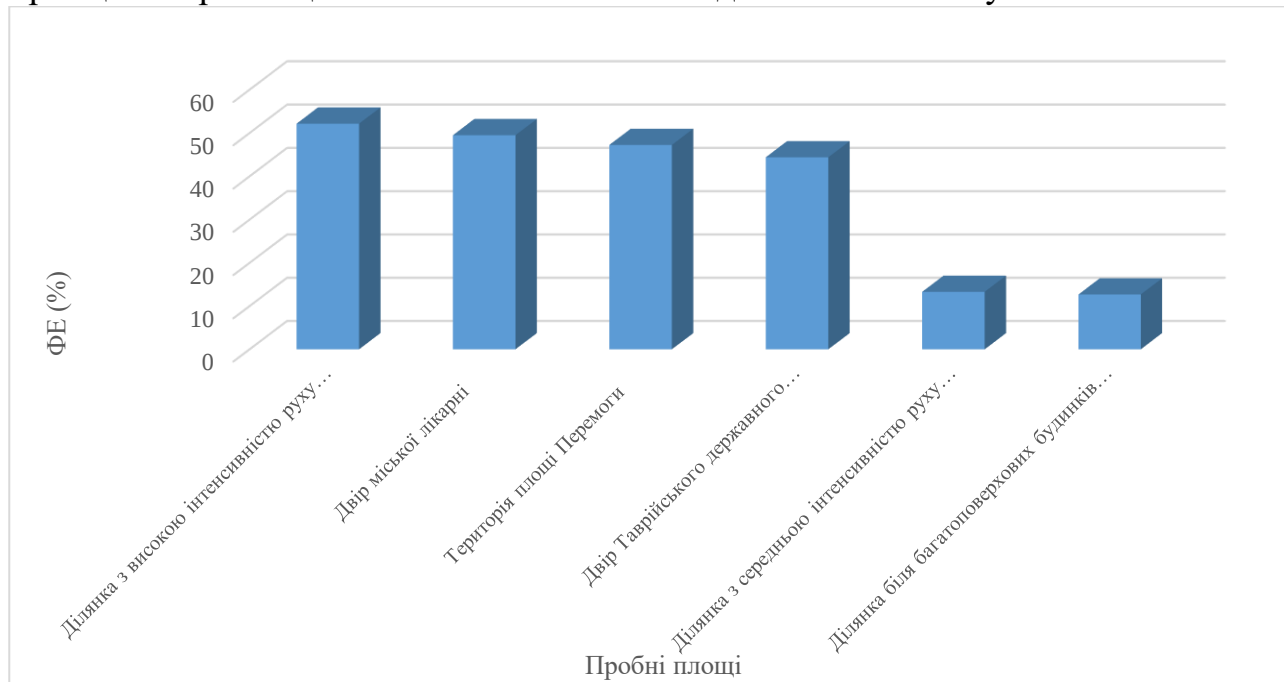

Рис. 1 Фітотоксичний ефект пробних площ ґрунту в різних функціональних зонах м. Мелітополя

Таким чином показник фітотоксичності відображає інтегральні процеси обраних едафотопів, враховує ступінь деградації середовища, тощо. Тому його використання при проведенні моніторингу ґрунтів земель різного цільового призначення є обґрунтованим та доцільним.

ЕКОЛОГІЧНІ, ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ

Ткачук А.В., здобувач

*ОС «Магістр» факультету менеджменту
Миколаївський національний аграрний університет*

Земля як ресурс у сільськогосподарському виробництві має особливе значення серед матеріальних умов, необхідних для життя людей, відіграє не тільки економічну, а й політичну роль у розвитку суспільства, і від її раціонального та ефективного використання залежить добробут народу.

Земельно-ресурсний потенціал сільського господарства України охоплює 69,3% території країни, або 41,8 млн. га сільськогосподарських угідь. Проте ефективність їхнього використання тривалий час залишається низькою. Сучасне землекористування в Україні не відповідає вимогам раціонального природокористування. Порушено екологічно допустиме співвідношення площ ріллі, природних кормових угідь, лісових насаджень, що негативно впливає на стійкість агроландшафту. [1]

Ефективний розвиток аграрного сектора економіки неможливий без раціонального використання й охорони земель сільськогосподарського призначення. Проблемам формування економічного механізму раціонального землекористування присвячені наукові праці С.Н. Волкова, П.І. Гайдуцького, А.С. Даниленка, Д.С. Добряка, В.О. Леонця [3]. Науковцями напрацьовані концептуальні основи сталого та екологічнобезпечного розвитку національного АПК, висвітлені тенденції та закономірності, які склалися в сучасному землекористуванні, розроблені принципи та механізми управління землекористуванням тощо.

Через високу інтенсивність використання земельних ресурсів у сільському господарстві виникають дефляція і виснаження ґрунтів, переущільнення, підкислення, заболочування, оглеєння, руйнація гідрографічної мережі, природне й техногенне спустелення, зникають малі річки, замулюються природні та штучні водойми, а відтак – загострюються екологічні проблеми, що вийшли вже за межі галузі сільського господарства й набули загальнодержавного значення. Щорічні втрати родючості ґрунту сягають 15-20 тонн з гектара.[4]

Підвищення продуктивності сільськогосподарських угідь, підвищення урожайності сільськогосподарських культур передбачає збільшення кількості внесення добрив до науково рекомендованих оптимальних норм; пропорційного внесення азотних добрив протягом вегетації на основі даних ґрунтової та рослинної діагностики; застосування змішаної органомінеральної системи удобрення, застосування інтегрованої системи захисту рослин від бур'янів; впровадження регуляторів росту; високоякісного виконання всіх технологічних операцій, забезпечення якого передбачає підвищення фондооснащеності господарства та фондоозброєності праці у господарстві за рахунок поновлення

активної частини основних виробничих фондів, тобто збільшення інвестицій у сільськогосподарське виробництво.

Значна частина проблем ефективного землекористування у сільському господарстві України пов'язана з недосконалістю земельних відносин. На цей час значна частина сільськогосподарських угідь, перебувають у оренді. Однак діючих договірних відносин оренди земель сільськогосподарського призначення практично не існує механізму відповідальності за збереження якості ґрунту. В умовах договору не фіксуються якісні параметри орендованої земельної ділянки та фінансові важелі компенсації чи стимулювання при зміні якості ґрунту.[2]

Із огляду на екологоорієнтоване використання земель сільськогосподарського призначення на цей час гострою є потреба запровадити обмеження площ сільськогосподарських культур, які завдають шкоди родючості ґрунтів. У світі така практика існує.[3] Однак в Україні наразі немає дієвих механізмів, які б унеможливлювали нерозумне використання рілля з точки зору завдання шкоди саме родючості.

Раціональне використання землі у сільському господарстві має формуватися на підставі використання її за цільовим призначенням, виконання екологічних нормативів, дотримання прав третіх осіб, сплати податків, утримання від порушення прав громади на загальне користування природними ресурсами тощо. Забезпечення відтворення і підвищення родючості ґрунтів та забезпечення ефективного екологоорієнтованого використання земельних ресурсів передбачає оптимізацію структури земельних угідь та зменшення розораності угідь як головного екологістабілізуючого фактора екосистеми; ведення сільськогосподарського землекористування на чіткому дотриманні еколого-обґрунтованих нормативів антропогенного та іншого негативного навантаження на землю; максимальної реалізації потенціалу землі при одночасному дотриманні існуючої та забезпеченні розширеного відтворення природної родючості ґрунтів.

Список використаних джерел:

1. Структура сільськогосподарських земель України. - [електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://myland.org.ua>
2. Мартин А.Г. Розвиток земельних відносин в Україні у середньостроковій перспективі: цілі та завдання [Електронний ресурс] / А.Г.Мартин // Інтернет видання "Земельна спілка України".— Режим доступу: <http://www.zsu.org.ua>
3. Юхименко О.М. Розвиток орендних відносин в аграрному секторі економіки / О.М. Юхименко // Економіка АПК. — 2017 — № 1— С. 18—21.
4. Третяк А. Стан та шляхи розвитку земельних відносин і системи землекористування в аграрному комплексі України / А. Третяк// Землевпорядний вісник. — 2008 — № 6 —С. 4—14.

Наукове видання

**МАЙБУТНЄ АГРОВИРОБНИЦТВА ОЧИМА
СТУДЕНТСЬКИХ ЛІДЕРІВ: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА
ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ**

*Матеріали наукового студентського форуму
в рамках XXI зльоту студентських
лідерів аграрної освіти*

Видається за редакцією авторів
Відповідальний за випуск: С.І. Василішин

Комп'ютерна верстка Ю.С. Нежид

Підп. до друку 17.05.2019 р. Формат 60x84/16. Гарнітура Таймс.
Обсяг: __ ум.-друк. арк., __ обл.-вид. арк.